

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Udvalgte værker

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Udvalgte værker", i Blicher, Steen Steensen: *Udvalgte værker*, Gyldendal, 1982-83, s. 1. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-blich06-shoot-idm140667859128800.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte værker

Blicher, Steen Steensen, *Udvalgte værker*, 1982-83

St. St. BLICHER *Udvalgte Værker*

2

Illustrationerne vises ikke af hensyn til rettighederne.

3 St. St. BLICHER *Udvalgte Værker*

UDGIVET AF BLICHER-SELSKABET

BIND III

GYLDENDAL

4

St. St. Blicher: Udvalgte Værker 1-4

Udgivet af Blicher-Selskabet

© 1983 by Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A.S.

Copenhagen

Omslag: Torvedag i Thisted, akvarel af Martinus Rørbye,

Kobberstiksamlingen

Reproduktionsarbejdet er udført af

Kondrups Reproduktionsanstalt

Papiret er mat macoprint

Bogen er sat med Linotype Janson

og trykt hos Poul Kristensen, Herning

Printed in Denmark 1983

ISBN 87-00-42181-2 (hft.)

ISBN 87-00-42182-0 (ib.)

ISBN 87-00-43652-6 (hft.kpl.)

ISBN 87-00-43653-4 (ib.kpl.)

Redaktion:

Felix Nørgaard i samarbejde med

Gordon Albøge

Søren Baggesen

Sten Rasmussen

H.P. Rohde

Marie Stoklund

Billedredaktør: H.P. Rohde

UNIVERSITETBIBLIOTEKET

1. AFDELING

KØBENHAVN

5

Indhold

- *Fjorten Dage i Jylland* 9
- *Af Diana*
- *Jagtens Forsvar* 113
- *Jagtens Historie, i kort Begreb* 121
- *Vildtets Naturhistorie. Haren* 131
- *Jagthistorier og andre Jagten vedkommende Noticer:*
- *Vildbassen skyder Jægeren* 165
- *Jagtlust til det Yderste* 165
- *Forunderlig Frelse* 167
- *Særdeles Jagtiver* 167
- *Baglænds Ridt paa en Hjort* 168
- *Et ulykkeligt Vaadeskud* 169
- *En Bonde og en Raabuk, hverandres Banemand* 170
- *Af Urfuglen*
- *Urhønsjagten* 171
- *Af Vildandejagten* 182
- *Jagt efter Gjedder* 195
- *Jægerens Paaklædning* 199
- *Jagthunden. Almindelige Betragtninger over denne Dyreslægt* 208
- *Af Johanna Gray* 221
- *Digte*
- *Af Ossians Digte:*
- *Carthon* 231

6

- *Af Digte (1814):*
- *Mit første Digt* 241
- *Min Yndlingsdal* 246
- *Hiemvee* 248
- *Af Jyllandsrejse I sex Døgn*
- *Forsang* 254
- *Af Første Døgn [Buhl]* 259
- *Af Andet Døgn* 261
- *Af Femte Døgn* 264
- *Sjette Døgn* 269
- *Lyriske Digte*
- *Til Sorgen* 281
- *Til Glæden* 283
- *Den unge Lærkes Foraarsang* 285
- *Den gamle Lærkes Efteraarssang* 287
- *Kjerlighedsdalen* 289
- *Farvel til min første Kjæreste* 291
- *Sneklokken* 296
- *Skjaldens Embede* 297
- *Digterens Lyksalighed* 301
- *Over en Lærke, som hungrede tildøde* 303
- *Min Svanesang* 304
- *Trækfuglene*
- *Præludium* 281
- *Ouverture* 310
- *Hjejlen* 312
- *Lærken* 313
- *Sisgenen* 314
- *Hornuglen* 315
- *Viben* 316
- *Stæren* 317
- *Storken* 318
- *Glenten* 320
- *Sneppen* 321
- *Silkehalen* 323
- *Solsorten* 324

7

- *Droslen* 325
- *Skovduen* 327
- *Falken* 328
- *Thomas i Gjærdet* 330
- *Rørdrummen* 331

- Bruushanen 333
- Rylen 334
- Horsegommen 335
- Muusvaagen 337
- Stillitsen 328
- Irrisken 339
- Svalen 340
- Vagtlen 341
- Hejren 342
- Ternen 344
- Gjøgen 346
- Lyngspurven 348
- Nattergalen 349
- Svanen 351
- *Folkelige, episke Digte*
- Morten Borup 352
- En ganske ny Vise om en Kroermænd og hans Søn 358
- En anden ny Vise om en Sømand og en Landmand (Søren Kanne) 362
- Dronning Gunnild 366
- E Buen aa e Herremænd 368
- Mads Doss 369
- *Blandede Digte: patriotiske og politiske; lejlighedsdigte*
- Hedelærkens Velkommenhjem til Nattergalen 370
- Af Svithiod:
- Indledning 373
- Rommeliklint 375
- Karup 377
- Til Danmarks Ungdom 379
- Ipsara 382
- 8
- Krigssange. I. Udmarsch 385
- Himmelbjergsang. Danmark! Fostermoder kjære! 387
- Soven og Drømmen 388
- Stambogsstykke, til en Ungersvend 390
- Farvel Hans Christian! 392
- Sophie Amalie 394
- Psalmer ved Oldingen Niels Blichers Jordefærd 396
- "Lev vel!". Kong Frederik d. Sjette 397
- Jyden 398
- Saa er et Aar da atter gjemt 399
- Efterskrift og noter til Fjorten Dage i Jylland og Diana ved Sten Rasmussen 401
- Efterskrift og noter til Johanna Gray og Digte ved Marie Stoklund 414
- Billedfortegnelse 430

9

Fjorten Dage i Jylland

10

11

Klintekirken

Paa Jyllands Vestkyst, kun faa Favne fra Havet, staaer en Kirke. I Aarhundreder har den trodset Bølgernes Magt; men enhver Storm nedriver et Stykke af dens Brystværn; og allerede beregner man Tiden, da den maae synke i Graven, som Søen langsomt, men uopholdelig udhuler. Naar Vinden blæser haardt fra Vesten, da vælter sig de tunge Vover mod Klinten med saadan Vælde, at Kirken ryster, dens Ruder klirre, Altertavlen og Stolene dirre. Men stiger Vejret til Storm, da hylles den i en Taage af Skum, der pidsker som det tætteste Snefog langt ind over Kysten; og en Torden, som om Alverdens Kanoner her paa eet Sted løsnedes, drøner saaledes, at den hørende døves, og den døde hører.

Det var Dagen efter saadant et Uvej, at jeg med min Vert, Præsten i Langebek, tilfods nærmede mig Klinten, for at see *Vesterhavet*. Luften var stille, Himlen klar; men Bølgernes Vrede var endnu ikke stillet: trende hvide Strimer i lige Løb med Kysten, viste hvorledes de brøde sig paa Rifferne, skjøndt Bruset af de frygtelige Brændinger ikke kunde mærkes paa Landet for den nærmere Dundren i Havstokken. Thi ogsaa indenfor Rifferne var Søen i voldsom Bevægelse, steeg og sank i Høje og Dale, og tumlede sig ind mod Strandbredden.

Næst efter en stjernefuld Himmel yder Havet det højtideligste Skue - det sees i rolig eller oprørt Tilstand. De Følelser - til Tanker er ingen Mag - de Følelser, dette ensformige og dog saa alvorsfulde Syn vækker, tumle sig, jage hverandre paa Bølgernes Viis, urolige som Disse, og uudgrundelige som Dybet selv. Men Sjelen udmattes snart af den uvante stormende Bevægelse; Man har en Fornemmelse, der ligner Svimmelhed; Man længes efter Land, fast Grund og sikkert Fodfæste.

Da jeg omsider vendte mig fra det store Skuespil for at drage Aande og summe mig, fandt jeg min Ledsager siddende paa en Klittagstue, ridsende Figurer i Sandet med sin Stok. Af den ligegyldige 12 Mine, med hvilken han rejste sig, mærkede jeg vel, at han blot af Høflighed havde ventet til mine Øjne vare mættede - selv urørt ved den majestætiske Scene, der paa mig havde gjort et saa rystende Indtryk. Men *han* havde den jo hver Dag forøje, og *nyt* eller *forny*et maae det være, som kraftigt skal røre. "Mennesket vænnes til Alting," siger Ordsproget; ogsaa til at beskue de rædsomste Naturoptrin, saavelsom de yndigste - om ej med Ligegyldighed - saa dog med en vis Ligevægt i Sindets Bevægelser. Med en Saadan spurgte Præsten mig - dog ikke uden en Smule Stolthed af denne hans Egns eneste Herlighed - "har De nu seet Vestervauvau? er det ikke smukt?" - Med samme Ligevægt siger og Virtuosen ved et Musikstykke, som henriver Andre: "er det ikke pent?" og Ciceronen i et Billedgallerie om en Raphael: "det er et Mesterstykke." Selv en Digtning, som fortryller, "*decies repetita*" kan dog omsider, ved alt for hyppig og umaadelig Nydelse tabe, eller synes at tabe, af sin Saft og Kraft, smage som Hverdagskost, og lyde som dagligdags Tale. Men Fejlen ligger ikke i Maleriet, i Melodien, i Digtet; den maae søges hos Tilbederen selv, som glemmer: at ethvert Glædesbæger har sin Burtd, der aldrig maae vorde synlig; og at det gamle "hav mig lidt kjer, hav mig længe kjer," kan anvendes paa meer end Elskov. - En kvægende Adspredelse var mig derfor Synet af den rolige Landjord; idet jeg med Ryggen til det vildtlarmende Hav nedlod mig tæt hos Præsten; thi skulde vi tale sammen, maatte der ikke hviskes. Dog den, som naar han førstegang seer *Vesterhavet*, har meget at sige, borde aldrig ulejliget sig did.

Ikke heller jeg var stemt til Snaksomhed; hvilket vel min Sidemand mærkede, da han spurgte: om jeg vilde tøve her et Qvarteerstid til han kom tilbage fra et Sygebesøg. Jeg bejaede det gjerne; jeg følte Trang til at være ene paa dette betydningsfulde Sted, hvor jeg paa den ene Side havde det ødelæggende Element, og paa den Anden de sørgelige Spor af dets Ødelæggelser. Enhver Gjenstand paa denne øde Kyst bar Mærker af Fortidens Storme, men især af Gaarsdagens: den lille kullede Kirke var berøvet sin Afpudsning, dens Muur var revnet, dens Tag havde mistet en Deel af sin Beklædning, Kirke-gaarden var en skaldet Sanddal, stribet eller flammet ligesom Strandbredden - et Mærke af Bølgernes Overskylning. Hist og her laae en Pjalt af et søndersplittet Sejl, og Stumper af knusede Planker. End ikke de Døde havde hvilet i Rolighed: den lette Bedækning var bortskyllet 13 fra flere end een Kiste; i Kanten af Havbakken stode Ender frem; ja Hovedskallen af en Gravens Indvaaner, hvis snevre Huus forlængst maatte være hensmuldret, var atter kommen tilsyne fra hiint mørke Land, "hvor ingen Sol siger: stat op! til den Sovende."

Ved Synet af Tidens ødelæggende Virkninger paa den legemlige Verden og de karrige Levninger fra dens graadige Tand, maae enten det aandelige i Mennesket synke dybt under det legemlige, eller hæve sig højt over alt det som fattes med udvortes Sandser, til Tanken om Evigheden og dens Herre. Men Sjelen svimler paa en Højde, for hvilken dens Vinger endnu ej ere udvoxede, og daler atter ned til Jorden søgende et roligt Hvilepunkt. Stundom vorder det os for trangt i Huus: da ile vi ud i det umaadelige Frie; men der kommer ogsaa den Andagtstime, da Verden er os for stor, Himmelen for høj: da tye vi ydmyge ind i det lave Gudshuus, som vore svage Hænder oprejste, deri at tilbede Den " *som alle Himles Himle ikke kunne fatte.*"

Jeg rejste mig fra Knæfaldet foran Klintekirkens Alter, styrket, livsglad og lykkelig ved min "beskikkede Deel" paa Jorden - Kirkedøren knarrede - jeg vendte mig, og tænkte, det var min Præst; men hørte i det samme en klangfuld kvindelig Stemme sige: "hjælp mig, Mariane! jeg kan ikke ene faae den op." Jeg ilede strax ned til de udenstaaendes Bistand; men forinden jeg kunde yde dem samme, foer den tunge Egedør op; og da de maae have anvendt for mange Kræfter dertil, busede de nogle Skridt fremad, og den ene saa heftigt ind imod mig, at jeg opfangede hende i mine Arme. At et dobbelt Forbauselseskrig ledsagede denne uventede Omfavnelse, var saare 14 naturligt, og ligesaa, at vi alle Tre stode maalløse et par Secunder, inden

jeg kunde frembringe en Undskylding. Den hurtigt favnede og ligesaa hurtigt slupne - Therese maae være hendes Navn - sagde med et muntert Smiil: "det tilkom vel egentlig mig at gjøre Undskyldingen, da jeg foer saa voldsomt imod dem." Jeg var ikke i Stemning til at sige Damer Artigheder; og havde jeg end været, skulde jeg dog hverken havt Mod eller Fatning dertil, saa heftigt forbausedes jeg over den Ubekjendtes store Skjønhed. Hun var een af de lyseste Blondiner, jeg nogensinde saae: Øjne af klareste Himmelblaa, Hud af Lilliehvidt, paa Kinderne tingeret med bleg Hyazinthrødme, smalle Læber af mørkere rødt - den lille Mund beskyttet paa begge Sider af Smilehuller; hele det aabne milde Engleansigt omflydt af Haarlokker, hvis Farve endnu ej har faaet Navn, som Man hverken kan kalde guul, ej heller hvid, men snarere hvidguul eller guulhvid - en Farve omtrent som Morgentaagernes om Solen, just idet den staaer op fra Havet. Med andre Ord: Thereses Haar, hendes Aasyn, hendes høje Skabning, hendes stolte Holdning var alt som man tænker sig Freias. Jeg veed ikke bedre at sammenligne de Følelser, Synet af en saadan ægtenordisk Skjønhed opvækker, end ved dem Man fornemmer paa en nordisk Vinterdag, naar Luften er stille, Himlen reen, og natlig Riimfrost har forsølvet Mark og Skov, Alt til den fineste Qvist - naar Træernes hvide i Morgensolens Straaler mattindrende Toppe mod Ætherens lyseste Blaa, Vinterens festlige Pragtsmykke, frembyder et Syn, for hvilket "Støvet blot har Øje, men Tungen ikke Ord."

Eftersom jeg blot havde Øje for den ene af de i Kirken saa hovedkulds indbrydende Piger, skulde jeg ikke dengang have været mægtig for at sige, hvorledes den Anden saae ud; men da Læseren rnaaskee ønsker at vide det her, vil jeg ikke skuffe hans Forventning. Mariane - saaledes maae hun hedde - var, som Man kalder det, just det Modsatte af Therese. Et Ideal af hiin sydeuropæiske Skønhed, som de italienske Malere tillægge deres Madonnaer: bleg af Ansigtfarve, med Øjne af det dybeste Mørkblaa, og Haar, som vel bør kaldes bruunt, men dog har et rødtligt Skjær. I hendes Aasyn laae Alvor og Dybsind, mildnet ved Ydmyghed og Fromhed, eller bedre, Andægtighed; og denne sidste Egenskab, der udgjorde Hovedtrækket i hendes Karakter, eller snarere, Forbindelsen af alle de Andre, var virkelig at læse i hendes Stillinger, Gang og hele Væsen, men udtalte sig dog aller-meest i hendes sagte, bløde, hartad bævende Stemme. Jeg har nu 15 kjendt hende over tyve Aar, men aldrig seet hende lee; selv hendes Smiil vare sjældne, og at ligne ved korte, matte Solglimt gennem Efteraars Regnskyer. Hun var - om Jordens Børn tør laane de Himmelskes Navne - Sorgens Engel, ligesom Therese Glædens. -

- I Sandhed! dersom jeg var kommen sidst i Kirken, dersom jeg, istædet for at modtage disse yndige Væsner i Døren, havde ved min Indtrædelse seet dem ved Alteret: jeg maatte have antaget dem for Engle, for levende Sindbilleder paa det gamle og nye Testamente, paa Loven, den alvorlige Tugtemester og Evangelium, den milde Vejleder, paa Frygtens Tjeneste og Kjerlighedens. Selve Dragten var betegnende - den Enes sort, den Andens hvid.

Længer skulde jeg vel blevet staaende i min stumme Henrykkelse, dersom Præsten ikke var kommen i det Øjeblik jeg forgjæves ledte om Ord til at besvare Thereses Undskylding. - Foreløbig maae jeg forklare; at samme Mand havde den synderlige Vane, naar hans Sind korn ud af sædvanlig Blikstille, da at mumle sine Tanker saa lydeligt, at de nærstaaende tydeligt kunde forstaae ham, hvilket hans Bekjend-tere kaldte, "at tænke højt," og ofte gav comiske Scener, i hvilke han var ene Skuespiller imod sin Villie -. Som han nu da traadte ind i Vaabenhuusdøren, standsede han overrasket, og sagde halv højt: "Seer vi det! - Statsdamer! - rare Piger! - hjertelig velkomne! - men det vil gaae ud over mine Nelliker - den hvide er en lille Vildkat!" Her holdt han op; den hvide knistrede, den sorte smilte - thi de kjendte hans Maneer - og Begge vendte sig og hilste. "Ej ej! det glæder mig" - sagde han nu heel højt - "er" de spadserende til Kirken? eller holder Vognen herude?" Dette sidste bejaedes. Derpaa fremstillede han os for hverandre: den sorte Dame som Frøken Sonnenthal, en Datter af Generalen paa Solholm, og den hvide som Jomfrue Dyber, en Kjøbmands Datter i Viborg. At beseer Kirken var egentlig Frøkenens Indfald; thi Vesterhavet havde de Begge seet saa ofte, at dette ikke mere kunde lokke dem saa langt bort fra den venlige Præstegaard.

Kirken havde kun lidt for Øjet: dens Indre var som dens Ydre i affældig Tilstand; Stolene vare umalede og tildeels ormstukne; hist og her paa Sæderne laae Stumper af Psalmebøger; Prækestolen fremviste nogle plumptudzirede Træfigurer og Munkebogstaver, som Præsten udtødte. Altertavlen var af de almindelige: Midten forestillede Maria med Barnet, og begge Fløjene de tolv Apostler, og ovenover 16 saaes Engle, fra hvis oppustede Ansigter kun Smaastumper af de forlængst afbrukne Basuner stak frem. Den overgivne Therese spurgte Præsten med paatagen Enfoldighed: om det var Amorer? Han var ikke den Mand, der havde Svar paa rede Haand; hendes alvorlige Veninde gav det for ham; med et ømt bebrejdende Blik sagde hun: "ja Therese! men af de himmelske." "Hvorfor ikke Menneskebørn, som blæse Sæbebobler?" lød en Stemme bag ved os. Vi drejede os Alle om, og saae et ungt, pent klædt Menneske med Hænderne paa Ryggen - han hilste med et let, hartad fornemt Buk, og Præsten ham igjen med et: "Velkommen fra Hovedstaden, Hr. Vang!" hvortil han i sin høje Tankegang føjede: "Hø! Paradoxmand, nymodens Viisdom!" Denne lod ikke til at bryde sig om hiins uvitterlige Yttringer, skjøndt et hurtigt Øjekast viste, at han vel havde opfanget dem - han maatte længe have kjendt Præstens Vane. Paa mig derimod gjorde denne - som enhver anden - Plumshed den sædvanlige Virkning: ej allene nemlig naar Samtalen i et Selskab pludselig gaaer over til Skjænderie, eller Ægtefolk for Trediemand giver en Sparlagenscene til Priis; men ogsaa naar en stødende Flauhed - Sottise - falder en Person af Munden, vækker hos mig en vis urolig, næsten ængstelig Fornemmelse, saa det uvilkaarlig driver mig til at gribe ind og give Talen en anden Vending. Saa optog jeg og her den Fremmedes Ord, og spurgte hvad han forstod ved Sæbebobler. "Luftkasteller" svarte han raskt -

"ere Sæbebobler vel Andet end glimrende opadstræbende Tingester, som alligevel ere tomme, eller - om Man saa vil - kun fulde af Luft - af Vind - Luftballoner, Vindæg? og ere de menneskelige Foretagender Andet?" "Lidt mere, lidt mere!" svarte jeg. "Lidt nok, lidt nok!" gjentog han med et klogt Smil, "vanitas vanitatum! alt under Solen er Forfængelighed, sagde Salomon, som dog havde bygget et Kastel, der vel mindst af Alle saae ud som en Sæbeboble." "Paradoxmand!" tænkte jeg ved mig selv, dog ikke saa højt som Præsten, og pirret ved den unge Herres Tone og Smil, vilde jeg give ham en Nød at knække, da et Skrig bag Alteret bortdrog min Opmærksomhed fra Salomon den Anden; det var Therese, som med et "Herre Jesus!" kom ilende frem. Uden at spørge, foer jeg derom, og saae - hvad rigtignok kunde afpresse en ung Pige et Angestskrig: i Skriftestolen, en Niche i Muren, sad nemlig en gammel graaskjægget Mand, iført en pjaltet Præstekjole, om Halsen havde han en Slags Pibekrave af Siv, og paa Hovedet et Taarn af sex eller flere Parykker - 17 den Ene ovenpaa den Anden. "En Flaggermuus?" spurgte den unge Diogenes, idet han trængte sig frem ved Siden af mig; men i samme Øjeblik blegnede han, og ryggede sig tilbage. "Her," sagde jeg, "har De strax eet Beviis for deres Paastand; den menneskelige Forstand i det mindste hører til de salomoniske Forfængeligheder." Nu havde Præsten fra den anden Side faaet Øje paa den Vanvittige, og tiltalte ham med et: "ej! see! Hr. Provst! hvad bestiller De her?" "Skrifter Syndere," lød Svaret med gravitetisk Mine og i langsom Takt, "vil Hr. Broder med?" "Nej, mange Tak!" sagde Denne, bukkede dybt, og gav os Andre Tegn at gjøre ligesaa. Therese nejede, men Mariane foldede sine Hænder, og saae medynksom ivejret. - Hr. Vang var allerede foran, og halvt ude af Kirken. Ved Udgangen spurgte jeg Præsten, om Stakkelen skulde blive ene tilbage? "oja!" svarte han, "vi kjende ham saa godt her i Egnen. Han gjør hverken sig selv eller Andre Fortred; skjøndt han er gal, som de seer." Han fortalte os videre: at den Ulykkelige i sin Ungdom havde studeret, med Nød og Neppe havde faaet første og anden Examen, men var bleven rejiceret til Attestats, hvorpaa han et Sted i Landet - han vidste ikke hvor - i nogle Aar havde forestaaet et Degneembede; var siden gaaet reent fra Forstanden, og indbildte sig nu at være Provst. Han var velbekjendt hos hartad hele Stiftets Gejstlighed, og ingen Degn vægrede sig ved at betroe ham Kirkenøglen om Søgnedage - derfor havde jeg ogsaa fundet denne Kirke aaben -; thi det var hans største Lyksalighed, hele Timer at sidde i Skriftestolen, at staae for Alteret eller paa Prækestolen. Vel talte han ikke - alle hans Fremstillinger vare blot mimiske - men hans Aasyn udviste klarligen den indvortes Virksomhed i en forvirret, men dog med gejstlig Stolthed opfyldt Hjerne. Den kjereste Foræring Man kunde gjøre ham, var en Paryk; og da Præsteparykker just i denne Periode begyndte at vige for eget Haar, havde han snart samlet sig Flere end der vel kunde stilles paa Hovedet. Han hørte sig gjerne af Almuen kaldes "Faar" (Fader) og af Præster "Hr. Broder! Collega! og Provst!" Det Huus, hvor han engang blev modtaget med et simpelt "Degn! - Batel (Bertel)" eller vel endog "Gal Batel!" det vendte han strax Ryggen, gjorde en Bevægelse med Fødderne som om han afrystede Støvet, og kom der aldrig mere.

Da vi steg tilvogns, for at kjøre tilbage til Præstegaarden, savnedes Vang; Kudsken sagde, at han var gaaet forud ad Gangstien, og idet samme saae vi ham ogsaa dukke op af den nærmeste Sanddal med 18 korte og raske Skridt. "Naar man seer det Menneske bag paa," hviskede Præsten til mig - vi To sad paa det bagerste Sæde - "kan Man ikke tage fejl af ham." "Man kan tage fejl af Ansigter," - svarte jeg. "Meget let," faldt han ind, "men ikke af Gangen; Ansigtet kan være en Maske, men Gangen er naturlig, den er ikke forstilt; og for ikke at lade mig skuffe af Ansigtet, bedømmer jeg allersikkrest et Menneske, naar han gaaer fra mig. Kjere! see dog ret paa Hovmesteren!" - "Hovmester? hvor?" - afbrød jeg - "Paa Solholm, for den lille Baron," svarte han, "see kun hans smaae faste Skridt! ved ethvert af dem kaster han ud med Fodspidsen, hvormed han siger saameget som: *jeg bryder mig kun lidt om andre Mennesker*, han stiver Knæerne, hvilket betyder: *jeg er mig selv nok, jeg er Mand for min egen Hat*; og vil De nu bareste lægge Mærke til, hvor voldsomt det arme Kjøleskød slynges hid og did. Pokker skulde være hans Tjener eller hans Kone; thi det vilde komme ud paa eet." Skjøndt jeg ikke var uindviet i hans Velærværdigheds Pygoscopie - som han selv behagede at kalde den - saa overraskede mig dog nu hans haarde Dom over den unge Mand i den Grad, at jeg ikke kunde tilbageholde min Misbilligelse, men spurgte ham: om han havde andre og sikkrere Data for Fyrens Karak-teer end hans Fodskifte og hans Kjøleskød, for hvilke vel egentligen Dansemesteren og Skrædermesteren kom til at være ansvarlige? "Jeg desputerer aldrig," svarte han, "det veed De, men mit System holder Stik." Derpaa begyndte han med Damerne en anden Samtale, i hvilken jeg med saa meget større Interesse deeltog, som jeg hos den Ene fandt en reen og dyb Følelse, og hos den Anden et hurtigt og klart Blik, forenet med ukonstlet Vittighed. Let og umærket gled Tiden, skjøndt Vejen var sandig og tung; den Miil fra Kirken til Langebæk Præstegaard, var mig ikke længere end ellers en Fjerdingvej.

Langebæk Præstegaard

Denne Bolig ligger som et Lærkerede i Lyngen, luunt og dybt og lønligt; Man seer den ikke, før Man er lige oven over den - at sige: fra de trede Sider, hvor Kjørevejene gaae. Ikke skulde Man tænke, at her, vist over en Fjerdingmiil fra Kirkebyen og endnu længere fra andre menneskelige Vaaninger, og, som det lader til,

midt i den vilde Hede, befandt sig en præstelig Arne, hvis den ikke stundom røbede sig ved sin Røg, der i nogen Afstand synes at opstige af Jorden.

19

Da jeg førstegang - Aaret iforvejen - kom her, havde jeg taget Vejviser med fra en By, der laae en Miil nordenfor. "Hvor langt har vi til Langebæk?" spurgte jeg, "et godt Stød" var Svaret. Men det var et langt Stød, og længere end det borde været; thi de dybe Hjulspor snoede sig som tvende Slinger ud og ind i store Bugter. "Hvor langt har vi nu?" spurgte jeg flere Gange: "Et Stød endnu, et bitte Stød!" heed det bestandigt. Tilsidst spurgte jeg ikke mere, men stræbte at forkorte den lange og slette Vej, der ingen *Jagen* tillod, med at tælle Gravhøjene. Ej heller var dette noget let Arbejde; thi ej allene pippede de i stor Mængde frem, Hig Bobler paa Lynghavet, men denne Luftens dirrende eller bølgende Bevægelse, som den jydsk Almue kalder "*Lokes Havresæd*" forvilder og blænder Øjesynet, som ellers ved Vognens slingrende Bevægelse allene vorder usikkert nok. Med eet aabnede sig forud en grøn Stribe i den mørkebrune Hede, og alt som vi kom nærmere, udvidede og forlængede den sig. En lille Græsplet i den jydsk Ørken er allerede nok til at fængsle Øjet; hvor meget mere 20 da et Kildevæld? Om end de Bredder, den befugter, ere snevre, smiler dog det friske Grønne saa meget livligere, som det indfattes i Lyngens mørke Ramme; og dens Rislen er dobbelt liflig i den omgivende dybe Stilhed. "Nu er han her" sagde Vejviseren. Jeg saae endnu Intet, men faa Secunder efter ligger Præstegaarden saa godt som lige underneden os. Da Kudsken gjorde Holdt for at binde et Hjul - saa bruges ved Nedkjørsel af meget bratte Skrænter - stod jeg af Vognen, for ret at nyde dette sødtoverraskende Skue: under mine Fødder den ydmyge Præstebolig, lyngtakt, med blaalige Leervægge, paa Ildstedraden nær, der var *bedet** - som Jyden siger - med Kalk og Straatag; bag Dette en net lille Hauge, oplantet med stormtrodsende Hyld og Syrener, og vel besat med Kirsebærtræer og Abilde; og derfra den smalle lysgrønne Engdal, der strakte sig vel en halv Miil ned til en tversforbiløbende Aa, hvis Vande blinkede i Middagssolens Straaler. I Haugen - thi saa høj er Banken, at jeg kunde oversee det halve af Denne og næsten hele Gaardsrummet - i Haugen bevægede sig et temmelig talrigt og pynteligt Selskab, som nylig maatte have forladt et godt Bord, thi Man var mere højrøstet, loe og sang lystigere, end om Formiddagen plejer at være Tilfældet; og strax derpaa kom ogsaa en ung Pige ud fra Huset med Kaffekande, en Anden med Fløde, en Tredie med Kopper, en Fjerde og en Femte med et Bord, hvilken Byrde saa mange unge Herrer kappedes om at skille dem ved, at slet Ingen i Gjærningen kom til at vise sin Belevenhed. Derefter kom halvoxne Børn løbende med Stole, med Piber og Tilbehør; ja omsider udbåres Instrumenter: et Par Violiner, en Fløjte og en ærværdig Bas. I Nærheden af Kjøbenhavn tiltrækker sig et saadant Oprin kun flygtig Opmærksomhed: Man lader i det højeste Øjet gennemløbe Grupperne, for at see om der findes een eller anden Bekjendt, og fortsætter, uden at standse, sin Vej; men her - langt ude i de jydsk Heder, ret inde i Timianseggen, som Beboerne skjemteviis kalder den - her electriserer det. Og nu den Gjæstfrihed - men det er ikke det rette Ord - den Hjertelighed, der modtog mig vildtfremmede Mand! ordentlig som om det var mig, der gjorde hele Selskabet en særdeles Tjeneste. Der var Høstgilde i Præstegaarden; og foruden et Sæt liggende Fremmede fra Hovedstaden, var en temmelig viid Omegns Honoratiores efter Skik og Brug, indbudne. Jeg

* - 21

havde slet ingen anden Indførelse I Huset end Afgivning af nogle mig uvedkommende og i sig selv uvigtige Papirer, dem en Embedsmand i nærmeste Kjøbstad havde bedet mig paa Gjennemrejse at besørge, og dog var det neppe, jeg paa tredie Dagen fik Lov til at kjøre videre, - vel at mærke - paa Præstens egen Vogn. Selv denne Mands Særheder, paa hvilke jeg strax efter den første Hilsen fik en Prøve, bidrog til endmere at oplive min glade Stemning: idet nemlig hans Kone begyndte at føre mig omkring, og gjøre mig bekjendt med de Tilstæ-deværende, brummede han efter mig: "jo jo! en vakker ung Mand! - Ærligheden selv! - har ret en sjælden godmodig Gang!" "Lad det ikke frappere dem," hviskede hun hurtigt, "min gode Mand har den Maade, undertiden at sige højt, hvad han tænker; men han tænker reelt, og har, uden at vide det, sagt Dem en velmeent Artighed."

Det første Indtryk af en livløs - ligesaafuldt som af en levende Gjenstand - bevarer sig længe, ja saalænge som Erindringen selv. Det Sted, vi førstegang saae med Glæde, gjensee vi herefter ligesaa; ej allene opvækker og opfrisker det Mindet om Alt hvad dengang foregik, men tryller endog Sjelen ind i samme Stemning.

At Tonen af en Sang eller andet Musikstykke kan bevirke Dette, er ikke paafaldende, thi Musikken er jo virkelig et Sprog, Toner ere Tanker, Takter Ord, og Noder Bogstaver; men endog Synet af en Blomst - ja blot Lugten er nok for at tilbagekalde i Hukommelsen en heel Tildragelse, tilligemed den Sindsbeskaffenhed, i hvilken vi under samme befandt os. Duften af en Martsviol, for Exempel, minder mig ej allene om Kirsebærgangen, fremstillende for mit indre Øje den foraarsgrønne Vold, de knoppende Træer, Voldgravene og øvrige Omgivelser, men sætter mig ogsaa heelt tilbage i hiin søde Sjelstilstand, da jeg som Dreng her førstegang hilste den unge Vaar. - Saaledes nu: da jeg, efter et Aars Mellemlum, igjen stod paa Præstebakken, saae ned paa det gjæstfrie Huus, paa den venlige Hauge, paa Syren-Løvhytten, hvor vi musicerede, og Lindealleen, hvor vi siden dansede, indtil den kolde Havguse jog os ind i Storstuen: da - jeg veed ikke at udtrykke mig tydeligere - tilsmitte mig det hyggelige Sted moderkjerligt som et andet Hjem. Therese maae i mit Aasyn have læst mit Hjertes Bevægelser; thi et Par Taarer tindrede i hendes himmelblaae Øjne; og med ukonstlet Rørelse sagde hun: "De har Ret! her er godt at være." Men derpaa,

ligesom undseende sig for en Fremmed over sin Følsomhed, begyndte hun at trippe ned ad Bakken, 22 og det vel iltomt. Hendes Veninde, der støttet ved Præstens Arm traadte sikkrere, raabte, at hun skulde tage sig iagt. For silde! hun var ikke mere istand til at standse Farten, men faldt, bultrede og trimlede lige ned til Foden af Skrånten. Det sidste af hendes Nedfart saae jeg ikke, thi det gik mig selv næsten lige saa godt, da jeg instinct-mæssig vilde ile hende tilhjælp. Ingen af os fik mindste Skade; men den yndige Pige var blevet saa forvirret, fortumlet og skamfuld, at hun, skye som en opjaget Raa, foer ind i Præstegaarden, uden en eneste Gang at see sig tilbage. Først en Time herefter blev hun atter synlig, da Veninden havde trøstet hende med den Forsikkring, at jeg havde begyndt at tumle ligesaa tidlig som hun. Præsten, hvis Følelse ikke var den allerfineste, modtog hende med et ironisk Smil, og mumlede dertil: "teretes suras integer probo!" men Vang declamerede med een, for hans unge Alder priisværdig Alvorlighed: "hony soit qui mal y pense!" Therese rødmede: thi skjøndt hun ikke forstod Ordene, anede hun dog, at de angik hende: "Tal Dansk, de gode Herrer!" faldt Præstekonen hurtigt ind, "os stakkels Fruentimmer kan de jo sagtens baade kjøbe og sælge paa Latin." "Meget gjerne, lille Mama!" svarte han; "hvad Hr. Vang sagde, det er den Devise, som den ældste Ridderorden i Engelland fører, og som har følgende Oprindelse: paa et Bal ved Edward den tredies Hof tabte en Dame - " - aa det er jo en gammel Historie," afbrød hun, "den kjende vi godt - kom Jomfru Dyber! og giv os et lille Stykke!" Denne Vending behagede Alle, endogsaa *Ham selv* - som Hans Velærværdighed altid derhjemme benævnedes i tredje Person - thi han var en stor Elsker af Musik, og skjøndt ingen *Nodesluger* - som han kaldte de konstfærdige - accompanerede han dog paa sin Violoncelle ret harmonisk og smagfuldt. Therese satte sig villig til Klaveret, og uden Forspil istemte hun strax en munter Sang, som Præsten ledsagede med. dybe Syngetoner, og hans Kone med taktmæssige Nik.

Da Sangen var ude, og Therese uden Ophold falden ind i en fejende Vals, lød det bagved af en mig fremmed Røst: "Amor er dog en Erkegavtyv -" det var Baron Sonnenthal; han var umærket kommen ind af den aabenstaaende Haugedør, og havde formodentlig hørt det sidste Vers.

Baronen var eet af de Mennesker, hvis *glatte og smilende* Ansigter *altid vise paa smukt Vejr*, om endog indenfor i Sindet er Regn og Blæst; han var hvad Man kalder en smuk Mand, eller bedre: han besad hiin 23 negative Skjønhed, paa hvilken vel findes Intet at udsætte, men egentlig heller Intet at udmærke. Saaledes gives der Kvindeansigter, som ved første Øjekast synes saa engelmæssigt dejlige, at et ubevogtet Mandshjerte begynder at frygte for sin Rolighed; men ved nærmere Betragtning forsvinder Glorien, istædet for Engelen seer Man blot et Menneske, *som Folk er' flest*. - "Hvad ondt har Amor gjort Dem, Hr. Baron?" spurgte Therese, idet hun efter en kort Hilsen atter satte sig til Klaveret, "hvorfor er han en Gavtyv?" "Det skal jeg sige Dem, min rare Pige!" svarte han, "Skjelmen lader sig ikke nøje med at gjøre vore Øjne til Forrædere mod Hjertet; og det var paa min Ære dog meer end nok; men han lister sig og ind igjennem Ørerne." Therese smilte skjelsk, og, uden at svare, klimprede hun Melodien til: "Paa mit Hjertes Skorsteen brænder" - "en harpixet Elskovsbrand," sang Præsten med sin dybe Basstemme: men inden han endnu havde udbrummet den sidste Stavelse, begyndte hun paa Overturen til Don Juan. Dette Mesterværk af Tonedigternes Shakespeare, som var aldeles Nyt for Tilhørerne, paa mig nær, virkede med saadan Troldomsmagt paa den musikalske Præstemand, at han snart sad hensunken i stum Forbauselse, snart foer op som af en Drøm - nu smilte som henrykt i den tredje Himmel, nu skuddrede, som greben af en Febergysen; og da Tryllerinden holdt op, saae han først paa hende, saa paa os Andre, Een for Een, uden længe at kunne frembringe en Lyd, til han omsider fik Luft i hans dyreste og kun i højeste Affect brugelige Eed: "*Min Himmeriges Part!* Hvad var det!"

Saaledes - mindes jeg grant - blev ogsaa jeg tilmode, da Schiller førstegang faldt mig ihænde. Tilforn vidste jeg virkelig ikke hvad Poesie var, skjøndt jeg anede det; jeg havde læst Homer og Virgil, men jeg forstod dem vistnok ikke, thi kold var jeg og kold blev jeg. Ikke meget bedre gik det mig med de Nyere; smukke Tanker, Klang og Rhythmus, men ikke dette ubeskrivelige, der ligesaavel i Prosa som i Vers vækker de slumrende Følelser og udfolder Sjælens Vinger - da kom Schiller, kom som den første Kjerlighed til Ynglingens Hjerte, og gjenfødte mig til det højere Liv hernelen.

Therese smilte og sagde: "det er Overturen til Don Juan." "Don Juan!" raabte Præsten og sprang op fra Stolen, "det er en Troldmand, denne Don Juan; det er en Halvgud!" "Don Juan hedder Operaen," vedblev hun, "Componistens Navn er Mozart." "Mozart?" gjentog han, "og det er førstegang jeg hører Noget af denne Mirakelmand - 24 nej! bliv siddende, aliersødeste Jomfru! og lad os faae mere af den Tønde!" - Hun gav os nu et Sangnummer efter det Andet, og det med en Sandhed, som vist vilde fortryllet Mozart selv; men jeg følte stedse dybere og dybere Sandheden af Baronens: "var det ikke nok at Amor gjør vore Øjne til Forrædere mod Hjertet; skal han ogsaa liste sig ind gennem Ørerne?" Kort sagt: jeg mærkede selv først, hvad ellers sjelden skal finde Sted, at jeg begyndte at vorde forelsket. Jeg sad fastkoglet til min Stol, og Fortryllesen maatte uundgaelig vare lige saalænge som Musikken; den kunde ikke løses, før det behagede Therese; hvis hun da vilde have gennemgaaet hele Udtoget af Operaen, vilde den dalende Sol faaet os Alle, mig og Præsten ganske sikkert, at see paa eet og samme Sted. Men hun brød af paa Halvvejen, og det paa en Maade, der virkede, efter Ordsproget, som en Spand koldt Vand over Hovedet. Hun havde ikke sjunget mere end de to første Ord af Arien: "Kølige Druer," før hendes Englestemme taug, og hendes Rosenfingre begyndte at udhamre en Bondedans, der efter nogle Takter forvandlede til et Charivari saa skurrende, som nogen uøvet Haand var istand til at frembringe; og derpaa sprang hun op - Præsten og jeg ligeledes. "Hvad er det for Noget?"

brummede han, "Capricer - Nykker!" men hun hviskede til ham, saa jeg ret godt kunde høre det: "Man kaster ikke Perler -." En plump Skraben lød bagved, og et Blik paa den nysankomne syntes virkelig at retfærdiggjøre vor Virtuosas synderlige Opførsel. Havde end ikke Præstens højtænkte "Qvid novi ex Africa?" vakt Ideen hos mig, jeg maatte alligevel snart have bemærket Ligheden mellem Fyren og en kalkunsk Hane: hans tykke, pluddrende Mæle, hans kluntede, vrikkede Gang vilde allene have erhvervet ham dette Prædikat, om end ikke den violblaa Snabel mellem de røde, koparrede, laskede Kjæver, havde saa levende mindet om den stolteste, arrigste og naragtigste blandt Fuglene. Men allermeest træffende fandt jeg dog Ligheden senere hen, da jeg saae ham i en Menuet: med begge Hænder i Buxelommerne udbredte han Albuerne som Vinger, brystede sig og slog med Nakken, og hvergang han skreed forbi sin Dame udstødte han gennem Næsen et Prust, bestemt som den fjedrede Sultan giver fra sig, naar han i sin Selvfølelses Culminationspunct tripper et Par Trin fremad, og slæber de smittende Vinger henad Jorden. De Andre hilste ham med et "Velkommen Hr. Forvalter!" og Baronen med et familiært "Goddag Huusfoged!" - Strax efter indtraadte en ung moderne 25 klædt, og ligesom Forvalteren besporet Mand, hvem Man forestillede mig som Hr. Rumsøe, Nabopræsten i Skramlum. Neppe havde Denne hilset rundt, før Baronen spurgte ham: "vi skal vel altsaa kikke lidt i de apocryphiske Bøger?" og ikke vel var Spørgsmaalet ude, før Forvalteren stiltiende satte et Spillebord frem midt i Stuen, og bad derpaa højt om "Baronens Bibel." Verten dækkede strax med Lombrekort, og indbød mig til at tage Plads; men da jeg forsikkrede, jeg var en Begynder, spillede slet og ugjerne, anviste han mig Damernes Selskab, og satte sig selv tilligemed de andre tre Herrer; og kunde jeg af den Hurtighed og Lyst, hvormed alt dette skete, let skjønne, at alle Fire udgjorde et sluttet Partie.

Jeg saae mig omkring efter Damerne, de vare ikke inde, men rimeligvis i Haugen. Jeg gik derud, og mødte strax Hovmesteren, som spadserede allene med Hænderne paa Ryggen. "De spiller ikke Kort?" spurgte han. "Nødtvungen," svarte jeg. "Det gaaer mig ligesaadan," vedblev han; "og *skal* jeg spille, maae det være Hasardspil; det er reent Tøj, aabenbar Krig, ærlig Kamp. Deres saakaldte Commercespil, er dog kun et Slags høfligt, af Moden authoriseret Snyderi. Det skal lade, som om de spillede blot for Morskab - Hykleri! - ellers maatte de jo spille om Slentringer. Hasardspil er Krig, Commercespil er Cabinetsforhandlinger - diplomatiske Negotiationer; ved Krig søger Man at erhverve ved Magt, paa den anden Maade ved List; Hasardspilleren er - om De saa vil - en Røver; den Anden er en Tyv." Der var Noget saa frit, raskt og hensynsløst i disse hans Yttringer, at jeg, uagtet Paradoxjageriet stak lidt frem, ikke kunde nægte ham mit Bifald, hvorvel jeg ikke heller fordulgte, at Ideen med dens Indklædning lignede Johannes den Døber i Kameelhaarskjortlen. "Det er mig kjert," sagde han, "og det saameget kjerere, som jeg troer, det ikke var Deres Hensigt, at sige mig nogen Compliment - og Complimenter," lagde han til, "maa jeg reent ud sige Dem, ere mig langt modbydeligere end ærlige Grovheder; ikke engang mod et Fruentimmer, for hvem jeg nærer nogen Slags Agtelse, kan jeg tillade mig sligt." "Det var vistnok skjønt," svarte jeg, "om alle fulgte Deres Princip: om baade Tale og Handling simplificeredes saa meget muligt, og Sandheden stedse traadte frem i sin uskyldige Nøgenhed, om Man f.Ex. ikke tiltalte sit Medmenneske som en fraværende Person eller som et nomen collectivum, om Man afskaffede al Titulatur, lod Gud allene være *Herre* og *naadig* - netop som Franskmandene, tilforn 26 de største Complimentmagere i Verden, der nu allesammen ere Dus og hedde blot *Borgere* og *Borgerinder*" "Er det Alvor?" spurgte han heftigt. "Det er Alvor," svarte jeg. "Saa er Du min Mand, Nordstjerne!" raabte han, rækkende mig sin Haand - jeg slog til, indtagen af Ynglingens ærlige Djervhed, og Venskabspagten var sluttet. "Men" vedblev jeg, "skulde det ikke forholde sig noget anderledes med det, Du kalder Compliment? Vi maae være enige om Ordets Betydning; mig synes det har en dobbelt. I den Ene, som Du tænker paa, er Compliment vel det samme som *Smiger*; men i den Anden og bedre er det jo hverken mere eller mindre end Høflighed -" "- Høflighed kommer af Hof-" faldt han ind. - "Lad det komme hvoraf det vil!" vedblev jeg, "Høflighed kan ogsaa være oprigtig meent. Hør Vang! Er Sandhed ikke Sandhed, fordi den er *indklædt*?" "Jo - saamænd!" svarte han langsomt. "Det var vistnok naturligere, om alle Mennesker gik nøgne; men kunne vi ikke være lige ærlige og sandhedskjere, fordi vi indhylle os i Klæder? og er da en velmeent Compliment Andet end en *indklædt* Bifaldsytring? Hverken Du eller jeg vil sige til en smuk Pige: Himmel! hvor Du er dejlig! omendskjøndt det kan være, idetmindste en reen objectiv Sandhed. Hvi skulde det da være Falskhed eller Fornærmelse, under en fiin Indklædning at yttre vor Hjertensmening?" "Naar Du tager Ordet saaledes," sagde han, "kan jeg ikke have synderligt imod det; men skal vort hurtige Bekjendtskab engang vorde Venskab, saa maae Sandheden stedse fremtræde mellem os uden mindste Beklædning, hvadenten der skal bifaldes eller dadles - men der seer jeg Damerne - skal vi inklade os med dem, maae vel vor landflygtige Gudinde drapperes en Smule, om det saa kun var med ostindisk Musselin."

De to Veninder sad paa en Havebænk; Frøkenen havde en Bog for sig, men saasart hun blev os vaer, lukkede hun den sammen og gjemte den - det forekom mig, at hun havde grædt. "Hvad skal vi vædde, det er Siegwård?" sagde Vang sagte til mig, og højt til Damerne: "Skulle vi ikke høre Hr. Nordstjernens Mening om den Bog, De veed nok?" "Hvorfor ikke?" svarte Jfr. Dyber raskt. "Jeg troer neppe han vil være saa stræng som De - det er Klosterhistorien Siegwård, Hr. Nordstjerne! som Bogcensuren paa Solholm har dømt, til Baalet - De kjender den?" "Jo" svarte jeg, "og tilstaaer - siden jeg opfordres - at denne Dom synes mig vel grusom. Efter min Følelse er den et Mesterstykke i sit Slags; skjøndt jeg heller ikke nægter, at den kan 27 indeholde en sød Gift!" "Gift?" sagde Frøkenen næsten forskrækket; og Vang tilføjede triumpherende: "der har vi *mine* Ord." "Og dog" sagde Therese, "befinde vi os jo alle Fire ret vel efter Nydelsen af denne Gift." "Det er ogsaa af de *langsomme*" svarte jeg, "og tilmed ingen af de absolute; den er kun farlig for Enkelte - det kommer allene an paa Læserens særegne Sindsbeskaffenhed, om han har Modtagelighed for Giften." "Gift!" gjentog

Mariane eftertænkende og som for sig selv: "hvorledes skulde den kunne findes forenet med saa dyb og inderlig en Religiositet? med saa fromme, saa rene Følelser? - Jeg forstaaer Dem ikke." "Det glæder mig, Frøken!" svarede jeg, "men er ikke mere, end hvad jeg ventede, i Paradiset frygtede Man ikke Slangen - dog, jeg er forpligtet til at forklare mig tydeligere: der gives flere Slags Gift; jeg meente Ingen af dem, der angriber Religiositet og Dyd, men en saadan som forstyrrer Hjertets Rolighed, idet den vækker Haab, som aldrig opfyldes - Længsler, som aldrig stilles, viser os Verden i et Rosenlys, der forsvinder med Ungdommens Morgendrømme, og navnlig Menneskene som Idealer, der da kun skyldes Digternes Indbildningskraft deres korte Tilværelse -" "- Det vil sige" faldt hun ind, "at De overhovedet bandlyser alle Romaner -" "- Nej, min Frøken!" svarte jeg, "ikke Andre end de falske". "Er det dem," spurgte hun, "der fremstiller Verden som den *borde* være?" "ja - ogsaa dem - Enhver der af bilder den enten som et Paradiis eller et Helvede, eller som en Blanding af Begge." "Hr. Nordstjerne," tog Vang Ordet, "ynder ikke Romaner, men Historier." "Ganske rigtig!" raabte jeg, "jeg elsker virkelig Romanen, naar den er Historie, naar dens Begivenheder og Karakterskildringer ere sande, eller *kunne* være det." Mariane sukkede; "mon denne Sandhed, De her anpriser, ikke ogsaa har *sine* Gifter, der desværre ere mere virkelige end Romanens?" "Jo desværre!" svarte jeg; "men Historien lærer os at kjende og undflye dem - den anpriser dem ikke - det gjør Romanen ved sine." - Saalænge havde Therese forholdt sig som en opmærksom Tilhørerinde; og af og til kastet hurtige og forskende Blikke paa de talende - her tog hun et Linde-Blad, lagde det tilrette mellem Tommel- og Pegefingern, som til Skrald, og sagde: "jeg har ladt mig sige, at den sande Historie indeholder meget, som er falskt -" "- det er ganske vist," svarte jeg, "skjøndt Intet, som jo kunde være sandt; men derfor er ogsaa den sande Roman paalideligere end Historien, ved Denne kommer det an paa, om det er saa; ved Romanen derimod blot, om det *kan* være saa." "Historien" vedblev hun, "kan en stakkels Pige ikke kritisk bedømme; og hvorfor, Hr. von Nordstjerne! maae hun ej, til Trøst ved den virkelige Verdens bedrøvelige Sandheder, tye hen til en opdigtet, og dele med Skjalden hans fromme Selvbedrag? Ere ikke de skønneste Digtninger just de, som henflytte os fra den faldne Verdens Torne og Tidsler hen imellem Paradisets Blomster og Livsens Frugter? som opløfte os over Jorden, og søge at bringe os dens Jammerligheder iglemme? Eller er Romanskriveren ikke ogsaa Digter? har han ikke samme Ret, som den der skriver Vers?" - Mariane smilte glad og mildt til sin djerpe Medhjælper; og jeg gad gjerne, som overvunden have kastet mig til den skønne Sejervinderindes Fødder. "Jo!" svarte jeg, "naar vi blot ikke glemme, at Romanen er Digtning; eller at staae paa vore Fødder, naar vi atter dale fra den svimle Flugt." - Therese rejste sig, i det hun slog Skrald med Lindebladet - "De skyder Victoria;" sagde Vang med Lune; "det er for tidligt; De har vel bragt den ene fjendtlige Fløj til Retirade, men den Anden har endnu ikke været i Ilden. Hvad Siegwald især angaaer, troer jeg at kunne overbevise Dem -" "- Vi *vil* ikke overbevises, Hr. Vang!" faldt hun hurtigt og bestemt ind. - "Naar De seer et Sørgespil, som indtager Dem, vilde De neppe være den Tak skyldig, der vækkede Dem af Illusionens Drøm, og hviskede Dem i Øret, ""hvorfor græder De? bær Dem dog ikke saa barnagtigt ad! det er jo kun Digt og Fabel altsammen"" - der seer jeg desuden Pigen kommer for at kalde os tilbords." - Hermed tog hun Mariane under Armen, gjorde et Knix, og Begge ilede foran, efterfulgte af os to Philosopher.

Suppeterinen stod paa det dækkede Bord, Vertinden ved sin Stol med Hænderne paa Bagslaget, biende efter Udfaldet af en Solo couleur. Denne var falden i Baronens Lod; og det var øjensynligt et Spil af højeste Vigtighed, thi en saadan Alvor i hans Aasyn saaes vist aldrig enten før eller siden - af mig, idetmindst ikke; men Man bør ogsaa tage i Betragtning, at Solopullien var fuld af Sølvmynt, og Beten derforuden saare stor. "Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae," sagde Vang saa højt, at Spillerne gjerne kunde hørt det, hvis ikke Ting af højere Vigtighed havde bemestret sig alle deres Sandser; Ligesaalidet fandt Vertindens gjentagne: "Maden bliver kold" Vej til Spillernes Ører. Endelig sprang Verten op fra Stolen - han havde siddet over, og seet de Andres Kort - og raabte: "min Himmeriges Part, nu vinder han den Solo!" Baronens Ansigt straaled "som Solen 29 fra sin delte Sky;" han fremviste sine tre sidste Kort, og sagde: "gagné en quatre, divide et impera!" Derpaa tog han Pullien, rejste sig, og bød Vertinden sin Arm med en Mine, som om slet Intet var forefaldet. Pastor Rumsøe og Forvalter Hiarum bleve endnu siddende en rum Tid, og gav hverandre i temmelig bitter Udtryk Skyld for Tabet af dette vigtige Slag, ja denne Ordstrid endtes ikke ganske, før Stegen kom paa Bordet, og det endda kun paa den Maade: at et Væddemaal blev indgaaet, og en fraværende Præst - der ansaaes som en Professor i Lombre - antaget til Voldgiftsmand. - Endelig gik Samtalen over paa Dagens politiske Begivenheder: Forvalteren, en ivrig Tilhænger af Bjergetpartiet, førte Ordet, og priste dets kraftige Forholdsregler til Oprettelse af fuldkommen Frihed og Lighed; han syntes herved ganske at overse Principalens, en gammeladelig Barons, Nærværelse. Denne, ganske ligegyldig ved sin Betjents marattiske Yttringer, jubilerede over Præsteskabets Udryddelse, og dette ikke uden lidt forblømt Spotteri over Religion i Almindelighed. Maaskee de tvende Religionens Tjenere ej engang mærkede hans Sarkasmer; men vist er det, at Ingen af dem besvarede samme.

Da Maaltidet var tilende, gik Spillerne igjen til deres Lombre. Frøkenen, der foregav en Upasselighed, rejste med hendes Veninde til Solholm; Vang og jeg tilbragte de øvrige Timer til Sengetid med Samtaler, i hvilke han røbede saavel Skarpsind og Frimodighed, som Disputerelyst, Paastaaenhed og Hang til Heterodoxie. Dog vare mine Tanker stedse delte mellem de afhandlede Æmner, og en fraværende Gjenstand, der havde gjort et Indtryk paa mit Hjerte, som jeg vel følte var Noget meer end overfladisk.

Gravhøjen

Mit Soveværelse var et Kvistkammer, som vendte mod Syd, og hvorfra der var Udsigt over Haugen ned igjennem Engdalen. Da jeg ikke følte Trang til Søvn, rejste jeg mig ved Solens Opgang, og satte mig for det aabnede Vindue.

Morgentaagen hang udspændt fra Bakke til Bakke, som et Tæppe over Dalen; steeg og sank og bølgede sagtelig bevæget af milde Luftpust. Tæt uden for mig paa den højeste Abild sad et kviddrende Svalepar. Fjernt og nær lød Lærkernes skingrende Morgensang, og derimellem Vibens muntre og Rylens klagende Toner, Hjejls Fløjten, 30 Horsegjøgens og Urhanens Skoggren. Det var ikke hiin mig saa velkendte, saa kjere Fugleconcert, som Lundenes Sangere opføre paa min løvrige Fødeø; men lutter fremmede Stemmer - Hedens Beboere, der næsten Alle tie om Dagen, og kun ved Solens Komme og Bortgang hilse dette Verdens oplivende Lys. Endnu livligere blev det derude, da tillige Huusdyrenes Stemmer lode sig høre ved Ud drivten: Køernes Drønen, Faarehjordens "uendelige Brægen" og Hyrdens Sang i gammeldags tungsindig Kæmpevisestil, med sine langtrukne Moltoner, og ideligt gjenkommende Omkvæd. Men lidt efter lidt hendøde en Stemme efter den Anden; Taageforhænget over Dalen adskiltes, steeg, dannede sig i enkelte tynde Skyer, der Alle snart hensmeltede i Glandsen af den over Lyngbjerget nu heelt oprundne Sol.

Hvor ofte klages ikke over de jordiske Glæders Kortvarighed! og Dette gjælder ej allene om dem, som hiin vise Slave satte "udenfor vor Magt", men og om dem, som Sjelen selv fremkalder af sit eget uudgrundelige Dyb: Phantasiers Tryllebilleder - disse den indre Virksomheds yndige Skabninger - ere ligesaa lidt vor Ejendom, ligesaa flygtige som enhver Anden, der blot tilhører de uadvortes Sandser. De henflyve, bortsmelte som hine Morgentaager. Vi stræbe forgjæves at holde dem tilbage; vi gribe efter de vigende Skygger, og vende tomhændede tilbage, eller erholde Noget, vi hverken have ventet eller ønsket. Saaledes gjenkalde vi stundom, efter flere Aars Mellemlum, een eller anden lykkelig Sindsstemning - stundom kommer den ukaldet - lønlig Glæde fylder vort hele Væsen, vi befinde os i en sød magnetisk Slummer, eller i Theriakens første paradisiske Stadium; men som vi forgjæves anstrænge os for at udtrække - ak! det staaer ikke i vor Magt - saalidet som Clairvoyancen i den Magnetiseres: Engelen "kysser os ømt og forsvinder"; den søde Ruus er forbi. Virkeligheden jager Indbildingen paa Flugt; eller de skønne Forestillinger omskiftes pludselig, uvilkaarligt, ligesom een Drømmescene afløser den Anden i vild Uorden, ligesom Billede følger paa Billede i den magiske Lygte. - Jeg saae mig selv ved Thereses Side; hendes højre omslyngede min Hals, hendes venstre en smilende Glut. Jeg saae os som Kronhelm og hans Therese - som Adam og Eva i Miltons Paradiis. Men strax derpaa fremstillede sig ukaldet Menneskets Forfører - højst sælsomt! - i Baronens Skikkelse. Med den alvorligste Villie stræbte jeg at bortmane ham - jeg mægtede det ikke. Istædet 31 for at vige, nærmede han sig, og fæstede sit koglende Slangeblik stivt paa Therese; og hun, som umodstaaelig afstedslæbt ved magnetisk Kraft, foer ind i den onde Fiendes aabnede Favn, han krystede hende - som Slangerne Laocoon - hun vreed, hun vaandede sig. Jeg foer til for at knuse hans Hoved, men Jorden aabnede sig, og under haanende Skogger rev han hende med sig ned i Afgrunden.

Jeg foer op, som af en Drøm; jeg græd, som over et virkelig tabt Paradis. - "O Du ærlige Epictetes!" sukkede jeg, "hvad er da i *vor Magt*, naar ej engang Phantasien er det?" - "*Phantasiers Brug*" tyktes han mig at svare. "Ja!" raabte jeg, "det var et Varsel, givet af en kjerlig Aand - jeg vil frelse hende."

"Hvem?" raabtes der nede fra Haugen. Det var min Vert, som rygede sin Morgenpibe. Paa hans forundrede "Hvem?" mærkede jeg først at jeg havde snakket over mig; og forvirret, som jeg var, kunde jeg ikke svare Andet end: "nu kommer jeg strax." - Jeg skyndte mig derved. Han stod endnu paa samme Sted med Piben i Haanden, og saae sig rundt om, søgende Den som skulde frelses. - Jeg betog ham Vildfarelsen ved at forklare ham, hvorlunde Indbildningskraften havde havt mig en Smule tilbedste, dog naturligtvis uden at nævne ham Personen. - "De taler med Dem selv," sagde han smilende - "De bliver gammel - men Apropos, har De Lyst til at bese en Gravhøj, som jeg er ved at kuldkaaste? der finde vi ogsaa Damerne fra Solholm, og følg med dem til Gaarden - vi ere inviterede til Middag." Jeg samtykkede.

Under min Omklædning gav jeg mig til at gaae irecte med mig selv, eller egentlig med min balstyrige Phantasie, fordi den havde laant den onde Aand Baronens Legeme. "Hvorfor da," sagde jeg, "vil Du endelig gjøre ham til en samvittighedsløs ugudelig Forfører? At han har kaldet Therese "*min Rare! min Søde!*" er vel i Grunden blotte tilvante Talemaader, som en Mand paa hans Alder gjerne uden Anstød kan bruge til en Pige, der kunde være hans Datter. Og i hans Øjekast til hende vil dog allene Skinsyge see noget meer end den Mildhed, han viser mod Alle og Enhver. Hvad beviser vel det, at den plumpe Forvalter engang sagde til hende: "tag Dem i Agt for min Principal! han er en stor Skjelm efter Pigerne!" "Er han maaskee ikke selv een af hendes Tilbedere?" Idet jeg saaledes straffede mig selv, mindedes jeg pludselig, at jeg om Natten havde havt en Forestilling isøvne, som lignede meget den der baares mig vaagen for; men hvor 32 kom saa *Drømmen* fra? Der stod jeg - kunde ikke komme videre, end Plato og Kant.

Da vort første Bestemmelsessted ikke laae en halv Miil fra Præstegaarden, gik vi derud; thi saaledes

foreslog min Vert. Jeg, skjøndt kun halv saa gammel som han, havde vel hellere aget, men undsaae mig ved at tilstaae det. Hvor nemlig intet seeværdigt findes paa en Vej, der betjener jeg mig hellere af Hestenes Fødder, end af mine egne; og fra Langebæk til Højen var kun Lyng, og intet Andet. - Vi fandt tre fire Karle ifærd med Arbejdet, og allerede saavidt, at Indgang til et Gravkammer just ved vor Ankomst viste sig. Da Denne var ryddet, fik jeg Lyst til at være den Første i det "snevre Huus," men saa lavt til Loftet var der, at jeg maatte saagodtsom krybe derind. Snart befandt jeg mig i det egentlige Sovekammer, som nu førstegang efter maaskee niere end tusinde Aars Forløb modtog et levende Væsen, og Morgensolens Straaler, der belyste en Leerurne, - saavidt jeg ved flygtigt Øjesyn opdagede - den eneste mærkelige Gjenstand, Hulen indeholdt. Med dette Udbytte vendte jeg tilbage; og vilde strax været ifærd med at undersøge Indholden, hvis Præsten ikke havde afholdt mig: "lad os bie med det!" sagde han, "see hist! der kommer saa sandelig en Mand, der gjør mere af en sort Leerpotte med brændte Ben og andet Snavs, end af en god Potte Suppe i en Sølvterriner: han skal tage Laaget af - de skal snart see, hvor graadig han farer i Potten." I fejende Gallop kom den omtalte i ligeste Linie over Heden, og brød sig hverken om Vej eller Sti. Inden et halvt Minuts Forløb var han ved Foden af Højen. Han sprang af Hesten, uden videre at bryde sig om Denne, der ogsaa strax skulde have benyttet sin Frihed, hvis ikke een af Graverne havde grebet den i Tøjlen. Den flyvende Rytter syntes at ville tiltale os; men da han i det samme fik Øje paa den aabnede Indgang, standsede han pludselig som forstenet, udstrakte Armene, og frembragte ikke Andet end et langt "Ah!" et saadant, som en Smarodser udaander ved Synet af et lækkert Bord, eller en forlibt Tilskuere ved Fremtrædelsen af en dejlig Skuespillerinde. Da han havde staaet nogle Secunder med et Aasyn, som om han saa Himmelen aaben, og ikke Jorden, fik Tungen atter sin tabte Brug: "Pastor! kjere Pastor!" udbrød han bebrejdende, dog uden Bitterhed, "Og det kunde De gjøre, uden at lade mig det vide!" "Jeg vilde overraske Dem," faldt Pastoren ind, "med en lille underjordisk Raritet, og her har De den" - han viste paa Urnen. Nu først faldt 33 Antiquarens Øjne paa Skatten; thi under hiin Replik havde han dem endnu stivt fæstede paa Hullet i Højen. "Ved Odin Hangadrot! og alle Aserne!" jubledes han, "det er den skjønneste, jeg til Dags Dato har seet; en Form aldeles mageløs! - og Størrelsen! - ypperlig conserveret! - med begge sine Hanker! - og med Laag paa!" - under disse Forundrings- og Glædes-Udbrud nærmede han sig langsomt Skridt for Skridt, satte sig paa det ene Knæ, og lagde Hænderne sagtelig og klappende om Grydens Sider, som en Fader, der kjertegner sit Barn. "Har De havt den aaben?" spurgte han hurtigt; paa vor Benægtelse rev han et fint hvidt Klæde op af Lommen, og udbredte det paa Jorden; men da han vel frygtede, at det ikke var stort nok til at ramme Indholden, gjorde han det samme ved sit Halsklæde. Derpaa tog han med største Forsigtighed Laaget af, og stirrede en Stund med Henrykkelsens Smil ned i den halvfylde Urne. "Lad Kammer-raaden nu rode lidt omkring i denne Askemødding," sagde Præsten, 34 "mens vi ryge en Pibe heroppe." Jeg stødte ham paa Armen; "siger Intet," sagde han igjen ligesaa lydt, "siger Intet, i nærværende Øjeblikke kan han hverken høre eller see hvad der foregaaer omkring ham - det er med ham som med Urhanen i dens forlibte Exstaser." - "Det er dog et ganske uskyldigt Libhaveri," mente jeg, da vi havde lejret os paa Højens Top, "og jeg føler ret godt, hvorledes det kan blive Lidenskab. For mig har ogsaa enhver Oldtids Levning noget tiltrækkende, noget stille ærværdigt -" "saamænd!" sagde Præsten bifaldende, medens han slog Ild til Piben; "men at gjøre Oldsager til sit eneste Studium, deraf kommer dog aldrig noget stort ud." "Det var alligevel tænkeligt," vedblev jeg, "at det med Tiden kunde give noget Udbytte for vor gamle Historie." "Meget muligt," svarte han, "men at betragte det som det vigtigste af Alt, er dog en Smule naragtigt." "Hvad et Menneske finder Kald til," mente jeg, "bør han vel ansee for det vigtigste, om han deri skal bringe det til Noget. Den som med Ligegyldighed betragter og driver sin Dont, vorder stedse en Fusker: en Fusker er den Snedker, den Skomager, som ikke sætter sit Haandværk over alle Andre; og det samme gjælder om Kunstneren og Skribenten." "Godt nok!" svarte min Modstander, og tog sig et langt Drag af Piben; "Alt hvad vi øve, Leeg eller Alvor, maae skee med Lyst, ellers vorder det Alvorlige Leeg, og Legen for alvorlig; men hvorfor skal Snedkeren foragte Skomageren og Skræderen? og Kunstneren den solide Videnskabsmand? Jeg har kjendt en Dansemester, som paastod, at hans Konst var Fundamentet til alle andre, ja til alle Videnskaber - Moralen med. Den samme Professor Spring-gaas tog aldrig Hatten af for et Menneske, som gik indad med Fødderne, var han endog Kongens første Minister. "Han var sikkert en Virtuos?" spurgte jeg. "Derfor ansaaes han," nikkede Præsten. "Ja seer De, min Ven!" vedblev jeg, "uden denne Stolthed havde han vist aldrig bragt det til Virtuositet. *Eensidighed* maae Man holde Mennesket tilgode, da *Alsidighed* er uopnaelig. En Virtuos i Tonekunsten maae gjerne for mig ansee en Violin for den vigtigste af alle menneskelige Opfindelser, naar han saa forstaaer at tractere den, og en Digter troe sig indblæst af Guddommen selv." "Hm! hm!" mumlede Præsten, "der er Noget i det De siger; Herregaardsskytten for Exempel, som kommer der henne, han sætter Jagten over alt Andet i Verden, og foragter i sit Hjerte Enhver, som ikke kan skyde. Han veed ikke tydeligere at betegne den højeste Grad af Uvidenhed og 35 Enfoldighed, end ved den Talemaade: ""Den Karl er saa dum, han kjender ikke Bukken fra Raaen""; men selv skyder han rigtignok paa en Prik - jeg vil ellers foreløbig sige Dem, at han staaer højt anskreven hos Baronnen, der har ført ham med herind fra en Udenlandsrejse." - Den omtalte Nimrod, en undersætsig, sortsmudset Person, med dybtliggende Øjne, reed, ledsaget af en Hønsehund, lige hen imod os, lettede paa Hatten, og bragte os paa tysk Herskabets Hilsen: at samme nemlig kom strax efter, for at tage Højen i Øjesyn. Derpaa sagde han for sig selv i en skjemtende Tone: "Aperpo, Hr. Pastor! Hvem gifer Dem Lov til at kaste Ræfe ut i mit Rivier?" Præsten, som gjerne tydskedes, svarte: "ein guten Wort, min lieber Liefers! will er nicht trinken ein Snapchs?" Hertil takkede Jægeren, og stod af Hesten. Een af Graverne blev opkaldt med Madkurven, og en Serviet udbredt imellem os, hvorpaa Frokosten udpakkedes. Kammerraaden indbødtes til at deeltage i Maaltidet, men han betakkede sig for det første, da han endnu ej var færdig med at undersøge den fundne Skat. Da Skytten havde faaet den første

Snaps, som han med opløftet Albue og langt tilbagebøjet Hoved hældte i Halsen, begyndte han oprømt, "akkeraat sodan sad jeg og min Lieutnant Ewald - han er nu Genneraal - i den nordmekaniske Krig, da den franske Genneraal Lafayette kam, og jog os væk fra vores Maaltid; men den Pus betalte jeg ham; fra Busken skikkede jeg ham en Valet, so han glemte at sto op igjen -" "- Lafayette," rettede jeg, "lever jo endnu." "Det mo være en Søn af min Lafayette," svarte han, "for den jeg skød, rejser sig min Seel ikke før Domsdag." Præsten blinkede til mig, og fyldte atter Tomlingen til Lafayettes Banemand. Han stak ud, og takkede med en ny Anecdote fra Krigen, endnu mere heroisk end den første. Nu kjendte jeg min Mand, og gjorde ingen flere Bemærkninger ved hans nordmekaniske Krigshistorier, der for hver ny Snaps vandt baade i Omfang og digterisk Højhed. Hvad der egentlig gav dem Værd, var dog den Omstændighed at Forfatteren selv troede sine Fictioner; thi det er ligesaa almindeligt, som billigt, at Løgneren saalænge søger at narre Andre, til han omsider vorder sin egen Nar.

Endelig kom da Herskabet. Skytten satte sig tilhest, reed Vognen imøde, og escorterede den til Højen. Inden han begav sig bort til Dagens Forretning, maatte han, med synlig Ærgrelse, døde en grov Bommert mod den ædle "Waidkonst," som han kaldte den: hans Herre sagde nemlig til ham: "See nu, min kjere Johan! at Du skaffer 36 os nogle Snepper til Aften!" Øjeblikkelig standsede han Hesten, som om han vilde til at lægge an, satte et Ansigt op, hvori først Forbauselse og derefter Medynk blandet med Ringeagt ikke utydelig afmalede sig. "Snepper? - Snepper!" gjentog han, "i Juny Monat? om Baronen so vilde forere mig Solholm op ok net som den stoer, kunde jeg ikke skaffe Dem en Sneppe idag; po denne Aarsens Tid har vi her i Landet lige saamange Elefanter som Snepper." - "Naa naa!" sagde Baronen, "Snepper eller Brokfugle, det kommer ud paa eet." "Det gjør Fanden," mumlede Dianas Yndling, idet han hurtig drejede Hesten, og galloperede bort, maaske fordi han frygtede for, at han ikke længere vilde være istand til at hemme Udbrudet af sin billige Harme.

Ligesom de Kjørende kom af Vognen, ilede de hen til Kammerraad Urold, der endnu sad paa Knæerne, ragede med en Sølv søger, og lagde de fundne Herligheder tilside paa sit Halsklæde. Han hilsede blot med hurtige Nik. Den skjelske Therese faldt ham strax i Flankerne. "Men Gud bevare os vel," raabte hun, "bruger De deres rene fine Lintøj til saadant Snavs!" "Snavs?" gjentog han, dog uden engang at see paa hende. "Hvad tænker De Fruen vil sige?" vedblev hun, og tog fat paa en Flip af Lommeklædet; men han, som mærkede hendes Hensigt, greb hendes Arm med en Musekats Raphed, og sagde bestemt og truende: "De la'er det ligge!" Therese rev Armen til sig; hun blev virkelig vred; men det klædte hende alligevel nydeligt, og fremstillede blot en ny Variation af Skjønheden. - Kammerraaden tog ikke nogen Notice heraf, men hældede med stor Forsigtighed Smullet i Urnen, som han tog under den ene Arm, og med Reliquierne i den anden Haand, rejste han sig nu, hilsede og sagde: "Den Opdagelse, jeg her har gjort - det forstaaer sig med Hr. Pastorens Bistand, hvorfor jeg er hans evige Skyldner - er af allerhøjeste Interesse og Vigtighed. Lad os tage Plads for Exempel her oven paa denne classiske Høj, og der vil jeg give mig den Ære, nogle Minutter at fængsle Selskabets Opmærksomhed." Huldtstilende som en ung Professor bukkede han for os, vendte sig, og begyndte paa Opgangen; men da Højens Stejlhed gjorde ham denne vanskelig, tog Vang og jeg ham under Armene; thi vort Tilbud, at bære Helligdommene, vilde han ikke modtage - han havde dem altfor kjer, til at betro dem i andres Hænder.

I Højens Top var en rund Fordybning, paa hvis Kant vi satte os; i 37 Midten stode Gjenstandene for vor Opmærksomhed og Antiquarens Forelæsninger. "Mine Herrer og Damer!" tog han tilorde, "De see her de jordiske Levninger af den danske Konge *Hadding*, og hans Dronning *Hartgrepe!*" Her gjorde han en Pause, dragende Vejret dybt, som Een der just har lettet sit Sind for en stor Hemmeligheds Byrde. Baronens smilte næsten umærkeligt; hans Datter saae paa Kammerraaden med store Øjne, som vidste hun ikke enten det skulde være Spøg eller Alvor. Therese paalagde sig ingen Tvang - som Vang og jeg, der beed os i Læberne - hun loe ret hjertelig; og Præsten mumlede sit "hæ, nu rider Fanden Conrectoren." Oldgranskeren hørte det ikke, eller lod saa; han vedblev som følger: "Mine Herrer og Damer! denne Paastand er ikke greben af Luften; jeg skal føre dem Beviserne: denne Høj kalder Almuen *Luushøj*. Denne Benævnelse maae ingenlunde udledes af et vist almindeligt Insect; men af det gamle ubrugelige *Lius*, det samme som *Lys*, der atter er bleven udtalt *Lis* - Engellænderne, som nedstammer fra Jyderne, kunne endnu ikke prononcere Vocalen y - Consonanterne L og R forvexledes lettelig, og saaledes faae vi Rishøj. Dette er en forkortet Udtale af *Ripshøj*; *Ripshøj* ligesaa af *Gripshøj*. Dette er kommen af *Grepshøj*; *Grepshøj* af *Grepeshøj*, og *Grepeshøj* igjen af *Hartgreshøj*. Nu kommer det af sig selv: *Hartgreshøj* - *Grepeshøj* - *Grepshøj* - *Gripshøj* - *Ripshøj* - *Rishøj* - *Lishøj* - *Lyshøj* - *Liushøj* - *Luushøj* - der har vi det!" Med et triumpherende Smil saae han sig rundt om i Kredsen, som om han trodsede al videre Modsigelse; men heller ingen fandt Sted; thi Enhver af os vilde hellere nyde noget meer af denne gamle Suurdejg. Efter en kort Pause tog han atter ved: "Sagnet beretter os, at denne Hartgrepe var meget troldkyndig, og at hun i levende Live førte sin Mand Kongen med sig til Underverdenen, hvilket betyder hverken meer eller mindre, end at de lod sig begrave i een og samme Høj - nu har vi dem altsaa her begge To. Og skulle vi derpaa skride til Undersøgelsen af de tilstædeværende kostelige Levninger. Jeg sagde: vi har dem begge To; men egentlig har vi kun det Halve af dem; thi det andet Halve ligger paa Havets Bund -" "- Og naar nu" - afbrød Baronens med et sarcastisk Sideblik til Præsten, - "naar nu Kammerraaden ovenikjøbet forblander den øvrige Halvdel af de salige Been, kan det blive vanskeligt nok, at faae dem samlede igjen paa Dommedag!" Den Tiltalte mumlede: "Hæ! Spotter! Fritænker! bedst at lade som man ikke hører." Det skulde blevet vanskeligt at kvæle Latteren, hvis ikke 38 Spotterens

letsindige Yttring havde vakt Uvillie hos os Andre. Men jeg bemærkede til min Skræk, at Therese smilte til ham - min Drøm randt mig i Tanker, og en Febergysen gennemfoer mig. En lang Tirade af Uroids Forelæsninger gik nu mine Ører forbi, og jeg vaktet først af mine mørke Grublerier, da han rejste sig, og overrakte Therese et Stump rustet Metal, der havde Skikkelse af en Kasketskygge. "Betragt engang Dette!" sagde han, "Herrerne ville glat væk erklære det for et Stykke af en Hjelm - intet mindre! Det er et Pragtsmykke, Damestads! hvilket jeg strax vil gjøre dem begribeligt!" Og nu beviste han, idet Tunge og Fingre manøvrerede med lige Hurtighed, at Stumpen var en Deel af et Diadem; men da han, for end mere at tydeliggjøre sig, og vise, hvorledes det havde siddet, tog fat paa Thereses Hoved, som om det havde været et caput mortuum, slog hun til hans Haand, sprang op, og sagde: "mit Hoved frabeder sig den Ære at tjene Dem som Skabilken! brug deres egen Parykblok, naar De vil opstikke Dronning Hartgretes Sæt!" "Hart grepe!" rettede han koldsindig, og lagde Diademet ned, for at fremtage en anden Raritet. Men Therese og hendes Veninde forlode Auditoriet, og trippede ned ad Højen, Vang fulgte deres Exempel; og efterhaanden listede vi Andre os ogsaa bort, saa at Professoren tilsidst blev allene tilbage. Uden at fornærmes raabte han efter os: "Gaaer De ind i Gravkammeret, da vær for Himlens Skyld forvarlige, om der skulde være flere Urner! jeg kommer strax."

Jeg bukkede mig for at gaae ind i Højen; men standsede, da jeg saae begge Pigerne i en Stilling, som tydede paa fortrolige Meddelelser: de holdt hinanden omfavnede, og Mariane støttede sin Pande mod Thereses Skulder. Jeg trak mig tilbage; og paa Baronens Indbydelse traadte jeg hen til Vognen, for at tage min Andeel i den medbragte Frokost. Kammerraaden var endnu ivrig beskæftiget med paany at gennemrage Beenkullene, da vor Vert raabte op til ham: "Kom nu Hr. *Antiqvitätsraad!* og faae lidt Vederlag! De har tracteret os med Suppe, kogt paa gamle Been; men hvor kraftig den end var, troer jeg dog vi kunne trænge til Spise fra nyere Tider." Den Tiltalte, som saae at der var anrettet med gode Sager, og Flaskefoderet aabnet, forlod sit Liggendefæ, og ilede ned til Vognen; Man mærkede strax, at han var Ven af et godt Bord. - Da vi Mandfolk vare samlede om Dyreryggen, savnede Baronen først Damerne: "hvor er Jomfru Dyber og min Datter?" spurgte han, "see de Fandens Tøser! hvad kan de 39 bestille saalænge i Graven? Man skal see de holde Sjælemesse for *Lange Margrethe* eller hvad det er hun hedder - aa! vær saa god Hr. Vang og hent os dem!" - Vang gik, men kom ikke igjen. Efter et Indhug i Stegen og et Glas rundt, sagde Baronen: "jeg troer, paa min Ære! at Candidaten maae anticipere den geistlige Stands Forrettighed, at absolvere smukke Synderinder - Hr. von Nordstjerne! vil De ikke kikke ind i Skriftestolen?" Jeg fulgte Opfordringen. Da jeg var kommen ind til de Trende i Højen, bemærkede jeg en synderlig Alvor i Alles Ansigter. Ingen af dem talte, men stode med nedvendte Blikke og ubevægelige som Marmorfigurer paa et Gravminde. En Stund antog jeg samme Stilling, indtil Vang omsider brød Taushe-den, idet han ligesom opvaagnede af en Drøm, greb Thereses og min Højre, og inden vi vidste hvad han vilde, eller kunde forhindre det, lagde dem sammen med de Ord: "Hvad Graven har tilsammenføjjet, skal Ingen paa Jorden adskille." Therese rev hurtig sin Haand løs, og med det Udraab: "Komediantspiller!" ilede hun ud i det Frie; Veninden fulgte hende noget langsomt. Vang holdt endnu min Haand, og spurgte med godmodigt Skjelmeri: "Blev du ogsaa vred, Nordstjerne?" Jeg tænkte paa hvad jeg skulde svare ham; thi vred var jeg i Grunden ikke; men han tog atter Ordet: "seer Du, amicissime! jeg har blot fremskyndet hvad alligevel vilde skee. Allerede igaar indsaae jeg, at I To vare bestemte for hverandre, og da jeg nu ubemærket af Pigerne kom herind, bekjendte hun for sin Fortrolige, at hun virkelig havde Godhed for Dig. Da de bleve mig vaer, frygtede de med Grund for, at jeg var bleven et ukaldet Vidne til denne Bekjendelse, og heraf kom det, at Du ved din Ankomst fandt os alle Tre saa forlegne. Hvad skulde jeg gjøre? Du var dog nærmere berettiget til at indvies i Hemmeligheden, end Jeg. Men hertil kommer endnu en højst vigtig Bevæggrund til mit raske Skridt: imellem os! Baronen er en stor Vellystling og farlig Forfører. Therese er nu hans nærmeste Maal; og for at naae dette søger han, efter gammel hældig Praxis at nedrive Kydskhedens eneste og stærkeste Bolværk - jeg mener Religionen. Den Anden, nemlig Æren, falder snart bagefter. For at frelse det vakkre Barn, fik jeg det Indfald at kaste hende i Armene paa Dig, da jeg havde temmelig Vished for, at Du ikke vilde støde hende bort."

Skinsyge og Frygt, Kjerlighed og Glæde strede om Herredømmet i mit heftigt bevægede Sind. Jeg trykkede den fremfusende Vens 40 Haand, og sagde: "det synes som om jeg, uden at søge, skal finde tvende af Livets yndigste Blomster - Venskab og Kjerlighed. Dog hvad den sidste angaaer - jeg er ikke uden Bekymring - siig mig! Skulde Therese virkelig lægge Øre til Baronens Lærdomme?" "Med hendes vittige Hoved og sorgløse Letsind, kan det vel være at befrygte," svarte han, "dog staaer allerede een frelsende Engel ved hendes Side - hans egen Datter. Hun er just det Modsatte af Faderen, følelsesfuld, from, ja Man kunde vel sige andægtig, sin ædle ulykkelige Moders udtrykte Billede. Jeg veed, at hun af al Magt modvirker Faderens giftige Indskydelser; men Kjerlighed vil alligevel udrette mere end Venskab - Din Haand bæver? rolig! Nordstjerne! Med Fatning maae Du igjen træde ud til Selskabet - Vi kunne ikke tøve længere herinde." - Med tvungen Rolighed fulgte jeg ham; og under en næsten almindelig Taushed, som kun Baronen nu og da med et lystigt eller og et frivolt Indfald afbrød, kjørte vi til Herregaarden.

Denne Gaard ligger, som de fleste gamle i Danmark, lavt, og paa en sumpig Grund, for ej at mangle Vand i de omgivende Grave. Den er anlagt midt i en Engdal, men Bakkerne paa østre og vestre Side ere saa høje, at Man endnu paa en Fjerdingmiils Afstand ikke seer Andet af Solholm end trende Taarnspir, hvoraf det midterste er lidt højere end de Andre. De have en pyramidalsk Form, og Bønderne kalde dem, træffende nok, Solholms *Tørveskruer*. Seet fra de vestlige Bakker tager Herresædet sig smukt ud: over den foranliggende lave Lade-gaard hæver sig den stolte Borg med sine mørkrøde Mure og blytakte Spiir. Bagved øjner man Trætoppene i Haugen, og til begge Sider udstrækker sig et Eliekrat, hvorigjennem en lille Bæk søger sin krumme Vej til Storaæn.

Slottet bestaaer af fire sammenbyggede Fløje, der indslutte en Borggaard, ikke større, end at en forspændt Vogn netop kan vende derinde. Uden om løbe dobbelte Grave, der tilforn have været forsynede med Vindebroer; Man kjender endnu tydelig disses Sted paa det nyere Muurværk i Broernes midterste Buer. Den inderste Pille ved begge Enderne har engang tjent til Fængsel; et lille fiirkantet Hul, med tykke overkalkede Jernstænger viser hiin første Bestemmelse. Nu ere de aldeles overflødige - nu da Lovene yde et sikkrere Værn 41 end Mure og Grave. Det glæder derfor enhver Fredens og Frihedens Ven, at see Bunden af den yderste Grav forvandlet til Eng, og den inderste hist og her bevoxet med Siv og Rør. Vindens Susen derude forekom mig ofte som Sukke af henfarne Aander - deres, som vansmægtede i Smaadespoternes Fængsler, eller disses der endnu sørge over gamle Dages forsvundne Herlighed og Vælde. Svanerne, der ikke længere formaaer at udrødde den stedse skabende Naturs vegeta-biliske Frembringelser, syntes mig som Roligheds og huuslig Lyksaligheds yndige Symboler, naar de med opløftede Vinger giede, eller af sagte Luftninger omdreves paa de Vande, over hvilke fordum Kampens Pile hviinte, og Stridstrompeten smeldede.

Slottets Indre er for Ukjendte en reen Labyrinth. Snevre Vindeltrapper føre fra et Stokværk i et Andet; korte og lange, lyse og mørke Gange lede til saa mange, smaae og næsten ligedannede Værelser, at der for Ubevante krævedes Nummerering for at hitte rede i dem; og først ved længere Ophold i Borgen kunne Benævnelserne "den røde Stue," "Generalens Cabinet," "Fru Elses Kammer," o.s.v. give sikker Anviisning til de betegnede Værelser. - Blandt saa mange smaae, fandt jeg kun tvende ret store Sale. Den ene var Riddersalen - saaledes kaldet vist nok, fordi den indeholdt en Samling af længst henfarne Ridderes, Baronens Forfædres, Billeder, tilligemed deres *velbyrdige* Fruers. Da den nuværende Besidder her første Gang præsenterede mig sine Aner, med deres mørke, skjæggede Ansigter, Nogle i Harnisk og guldbesporede vide Støvler, Andre i de langskjødede Trøjer med Halskraver og Pibekraver, eller med Pludderbuxer og brednæsede Skoe - da forekom han mig, med hans muntre Væsen og moderne Dragt, som en Fremmed iblandt dem, og ikke som deres Descendent og Arving.

Den Anden, som var meget skjønt decoreret i nyeste Smag, syntes jeg - vel af denne Grund - meget mindre om, da den passede i den gammeldags Borg som f. Ex. et fiirkantet Vindue i en gothisk Kirke. At vi spiste her, fandt jeg rigtignok mere passende; thi i den førstomtalte vilde jeg bestandig troet, at de stolte Forfædre med Haan og Harme havde stirret ned paa det af adelige og borgerlige sammensatte Selskab, paa den Frihed og Lighed, der herskede mellem Herre og Forvalter, Frøken og Jomfrue, hvor Drikkeviser, som "Druen voxer paa vor Klode," bleve sjungne af ærbare Præstemænd.

Hvilke Forandringer blot i en Menneskealder! Ej engang tredive 42 Aar tilbage maatte Præsterne lade deres Vogne blive holdende nede i Ladegaarden, Forvalteren fik Audients i Gangen, og Bonden vovede ikke at betræde den yderste Bro.

Anretningen var prægtig, og gjorde Vertens Gjæstfrihed Ære: dog smagte hans fine Vine mig, som om de vare blandede med Ædike og Galde, thi Therese var hans Dame, og lod til at finde Behag i hans Underholdning. Det var derimod øjensynligt, at hun skyede mit Blik, og mødte hendes Øjne mine, vendte hun dem hurtigen bort med aabenbar Kulde. Jeg underholdt mig da, saa godt jeg efter min Sindsstemning var istand til, med min Dame Frøkenen, hvem jeg atter fandt rigelig Anledning til at agte og beundre. Jeg savnede hendes Moder, hvis Ikketilstædeværelse syntes at høre til Dagens Orden, da Baronens ej engang med et Ord havde anmærket den for Gjæsterne. Maaskee havde jeg ej heller savnet hende, hvis min nye Vens Yttringer i Gravhøjen ikke havde vakt Lyst hos mig til at kjende en Kvinde, han omtalte med saa dyb en Agtelse. "Er Deres Moder ikke vel?" spurgte jeg Datteren. Hendes Ansigt mørknedes. Hun svarte med dæmpet Røst: "Min Moders Helbred er ikke med det Bedste; men ønsker De at gjøre hendes Bekjendtskab, skal jeg efter Bordet føre Dem til hende." Mere blev for Øjeblikket ikke talet herom, men saasnart Kaffeent var gaet omkring, erindrede jeg hende om det givne Løfte.

Aldrig saae jeg nogen Kvinde, der ved første Møde indgød en saadan Velvillie og Tillid, og tillige paabød en saa uimodstaaelig Ærefrygt. Jeg havde forestillet mig en gammel, af Sorg og Sygdom nedbøjet Matrone, og fandt en rank og fyldig Kone med meget meer end *Spor* af Skjønhed i det ædle Ansigt; men vel opdagede Man snart Spor af Bekymringer - af bedske Taarer kunde jeg sige - paa de blege Kinder; og naar hun aabnede Læberne til Tale, viste sig et Træk i Mundvigene, som om hun med nogen Anstrængelse dæmpede en frembrydende Graad. Dog kunde Man ingenlunde tydelig skjelne, om denne Mine var medfødt eller et Minde fra søvnløse hengrædte Nætter. Den dejlige Datter kyste den endnu smukke Moders Haand, som hun med begge sine førte til Læberne, med en Inderlighed, der strax indtog mig for hende. Vor Samtale angik meest min Familie, med hvilken hun i yngre Dage havde været bekjendt, og ellers ligegyldige Gjenstande;

men den førtes fra hendes Side paa en Maade, som røbede baade den fineste Verdenstone, og tillige en højst uddannet 43 Aand. Der undslap hende end ikke den letteste Hentydning paa hendes Skjæbne og Forhold til Baronen, der, om den end ej havde været Verden bekendt, alligevel antydede sig ved hendes Afsondring fra ham og hans Selskaber. Naar jeg i Samtalens Gang henvendte mig til Datteren, mærkede jeg, at hun, ligesom forskende, betragtede mig; og da jeg ved Afskeden fuld af Ærbødighed kysede hendes Haand, tilsmilte hun mig med en ret moderlig Venlighed, og sagde i en Tone, som viste, at hun meente det: "Det vil glæde mig at see Dem oftere."

Jeg bragte siden i Erfaring, at det var Skik paa Solholm, at Gjæsterne efter Bordet aflagde Visit hos Baronessen - Baronen kaldte dette "Cour" - men nu første Gang undrede det mig, efterhaanden her at see mine Bordkammerater komme og gaae. Den første, der efter mig, ved Kammerjomfruen lod sig melde, var Præsten i Langebæk, hvem Baronessen modtog høfligt men koldt. Det var mig tydeligt, at hun, over Mandens Særheder, miskjendte hans gode og agtværdige Egenskaber. Selv har han følt dette, thi, gjengjældende een Ubillighed med en Anden, mumlede han i Bortgangen: "Rar Dame! men stolt - stolt!" Hun hørte det, og smilte næsten umærkeligt. - Efter ham, nær ved at støde ham tilbage i Døren, kom Pastor Rumsøe glødende af Baronens søde Vin. Hans Holdning var stiv, som hans Conversation; thi han havde kun naaet den første Grad af Beruselse, i hvilken Man endnu mærker sin Tilstand, og for at skjule den, antager en langt større Ærbarhed, og stiver Knæene meer, end fornødent gjøres. Hans Hensigt lykkedes ham virkelig hos den, med Bacchi Miracler saa ubekjendte Dame. Hun troede, at han just var kommen ud fra en Ordstrid: Dette yttrede hun uden synderlig Tilbageholdenhed for Datteren. Hans Collega derimod vidste bedre, hvorledes han var faren, thi da de carambouleredes i Døren, brumlede han godmodigt: "Evoe, Evan! quo me rapis?" - Therese udeblev ikke; men da hun, ligesom ved Bordet, syntes at skye mig, fornam jeg, at jeg nu vilde blive tilovers, og anbefalede mig.

Vang mødte mig udenfor. Han var den eneste af dem, der hørte til Gaarden, som gjorde Opvarning hos Baronessen. Baronen paalagde sig i denne Henseende ingen Tvang; den ny Forvalter ikke heller; men meest harmede det mig, at see den unge Baron - en Knøs paa sexten Aar - følge Faderens Exempel. Han var letsindig og vilter, men ikke ond, skjøndt jeg snart bragte i Erfaring, at den gamle Baron 44 gjorde Alt for at fordærve ham, og især for at fjerne ham fra Moderen. Meer hertil virkede dog hendes egen Strængthed; thi, for at modarbejde sin Mand, havde hun taget det urigtige Greb, at behandle Sønnen med Haardhed. Hun maatte oversee den Sandhed, at *Kjerlighed* (jeg mener den active kjerlige Behandling) ikke *forkjæler*, men vel *Forelskelse*. Ikke sært da, om Drengen skyede sin Moder, af hvem han idelig maatte høre Irettesættelser, og holdt sig til Faderen, hvem han alligevel ikke elskede, fordi han ikke agtede ham, da Denne ej allene lod ham sin Frihed i alle Ting, men endog opmuntrede ham til Galskaber. Sørgeligst plejer da Udfaldet at vorde, naar den ene af Forældrene kjæler, og den Anden idelig revser; men, hvorvel det unge Menneske befandt sig i et saadant Tilfælde, gjorde han dog en Undtagelse fra den opstillede Grundsætning. Han blev siden, da han havde udraset, en taalelig brav Mand, af dem, der just ikke gjøre meget Godt, men heller intet Ondt. Jeg kunde fristes til at troe, at der gives Naturer, som ikke *kunne* fordærves, saavel som Andre, der, endog med den omhyggeligste Opdragelse, ikke kunne forædles. Hvo skulde have troet Andet, end at den samvittighedsløse Fader maatte have opdraget et Afskum - en Lovelace? Stedse stræbte han, at gjøre Sønnen Dyd og Religion saa latterlig, som han med sin Vittighed virkelig var istand til; og greb hertil, ret med Lyst, enhver mulig Anledning og Lejlighed. Endnu samme Dag, da jeg fra Baronessen gik tilbage til Selskabet, blev jeg Vidne til en saadan højst oprørende Scene. Jeg aabnede Døren til et Gjennemgangsværelse, og i samme Øjeblik traadte Baronen og Forvalteren ind af den modstaaende Dør, just som den unge Laps brødes derinde med Søsterens Kammerjomfru om et Kys. "Nej, see til den Helvedes Knægt!" raabte Baronen, "nu kan jeg nok ikke længere have mine Piger i Ro for ham! han snapper Maden af Munden paa mig!" - "Æblet falder ikke langt fra Stammen!" gryntede Forvalteren med sit sædvanlige Prust oppe i Næsen og sin modbydelige Latter. Hans Herre smilte som Een, Man siger en stor Artighed; og Drengen, benyttende den faderlige Opmuntring, foer ud efter den flygtende Pige.

Da jeg kom tilbage til Billardstuen, hvor der sædvanlig blev drukket Kaffe og ryget Tobak, var Denne allerede tom. En Tjener sagde mig, at Selskabet var i Haugen, og tilbød sig at vise mig derved. Men jeg vilde hellere blive her med den Beslutning, alvorligen at undersøge mit Hjertes Tilstand, og hvilke Kræfter jeg kunde opbyde, for at 45 bekæmpe en Lidenskab, der - det følte jeg vel - allerede havde vundet formeget i Styrke, og, som ujjengjældet, let kunde vorde min Roligheds Grav. Selv i det Tilfælde, at den blev besvaret fra There-ses Side, mon den da ej kunde geraade mig til endnu større Fordærvelse, hvis hun for silde befandtes at være min Kjerlighed uværdig? - Nøje, upartisk, men strængt foresatte jeg mig at drøfte hendes Opførsel - ak! Den Forelskede i sin berusede Tilstand er kun slet skikket til Undersøgelser, der kræve den fuldkomneste indvortes Rolighed og Ligevægt. Hvor skulde vel en Dommers Koldblodighed findes hos den, hvis Hjerte gennemstrømmes af Ild? hvis Indbildingskraft fører ham fra en Yderlighed til en Anden og aldrig tillader ham ret længe at holde Forstandigheds og Skjønnsomheds Middelvej? Snart forekom hun mig som en Engel, hvis himmelske Reenhed noksom beskyttede hende mod en Vellystnings Angreb, og tillige gjorde enhver Selvfristelse umulig. Da straffede jeg mig selv for min barnagtige Skinsyge, og følte, efter i Tankerne at have gjort den Forurettede Afbigt, en vis munter Rolighed, som varede saalænge, som der kan være mellem eet Suk og et Andet. Thi snart hviskede en Stemme inden i mig: "Hun er jo dog hverken meer eller mindre end en Kvinde, en Skabning, "hvis Navn" - det er, hvis Natur - er "Skrøbelighed"; et "Leerkar"

sammensat af Forfængelighed, Falskhed og Sandselighed. Og Denne er dertil vild og letsindig fremfor de fleste af hendes Søstre. Det er din Forelskelse der gjør Dig blind for hendes Fejl, eller rettere blænder dit Blik ved den Glorie, med hvilken den har omgivet hendes Ansigt: hun er i Grunden som de Andre baade i Sind og i Skind." Saa oprørtes min Stolthed, og Intet syntes mig lettere, end strax at afkaste et saa uværdigt Aag. Men saa hviskede strax den anden Stemme: "Hvad, om hun elsker Dig? om denne Kjerlighed var det af Forsynet bestemte Middel til hendes Frelse? Hvad om hun ved din Side endog kunde vorde et Mønster for Koner og Mødre?" - Herpaa smagte jeg lidt med lønligt Behag, indtil den søde Smag udslettedes ved den første Stemmes bittere Tilsætninger: hm! om? - dersom? - byg ikke paa Muligheder! om hun elsker Dig! deri stikker det. - Og nu tog jeg mig for, ene og allene for det første at holde mig til Undersøgelsen af dette Hovedpunkt; men jeg kom bestandig ligevidt: jeg kastedes som en Fjederbold frem og tilbage mellem *Nej* og *Ja*. Nu syntes mig, at Symptomerne paa hendes Kjerlighed vare tydelige nok - og atter forekom mig hendes Kulde og Ligegyldighed mig ligesaa indlysende.

46

Det var virkelig, som om jeg havde været besat af tvende Procuratorer, den Ene hendes Actor, den Anden hendes Defensor. Selv var jeg den livagtige Herman von Bremenfeld som Dommer, der stedse gav den Ret, som talte sidst.

Temmelig lang Tid har vistnok Sagens Plaidering medtaget; thi da jeg kom til mig selv igjen, stod Vang foran mig med sammenslyngede Arme, og sagde: "Bravo! nu seer jeg, Du elsker tilgavns, siden Du sover med aabne Øjne. Den rigtig Forelskede maae have Øjne og ikke see, Ører og ikke høre. Her har jeg staaet et halvt Kvarteer foran Dig useet og uhørt - det glæder mig - Alt, hvad Mennesket foretager sig, bør det gjøre tilgavns - Halvhed duer aldrig, allermindst i Kjerlighed." Lidt fortrædelig - enten det nu var over at forstyrres i mine Grublerier, eller fordi en saa ung Bekjendt, der endnu ej kunde gjøre fuld Paastand paa Vennenavnet, saa ligefrem afslørede en Hemmelighed, han selv paa eengang havde paanødt mig, og indtrængt sig i - Nok er det, jeg fik det Indfald, ganske hensigtsløst at spørge ham: "Jeg vil haabe, at Du selv altsaa er enten kold eller varm?" Han trak Brynene ned, og svarte langsomt: "Det er ganske rigtigt! een af Delene er jeg - jeg er virkelig kold - desbedre! - eller desværre!" - "Kom med ud i det Frie!" sagde han derpaa hurtigt, "i Venskab er jeg ikke kold - jeg har ikke frarevet Dig *din* Hemmelighed, nu maae Du dele *min*!" - Vi gik tause gennem Haugen ud i Ellekrattet, og satte os paa en Græsbenk ved Bækken.

"Nordstjerne!" sagde han med dyb og alvorlig Stemme, "Du er den Eneste, foruden mig, som nu veed at Frøken Sonnenthal elsker mig; thi hun veed det vist ikke selv." Forundret saa jeg paa ham: "Og Du?" - "Er kold," svarte han; "og er dette ikke bedst for os Begge? Kløvten mellem os er altfor uhyre, hun riig - jeg fattig, hun af gammel adelig Herkomst - jeg -" her holdt han pludselig inde, støttede Albuen mod Knæet og Panden mod Haanden. Efter nogle Secunders Taushed, den jeg ikke følte Kald til at bryde, lænede han sig tilbage mod en Træstamme, saae med sammenslyngede Arme lige ud for sig, og, som om han havde talet til den forbirindende Bæk, vedblev han koldt og roligt, liig den der fortæller et Eventyr fra fjerne Tider eller Lande: "Jeg er en Frugt af forbuden Elskov, falden i Mørke fra Stammen, og i Mørke henslængt saa langt, at jeg neppe igjen skal finde den. Af Almuefolk kan jeg ikke være oprunden; thi enten var jeg da bleven kvalt i Fødselen, eller og havde min Moder 47 vedkjendt sig mig. En Prinsesse har hun heller ikke været; thi i dette Tilfælde maatte der være sørget lidt bedre for mig. Min Herkomst maae vel altsaa søges i Middelstanden. En Præst - gammel Enkemand, velhavende og barnløs, fandt mig en Morgen i sin Forstue. Han antog mig, opdrog og underviste mig til mit syttende Aar. Da han havde demitteret mig til Universitetet, og udstyret mig med Klæder og de nødvendige Penge, gik han derhen, hvor jeg haaber han har fundet Lønnen for sin faderlige Kjerlighed imod det faderløse Hittebarn. I fire Aar fuldendte jeg mit akademiske Cursus - ja! Du var jo selv tilstæde, da jeg tog Attestats. Siden har jeg været Hovmester her. Du indseer nu selv, at om jeg end ogsaa elskede Frøkenen, kunde jeg ikke tænke paa nogen Forbindelse med hende." "Du har Ret, min Ven!" svarede jeg; "men Eet maae jeg oprigtig sige Dig: naar Du vidste, at hun elskede Dig, burde Du saa ikke, for hendes Roligheds Skyld, have forladt Solholm?" "Jeg har kun vidst det i tre Dage," svarte han. "Vel har det paa nogen Tid af og til forekommet mig saa; dog agtede jeg ikke stort paa disse tvivlsomme Symptomer: Sukke, Farveskiften, etcetera etcetera, og meente, at den os Mennesker medfødte Egenkjerlighed let kunde forlede til at udtolke dem falskeligen. Men uforvarende, ubemærket kom jeg til at høre hendes Bekjendelse for den paatrængende Veninde. Det forstaaer sig, Nordstjerne! nu rejser jeg; men hvorhen? og under hvilket Paaskud?" Det glædede mig at kunne tilbyde den ædeltænkende Ven Lejlighed hos mig, til han enten fik en anden Condition, eller kom i Embedsvej. Baronnen vilde ikke være vanskelig, at tilfredsstille; thi flere Gange havde han stiklet paa sin Hovmesters altfor moralske Opdragelsessystem. Baronessen derimod agtede ham, og mistede vistnok saare nødvendig en saadan Mentor for hendes Søn. Og Frøkenen - dog, hvad kan ikke Fraværelse udrette med Tidens Hjælp?

Længe varede vor Samtale; thi ogsaa Therese var Gjenstand for samme, hvorvel jeg endnu hverken naaede Overbeviisning om hendes Karakter, eller kom til nogen Beslutning for Fremtiden.

Men Velanstændighed bød mig vende tilbage til Selskabet, og afbryde den venskabelige Ordvexling, der var mig saa behagelig, fordi den angik den fortryllende Therese, og fordi min Modstander tapperligen undveeg enhver af mig opkastet Tvivl om hendes Uskyldighed. Den muntre Larm i Haugen mindede os om at bryde op.

Vi fandt de Fleste forsamlede ved Fortunspillet. "Det er dog et 48 sandt Ordsprog," raabte Baronens os imøde, "at Alting klæder de smukke godt. Vil De bare see paa Jomfru Dyber, hvor kejtet hun bærer sig ad!" "Og dog er Potten nu min!" sagde hun smilende, idet hendes forvildede Kugle slumpede ind ad Nihullet. "Det er virkelig et Lykkespil" sagde Præsten i Langebæk, der som blot Tilskuer sad paa en Bænk ved Siden, "og bærer med Rette den vægelsindede Gudindes Navn og Billede." "Hvor mange andre Fejl hun end har" tog Baronens Ordet, "blind er hun ikke; det see vi nu - hun favoriserer Ungdom og Skjønhed." "Maaskee" svarte Præsten, "kommer den sidste Gave ogsaa fra Fortunas Haand - men see der igjen! Var nu ikke den Kugle sigtet lige paa Mellemhullet, men bliver kastet tilbage i Sandet; er det ikke uretfærdigt." "Ingenlunde!" meente Baronens, "den var altfor stærk." "Saa kommer jo mine Ord igjen, at Duelighed, Kraft og Mod udretter intet uden Lykkens Bistand." "Men hvad betyder da Ordsproget, Hr. Pastor!" spurgte Forvalteren, der slog den uheldige Kugle: " *Lykken staaer den Djerve bi.*" "Ordsproget er ikke saa uhjemlet," faldt Dommen, "naar Man ved den oprindelige Betydning af *djerv*, der er det samme som *næsviis*, *uforskammet*, *dumdristig*. Folk af saadan Karakter er som oftest Fru Fortunas Kjæledægger. Derfor hedder det og: *Hvo som vover, den vinder*, nemlig vover uden Raison." Forvalteren prustede, men blev Svaret skyldig. Baronens smilte, saae hen til mig, og gjorde en Grimasse ad Forvalteren, som vendte Ryggen til i Begreb med at kaste. Jeg antog Baronens Øjekast, som en Opfordring til at deeltage i Samtalen. "Min Mening," sagde jeg, "er den: at Spillet har faaet en urigtig Benævnelse og Skytsgudinde. Er det ikke ved et vist Maadehold her vindes? ved at passe en Middelvej mellem Svaghed, Langsomhed, Frygtagtighed paa den ene Side, og paa den Anden Forvovenhed og overdreven og utidig Kraftanspændelse? Dygtighed forenet med Sindighed naaer jo sikkrest Maalet. Det er ikke meer end billigt, at den der løber Storm til Lykken, bliver tilbageslaaet, og at den svage og fejge forsiide eller aldeles ikke naaer sit Meed." "Rem acu tetigisti!" mumlede min Præst. "Altsaa" sagde Baronens leende, "kommer jeg vel til at give Damen derhenne sin Afsked; men hvem sætter jeg istædet?" "Middelmaadighedens Gudinde" sagde en Pige med et dristigt Aasyn, der nylig var kommen til. "Middelmaadigheden, skjønneste Jomfru!" sagde Vang skjødesløst, "har ingen Gudinde; den behøver Ingen, den hjælper sig selv. For lidt og formeget fordærver alting. Verden - jeg 49 mener de vældige i Verden - er bedst tjent med middelmaadige Redskaber, som kunne udrette det de skulle, hverken meer eller mindre; deres Middelmaadighed er deres Fortuna." Min Præst tog sin Pibe af Munden, og sagde: "jeg er temmelig sikker paa at gjette deres Text, *Lykken er de Daarliges Formynder*, ikke sandt?" "Saa omtrent," svarte Vang; "kun istædet for *daarlige* bør Man sige, de *villieløses*, deres, jeg omtalte, der ingen fast og sikker Villie have selv, men virke som blinde Redskaber for andres. Da de ikke kunne undvære Formynder, tykkes mig ej heller, Man kan kalde dem daarlige, naar de give sig under Lykkens Formynderkab."

Under denne Samtale havde jeg, saa hemmeligt jeg kunde, iagttaget begge Veninderne. Frøkenen spillede ikke med, med sad paa en Sidebænk, og Therese bestandig hos hende, undtagen naar hun maatte frem og kaste. Hun smilte uforbeholden ad Vangs Tale; Mariane derimod røbede - om ikke Mishag - saa dog en Slags Uvillie, blandet med Bekymring; men selv gennem denne Sky paa hendes ædle Aasyn skimtede jeg Blinket af Kjerlighedens Lue. Vel troligt, at kun min Vens Meddelelse havde gjort mig saa skarpsynet. Endnu var jeg ikke selv saa forelsket, at jeg jo kunde føle ved fremmed Ulykke; og en beklagelig Ulykke var vist nok Frøkenens Kjerlighed; thi rimeligviis vilde den i saa blødt og stille et Hjerte slaae dybe Rødder - og Moderen, hvem denne Datter allene bandt til Livet, naar hun engang opdagede hendes haabløse Lidenskab - - her afbrødes jeg i min mørke Tankegang ved det Raab: "Havgusen!" Det kom fra en af Gjæsterne, som ej havde deeltaget i Spillet, og nu ilede fra Marken ind i Haugen, for at varskoe Damerne, Spillet hævedes strax, og Alle søgte den nærmeste Vej til Huus, for bag tætte Vægge at skjærme sig mod Havets skumle Aand, der, indhyllt i Taagen, farer hurtig og lumskelig frem, udslyngende sine frygtelige Pile: Febre, Gigt, Tandpine, Hoste og Snue.

Det er netop den skjønneste Sommerdag, Havgusen kan ventes. Naar alle Vinde ere til Hvile, naar ingen Sky pletter den lysblaa Æther, hvor Solen straalere i sin Enevældes Glands, og kalder selv Naturen til Glæde, alle Fugle synge deres muntreste Sang, og alle Blomster rejse højest deres favre Hoveder, Græsgangene klæde sig i det lyseste Grønt, og Kornmarkerne love Sædemanden en frodig Høst - da viser sig i Kimmingen mod Nordvest en mørkblaa Bænk, der snart udbreder sig til begge Sider. Den hæver sig ikke højt som 50 Skyen, men sniger sig lavt hen med Jorden, Hig Høgen, naar han har udspejdet et Bytte. Man skulde tænke, det var en Aftensky fjernt paa Havet; men næsten i et Nu er Man midt inde i Taagen og - i Vinterens Kulde: da forstumme Fuglene, Blomsterne sænke deres Hoveder, og i de bølgende Vange suser det som Dødssukke. Næste Morgen sees Taagens sørgelige Spor; forsvunden er Markernes livliggrønne Farve, hele Naturen har faaet et gammelt og skrantet Udseende, Sommerens Skjønhed er falmet, de gustne Vange minde om en tidlig og karrig Høst. Ulykkelig Kjerlighed er Hjertets Havguse.

Bondegildet

Baronen havde med megen Artighed tvungen mig til at overnatte paa Gaarden; men vel muligt, at Thereses Nærhed virkede mere, end hans Overtalelser.

Næste Dag beredte den muntre Vert sine Gjæster en Adspredelse, som for mig var aldeles ny, og af hvilken jeg, sandt at sige, kun lovede mig lidet. Gaarsdagen havde været Bryllup i nærmeste Landsby. En af Baronens meest formuende Fæstere givtede sin Datter med en ogsaa velhavende Naboes Søn. Om Søndagen stod det saakaldte Andendagsgilde; og didhen var det han førte os, "for" - som han sagde til Herrerne - "at vise dem sine smukke Bønderpiger".

Paa tvende Vogne rullede vi derhen; men steeg af tæt udenfor Byen, for tilfods at begive os til Gildegarden, der laae i den modsatte Ende. -

Et saadant Besøg var ingen Overraskelse for Godsets Almue, som ofte saae deres Hosbond iblandt sig ved mindre højtidelige Anledninger, og som meget vel kjendte den almindelige Hensigt af denne hans Nedladdenhed. Da denne Stand desuden ikke tager det saa nøje med Elskovseventyr hos *Ugivte*; og disse ej heller vare uden visse Fordele for Vedkommende: tog Bønderne med Fornøjelse mod deres *Sultan* - dette var et Øgenavn, Forvalteren havde givet ham, og som de Andre snart optog. -

Rygtet om vor Ankomst havde strax udbredt sig lige til Brudehuset, og da vi traadte ind i Gaarden, hilstes vi af tvende Clarinetblæsere, der havde opstillet sig udenfor den store Dør, af hvilken Gjæsterne sværmede ud, som Bier af Kuben, for at see denne Tilvæxt i deres lystige Samfund. -

51

Saasnart vi vare komne indenfor, bød Baronen Bruden op til en Dands. - Bønderne kjendte dengang ikke anden end den *polske*, og en svag Efterligning af Menuetten. Den første, som almindelig kun dandses af eet eller to Par ad Gangen, er voldsom og vild: trampende, springende drager eller snarere slæber Dandseren sin Meddandserinde efter sig i hurtige og snevre Kredse, slipper hende et Øjeblik, kladsker i Hænderne, griber hende atter, og snoer hende omkring i stormende Hvirvler. Baronen, en fortrinlig Dandser, gav ingen af Bønderkarlene efter i Raskhed; men overgik dem langt i Lethed og Ynde; saa jeg med største Fornøjelse skulde have beundret hans Færdighed i denne slaviske Nationaldans, hvis han havde holdt sig til den nygivte Kone eller nogensomhelst anden Dame, men inden jeg tænkte derpaa, havde han grebet Therese. Mit Hjerte bankede, og med beklemmt Bryst vilde jeg drage mig bag ved Tilskuernes Kreds, da hun, efter et par Rundaer, smuttede fra ham, og satte sig paa en Bænk i Nærheden af mig. Med lettet Sind nærmede jeg mig hende, og yttrede min Modbydelighed for en saa lav og raa Forlystelse. "Derfor deserterede jeg ogsaa," svarede hun med et Smil, der Hig et Solglimt atter opvarmede min Barm. - I dette Øjeblik kom Vang, og drog mig med sig ind i en anden Stue.

"Almuen" - sagde han her - "har en Skik, som jeg virkelig lider: Dagen efter Brylluppet gaaer Brudgommen, ledsaget af de unge Karle ud af Brudehuset; en Spillemand følger dem. Noget derefter komme alle de givte Mænd, lede efter ham, og søge med List eller Vold at tage ham fra hine. Ligesaa skeer det med Bruden, som de unge Piger tage imellem sig, og Konerne opsøge. Kan nu det unge Par samles inden een af dem bliver greben af Modpartiet, taber Dette det udsatte Væddemaal; i modsat Fald hiint - Du mærker vel Betydningen af denne Spøg?" - "Ja vel!" svarede jeg; "men hvorfor trak Du mig herind for at aabenbare mig Noget som aldeles ingen Hemmelighed er?" - "Fordi," - sagde han, - "jeg vilde foreslaae Dig, om Vi To ikke skulde tage Gjæsteroller i denne Farce? Det fine bestaaer deri, at Man kan bringe Opsøgerne paa Vildspor, og til den Ende pleje de Ungenaar Lejlighed gives - at forklæde enten Brud eller Brudgom, eller begge To. Seer Du nu: jeg er af hendes Højde, og ifører mig hendes Stads; Du bytter Dragt med ham - saa er Travesteringen færdig. Mændene løbe efter Dig, og Konerne efter mig, og imidlertid har Parret forenet sig." Uden at oppebie min Indvilgelse, tog han mig 52 under Armen; og idet vi ilsomt forlode Gaarden, fortalte han mig, at Alt var aftalt og forberedt med Vedkommende. Midt nede i Byen smuttede vi ind i et lille Huus; hvor det ikke varede længe inden Brudgommen og hans Følge forenede sig med os. I Hast byttede vi Klæder: han fik min fine Conventsfrakke, mit hvide Halsklæde og min høje spidspullede Hat - jeg hans lange blaae Vadmelskjole, hans røde Kattunsklæde og brede Hat. Medens dette gik for sig, var Vang forsvunden, og jeg fulgte de unge Karle ud paa Gaden - Spillemanden i Spidsen. Og brugte Denne uafladelig sin Bue; thi det er Vedtægt, at Jægerne stedse maae kunne vide, hvor Vildtet er.

Her saae vi nu først langt foran os min Brud med hendes Piger fare tvers over Gaden; og noget efter Konerne den samme Vej; men endnu intet til vore Forfølgere. Endelig bleve vi dem vaer langt bag ved os: og nu gik det over Stok og Steen, gjennem Gaarde, gjennem Huse, over Hauger og Tofter, som om en virkelig Fiende var os i Hælene. Omsider stødte vi i en snever Gyde uformodentlig paa hverandre, "Her faae vi en *Russi*," (det engelske *rush*) sagde den raskeste af Karlene til mig - "sørg nu for sig selv, mens vi rykkes med Mændene, og see han finder et Hul!" - Jeg løb nu tilbage; men tøvede dog lidt ved Enden af Gyden, for at see Stridens Beskaffenhed og Vending. Begge Partier vare omtrent lige stærke, og brødes vældigen med megen Larm og Raaben. Nogle faldt, men rejste sig strax igjen som i Valhalla; og Mændene vare ikke istand til at bryde Karlens tredobbelte Linie.

Uden at oppebie det endelige Udfald, fortsatte jeg min Flugt, og sneg mig ind ad den første Dør, jeg

fandt aaben. I den snevre Forstue, hvor jeg nu stod, blev jeg ikke længe, en forvirret Støj, som alt mere nærmede sig, lod mig frygte, at mine Forfølgere havde fundet mit Spor. Jeg aabnede derfor paa Maa og Faa en Dør; og Denne førte mig til et rummeligt Værelse, der kun svagt oplystes af et eneste lille Vindue med smaa af Solen forbrændte Ruder. Men neppe havde jeg lukket Døren, og seet mig om efter et Skjul mellem Kister og Skabe, før den atter aabnedes, og ind treen - Bruden; om den rette eller falske kunde jeg endnu ikke see. "Er det Dig Vang?" spurgte jeg. Ved denne Tiltale foer den Indtraadte forskrækket sammen, og vendte sig om imod mig med Ryggen til Vinduet. Da jeg følgelig ikke kunde skjelne Ansigtet, formodede jeg, at Man uheldigviis havde tilført mig den sande Brud. "Det traf slemt, lille Moer!" sagde jeg, "hun seer 53 nok, at jeg ikke er den rette; jeg maae vel derfor ud, før at see, om jeg kan finde ham." Med disse Ord nærmede jeg mig Døren. Hun svarede intet, men drejede Hovedet efter mig. Jeg kastede et Blik paa hende - forbausedes - standsede - det var - *Therese*. Nu stod jeg ligesaa taus som hun; mit Hjerte bevægedes af sælsomme, søde Anelser.

Det var øjensynligt, at dette Sammentræf, - vist nok en Foranstaltning af den sindrige Vang - kom hende ligesaa uventet som mig: hendes Forundring var ikke Forstillelse. - Men enten nu dette Møde var et Værk af min Ven eller af Tilfældet; jeg følte, at det *skulde* benyttes som et umiskjendeligt Vink af Skjæbnen. "Therese!" sagde jeg, udstrækkende min Haand. Langsamt, med nedslagne Øjne, hævede hun sin - jeg greb den med begge mine, og drog den til mit Hjerte. "Therese!" sukkede jeg. Hun taug endnu. "Therese!" vedblev jeg, "det er tredie Gang, at vi af en usynlig Magt føres hverandre 54 uvilkaarligen imøde - o! siig mig: vil Du vorde, hvad Du nu synes at være? min" - Brud, vilde jeg sagt, men førend Ordet kom over mine Læber, fløj Døren op; Karle og Piger trængte ind i Værelset med Støj og Latter. De raabte i Mundene paa hverandre: at Pudset var lykkelig fuldført, og de Nygivte samlede i Brudehuset uden Forhindring af de narrede Mænd og Koner; nu bad Man os at følge med derhen. - Jeg bød Therese min Arm; hun indvendte, at vi dog først maatte omklædes. "Ingenlunde," svarte jeg. "Illusionen maae vedligeholdes saa længe muligt." Og sagtere lagde jeg til: "den gjør mig saa lykkelig." - Stiltiende modtog hun min Arm. Vi gik; syngende og jublende fulgte Skaren efter.

Da vi traadte ind i Spisestuen fandt vi det unge Par siddende for øverste Bordende, Begge i deres Maskeradedragter: han nok saa kjæk med min lidt for snevre Hat paa det ene Øre; og hun noget undselig i Thereses græske Chemise, og under hendes bredskyggede Straahat, der halvt skjulte, halvt beskyggede hendes blusrøde Ansigt! Baronens gik os med et tvungent Smil imøde, førte os op til hine, og bad os tage Plads, idet han paastod: at vi skulde spise i Costume. Selv satte han sig ligeover for os ved Brudens Side; og derefter langs ned med begge Sider de øvrige fra Solholm i fraterniserende Blanding med Almuesmænd og Kvinder.

"Her har vi allerede en Forsmag paa den tilkommende Frihed og Lighed," raabte Hiarum. Vang tog strax Ordet: "De mener vel, naar Grever og Baroner skal afskaffes; men saa bruger Man heller ingen Forvaltere." De nærmest siddende Bønder loe af Hjertens Grund. Forvalteren loe med; men lagde til: "saa tage vi de Herrer Gejstlige under Armen, og følges ad i Kehrausen." Nu var de straks midt inde i den franske Revolution, som dengang havde naaet Folketyranniets højeste Spids. Thi Hiarum var en ægte Sansculot, og Vang, som stedse faldt ham i Flankerne - naar han var i det Lune - modsagde ham i Alt. Jeg hørte kun kort og med et halvt Øre paa denne Mundkamp; mine Tanker tilhørte min yndige Naboerske. *Vor* Samtale var fattig paa Ord; den førtes meest med stjaalne Sideblik; og eengang mødtes vore Hænder under Bordet; hun besvarede mit frygtsomme Tryk - Sløjferne paa hendes Barm hævede sig højere - nu vidste jeg da, at hun elskede mig. Tiden fløj. Jeg mærkede ikke, at Maaltidet var forbi, før Degnen istemmede Takkepsalmen.

I mangen Dandselystighed har jeg deeltaget baade før og siden, 55 men i Ingen som Denne. Medens jeg nu nedskriver min Kjerlighedshistorie, er jeg allerede en aldrende Mand, og har alt længe siddet over, og seet mine Børn dandse; men endnu har Billedet i min Sjæl af den længst forsvundne Ungdomslyst sin første friske Farve; det fremtræder stedse lige levende, og i Følge med alle de søde Følelser, som den Gang gennemstrømmede mit hele Væsen: Therese - den dejlige Bondebrud - tyktes mig en arcadisk Hyrdinde: Leergulvet, hvorpaa vi svævede med herandre, var et letgyngende Blomstertæppe; og den vistnok tarvelige Musik bragde - som det hedder - selve Hjertet til at dandse.

Som en Polskdands skulde afløse den adstadige Menuet, kom Frøken Sonnenthal, som ikke dandsede, hurtig hen til Therese, hviskede Noget, og drog hende skyndsomt bort med sig. Da det vilde været upassende at følge dem, traadte jeg tilside, og stod nogen Tid ventende paa deres Tilbagekomst. Da kom Vang, og bragde mig Damernes Hilsen og Undskyldning: Thereses Fader var nylig kommen til Solholm og vilde ufortøvet tale med hende. I samme Øjeblik hørte jeg en Vogn rulle ud af Gaarden.

Nu forvandlede pludselig den hele Scene. Violinerne skurrede, de arcadiske Hyrder og Hyrdinder bleve plumpe og klodsede Bønderfolk, og den hele Commerce flau og kedelig. Jeg satte mig i en Krog af Stuen, og sejpinede mig selv med Anger over at jeg havde ladet Lejligheden fare mig ubenyttet forbi. Borde jeg ikke uden Forhaling have frarevet hendes Læber den søde Tilstaaelse, Haanden allerede havde lovet? Naar seer jeg hende nu igjen? og hvor? og hvorledes? Og mon da hendes Tilbøjelighed, som nu kunde være fængslet for stedse, ikke er svækket - henvejret - vegen for en Anden? - Med saadanne Selvbekjendelser martrede jeg mig en god Tid, uopmærksom paa hvad der foregik uden for mig, da jeg ublidt vækkedes af mine mørke

Drømmerier ved et Traad paa Foden.

Det var den plumpe Forvalter, der sparkede ud i en Menuet. I min Sindsstemning var jeg oplagt til at see Alt fra den værste Side, at ærgre mig over Alt - i Bekymringer ofte en velgjørende Diversion. Han gjorde ingen Undskyldninger - sandsynligviis var han uvidende om sit Fejltrin; vrippen fulgte jeg ham derfor med Øjnene, og blev herved opmærksom paa hans Dands, til hvilken jeg hverken før eller siden saae Mage. Han holdt begge Hænderne i Buxelommerne - kastede Hovedet idelig tilbage, hvorved en lille Pidsk, bunden noget 56 til Venstre, snart smuttede under Kjolekraven, snart pippede op med Enden - de guulkravede Been kastede han kraftig ud til Siderne, saa de tvende massive Uhrkjeder slyngede og klingrede mod hverandre; og naar han skreed forbi sin Dame, brystede han sig end mere og udstødte hiint kalkunske Prust, der saa levende mindede om den befjedrede Consistorialraads sultaniske Kærlighedserklæringer. Min Vert Præsten kom i det samme, satte sig hos mig, og sagde: "De betragter vist Forvalter Hiarum?" Jeg nikkede, "Hans Dands" vedblev han, "er virkelig højst karakteristisk. Ellers bedømmer jeg ikke et Menneske efter Dandsen; thi den er Konst og Gangen Natur. Men hos ham ere begge Slags Bevægelser aldeles overeenstemmende. Læg bare Mærke til ham, naar han gaaer! han knejser med Hovedet, men seer ikke til nogen af Siderne, ligesom han vilde sige: "jeg bryder mig kun lidet om mine Medmenneskers Domme; jeg foragter dem." Ogsaa skræver han i Gangen, og tager ligesaa stor Plads op af en Vej som to Andre, og Ingen kan gaae tæt ved ham: dem render han da paa Ærmet, træder dem paa Foden. Kort sagt: det er en tydelig Advarsel, at Man i det daglige Liv bør holde sig tre Skridt fra Livet af ham." "Han synes rigtig nok noget indbildsk -, naragtig" - svarede jeg - "Aa! mere end naragtig," tog Præsten Ordet; "han er - mellem os - en Skurk, der bedrager baade sin Husband og hans Bønder." "Veed Baronen det?" spurgte jeg. "Vel veed han det," lød Svaret; "men det bryder han sig ikke om: Jeg veed at jeg skal snydes - siger han - og Hiarum er ikke bedre end andre Mennesker. - Han er en Kjeltring, men en klog Kjeltring, og jeg kan bruge ham."

Inden han fik udtalt, saae jeg dem Begge staaende i den anden Side af Stuen - som det lod - i en fortrolig Samtale; og alt imellem saae de over til mit Hjørne: det maatte gjælde mig eller Præsten. Dog troede jeg snarest det første; thi den Forelskede er mere mistænkelig end Andre, og frygter - ej heller ganske med Uret - at hans Aasyn skal røbe Hjertets Hemmelighed.

Strax efter kom de henimod os. Baronen tog Præsten tilside, og gik smaasnakkende med ham ud af Stuen; Forvalteren indtog hans Plads. "Kan de gjætte", begyndte han, med et halvt Øjekast til mig, "hvad Baronen og jeg nu stod og talte om?" "Det kunde falde vanskelig," svarte jeg. "Da skal jeg fortælle Dem det," vedblev han; "Baronen er skinsyg paa Dem - det sagde han naturligviis ikke, men jeg kjender Skjelmen: det er en Rad efter Fruentimmer." Ganske forundret sagde 57 jeg: "det kan være muligt, Hr. Forvalter! men hvorledes angaaer det mig?" "Det skal jeg sige Dem" svarte han. "Han er bange, De skal tage Jomfru Dyber fra ham -" "- Hvad!" udbrød jeg heftig overrasket, og vendte mig om til ham, "Jomfru Dyber? tilhører hun ham?" Her kastede han sig tilbage, støttede Nakken mod Væggen, rømmede sig nogle Gange, og sagde: "Ikke saa - ikke saa - tilhøre og tilhøre ere to Ting - han kan godt lide hende; det er ingen Hemmelighed, og - i Grunden - derfor kan jo Pigen være ligegod. Gaaer hendes Fader paa lange Rejser, som det nu lader til, arver hun alle hans Grunker: hun faaer Kjerester - Ti for Een, og Ingen spørger efter om han er den første - hm - hm!" - Ved disse Ord strækkede han Benene langt ud fra sig, puttete Hænderne i Buxelommen og fløjtede Melodien til: Es hat die Schöpferinn der Liebe -.

Jeg forstaaer ikke, hvorledes jeg betvang min Vrede; med mindre det var Skinsygen, som modvejede den; thi jeg nægter ikke, at dens Gift begyndte strax og smertelig at virke. Dog sprang jeg op, vendte mig mod Bøffelen, og sagde: "Vil De gjentage denne Beskyldning i Baronens Nærværelse?" - "Hvorfor ikke" svarte han ganske rolig; "jeg siger aldrig Andet paa hans Bag, end jeg tør sige ham lige i Øjnene." "Men Jomfruen?" vedblev jeg. "Hm!" sagde han med et Smil, "mod Damerne er Man ikke ugalant. Desuden, min unge Herre! hvad har jeg egentlig sagt? jeg har jo ikke beskyldt hende; og hvad kan hun gjøre ved, at Cavalernerne finde hende smuk?" Med disse Ord rejste han sig og gik.

Mit Bryst forlangte frisk Luft. Jeg gik udenfor, og besteg en Banke, der hævede sig over Landsbyen. Paa dens Top laae Vang - som jeg alt længe havde savnet, støttende sig paa Albuen, stirrende tankefuld henud i Heden. Ved min Tilkomst foer han op, som Een af Søvnne, og gned Panden. Derpaa rakte han mig Haanden, og sagde med hans sædvanlige Alvorlighed. "Nu maae jeg da lykønske Dig? bedre Lejlighed kunde Du aldrig faae." Jeg sagde ham hvorledes jeg var bleven afbrudt - "Det er da i Grunden det samme" faldt han ind, "for nu ved jeg, maaskee fuldt saa vel, som Du selv, at hun elsker Dig; og saa er der intet mere ivejen for eders Lykke." Sukkende meddeelte jeg ham Hiarums Ytringer. Han grundede noget og sagde derpaa: "hvad Du her fortæller mig, bestyrker en Mistanke, som jeg alt en Tid har næret: de smukke Herrers Plan er aabenbare den, at Baronen skal forføre Therese, og naar hun saa er skilt ved sin Dyd og 58 sin Ære, griber hun villig det eneste Redningsmiddel, og kaster sig i Armene paa den Satyr Hiarum. De ere altsaa Begge lige interesserede i at holde Dig ude af Spillet: Den ene arbejder for sin Sandselighed, den Anden for sin Pengebegjærighed - Fatter Du det?" Taus omfavnede jeg min Ven, han havde tændt Lyset i min Sjels Mørke.

Da vi tiltraadte vor Nedgang af Bakken, sagde Vang: "Et oplysende Sidestykke til denne Intrigue vil jeg nu betro Dig. Du har vel lagt Mærke til Jomfru Urold, Oldgrandskerens Datter? i det ringeste er det ikke hendes Skyld. Det er to Aar siden hun kom til Solholm; uskyldig, eller nærmere *negativ* med Hensyn baade

til Ondt og Godt, omtrent som et reent Papir, der villig modtager enhver Skrivt. Baronens prentede hans Grundsætninger, som Du noksom kjender; og ved et flygtigt Øjekast vil Du kunne læse dem i hendes dristige Aasyn ligesaa tydeligt som din Vert i hendes Gang. - Hun har allerede gjort een Kjøbenhavnsrejse, Du forstaaer mig vel? Baronens er keed af hende, men kan ikke blive hende kvit. Han saae sig derfor nødt til at forsørge hende, og - jeg er udkaaret til at gjengive hende den tabte Ære, ved at opoffre min egen: et Præstekald her paa Godset er Maddingen, Alt efter god gammeladelig Skik og Brug -." Videre kom han ikke; thi her mødte os Manden selv. "Aha!" tilraabte han os alt i en Afstand, "jeg tænkte det nok: de unge Herrer har søgt Ensomhed for at sympatisere over Naturen og dens - Yndigheder." Dette sidste Ord sagde han langsomt og med Eftertryk, idet han trak Øjenbrynene højt op, og smilte klogt og skjelmisk, som den der veed mere end han maatte. Jeg var ikke stemt til at svare i den angivne Tone, og sagde derfor med Tvang noget almindeligt om Naturens Skjønheder: at Disse kun vare til for dem, der formaaede at opfatte dem. - "Meget rigtig!" tog han Ordet; "det gaaer netop lige saadan med kvindelig Skjønhed. Der er for Exempel den lille Pige, som nylig forlod os, -" jeg kastede forundret et stjaalet Blik til Vang - "hun er virkelig eet af de fuldkomneste Fruentimmer, jeg i mine Dage har seet; og dog er jeg vis paa at ikke en eneste af disse Bønderkarle her kunne see det, ja maaskee neppe flere end jeg, og Een til." Her skottede han til mig med et flint Smil; jeg fornåm at jeg rødmede. "Paa min Ære!" vedblev han; "var jeg ung og min egen Herre -." Videre kom han ikke, da vi imidlertid havde naaet Gaarden, hvor Flere af Selskabet mødte os. Baronens blandede sig imellem dem, og erindrede om Hjemreisen, da han havde faaet flere Fremmede; Vang og jeg bleve noget tilbage.

59

"Hvad siger Du dertil?" hviskede jeg. "Den Tale stemmer ikke med den omtalte Plan." "Vel gjør den det," svarede han, "seer Du ikke, at han vil bibringe Dig den Formodning, at han allerede har været *lykkelig*, og derfor uden stor Modstand viger for en Medbejler?" Denne Forklaring gjorde ikke den tilsigtede Virkning; jeg følte meget mere atter et Stik af Skinsygens Braad; men skjulte Smerten under et bifaldende Nik.

Jacobinerne

Paa Hjemreisen til Solholm, hvor der ikke gaves Lejlighed til fortrolig Meddelelse, foretog jeg mig endnu engang at gennemgaae min Hjertesag, men kom dog ikke i det rene med min Tro paa Thereses Dyd. Selv min Vens kraftige Forsvar syntes mig uafgjørende, da det jo muligen kunde være grundet ligesaa meget i hans Modsigelseslyst som i Overbeviisning. Saaledes veed Skinsygen at indsuage Gift af hver en Blomst, eller maaskee rigtigere at forvandle Honning til Gift.

Den Tone som herskede paa Solholm var slet ikke skikket til at hæve min Mistænkelighed; ligesaa lidet som det nye Bekjendtskab, jeg her gjorde. De nystilkomne Fremmede vare nemlig - Thereses Fader, samt hendes af Denne begunstigede Tilbeder: den Første Kjøbmand, den Anden juridisk Embedsmand i Viborg, og Begge erklærede Revolutionsmænd.

Kjøbmanden var en lav middelaldrende Mand, med et kort men bredt Ansigt, snever Pande og smaae Øjne, som Man sjældnen fik rigtig at see, da han næsten altid havde dem nedvendte mod Jorden. Var han i Tale nødt til at see paa Nogen, blinkede han enten meget hurtig, eller og trak han Øjenstenene højt op under Laagene, saa kun det hvide kom tilsyne. Rødt Haar, røde Bryn, rødt Skjæg, som altid var skjødesløst og aldrig i Bunden afraget, gjorde Ansigtet endnu modbydeligere. Embedsmandens var dertil en reen Modsætning, blegt, magert, skjæggeløst, og saa smalt, at det ej syntes stort bredere, end den lange Hals der bar det; melkeblaae, dorske, og ligesom glasserede Øjne - næsten ingen Bryn - tynde, mørke Haar paa Hovedet, som paa Issen var ganske skaldet. Mandens spinkle Overkrop stod i stort Misforhold til de fyldige Laar og Lægge, hvilke Velunderrettede ogsaa paastode vare udstoppede. Skjøndt han skulde være i sine bedste Aar - noget over de Tredive - saae han dog langt ældre 60 ud, og opvakte ved første Øjekast uvilkaarlig Formodning om tidlige Udsvævelser. Hvad der gjorde Contrasten mellem disse to Venner endnu fuldkomnere: Kjøbmanden saae altid mild og venlig ud - endog ved de allersørgeligste og græsseligste Fortællinger, smaaloe eller smidskede i eet væk; medens Fialtring - saaledes ville vi kalde Juristen - fremviste ved alle, endog de muntreste Anledninger, et Ansigt saa koldt som Iis og saa alvorligt som en gammel Rectors.

Jeg forefandt disse Herrer midt inde i en heftig Debat med Hiarum, Pastor Rumsø og Baronens om det gjenstridige Lyons Belejring. Ved min Tilkomst havde Hiarum Ordet. "Jeg paastaaer," sagde han, "at den ikke holder sig i otte Dage - at den i dette Øjeblik er indtaget og ødelagt; Kellermann er ingen Bogfinke -" "- men han er en Kjeltring, en hemmelig Roialist," faldt Fialtring ivrig ind; "han har hundrede tusinde Bajonetter - hvad vil han mere? borde han ikke havt den forlænge siden? Men pas paa hvad jeg siger: Conventet er for

lemfældigt: det gaaer aldrig godt." "Jeg synes dog," sagde Baronnen, "at de aarelader ret brav; Guillottinen er jo igang baade Nat og Dag." "Det forslaaer ikke" raabte Fjaltring; "den Methode er altfor langsom: Carrier! han forstaaer Tingen bedre. Var jeg i Paris, jeg vilde gaae lige op i Conventet og skrike Robespierre i Øret: "Du sover Brutus!" "Tael ikke om Robespierre!" faldt Kjøbmanden ind med sin Fistelstemme, og foer med Haanden hurtigt frem og tilbage over den smalle Pande - hans sædvanlige Gestus; "det er en guddommelig Mand, en guddommelig Mand; og Couthon og St. Just ved hans Side - det er et himmelsk Kløverblad, et himmelsk Kløverblad -" "- en sand Treenighed!" faldt Baronnen ind, og saae med et sarcastisk Smil til Præsten. Denne slog en Skoggerlatter op. "Det er en Hyperbol," sagde Fjaltring, "at kalde Robespierre en Gud: det er han ikke, men Guddommens Apostel - Fornuftens ypperste Præst -" "- et Mønster for alle Præster -" faldt Baronnen ind. "Hm!" sagde Kjøbmanden, "Man skulde slet ingen Præster have; hvad skal vi med de Præster? hvad skal vi med dem?" "Aajo!" sagde Fjaltring, "naar de blot vilde holde dem til Fornuften og Moralen." "Jeg," raabte Rumsøe, "jeg præker, Fanden knække mig! heller ikke andet end Fornuft og Moral." "Deri gjør De Ret, Hr. Pastor!" sagde Baronnen med paatagen Alvorlighed; "men i Moralen maae De heller ikke være altfor stræng," lagde han bedende til; "De maae gjøre os Vejen til Himmerige saa morsom og behagelig som det er Dem muligt; saa skal vi nok følge 61 med Dem. Og naar jeg nu holder de ni Bud, saa kan De nok give mig det Ene efter." Dette Indfald vakte almindelig Latter; kun Fjaltring beholdt sin Alvorlighed, og idet han slog til Lyd med Haanden, raabte han flere Gange: "å Fordre du jour! til Dagens Orden!" inden det lykkedes ham at tilvejebringe saamegen Stilhed, at han kunde faae de Ord frem: "Over saadanne Bagateller som Lyons Belejring maae vi ikke glemme det vigtige: Conventet har erklæret alle Konger paa Jorden Krig." "Det er ret!" peeb Dyber. "Hvad skal vi med de Konger? hvad skal vi med dem?" "Hæ! vi kan selv være Konger!" gryntede Hiarum, og ledsagede dette kongelige Indfald med sin sædvanlige modbydelige Latter. "Rigtig!" tog Baronnen ved, "nu har de allerede over syv hundrede i Paris; og enhver Franskmand stræber jo efter Kronen." - "Hvad siger De, hvad siger De?" skreeg Dyber; men Fjaltring gjorde i stum Forfærdelse sin Hals en halv Gang saa lang, som den ellers var. "Jeg mener Borgerkronen," svarede Baronnen, der i Grunden gjorde ligemeget baade af Folkemagt og af Kongemagt, og blot deeltog i Samtalen, for at holde den i Gang, og hemmelig more sig over det nymodens Kandestøberi. Uden at de mærkede det, havde han dem Alle til Bedste; men han skaanede Dyber for hans Datters Skyld, og for hans Penges Skyld.

Jeg havde allerede nok af denne Suurdejg, og vilde bortfjerne mig, da Baronnen, som mærkede min Hensigt, hurtigt forestillede mig som en god Patriot og *dydig* Borger, endskjøndt ved Fødselen ligesom han selv - en Aristocrat.

Dog kom jeg for denne Gang ikke til at vexe et Ord med de Fremmede; thi en sælsom Støj udenfor tildrog sig alles Opmærksomhed: en grov Røst raabte i eet væk: "Got verfluche mich! er soll sterben! der verdamte Hund! er soll sterben -" og alt derimellem flere kvindelige Stemmer: Bette Liefers! vær dog rolig! Gud bevares! hys hys! Herren er derinde. - Ich sch..... in den Herrn - der Verwalter soll sterben - -." Hiarum, der under hele Samtalen havde siddet i hans Yndlingsstilling med vidtudstrakte Been, sprang nu op saa let som en Kanin, ihvor tyk og plump han end var, og ind i et andet Værelse, hvis Dør han smekkede i efter sig. Næsten i samme Øjeblik sprang den modstaaende Dør op, og Skytten styrtede ind med et Gevær i Haanden, fraadende af Vrede. Præsten foer om bag Kakkellovnen; Dyber ryggede sig med smaae Trin hen i en Krog, og den anden djerve Republicaner søgte Skjul bag ved mig, idet han krampagtig 62 tog fat paa mine Arme, som om han vilde holde mig til et Skjold foran sig. Baronnen allene beholdt sin Aandsnærværelse, gik hen imod den Rasende, og søgte med gode Ord og udstrakte Arme at opholde ham, og hindre hans videre Fremtrængen; idet han forsikkrede ham, at Forvalteren ikke var der. Skytten standsede vel, men stampede i Jorden, og skreeg uden Ophold: "Ich muß ihn haben! sie sollen ihn ausliefern! ich will ihn todtschiesen wie'n tolln Hund." "Hent hans Kone!" sagde nu Baronnen til en hidilende Tjener. Denne vendte hurtigt; men Skytten som gennem Vinduet saae eller troede at see et Glimt af den han søgte, foer ud efter Hiin. Nu fremkom de der vare krøbne i Skjul, og spurgte ængstelig om Aarsagen til dette Oprin. Baronnen beroligede dem med den Forsikkring, at Skytten blot havde drukket sig fuld ved Gildet, og at hans Vrede vilde forsvinde med Rusen. Han lagde til, at nogle af Bønderne, som formodentlig havde et Horn i Siden paa Forvalteren, havde ophidset ham mod Denne, ved at bilde ham Noget ind. Forresten havde han et par Gange før havt en lignende Raptus, uden at Man dog havde seet hans Trusler sat i Udøvelse. Idet han derpaa med sit sarcastiske Smil vendte sig til de forskrækkede Republikanere, sagde han: "De skal ikke være bange, mine Herrer! forestil Dem blot at Skytten er en Septembriseur, der gjør Jagt paa en Aristocrat! men lad os see hvorledes Synderen befinder sig." Han aabnede Døren ind til det Værelse, hvor Denne havde søgt Tilflugt; dog han var ikke her, og maatte rimeligviis være flygtet andetsteds hen, for bedre at skjule sig. Imidlertid vare vi dog temmelig urolige, da vi saae Skytten løbe hid og did i Haugen med Morderstaalet i Haanden, og spurgte Baronnen, hvad Enden skulde vorde herpaa? "Det skal De snart faae at see, naar Mester Erik kommer," svarede han.

Hvad han hermed meente, opklarede sig snart. Skytten, som forgjæves havde søgt sin Fiende i Haven, kom nu styrtende igjen ind i Gaarden; men her modtages han af hans Kone, en middelaldrende, bondeklædt Kvinde; hendes Tiltale; "hjem med Dig, din fordrukne Hund!" virkede med magisk Kraft paa Mennesket, hans vildtspændte Ansigtsmuskler slappedes, han sagtnede sin Fart, gik langsom i en Halvkreds uden om hende, og mumlende mellem Tænderne slentrede han af ud ad Porten - hun bagefter bindende ganske roligt paa sin Strømpe. "Seer De," sagde Baronnen, "hun kan kuske ham; nu er han saa taalig som et Lam."

Den arme Forvalter kom nu frem af sit Smuthul; og maatte strax tære nogle Spottegloser af sin Herre Baron. Opirret herved forlangte han, at Skytten strax skulde jages bort. Men Baron fik ham dog snart beroliget ved den Forsikring, at Skytten skulde bede ham om Forladelse i sin Kones Paahør, og Denne indestaae for hans Opførsel i Fremtiden.

Da Roligheden saaledes var gjenoprettet, blev jeg snart ledt i Samtale med de tvende Fremmede; og allerede i Denne begyndte det første ufordelagtige Indtryk, deres Aasyn og terroristiske Taler havde gjort, noget af formildes. Det fandt sig virkelig, at de langt fra ikke vare saa slemme, som deres sansculottiske Udseende og Kraftsprog lod formode. Det gik med dem som med tusinde andre Revolutionsmænd: kun i store Flokke ere de glubende Ulve; men enkelte ere de fromme eller fejge som Faar - stærke og frygtelige for en Tid ved deres Sammenholdenhed og indbyrdes Ophidsning, falde de dog let fra hinanden som en Maskine, der sprænges af en stærkere Kraft; ja vorde endog, naar Frihedsfeberens Hede omskiftes med Kulde og Mathed, lydige og taalelige Undersaatter. Jeg har kjendt dem Begge mange Aar derefter; og da var Dyber ivrig Bonapartist og Fialtring holdt drabelig paa alle de gamle Dynastier.

Disse Menneskers Underholdning kunde ikke længe fængsle mig, og det saa meget mindre, som en lønlig Uro ikke tillod mig at blive længe paa Sted. - Jeg søgte efter Vang, men ledte længe forgjæves. Endelig fandt jeg ham i en Afkrog af Haugen, siddende paa en Bænk med sammenslyngede Arme og hensunken i dybe Tanker. Jeg standsede tæt foran ham. Han slog Øjnene op, saa stivt paa mig i nogle Secunder, og brast derpaa i en Latter, som ingenlunde var smittende. "Hvorover leer Du?" spurgte jeg. "Over mig selv," svarede han. "Lykken leder efter mig, og jeg er saadan en Nar, at jeg flygter for den. Hvad mener Du: den dydsirede Jomfru Urold har allerede begyndt sit Angreb paa mit Hjertes Fæstning. Hun kommer og fortæller mig: at den gamle Præst i Lyngbjerg for et Par Timer siden er død; og at jeg borde søge at vorde hans Eftermand. "Jeg troer vist, sagde hun, at Baron vil foretrække Dem, og saa skal vi da faae at see, om De virkelig er en Fruentimmerhader - her afbrød hun sig selv og skjænkede mig eet af disse Øjekast om hvilke Pastor Rumsøe siger: at de *svirpe i Ansigtet*." "Og Du?" spurgte jeg - "takkede, og gik," svarte han mørk, og faldt atter i Tanker. - For at adsprede Disse 64 bragde jeg Begivenheden med Skytten paa Bane, og yttrede min Forundring over den Magt, Konen besad over dette brutale Menneske. "Naar Du kjendte hende" sagde han, "vilde din Forundring bortfalde; der er Ingen som jo er bange for hende. Jeg selv er i hendes Nærhed ikke fri for en Slags Benouelse - omtrent som den, der uvilkaarligen yttre sig hos visse Mennesker, naar der er en Kat i Værelset. Almuen anseer hende for en Hex; og vist nok er det: hendes lumske Øjne synes at vaarsle om frygtelige Løndomme, at være Medvidere i farlige Kundskaaber om skjulte Naturkræfter, eller Aandernes Indvirkning paa den legemlige Verden." - Jeg studsede over den Alvor, med hvilken min Ven foredrog denne Skildring; thi det lod som om han selv var smittet af Almuens Overtro. "Jeg skal betroe Dig Noget" tog han atter langsomt og med bortvendt Blik tilorde. "Du har vel lagt Mærke til den vanvittige Degn, vi saa i Kirken?" - Jeg bejaede det. - "Og til at jeg skyer den Ulykkelige?" - "Det kom mig saa for -" "Jeg kan ikke blive den Tanke kvit" vedblev han med et rystende Suk, "at hans Skjæbne engang vil blive min." "Gud!" raabte jeg, "hvad er det for en Grille!" Han svarte Intet; men hældede sig bagover med Hovedet til et Træ, og kneb Øjenlaagene til - han kunde dog ikke hindre nogle Taarer fra at stjæle sig frem under dem.

Jeg var ligesaa bekymret som forbauset over denne Opdagelse i min stakkels Vens Sindstilstand, der vist nok endnu kun var hvad Man kalder Indbilding, men hvo veed ikke, at saadanne stundom vorde til Virkelighed: at Rædselsbilledet, som fra Begyndelsen hurtig kom og hurtig svandt, efterhaanden tøver længere og længere, indtil det endelige sætter sig urokkelig fast i den forstyrrede Hjerne.

Pludselig slog han Øjnene op; en livlig Rødme farvede hans ellers altid blege Ansigt; han greb begge mine Hænder, og sagde med øm Heftighed: "Nordstjerne! en lys Aand har sendt Dig til min Bistand imod den mørke - Du er den Første, den Eneste, for hvem jeg aabner min Sjels Inderste - det letter mig - jeg finder mig saa vel som endnu aldrig i disse sidste Aar - bliv hos mig! forlad mig ikke -" han støttede sit Forhoved mod mit Bryst. Jeg omfavnede ham med Taarer, og talte Venskabs trøstende Ord. Han blev aldeles som ellers, og jeg beroli-gedes.

"Men siig mig," tog jeg nu atter ved, "hvad er der mellem din hypocondriske Forestilling og Skyttens Kone?" "Det vil jeg fortælle Dig," svarte han; "Jeg fik det taabelige Indfald at prøve denne Kvindes 65 vidtomtalte Spaadoms-gave. Jeg besøgte hende, og spurgte: om hun kunde sige mig, hvo mine Forældre vare? - Længe saa hun paa mig, med sine stive dumme Fiskeøjne, og gav derpaa det Oracelsvar: det første Mandfolk, min Søn, som Du møder, naar Du gaaer fra mig - det er din Fader. - Sikkerheden og Bestemtheden i hendes Tone gjorde et sælsomt Indtryk paa mig, og dreven af en blind Nysgjerrighed forlod jeg Sibyllen. Udenfor saa jeg mig om - der var Ingen. Jeg gik strax til Gaarden - endnu Ingen. Men idet jeg drejer om og indad Porten, kommer den vanvittige Stodder lige imod mig. - Havde jeg mødt et vildt og glubende Dyr, jeg var ikke bleven mere forskrækket. Baron, der, uden at jeg mærkede det, var gaaet bag efter mig fra Skoven, forundrede sig over min pludselige Standsnings, og da han kom hen til mig, over mit Udseende. Jeg veed jo, det er Narrestreger; men det *kunde* være sandt, og denne Mulighed er det der ængster mig - den Ulykkelige min Fader! - jeg - hans Søn - Arving maaskee til hans Vanvid - der paakommer mig undertiden en Ængstelse, der jager mig, ligesom en ond Samvittighed, fra Sted til Sted. I denne Forfatning tør jeg neppe

være ene, endog ved høj lys Dag - tør endnu langt mindre see mig selv i Spejlet - jeg troer at opdage i mit Ansigt nogle af hans Træk - Spor til hans græsselige Sygdom - Gud være lovet! slige Anfald vare dog ikke ret længe - idag er det forbi."

Her kom Tjeneren for at hente os til Aftensbordet; og Samtalen var endt; men dens Indhold stod fastere i min Hukommelse, end jeg selv ønskede.

Ved Bordet savnede jeg Therese: hun var allerede rejst med Faderen og den modbydelige Fialtring.

Snabstning

Solholm havde intet mere, som kunde fængsle mig - dens *Sol* var borte. Jeg var derfor let at overtale til at gjøre Følgeskab med Baronen og alle de andre Herrer til Jyllands gamle Hovedstad; ikkun Vang blev tilbage.

Den Fremmede, som i hine Aaringer besøgte Viborg under Snabstningstiden, maatte troe at dens gyldne Alder atter havde fornyet sig. Der var et Liv, en Færdsel, en Tummel og en Pragt, som ellers kun Europas folkerigste Stæder opvise. Hvad Hjertet er for Blodet, syntes 66 denne By at være for Landets Penge: de strømmede uophørlig til og fra, eller rettere igjennem; idet de samlede sig fra alle Statslegemets - endogsaa de fjerneste - Dele, for igjen med samme Hurtighed at adspredde sig. - Plutos Scepter er en Magnet; hvorsomhelst han løfter det, trækker det baade Metaller og Mennesker til sig. Alle Landevejene omkring Viborg vrimlede af Kjørende, Ridende, Gaaende; jeg forundrede mig over, hvor den lille By kunde rumme saa stor en Mængde. Men ogsaa ethvert Huus var fuldt. De fattige eller mindre formuende Indvaanere droge sig med Familie tilbage i Pulterkamre, eller indknebe sig i andre ubeboede Rum, eller stege op paa Lofterne, overladende for dyr Betaling de bedre Værelser til Gjæsterne; en fiendtlig Hær kunde ikke have gjort det værre. De rige eller fornemme Gaardejere toge Venner og Venners Venner i fri Indquartering. En saadan fik ogsaa jeg i Baronens Huus; hvilket ellers stod ledigt den øvrige Tid af Aaret.

Saasart jeg var omklædt og pyntet, gik jeg hen for at hilse paa Dyber - og hans Datter: "hun sværmede om i Byen, eller paa Markedet." Jeg søgte hende; først og nærmest paa Torvet. Forgjæves: der vare Damer nok, men ingen Therese. Jeg tildrog mig Opmærksomhed; min ivrige Leden maae være falden stærkt i Øjnene; og meget naturligt; thi et lyst Haar, en rank Skabning trak mig fra den ene Side af Torvet til den Anden. Stedse blev jeg ubehagelig skuffet, naar et fremmed Ansigt mødte mit nysgjerrige Blik. Jeg besluttede nu at gjøre Turen rundt tæt hen med alle Boutikkerne, der stode opstillede i Fiirkant imod hverandre, og lode det største Rum ledigt i Midten: jeg var endnu ikke lykkeligere. - Fortrædelig og uvis, hvorhen jeg skulde vende mig, blev jeg staaende ved en Krambod, og satte Ryggen imod Disken, i Forventning at den Søgte af sig selv kunde indfinde sig. Som jeg stod her i min aandelige Eensomhed, og lod de ukjendte Skikkelser glide mig forbi, pikkedes der paa min Skulder - det var Fialtring, som tilbød sig at være min Cicerone. I Haab om at træffe Therese paa vor Vandring, tog jeg mod dette artige Tilbud.

"Allerførst," sagde han idet vi forlode Torvet, "skal jeg vise Dem Retfærdighedens Tempel i Viborg, og der indføre Dem i et Samfund af vor Tidsalders største Mænd." Jeg troede, han skjemtede, og skottede til ham; men der var ikke mindste Træk af Ironie i hans tørre Ansigt. Vor Gang gjaldt Raadhuset. - Vi traadte ind i en stor Sal, der - som han sagde, næsten ene var helliget til Dandsegudindens Tjeneste. 67 Han udstrakte sin Haand, og idet han drejede sig heelt rundt pegede han til de Brystbilleder, med hvilke Væggene højt oppe vare behængte. "Seer De" sagde han haanligt, "disse Portraiter? Stiftets Paschaer i de sidste Par hundrede Aar - lutter Adelsmænd - ægte Aristocrater! men det var ikke dem, de skulde see - her!" Ved en Sidedør stod en Person og uddelte Billetter; vi toge hver sin, og nu aabnedes Døren til et - Voxcabinet. Neppe derinde standsede Fialtring, greb min Haand, trykkede den krampagtigt, og sagde med dæmpet, dog højtidelig, hartad andægtig Stemme: "De er i National-conventet." Han taug, ubevægelig, men stedse holdende min Haand, som om han frygtede at jeg, uden at være sat i den tilbørlige Stemning, skulde letsindigen nærme mig Helligdommen. Efter nogle Secunders Forløb, i hvilke hans Øjne vare de eneste Lemmer, som viste Livstegn, vovede han at gaae videre frem med mig. Men nu gik det ogsaa i Stormskridt, som om hele hans Mod var vendt tilbage, og, følende sin egen republicanske Værdighed, treen han med mig tæt hen foran Robespierres Buste. - "Frihedens himmelske Genius, i menneskelig Skikkelse!" raabte han med Løvestemme. - At disputere med Sværmere - politiske som religiøse - er taabeligt; jeg taug, og lod som jeg endnu ventede mere; ej heller forgjæves. Da Fialtring endelig havde offret tilbørlig Virak for denne sin Yndlingshelgen, kom Raden til de Andre. Ved Marat gjorde han den Bemærkning: at han havde nogen Lighed med Kjøbmand Dyber, hvilket jeg virkelig ogsaa fandt. Da vi herpaa kom til Couthon, spurgte han: om jeg kunde see hvem Denne lignede. Det kunde jeg ikke. "Man vil sige" vedblev han, stirrende paa Billedet, "at jeg ikke er ham uliig." "Jeg ønsker dem bedre Helbred," lød en Stemme bag ved, "og mere Barmhjertighed, naar De engang bliver Medlem af *Udskuddet*." Det var Baronen med sit sædvanlige sikkre Smil og tvetydige

Stemme, med hvilken han ogsaa betonedede det sidste Ord. Uden at see sig om svarede Fialtring koldt: "for det Første takker jeg; og hvad det Andet angaaer, da maae jeg sige Dem, at Barmhertighed mod Aristocrater er Grusomhed mod Patrioterne." Baronens lod denne Bjergmandsfloskel gaae ubesvaret hen; og pegede med sin Kjep paa Mirabeau, sigende: "men kan De see hvem han ligner?" (Ingen svarede). "Det er jo Hiarum - Forvalteren op ad Dage; hans smaae Øjne og hans store Kopar - og den der? - (Talleyrand) den livagtige Pastor Rumsøe; jeg haaber ogsaa at han engang skal omskifte Parykken med den røde Hue." (Busterne 68 vare nemlig alle smykkede med dette Jacobinismens Symbol). - Med lignende Hentydninger blev Baronens ved at gaae Rækken rundt. Den Sidste i samme var Tallien; og bag ved ham saaes hans navnkundige Veninde Therese Cabarrus. "Hvilken er smukkeste," spurgte Baronens Fialtring, "denne spanske Therese, eller vores danske?" - "Jeg ta'er den danske" lød Svaret. "Da er hun der" raabte Baronens; og i det samme indtraadte hun tilligemed nogle andre Damer.

Uagtet min egen indvortes Bevægelse kunde jeg dog med lønlig Fryd bemærke hendes Rødmens, hendes Forvirring; og jeg takkede i mit Hjerte Fialtring, fordi han udrev hende af samme ved at gribe hendes Haand, og igjen at begynde sine politiske Forelæsninger. - Men ligesaasart var og den muntre Pige i sin sædvanlige Ligevægt; og aldrig har hendes Vittighed spillet klarere og finere ind i hendes Bemærkninger ved Republikanernes Helte og hans væmmelige Forgudelser. Han tog det Altsammen for gode Vare, og blev tilsidst ganske henrykt over den Udkaaredes ægte Borgersind. At Baronens troligen stod hende bi, var ikke meer end Man kunde vente. - Min Fornøjelse over min Elskedes glimrende Vid var derimod ikke heel; den som elsker ret af Hjertet, finder hellere Følelse hos sin Kjerligheds Gjenstand end udmærkede Aandsgaver; og ydermere forekom mig enkelte af Thereses Yttringer - om ikke afgjort frivole - saa dog at smage noget af Baronens Skole. Dette mishagede mig af en dobbelt Grund: deels formedelst dennes umiskjendelige Indvirkning paa det bøjelige Pigesind, og deels fordi Fritænkeri er Noget, hvorved Kvinden mindst skal erhverve sig Mandens - end ikke Fritænkerens - Agtelse eller oprigtige Tilbøjelighed. Havde den dejlige og vittige Therese ikke havt den fromme Mariane til sin fortrolige Veninde: jeg skulde forlængst have trukket mig tilbage.

Vi forlode Conventet, og vandrede videre - et temmelig talrigt Selskab - for at beskue andre Markedstidens Herligheder. Det Første som standsede os var et Marionetteater, heelt beskedent indrettet i en indre Krog af en aaben Port. Hansvurst stod udenfor og indbød de Forbigaaende. "Skulle vi ikke lære lidt Verdenskundskab her, mine Herrer?" foreslog Baronens. "Vi see her Menneskene i deres sande Skikkelse, og Livets Løb kort men tydelig tegnet: Man gaaer i Skole, gifter sig, skjændes med sin egen Kone, kysser en Andens, forøder sit Gods, laaner Penge paa sin Sjæl, øder dem og Pantet, bedrager sine Medmennesker, dør, roses af dem, begravnes, og gaaer Fanden i 69 Vold. - Skulle vi ikke see os i Spejl, mine Herrer?" Hvad Spottefuglen sagde, var virkelig et kjernefuldt Udtog af Theaterdirectørens bedste Kassestykker - han havde ialt kun Tre, som jeg vidste fra Dyrehaugen af - og vi havde maaskee fyldt hans hele Parterre, bestaaende af tvende Bænke tvers over Porten, dersom vi ikke vare blevne afskrækkede ved en Persons Mellekomst, hvis Sælsomhed øjeblikkelig drog min Opmærksomhed bort fra Dukkemanden og hans Bod.

Det var et Kvindemenneske paa de fyrgeogtyve omtrent, og efter Skjønnende af halvtolvte Qvarteers Højde saavel; idetmindste *oversaae* hun alle os Mandfolk, saamange som vi vare. Hendes Klædedragt var ogsaa mere mandlig end kvindelig; thi en lang blaa Kofte, med to Rader svære Sølvknapper bedækkede Kroppen lige til Knæerne; og kun derfra og til noget nedenfor Læggene viste sig et grønt Skjørt, tyndt og luvslidt, og under Gangen slyngende sig om Benene, der skjultes af blaae uldne Hoser. De svære Fødder vare prydede med Skoe og massive Sølvspænder. Paa Hovedet havde hun en sort Fløjelshue med Guldgalloner; derom en hvid, men dog noget smudsig Skjægkappe - som Bønderfruentimmer der i Jylland almindeligt brage; og endelig ovenpaa en højpullet sort Mandshat, der øjensynlig var for lille til Amazonens Cranium. Hendes Ansigt var langt, magert, solbrændt og fregnet, og i det hele saa mandhaftigt, at Man virkelig savnede Skjægget. To graagrønne Øjne saae forvovent ud under tynde rødligvide Bryn. Hendes Haand, paa hvis lange Fingre blinkede en Guldring, og tvende Sølvringe, bar næsten horizontalt en ægte Spanskrørsstok med forgyldt Knap og Dupsko. Denne mærkværdige Skikkelse gik os forbi med lange Skridt, ved ethvert af dem sikkende i Knæerne; Kroppen beholdt sin Stilling fremad, men Ansigtet drejede sig som Uglen heelt til Siden imod os. Det var uden Udtryk, og hendes Øjne giede ligegyldige fra den Ene til den Anden. Da hun var kommen forbi, sagde hun med en halvt hæs halvt bibende stemme, der stak forunderligt af mod hendes Karlefigur: "Godaw Pier! aa tak faa sidst! Do glemmt ejes di Nætluh, mi bette Dreng!" Derpaa vendte hun Ansigtet bort, og fortsatte sin Gang. Den "bette Dreng," som saa fortroligen tiltaltes, var ingen Anden end den store Forvalter Hiarum, der just nyligen havde sluttet sig til os; thi Baronens, altid skadefro, sagde med paatagen Forundring: "Hvem var den Dame? bette Forvalter! dog aldrig deres -" - "Hr. Baron!" faldt den 70 Anden ind, rødblaa af Arrighed*, "jeg troer vist, at De kjender denne Kvinde ligesaa godt som jeg, naar De husker Dem om; og forresten kan hendes Frækhed ikke fornærme mig." "Ih!" raabte Hiin, "hvor havde jeg ogsaa min Eftertanke? det var jo Laanng Margreth - hende som for kort siden i Pallidal greb deres Hest i Tøjlen - aah, lad Selskabet høre den Historie! den vil more dem." Hiarum som nu havde gjenvundet sin Fatning, brystede sig, sparkede ud, prusted og sagde: "De maae vide, mine Højstærede, at Dette er den værste Røverkvinde i Landet; og hun er ikke bange for at plyndre en Karl allene; hun skal i Forening med hendes Mand og Sønner have myrdet flere end een Bissekræmmer -" - og hun gaaer paa fri Fod, og ved høi lys Dag her i Viborg lige i Øjnene af Landstinget?" faldt jeg forbauset ind. "Der er ingen Beviser imod

hende" svarte han; "hun har et Par Gange været hæftet; men der kom Intet ud, Andet end at hun drillede Dommerne, og holdt dem saa temmelig for Nar; thi hun er ligesaa snu som dumdrstig. Forleden er det at jeg rider en Eftermiddag herfra Byen; og da jeg i Skumringen kommer ud i en stor Lyngdal, rejser denne Kvinde sig med eet foran mig, tager min Hest i Tøjlen og spørger: hvad Klokkeren er? Istædet for Svar hugger jeg hende over Haanden med min Ridepidsk og Sporerne i Siden paa Hesten. Hun maatte da slippe, men skreg efter mig: bie bie! det er ikke mere end et Put under Hagen - De seer hvad hun havde isinde." "Ja hvem veed hvad hun egentlig havde isinde?" faldt Baronen ind med et listigt Aasyn, og tog sit Uhr op: "men der er en Snaabstingsgjæst jeg har sat Stævne om en Time - imidlertid, skulle vi ikke bese Domkirken oven paa den Forskrækkelse? hvad siger De Hiarum! jeg synes De seer saa andægtig ud?" Forvalteren bukkede, og sagde muggent: "Tjeneren følger sin Herre." Og nu gik Toget til Kirken.

Havde det ikke været for Therese, til hvem min Kjerlighed bandt mig, og som jeg, inden vi skiltes, tragtede efter at tilstille et Brev - jeg vilde snart igjen have forladt det gamle ærværdige Tempel, fordreven af Baronens Spotterier. Men disse toge dog snart en anden Retning, formedelst et Indfald af Fialtring. "Ved min borgerlige Ære!" raabte * 71 72 han pludselig, Idet han lod Øjnene løbe rundt om i Kirken, "her har vi det allerbekvemteste Locale for et Nationalconvent." "Det er en lykkelig Tanke," raabte Baronen, "Pastor Rumsøe: vil De bare høre!" - "Choret" vedblev Hiin med dyb Alvor, "er for Præsidenten og Secretærerne, Kirkestolene ere for Repræsentanterne - den højre Side for Bjerget, den venstre for Dalen - Prækestolen bliver Talertribune; og de lukkede Stole bliver Galleriet for Tilhørerne." Han holdt inde, og saae paa den Ene efter den Anden. Men Een smilte, en Anden hostede, og Alle taug saanærsom Baronen: "Det er vist nok" sagde Denne idet han efterbæde Fialtrings Alvorlighed; "denne Idee fortjener en Borgerkrone; og De overskuer Alt med et Blik - benytter Alt -" "- Jeg er dog noget forlegen med Choret," afbrød Hiin, "det er for stort til sin Bestemmelse -" "- Veed De hvad" sagde Baronen, og lagde Fingeren betænksom paa Næsen, "kunde Man ikke der anbringe de fremmede Diplomater?" "De siger Noget" raabte Fialtring fornøjet, og gik op i Choret; de Øvrige fulgte ham. "Alteret" tog han igjen tilorde, "skal herefter være Fædrelandet helliget; men Billederne maae væk -" "- Jeg beder for Maria" sagde Baronen bønlig; "hun er saa smuk." - "Saamænd! hun skal ogsaa blive" svarte Hiin; "med Tillæg af nogle Emblemer: En Lynstraale, en Dolk -" (Baronen) "-en rød Hue -" (Fialtring) "- vorder hun Frihedens Gudinde -" (Baronen) "- med det lille Danmark paa Armen." Mere af denne opbyggelige Samtale hørte jeg ikke, da Klokkeren, hvem jeg imidlertid havde nærmet mig oppe ved Alteret, spurgte: "om jeg ikke ønskede at see Kraftkirken*. To af Damerne vare allerede dernede." Jeg vidste hvo disse vare, og steeg saameget hellere ned i dette underjordiske Capel - dengang endnu et Hvilested for de Hensovede.

For mig blev denne Dødens skumle Bolig Indgangen til et nyt og skjønnere Liv: mellem Ligkister rakte Therese mig sin Haand: som Vidne for Den, der engang vil bringe Lys i Graven, lagde Mariane sin paa Vores. Den Anden hævede hun i hellig Begejstring; hendes Ansigt skinnede - hun syntes som en Engel, der er nedstegen i Graven for at byde Slumreren opstaae - "eders Kjerlighed," sagde hun med en Stemme, der bringer til at bæve, men sødeligt, "eders Kjerlighed overleve eder Selv! den sande Kjerlighed kjender intet til Døden -" hun vilde talt endnu mere; men pludselig fordunkledes hendes * 73 Aasyn, Taarer blinkede i hendes Øjne, Haanden sank, og med skjælvende Røst lagde hun til: "Nordstjerne! ogsaa jeg elsker din Therese - gjør hende lykkelig!" Gjennemstrømmet af salige Følelser sluttede jeg begge Pigerne i mine Arme, og sagde: "Den som seer i Løndom skal engang dømmе mig aabenbare!"

En skraldende Latter deroppe i Choret vækkede os smerteligt. Mariane drog et dybt Suk, og sagde, "vi skal igjen tilbage til Verden." Hun gik langsom foran op ad Trappen; tause fulgte min Kjereste og jeg.

"Ej! ej!" raabte os Baronen imøde, "kommer I derfra? Jeg vil vædde, de har holdt en Sjelemesse dernede" - vedblev han vendende sig til de Andre - "for min Datter er halv catholsk." Det var neppe, jeg kunde tilbageholde min Harmе; men hun var jo hans Datter. Uden at svare gik hun med sin Veninde ud af Choret og ud af Kirken; og jeg, for at skjule mine Sindsbevægelser, hen til Præsten, og spurgte ham, hvad Man vel skulde byde Klokkeren for hans Ulejlighed. Vi betalte ham, forlod Kirken; og ved første givne Lejlighed sneeg jeg mig i Trængslen bort fra det mig nu saa modbydelige Selskab, og overgav mig til lykkelig Kjerligheds tause Henrykkelse.

Jacobinerklubben

Uden selv at mærke det var jeg kommen ned til Søen, og standsede først paa Pynten af den Landtunge, fra hvilken Man dengang færgede over til Asmildkloster. Uden at vide det traadte jeg i Færgen, som netop lagde an; og ligesaa ud af den paa hiin Side. Hvis Færgemanden ikke havde mindet mig, skulde jeg være gaaet videre uden at betale. Men herved kom jeg lykkeligviis til at vende mig, og see Staden, som jeg slet ikke

havde havt isinde at forlade. Da jeg nu forlangte, strax at blive sat tilbage igjen, kan Mennesket neppe have fattet de fordelagtigste Tanker om min Forstand; han nølede virkelig, som om han ikke torde betroe sig allene til mig paa Vandet. Nogle Bønder, som idet samme kom og vilde med, hævede hans Betænkelighed.

Inde i Byen gav en Pige mig en forseglede Seddel. Jeg brækkede den - Underskriften var: Din Th..... og Indholden blot: om jeg vilde møde hende den følgende Eftermiddag i Nonnmølle; - Det første Brev og det første Kys (hvilket jeg endnu havde ivente) ere Helligdomme 74 for Elskeren: Hiint gjemmer han ved Hjertet, og Dette i Hjertet, men Begge i Løndom og Taushed. Alligevel maae Baronens, som allene mødte mig, af min Haandbevægelse have fattet Mistanke om Noget, og lagt det sammen med hvad muligen kunde være skeet i Kryptkirken; thi han begyndte paa hans egen sædvanlige Viis at gjække, og med det samme at fritte mig. Bevidstheden om min Lykke, om min Sejr over Medbejleren gav mig fuldkommen Aandsnær-værelse og Sikkerhed; ja jeg vovede endog et temmelig dristigt Forsøg at forville Sporet for ham, idet jeg yttrede mig saaledes, at han let kunde forledes til at ansee sin egen Datter for mine Ønskers Gjenstand. Hvorvidt dette lykkedes mig var jeg ej istand til at mærke; thi han var ligesaa varsom og mere mistænkelig end jeg; og pludselig afbrød han denne Materie, som om den havde været ham ganske ligegyldig, med et: "Apropos! har De nogen Bestemmelse for iaften?" Jeg benægtede det. "Godt!" vedblev han, "saa tilbringer De den med mig i Klubben. De vil more Dem; det indestaaer jeg Dem for. Saa store Originaler i saa lille en By, kan Man forgjæves lede om i mange - see der gaaer een af dem, en ung Student, som har skrevet et Par revolutionære Piecer, og troer virkelig om sig Selv: at han er Den som skal komme for at forløse en Deel af Verden. Imidlertid ære vi ham allerede her som en Apostel." Her standsede han udenfor et langt Huus, som udgjorde den ene Side af Torvet, og spurgte: "Har De været i Noahs Ark?" - "Nej!" - "Saa maae De ind i dette Menagerie, som Man og kan kalde et Ligheds Tempel; det vil tillige tjene Dem til en Forberedelse, saa De siden desto værdigere kan fremtræde i Pagtens Ark - jeg mener vores velsignede Klub, den jydsk Friheds Vugge."

"Dette," sagde han idet vi gik op ad Trappen, "er Byens første offentlige Sted, hvor det vrimler af Snabstingsgjæster af alle Klasser fra Bonden til Herremanden, fra Tiggeren til Pengemanden, fra Lommetyven til Aagerkarlen - har De Penge hos Dem, saa pas paa!"

"Hvad Tyven og Aagerkarlen levne" vedblev han efterat vi havde trængt os gjennem et Par Værelser, "kan De nemt blive skilt ved her, hvor Pasadixbrættet er permanent, ligesom vore ærlige Maratister haabe at Guillotinen engang skal blive herude paa Torvet. Eller ønsker De hellere Pharaos, saa finder De det i næste Værelse, og oven-ikjøbet finere Selskab: Bankøren er en Rangsperson, hans Croupier ligesaa, og blandt Pointørerne tæller Man flere Højvelbaarenheder."

75

"Og alt Dette offentligt uden Sky?" udbrød jeg, "sover Øvrigheden, eller er den blind?" - "Ingen af Delene," svarte han, "men den er tolerant; og hvorfor skulde den ikke være det, da den ingen Fordeel har af at forfølge Røvere og Skjelmer, men blot Ulejlighed. O, min Ven! De kjender endnu kun lidet til Retsplejen og Politivæsenet i det kjære Cimbrien: her har vi højt til Himmelen, og langt til Kjøbenhavn - De forstaaer mig nok?"

Jeg fik snart nok af Trængslen og Larmen; og fulgte derfor desto villigere min Fører i Klubben. - Af Bekjendte forefandt jeg her Dyber, Fialtring, Pastor Rumsøe, Hjarum, Kammerraad Urold og Studenten. Disse sadde med ligesaa mange Andre omkring et Landkort, og vare i Begreb med at lære de franske Hærførere, hvor de borde gaae over Rhinen. Dog jevnedes i det samme den derover opstaaede Uenighed ved den definitive Bestemmelse af Een - jeg troer han var Parykmager - at Man skulde passere Floden hvor den var smallest.

Nu forestillede Baronens mig med følgende Ord: "Borgere! jeg indfører herved min Ven Nordstjerne, en god Patriot og lydig Republicaner. Han er rigtignok ganske uden hans egen Skyld en født Adelsmand, men har allerede forlængst aflagt sin Stands Fordomme." En stor Mand, hvis Ansigt skinnede af Fedme og Fornøjelse, og som var Kjøbmand i Byen, og for denne Maaned Præsident i Jacobinerklubben, rakte mig sin vældige Næve med de Ord: "velkommen skal do væhre, min gode Ven!" Baronens blinkede ad mig, og sagde: "Du maae vide, det er en Lov, at saalænge vi befinde os her, ere vi alle Dus, ligesom vi Alle af Naturen ere Lighedens Børn." Saaledes befandt jeg mig uventet omgivet af tretten inderlige Venner.

Jeg belavede mig nu med Rette paa en Storm af politiske Forhandlinger; men istædetfor afdeelte Selskabet sig i fredelige Spillepartier, og Statens Interesse tilsidesattes ganske for Lomberens. Baronens vilde ikke spille; men forsikkrede, at han skulde more sig selv og mig langt bedre til Spisetiden. - En gammelagtig Mand sad allene ved et Sidebord og røgede sin lange Kridtpibe med stor Alvorlighed; han var udeet til vor Underholdning. "Du seer her," sagde Baronens til mig, "en Slægtning af den berømte franske General *Dumouris*" (han udtalte dette Navn paa dansk, ganske som det her er skreven; jeg fattede derfor ikke strax, at han meente Dumouriez). Den Tiltalte - forhenværende Kromand, nu Pengemand - tog Piben af Munden, smaagryntede - det var hans Maade at lee paa - og svarede: "vi hedde 76 rigtignok ligedan, undtagen det, at Mæ kalde de bar Mouris -" - saadan hedde Generalen ogsaa før Revolutionen," faldt Baronens ind, "men da han først fandt paa at Alle skulde sige Du til hinanden, saa satte Man dette Du foran hans Navn som en

Ærestitel. Jeg veed bestemt fra en Correspondent i Paris, at han er en Dansk, og Borger Mouris's Brodersøn, der hedde ligesaadan, rejste bort herfra for en Deel Aar siden og nu er det først han vaagner som General i Frankrig, men nu er han da rigtignok ogsaa løbet *derfra* ."

"Saa er det sært han ikke kommer her hjem" sagde Generalens Oncle, "men han er vel bløven storums, kan a tænnk, lissom Store Just*, der knap vill kjendes ved Baronen, allyul han er en Husmands Søn af hans eget Gods, men kahænsæ han skammed sæ, for det han havde været med at slaee Princesse Langballe** ihjel." Nu mærkede jeg hvad Mand vi havde for os, og hvori den belovede Morskab skulde bestaae. Og vist er det, at jeg, skjøndt jeg med Therese i Tankerne kun hørte skjødesløst til, havde Møje med at tvinge Latteren ved denne og flere lignende Localiseringer. - Samtalen var nu kommen til Du Mads*** een af Dommerne i Revolutionstribunalet, der ligeledes skulde være en bortrømt Bondesøn fra Jylland, da den afbrødes ved hiin Students Indtrædelse.

Han var klædt ganske som en Sansculot, og et svært forpludsket Haar omgav et lille blegt Ansigt, af hvilket Indbildskhed og Næsvished klarligen fremlyste. De Spillende rejste sig og modtog ham med temmelig urepublicanske Complimenter, dem han besvarede skjødesløst og næsten fornemt. Da idetsamme forkyndtes at Aftensmaden var anrettet, gik vi samtlige ind i Spisestuen, og satte os tilbords.

Efterat Mundene først havde arbejdet udelukkende for Maverne, begyndte de dernæst ogsaa at virke noget for Staterne; og denne Virksomhed tiltog for hver Gang de vædedes af Vinen. Der gaves ingen bestaaende politisk Indretning som fandt Naade, og med samme Lethed som Tungen vendte en Mundfuld Mad, endevendte den et heelt Folk med samt dets Regjering og alle dets Institutioner. Det var en Nydelse for Baronen, der stedse blev ved at ægge, og syntes selv i dette Nymodens Kandestøberi at ville overbyde dem, han beloe i sit *-* 77 Hjerte. - Denne uegennyttige Nidkjerhed for Nationernes Bedste tog omsider en hjemlig Retning, idet Een af Selskabet rejste sig, og foreslog Studentens Skaal, hvem han benævned "en Frihedens uforfærdet Kæmper." Men Denne bad med klog Beskedenhed: at Frihedens egen Skaal først maatte drikkes. - Efterat Begge vare udtømte med tilbørlig Hurraskraal, erindredes paa samme Maade andre Gudindens Stridsmænd baade i Paris og Viborg; og Friheds sange og Drikkesange gjorde samme Tjeneste som de Taler der nuomdage forberede til Toasterne. - Enden blev, at Fleerheden berusedes, mere eller mindre, og at Grundfæsterne af Retfærd og Orden kom i Klammeri indbyrdes, saa at tilsidst Ingen af dem kunde høre sine egne Ord. "Nu er den polske Rigsdag igang" sagde Baronen til mig; "al-lons coucher!" ubemærkede listede vi os bort.

Medens vi gik hjem sagde han til mig: "Jeg har nu viist Dem, min Ven! af hvilke Hænder Frihedstræet her plantes, og hvormed det vandes - med fransk Viin, Gud skee Lov! istædet for med dansk Blod. Og De kan troe mig; herved vil det blive. Disse stærblinde Drømmere see ikke, at Danmark ingen Revolution kan faae, fordi det Ingen behøver: Strengen brister først, naar den spændes til det Yderste. End mere besynderligt er det, at de studerende iblandt dem kjende saa lidt til Verdens Historie, at de ikke veed - eller og har glemt - hvorledes alle Republiker ende. Løjerligt er det alligevel - det vil De vist indrømme mig - at see og høre disse Menneskers Optøjer: Man kunde fristes til at troe, de spillede for Spøg en temporiseret Omarbejdelse af Holbergs Kandestøber. Men at de mene det alvorligt, deri stikker just det comiske. Naa - god Nat! og drøm behageligt!"

Halds Ruiner

Jeg veed ikke om dette Steds Beliggenhed og Omgivelser skulde være smukkere end saa mange Andre, eller det er fordi jeg her har levet min Ungdomskjerligheds skjønneste Dag; at jeg saa fortrinligen ynder det. Hald Søe med sine skovkrandste Bugter, Bøgelunden i dens Midte, Egeskoven mod Vesten, mod Norden Lyngbakkerne, imellem hvilke Mølleaaen skynder sig ned til den mellem gule Sandbanker indsluttede Nonboe Søe - til alt Dette har jeg i flere Egne seet Mage - yndigere endog, større, stoltere; men de fattes Alle - hvad skal jeg 78 kalde det - den Emaille, hvormed tryllende Erindringer overdrage og oplive hiint venlige Landskab.

Da jeg om Morgenen vaagnede, og min første Tanke faldt paa Therese, forekom mig vor Forlovelse som en Drøm; min Lykke syntes mig for stor til at den kunde være mere. Og dog var den virkelig - jeg greb efter Brevet, det første Pant, som om jeg endnu behøvede skriftligt Beviis; og efterat have studeret det ret con amore, var min første Forretning, i en Guldsmedbod at udsøge en Forlovelsesring. - Derpaa ilede jeg, for ej at forstyrres i mine Sværmerier af Baronen eller mine nye republicanske Venner, ud af Byen; og, uden at vide det, befandt jeg mig endnu før Middag der hvor jeg ventede min Elskede.

Ovenfor Møllen er en langagtig Banke som en Vold, tyndt bevoxet med Ege; paa den ene Side

Mølledammen, paa den Anden en Viig af Søen. Der var det hvor hun førstegang sank til mit Hjerte, og lovede hvad alle Piger love, men hvad hun i Sandhed ubrødelig har holdet gjennem fem og tyve Aars mange Omvexlinger af Sorrig og Glæde. Arm i Arm vandrede vi omkring i Skoven, og ved Bredderne af Søen, og samtalede om Fremtiden.

Vor Lykke var ikke uden Hindringer. Therese vidste, at Faderen havde bestemt hende for den rige Fialtring, og at han var vanskelig at rokke i sine eengang tagne Beslutninger. Vor Forlovelse maatte altsaa for det første holdes hemmelig indtil jeg fik det Embede, som jeg med god Grund snart ventede. Herpaa begyndte vi, som andre Forlovede, at lægge Planer til vort huuslige Liv; og Dette medtog saa lang Tid, at Solen allerede begyndte at hælde til Nedgang, førend vi mærkede det, og vi selv befandt os ved Ruinerne af det gamle Hald Slot, der ligger smukt paa en Odde i Søen, med sin grønne Vold og mørkrøde Muurstykker.

Nu savnede jeg først min Thereses Veninde; og vilde just spørge om hende, da hun og - Vang kom os imøde fra den anden Side af Volden, og standsede ligesaa overraskede som jeg. Men kun et Øjeblik, og - Mariane kastede sig om Thereses Hals, og skjulte sit blussende Ansigt mod hendes Skulder, Vang greb min Haand, og drog mig med sig op ad Volden og ned i den Fordybning som findes mellem dens fire Sider.

"Det er skeet!" sagde han; "Fremtiden vil vise hvorvidt det er rigtigt eller ej - Frøkenen og jeg har byttet Hjerter. Du og din Therese 79 ere de Eneste som skulle vide det". - I Følelsen af min egen Lyksalighed ønskede jeg inderligen ham en lignende, men kunde alligevel ikke tilbageholde min Forundring over, hvad der havde bragt ham til at handle tvertimod sin første Beslutning. "Ogsaa det vil jeg skrifte for Dig" svarede han, "Jeg kom igaar til at tænke over den Sag, og da mærkede jeg først, idet jeg alvorligen forestillede mig Adskillelsen, at jeg virkelig elskede hende; og da jeg var overbeviist om, at hun ikke kunde blive lykkelig uden med mig, rejste jeg efter Jer, og ledsagede Pigerne herud. Saasart jeg saae Dig bag Møllebakken, og Therese ilede hen til Dig, holdt jeg Mariane tilbage, og erklærede mig." Alt dette fortalte han, ikke med en Forelskets Ild, men med en Rolighed som om det havde været en Andens Historie; og allerede dengang opstod hos mig en svag Tvivl om, at han muligen kunde have skuffet sig selv med Hensyn til hans eget Hjerte. "Min Plan er lagt," vedblev han: "den theologiske Vej fører kun til et simpelt Maal, og jeg duer desuden ikke til Præst. Jeg begynder strax at studere Jura; denne Videnskab lønner bedre sine Dyrkere; og saaledes kan jeg haabe, engang at torde byde en Frøken min Haand."

Han fortsatte endnu lidt Udviklingen af Planen, og det med en Besindighed, som slet ikke stemmede med min egen søde Urolighed. Jeg bifaldt derfor det Hele, uden engang at have hørt det halve; og vilde saaledes hos de fleste Andre have erhvervet mig Navn af en fornuftig og ærlig Raadgiver; thi dertil udfordres jo blot at bifalde den Raadspørgendes egen Mening. Vang var af ganske modsat Sindelag: han *vilde* modsiges, og vendte den Ryggen som ikke gjorde det. Men her intervenerede de hulde Piger: inden min Ven kunde faae Stunder at støde sig, vare de allerede hos os. Vi satte os i Fordybningen, bandt Ønskeknuder og Blomsterkrandse, og vare lyksalige som Børn. Selv den ellers alvorlige Vang blev munter og hjertelig, og kun over hans Kjerestes Aasyn foer - undertiden ligesom en Skygge - dunkle Forudfølelser maaskee af en skyfuld Fremtid.

Therese havde trykt en Krands af Koblommer og Blaaklokker paa mit Hoved. Jeg tog Haanden, bedækkede den med Kys, og sagde: "Gjøre vi nu ikke Millers Digtning til Virkelighed? Jeg er din Krønhelm, Therese!" - Men Marianes Ansigt formørkedes pludseligt, Taarer bævede i hendes Øjne, og med et vemodigt Smiil sagde hun til den Elskede: "Skal Du vorde min Siegvardt? saa ulykkelig som han -" "- maaskee" svarte han bevæget, "men trofast som han." "Mig er 80 det nok," sagde hun, og foldede Hænderne i Skjødets, "Gud raader for Lykken -" "- og vi for Villien" lagde han til. Begge Pigerne saae til Jorden, og sukkede; de følte vel bedre end deres Elskere, hvor svag og usikker den menneskelige Villie monne være. Efter nogle Øjeblikkes uhyggelig Taushed, sprang Therese op; raabte: "Her er for trangt," og let som et Kid hoppede hun op ad Volden, satte sig der, og vinkede ad os; vi fulgte og nedlod os hos hende.

Neden under os var den spejlblanke Søe, og paa hiin Side Bøgeskoven, hvis øverste Kanter rødmede i Aftensolens Straaler; og videre ud til højre og venstre begrændsedes Søen og Udsigten af brune og grønne bølgedannede Bakker. Fuglesang og Møllevandets Susen vare de eneste Toner i den stille yndige Natur. Therese lagde sin ene Arm om min Hals, udstrakte den Anden, og sagde: "Ak! var dog dette den hele Verden - ikke mere end hvad vi her overskue; og ikke flere Mennesker i den end vi!" - "Ønsket er sødt" sagde Vang "men -" "- men daarligt, vil De sige," faldt hun hurtigt ind, "dog derfor maaskee saa sødt. Er det ikke saaledes med alle dem, hvis Opfyldelse er umulig, eller skjuler sig i det dunkle Fjerne? Hvor ofte har jeg som Barn ønsket mig oppe blandt Stjernerne, og følt mit hele Væsen betaget af en længselfuld Vemod, som var mig langt kierere end mine andre virkelige Glæder." Mariane tilnikkede langsomt Veninden sit Bifald med et Smiil, som netop udtrykte denne vemodige Længsel. Vang, hvorvel selv usædvanligen bevæget, kunde dog ikke ganske betvinge sit Hang til spidsfindig Modsigelse - denne Forstandens Pirren til at anatomere Følelser ligerviis som filosofiske Theoremer: "Hvorfor da" sagde han "er denne vaagne Drøm saa stakket og saa sjældnen." - "Fordi den er saa skjøn" svarede Therese. "Eller omvendt" lagde han til "den er skjøn, fordi den er sjældnen og kort." - "Deri fejler Du" tog jeg Ordet "de rene, de højere Glæder er i det korteste ligesaa lange som Livet; thi de gjentage sig ofte, og hver Gang - saa tykkes mig - med tiltagende Klarhed og Styrke. Dette yndefulde Landskab - til Exempel - vil ofte vise sig for os i Erindringen. Phantasien skal fremtrylle det ligesaa

klart og levende, og med ligesaa stor Sandhed, som om Penslen havde fastnet det til Træ eller Lærred. Denne Aftens milde Skjønhed vil leve, eller gjenopleve, saa ofte vi vække Mindet om den, og dertilligemed Alt hvad nu røres i vore Hjerter, og hæver vore Sjele til Haab og Tro paa noget endnu skjønnere end Jorden, og varigere end den." Therese drog min Haand til sine Læber; to store 81 Taarer tindrede i hendes stjerneblaae Øjne, hun lagde sin Pande til min Kind, og hviskede: "min Theodor! gjør mig gudfrygtig som Du!" Jeg trykkede hende til mit frydopfyldte Bryst, og sagde: "Den som elsker, kjender Gud; thi Gud er Kjerlighed." - Vang bøjede sit Hoved, og skjulte sine Øjne i Marianes Haand. Hendes englelige Aasyn smilede gennem Taarer. Jeg vedblev i min Sjels Begejstring: "Er der nogen af os Lyksalige som i dette Øjeblik ikke veed, at vor Kjerlighed skal overleve vore dødelige Legemer? Skoven hist skal ældes og forgaae, og en Anden opvoxe paa dens Sted. Søen kan hentørres i Aarenes Løb; og Blomsterne, som opvoxe i dens Leje, ville visne. Sidste Steen af denne Oldtidsborg er snart hensmuldret, som de Hænder der rejste den. Støv kommer til Støv; men hvad som er født af Aand skal ikke see Døden."

Bedeklokkerne klang bag Lyngbjergene. Aftenduggen lagde sig som et Lagen over Søen. Tæt under os hvilede to tamme Svaner jevnside med Hovedet under Vingen, og mindede ogsaa os om Hvilens Tid. "Det er et Par" sagde Therese idet vi rejste os, "jeg har kjendt dem siden jeg var lille - og dengang vare de allerede gamle. Tiden farer hen over dem, men deres Kjerlighed ældes ikke - Theodor! naar ogsaa vi blive gamle -" - hun greb min Haand med begge sine - hendes Øjne fordunkledes - hendes Læber bævede. Jeg sluttede hende i mine Arme, og svarede: "Vor Kjerlighed tilhører ikke Tiden."

"Man paastaaer" sagde Mariane, idet vi gik ned om Volden, "at naar den Ene dør, kan Magen ikke leve - den sørger sig snart tildøde - Gid de maatte døe paa eengang!" Som hun med et tungsindigt Blik, der røbede, at hun tænkte paa flere end Svanerne, yttrede dette Ønske, traadte en høj, mørk Skikkelse ud mellem Taarnmurene, just som vi gik dem forbi. Den standsede og trak sig tilbage i Skjul. Et svagt Skrig undslap de forskrækkede Piger. Jeg selv blev ej heller ganske vel tilmode ved dette Syn paa et saadant Sted; Alle toge vi hurtigere Skridt. Men vi vare ikke komne ret langt, før Vang blev staaende, og sagde: "Hvad var det? har Nogen beluret os? - det maae vi vide!" - "For Guds Skyld -" hviskede Mariane ængstelig, og vilde holde ham tilbage; men han traadte dristig hen til Taarnet, og raabte: "hvem er her?" - "Hvem skøjer* herude?" lød en huul Røst derinde * 82 fra. "Tve Knaspere med djernoses Diller*," svarte en kvindelig Stemme, og derpaa viste sig atter hiin lange Skikkelse, i hvem jeg snart gjenkjendte *Langemargrethe*, som udenfor Marionetteatret saa fortroligt havde tiltalt Forvalter Hiarum. Bag ved hende fremkeeg et blegt Mandsansigt, ombusket af tykke Haar. "Hvad bestiller I her?" spurgte Vang studs, Kvinden gjorde et dybt klodset Knix, og svarte i spottende Tone: "Ingenting, naadig Hr. Baron!" Derpaa skubbede hun til Manden, og sagde: "Hva glaner** do ætter? go in, aa fak Funker te æ Pulter***. "Kom Vang! kom!" hviskede jeg; men han blev endnu staaende, og spurgte: "hvorfor kalder I mig Baron?" - "Haahaah!" gjenmælede hun med et hæsligt Griin, "der er saa mange Smaabaroner paa Solholms Gods, som aldrig selv veed af det; I kan ligesaagodt være een af dem som en Anden, mi bette Faahr!" Her strakte hun Hovedet længere frem og keeg efter Therese med et langt: "Ih! - hvad er det for en bette Jomfru? sikken knøv jen! hun hører eval aasse Baronen til - ja ja! hyt sæ for Kaahfolk, aa for Autendoeg - Gonæt, Bønlill!" Dermed nikkede hun, og forsvandt i Ruinerne.

Der var Noget saa skadelystent i denne rædlige Kvindes forblommede Yttringer, som vakte baade Væmmelse og en Slags Benouelse, saadan som Man føler den ved ildevarslende Spaadomme dem Fornuften forkaster, uden dog at kunne jage dem bort af Tankerne; en Følelse liig Spøgelsefrygt, der hænger fast i Indbildingen, hvor kjæk og ivrig Man end kæmper for at afryste den. Ogsaa hos Almuen var *Langemargrethe* en højst uvelkommen Gjæst; meer af omtalte Grund end formedelst hendes Røverrygte. Man gav hende derfor med Glæde Alt hvad hun var uforskammet nok til at æske. Og saaledes behøvede hun nu hverken at stjæle eller røve, skjøndt Ingen alligevel tvivlede paa, at hun jo forhen havde øvet begge saa nærbeslægtede Haandteringer. Forstyrret ved hende var da saa snart vore Sjeles milde Havblik; og bitterligen erindredes vi om: "at vi ikke vare ene i Verden." Vang især var, og blev forstemt hele Hjemvejen. Det var mig klart, at hans Tanker sysselsatte sig mere med den hæslige Natmandskone, end med den yndige Pige ved hans Side.

* * *
-- 83

Natmandskrig

Snabstinget var ringet ud; alle Fremmede bortrejste. Byen syntes saa øde saa folketom, som om en Smitsot havde hærget den. Da ogsaa vi fra Solholm om Morgenens droge ud, vare vi de Eneste der bragte Liv i de stille Gader. Baronens tilhæst; maaskee for at vise sig for Therese i een af hans meest glimrende Skikkelser - thi han var ustridig en ypperlig Rytter. Vi Andre kjørte; Hiarum var ikke med; savnedes ej heller.

At min Kjereste *vilde* tage tilbage til det farlige Solholm, og at jeg *tillod* det, kunde synes underligt; men deels frygtede nu Ingen af os mere for Baronnen, deels ønskede hun jo at befries for Nærværelsen af Fialtring - hvem Embedssager holdt tilbage i Viborg - og endelig søgte de to Veninder at blive samlede saa længe som muligt: den Tid kunde ikke være langt borte, da *Jeg* maatte adskille dem.

Uden for Porten ventede os et sørgeligt Syn: Tæt ved Landevejen befandt sig dengang Rakkerkulen. I samme laae Liget af en nylig dræbt Natmand ved Siden af en flaaet Hund; nogle Markarbejdere stode hos, men vogtede sig vel for at røre ved den Afsjelede. Paa vor Forespørgsel forklarede de: at de under Arbejdet neden for i Engen havde hørt et Skud her, og strax derpaa seet en Rytter gallopere syd efter. Therese skjænkede den Ulykkelige et Suk og et medlidende: "den Stakkel!" og den endnu blødere Mariane en Taare.

Denne foragtede, og derfor foragtelige Kastes sørgelige Forfatning blev længe Gjenstanden for vor Samtale. "Disse Menneskers Kaar," yttrede Mariane, "er ikke bedre end de vilde Dyrs. De fødes og dør ligesom de, hvor Tilfældet byder: de have Fødeland, men intet Hjem, og kunne ej engang nyde den fattige Trøst, at døe ved egen Arne, og hvile de trætte Lemmer hos henfarne Slægt og Venner. De ere Fremmede i deres Fædreland; og de ere mere udlændiske end selve Jøderne. Den ringeste Bonde skyer dem som urene Dyr; det Kar, hvoraf han uvillig stiller deres Hunger og slukker deres Tørst, skulde Intet formaae ham til selv at bruge. Han sætter det paa Jorden ved Siden af Hundekoppen, og vilde i Nødsfald hellere betjene sig af Dette end af Hiint. Men det sørgeligste er dog den Uvidenhed, i hvilken de hendrage deres dyriske Liv: de vide ej engang, at der er et bedre til. Om Gud høre de kun hændelsesviis tale, som om eet dem uvedkommende Væsen; og lære først at kjende hans Bud, naar de 84 uvitterigen have overtraadt dem. De undervises først om deres Pligter, naar de straffes fordi de have forsømt dem; og det ofte i en Alder, da de efter Naturens Orden snart maae fremtræde for en højere, men sikkert barmhjertigere Dommer." Greben af den ædle Varme, med hvilken hun talte, og vakt til nøjere Anskuelse af en Gjenstand, der hidtil havde været mig ligegyldig, optog jeg Talens Traad. "De har den fuldkomneste Ret, min Frøken!" sagde jeg, "Forældre, der have forsømt Børnenes Opdragelse, og ladet dem opvoxe i Uvidenhed, har visselig tabt Deres Ret til siden at straffe dem; Skylden for disses Brøde maae falde tilbage paa dem selv. For sildig og ugrundet er da den almindelige Klage: at Børnene gjøre dem Skam og Hjertesorg." Som jeg saaledes taledede, drog en vandrende Familie af disse danske *Suders* forbi: en midaldrende Mand med en Tværsæk over Axelen, og Kjeppe i begge Hænderne; en Kvinde bærende paa Ryggen en Vidiekurv, i hvilken sad eller stod et lidet Barn indsvøbt i Pjalter, og bagefter tvende halvvoxne Piger. "See der!" sagde Therese, "maae Hjertet ikke bløde ved at see dette arme Væsen, der sover nu Uskyldighedens Søvn, og mindst drømmer om den gruelige Skjæbne, der venter det?" - "Jeg kunde kjøbe det," sukkede Mariane, "jeg kunde stjæle det, for at udrydde det af den Fordærvelse, i hvilken det engang skal nedsynke, hvis ikke Kuld og Nød eller Sygdom tidligere skjænker det disse Ulykkeliges største Gode - Døden." "Jeg ærer disse Følelser" tog Vang Ordet, "men jeg kan ikke ubetinget dele dem; i . visse Henseender kunde jeg endog fristes til at misunde de Mennesker, hvis Skjæbne tykkes dem saa aldeles beklagelsesværdig. De sammenligner den med de vilde Dyrs - vel! Men de vilde Dyr ejer eet af Livets største Goder: *Friheden*; den have de tilfælles med vilde Mennesker. Ulven - De mindes dog Fabelen? - den magre men *frie* Ulv vil ikke bytte med den fede men *ufrie* Hund. Der er en Skat i Friheden, som alle Statsbaandets Fordele ikke kunne opveje. De mangle fast Hjem; men saa ere de ej heller bundne til et saadant, de finde Eet allevegne, hvor de komme: de have følgelig *mange* Hjem, mens vi Andre maae lade os nøje med Eet. De mener: at Natmændene ikke eje en Plet Jord, som de kunne kalde deres egen. Tvertimod: hele Jylland - i det mindste dets Heder tilhører dem, ligesom Ørken tilhører Beduinen. De ere i Virkeligheden langt større Grundejere end Grever og Baronner - de ere sande *Friherrer*. Og hvad er det ikke for en ubetalelig Lykke, saaledes at kunne vandre sit hele Liv igjennem? 85 At kunne forlade de Steder, som Uheld og Bekymringer have paatrykt et sørgeligt Præg? og derimod at kunne gjense, saa ofte Man vil, dem der droge os til sig med kjere Erindringer? Hvor højt skulle vi vel anslaae Sundheden, den søde Frugt af dette omflakkende Liv og den jevnlige Bevægelse i den frie Luft? Er det ikke bedre at sove sund paa Lyng, end syg paa Edderduun? End videre: de mangle tusinde af vore Bekvemmeligheder og Fornøjelser - oja! men saa ere de ogsaa frie for ligesaa mange Ubekvemmeligheder, Sorger og Elendigheder, som ledsage Hine, og ere ufraskillelige Følger af Cultur og statsborgerlig Forening. - "Den græd aldrig for Guld, som aldrig Guld aatte." De savne ikke vore forfinede Nydelser, fordi de kjende dem ikke; men de Indskrænkninger, de Krænkelser, de Sygdomme, som forbitte disse Nydelser - dem slippe de for; og have altsaa endog i denne Henseende meget forud for os. - At de ere fremmede i Landet - i Landet, og dog *udenfor* Staten: skulde det ikke ogsaa være et Fortrin? De nyde hele Fordelen af Statsforbindelsen: Betyggelse for Liv og Ejendom, uden at trykkes af dens Lænker, og uden at skatte til dens Fornødheder. Lad Statsborgerne længe nok foragte dem! de selv ere ligesaa sorgløse som lovløse; og for at sige Alt med to Ord: lykkelige Naturmennesker." - Baronnen, som imidlertid var kommen paa Siden af Vognen, og havde hørt det meste af Vangs Forsvarstale, yttrede leende sit Bifald med samme, læggende til: "De glemmer dog Noget, min kjere Vang! vore Kjeltringers ægteskabelige - eller, om Man saa vil, uægteskabelige Forhold. Jeg mener ikke Fleerkoneriet - en Mand kan have nok i Een - men den Frihed, som de ogsaa heri nyde: nemlig, at de som ikke længere kunne forenes, strax uden Vidtløftighed kunne adskilles. Det Baand, som holder dem sammen, kan løses ligesaa let som det knyttes; ligesaa hurtigt som Kjeppen gaaer fra een Haand i en Anden. Hvormange Ægtefolk maatte ikke ønske, at Hymens Rosenkjede var en Hesselstok, der kunde slænges bort, eller -" her kastede han et gjennemtrængende Blik til Therese - "skjænkes til en kjerere Gjenstand!" - Derpaa gav han sin Hest Sporen; Therese gav mig et Tryk med Albuen; men Mariane slog Øjnene ned - hun bluedes

over sin Fader.

Imidlertid vare vi komne gennem en Strækning af Hald Skov, og havde nu til vor venstre Side Slottet og hele den før omtalte skønne Udsigt. Mine Øjne søgte Ruinerne, og fandt dem; Thereses Haandtryk sagde mig, at ogsaa hendes Tanker vare der. - Men snart 86 rullede vi gennem det sidste Stykke af Skoven; og havde nu intet Andet for os end den sorte Hede.

Langt inde i Denne, paa den højeste Strækning af den vide Slette ligger Koloniebyen *Grønhøj*, med sine opdyrkede Marker en Oase midt i Ørken. - Solen var allerede højt oppe, Luften stille og varm. Byens Huse syntes i en Frastand at være levende: de steeg og sank, smeltede sammen og adskiltes igjen: snart svævede de som paa Stylter i Luften, og snart indkrympedes de til en eneste uformelig Masse; i det ene Øjeblik lignede de Træstammer uden Toppe, og i det Næste Skibe med udspændte Sejl. Vang kaldte det en Dands af Elefanter, Vi Alle forlystede os over dette - især for mig - saa uvante Syn, og dannede, med Indbildingens Hjælp, allehaande vidunderlige Skikkelser af levende og livløst. - Men alt som vi kom nærmere, forsvandt Kogleriet; og endelig stod Byen fast og ubevægelig foran os.

Den var bestemt til Bedested; og medens Hestene fodredes, havde vi isinde at gjøre os bekendte med dens tyske Nybyggere. Vi lod altsaa holde udenfor Kroen; men hørte strax saadan Støj derinde, at vi nok kunde slutte: der var Slagsmaal. Grove og fine Stemmer brølte og hvinede i skjærende Sammenblanding; men Mundkampen hørtes paa det for alle Andre uforstaaelige *Kjeltringmaal*. - Kudsken befalede at kjøre hen til næste Gaard, da en Kone kom farende ud fra Krigens Skueplads, og skreeg: "Gott behüte! sie spoliren alles im Hause, schlagen Stihle entzwei, und prigeln sich mit den Sticken; Gott mein Erleser!" - "Hvem?" spurgte vi. "He! die Natmänner" svarte hun, og sprang hurtig ned ad Gaden. - "Der har vi strax en lille Prøve af Natmandslyksaligheden" sagde Baronens leende, og stod af Hesten. Strax derpaa kom Konen tilbage, førende med sig en undersætsig, bredskuldret Mand, hvis sortsmodsiges Ansigt og Hænder lod os gjætte, at han var Byens Smed. Tilskuerne, som imidlertid vare hidstillede, raabte fornøjede: "da ist der starke Pejrl! nun kriegen sie en Ungluck." Smeden gik allene ind i Huset, hvor vi hørte ham raabe paa godt jydsk: "Hua æ de hæhr! Dæulen skal regier jer!" og næsten i samme Øjeblik styrtede den første Kjeltring ud paa Næsen; og saaledes udslyngedes Een efter en Anden af Smedens Jernhænder. Kvinder og Børn fløj af sig selv bagefter. Da vi troede, at der var gjort lyst, gik Baron og jeg ind for at bese Valpladsen; men her var endnu eet Stykke Arbejde ugjort. Smeden stod udenfor en Alkove, og søgte forgjæves at gribe Een, som havde søgt Tilflugt derinde, og værgede sig drabelig med tvende lange Knive, samt med en ustandselig Strøm af Skjældsord og Forbandelser. Det var ingen Anden end den os nu saa velbekjendte *Langemargrethe*, hvem Angriberen endnu mere opflammede til fortvivlet Modstand ved sine frygtelige Trusler om Beenbrud og Pandeknusning: "og vil Du ikke herud med det Gode" sluttete han, "saa skal jeg vel hitte paa Raad." Med disse Ord foer han ud af Stuen. - Vi søgte nu at formaae hende til Flugt; men hun satte sig opret i Sengen med Mordværktøjet i de senefulde Mandfolkhænder, og forsikkrede paa det bestemtteste: at hun ikke veeg af Stedet, med mindre hun fik sikkert Løfte om fri og uhindret Bortgang. Jeg troede, at torde give hende Dette, men Baron gik imellem, og hviskede: at vi først skulde see, hvad Smeden vilde gjøre. I det samme kom Denne ind med en Jernstang, der var gloende i den ene Ende, og som han rimeligviis havde snappet ud af Smedeessen. "Nu skal jeg varme dit Snydeskaft" raabte han fnysende af Vrede; hans store blaae Øjne rullede vildt i det mørke Ansigt, og Fraaden stod ham om Munden. Jeg frygtede, at det nu vilde gaae paa Livet løs, og greb derfor den Rasende i Armen, stillende mig som et Brystværn foran Alkoven, og sagde ham saa hurtig som Tungen vilde løbe: at han stod i Begreb med at gjøre en dobbelt Ulykke, myrde Kvinden og stikke Ild i Huset, og at Banden sikkerlig siden efter vilde hævn sig. Denne sidste Forestilling virkede vel kraftigst; især da den understøttedes af Amazonens hermed overensstemmende Trusler: "brænd mig kun!" skreeg hun, "brænd mig kun, Per! Smed! men den *røde Kok* skal snart gale over Dig og alle I tyske Hundel Jeg har endnu tolv Sønner levende, Pejrl!" - Ogsaa Baron fandt, at det var paa Tiden at intervenere; og saaledes afkøledes Smeden tilligemed hans Vaaben. - Da Freden, for hvis Overholdelse vi tvende Mæglere borgede, saaledes var sluttet, strakte Kvinden paa eengang begge sine lange Been ud af Alkoven, og stod i eet Spring paa Gulvet. Med en Rolighed, som om Intet var forefaldet, foldede hun sine Knive sammen, og stak dem i Lommerne. Derefter fæstede hun sine gulgrønne Katteøjne et Secund stivt paa mig, og hvædede: "Tak, bette Mosjø!" og bøjede sig tættere hen til mig, lagde hun til: "kommer han eller *hans* nogentid i *Labeeten**, saa kan han tale mig til: ved Galgehøj - den ligger mellem Solholm og Langebæk - kan han træffe mig eller een af

* - 88

mine hver Midnat - men lad Ingen vide det!" Hermed gik hun hurtig bort; vi Andre fulgte efter.

Ved den ene Ende af Byen stode endnu de krigførende Magter i tvende Hobe, med hele den brede Gade imellem sig, ifærd med at rense sig for Blod, og forbinde deres Saar, af hvilke dog Intet lod til at være farligt. Thi skjøndt de i Haandgemæng undertiden gjøre Brug af Knive, vogte de sig dog for at give Ulivs Saar - ligesom i de Dueller, hvor Vedtægten er: kun at hugge efter Arme og Been. Derfor mister højst sjælden Nogen Livet i deres Fejder. Kun Forræderier, og den som vilde røbe Hemmeligheden af deres Sprog, straffes med Døden. - Uagtet altsaa at Knive og Kjeppes hvilede, vare dog Taleredskaberne - især de kvindelige, i fuld Virksomhed: Skjældsord, Eder og Trusler (af Tonen sluttete jeg, de maatte være saadanne) fløj som Granater eller Stinkpotter frem og tilbage over Gaden. Langemargrethe stillede sig ufortøvet i Spidsen for

den ene Trop, som derved straks syntes at erholde en betydelig Overvægt. Men Smeden raabte til dem med sin Tordenstemme: "at dersom de havde mere at afgjøre med hinanden, skulde de pakke sig ud af Byen; der maatte de gjøre sig saa lystige som de vilde." De fulgte Befalingen, og droge afsted, hvert Partie ved sin Side af den brede Landevej, men under uophørligt Mundhuggeri. Om det siden fra disse skarpe Noter atter kom til Fiendtligheder veed jeg ikke, da vi rejste ad den modsatte Kant.

Inden vi forlode Byen, erfarede vi Krigens Aarsag: den samme som førte Grækerne til Troja og Maurerne til Spanien. Een af Margrethes haabefulde Sønner havde nemlig lokket en *Dill* til sig fra hendes første Elsker. Da Denne hørte til en Bande, som længe havde staaet paa en spændt Fod med den *Axel margrethske*, og den for nærværende Tid var langt talrigere, havde den opsøgt Fienden der i Kroen, og vovet et Slag, der dog, efter Kyndiges Mening, vilde faldet uhældigt ud, formedelst hiin Families legemlige Styrke og Øvelse i at bruge den.

89

Hexen

Det var ikke en Time efter Ankomsten til Solholm; førend Mariane og Therese, til Baronens Forundring og kjendelige Misnøje kjørte til Langebæk Præstegaard paa uvis Tid. Jeg blev tilbage. Men just Dette vakte Mistanke hos ham. Med aaben Mine og det ærligste Ansigt af Verden, spurgte han mig; "hvorfor Ingen gjorde Damerne Følgeskab?" Jeg svarede med samme kunstlede Naturlighed; "fordi de ikke vilde have Nogen med." "Hm!" sagde han muntert; "saa faae vi see, hvordan vi kan more os selv."

Det var mig og min Ven behageligt, at Baronens overlod os til os selv; og søgte vi derfor strax ud i det Frie, hvor da Æmnet for vor Samtale er let at gjætte. Vi kom under Løbet af samme tæt forbi Skyttehuset. Vang greb mig om Armen, spørgende: om vi ikke skulde besøge Hexen? Uagtet en lønlig Modbydelighed for dette Væsen, fulgte jeg dog med ham ind.

Jeg har seet arrige Kvinder i Vredens højeste Grad; jeg har seet frække Kvinder, hos hvem den sidste Gnist af Blufærdighed forlængst var udslukket; jeg har seet dem paa det nederste Trin af aandelig og legemlig Fordærvelse og Elendighed; men Ingen har nogensinde viist sig for mig i saa grufuld en Skikkelse som Denne. Det var langt fra ikke Udtrykket af nogensomhelst frygtelig Lidenskab eller Last; tvertimod, det var snarere den fuldkomne Mangel og glatte Spørøshed af Begge. Hiint antyder dog *Mennesket*, om end i sin dybeste Fornedrelse; Dette har Noget saa spøgelseagtigt, saa infernalsk, at Hjertet indkrymper sig og Blodet isner. Hendes Ansigt var liigfarvet, hendes smalle Læber blegblaae, de store grønne Øjne matte, *matte* som anløbet Glas, jeg kunde sige hartad brystne som en døendes; og i hele dette Dødningeaasyn ikke det svageste Glimt af indvortes Liv, ikke Spor af Tanke eller Følelse. Jeg veed i Naturen ingen Lignelse herfor, med mindre det skulde være Lavaskorpen over en udbrændt Vulkan. Hvid Skjægkappe, hvidt Halsklæde, ja Trøje og Skjørt af samme Farve, skjøndt Altsammen faldende noget i guult og graat fuldendte Aandebilledet; og som hun saaledes sad der allene i det snevre, dunkle Kammer, ubevægelig, stirrende os imøde, lod hun for mig som Een der var vendt tilbage fra Graven, og havde forjaget Beboerne fra sin forrige Vaaning.

Vang bød den Frygtelige et "Goddag Moer!"; hvortil hun svarede 90 med et langsomt Nik, og tog fat paa Bindehosen, som laae i hendes Skjød. - "Jeg veed, at I er klog, Moer!" vedblev han; "og kan sige Folk, hvad der skal times dem i Fremtiden. Her er til en Kop Kaffe" - han lagde et par Rigsorter paa Disken - "vil I ikke spaae denne Mand? han vilde gjerne vide sin Skjæbne." Hun betragtede mig stivt i nogle Secunder, og sagde derpaa næsten uden at aabne Læberne: "er det ogsaa værdt?"

Det var som en Gjord blev løsnet om mit Bryst, da jeg hørte menneskelig Stemme fra dette gjengangeragtige Væsen; og tilmed røbede sig en saa sund Fornuftighed i det advarende Spørgsmaal; thi er det ikke en Daarlighed at ville vide, hvad Skjæbnens Styrer kjerligen skjuler for os? Men Øjeblikket derefter blev jeg ogsaa opmærksom paa det tvetydige i de henkastede Ord; de indeholdt jo en forblømt Tilstaaelse: at hun virkelig besad Spaadomsgave. Uden at troe paa en saadan, følte jeg dog - som saa mange Andre - en Nyfigenhed efter at høre hvad jeg i Forvejen var bestemt paa at ansee for Tant. Saaledes kastede vore Mødre Psalmer op i Nytaarsny, og deres Døtre lagde Kort op, for i den tilfældige Blanding at finde Bekræftelse paa et lønligt Ønske. Jeg gjentog min Vens Begjæring.

Uden at svare gik Kjerlingen hen til Arnen, tog en sort Kaffekjedel af Ilden, og skjænkede sig en Kop; den hun da drak med stor Betænksomhed. - Nu gik hun tilbage til sin Stol, satte sig, og lod Bundfaldet løbe om i Koppen; hvorpaa hun under dybsindig Beskuelse og i lange Mellemrum gav følgende Oracelsvar: "her ligger allerførst et Brev - det er et stort Brev - det lader til at der kan være Penge i - eller og gode Tidender - see

her staaer en bette Pige - hun har gode Tanker til Jer - men der staaer et Karlfolk vel nær ved hende - og der er nok Een ved den anden Side - hillemand! hvor hun har Bejlere! men den Ene seer ud til at han kun vil holde hende for Nar - hm! de trækkes stærkt om hende - I skal passe vel paa!" - her lod hun Koppen synke, og saae mig stivt ind i Ansigtet. - Skjøndt jeg fornuftigviis maatte antage, at Kvindens Udtydning af Kaffehieroglypherne var paa Slump, og saadan som kunde passe til flere end mig, saa traf den dog her saa nøje, at jeg atter følte en Slags Benouelse; den jeg søgte at bekæmpesom ofte prøves mod anden Frygt - ved spottende Trods. Jeg mindes ikke selv hvad jeg sagde; men vel at det havde samme Virkning paa Spaakvinden som en Kugle der afskydes paa et Spørgelse. Hun betragtede mig blot nogle Secunder med sit iiskolde Dødningeblik, 91 satte Koppen hen og tog atter fat paa sin Bindehose. - "Vil I ikke slaae op for mig?" spurgte nu Vang. "En anden Gang" svarte hun, "naar I er ene."

I dette Øjeblik hørtes udenfor Huset Hovslagene af en galloperende Hest; og strax efter kom den beskjenkede Skytte farende ind med et: "Hohl Dich der Deiwel, Du alte Pulverhexe! jetz sage ich Adies; und Du siehest mich nimmer wieder. Adies Danmark! Gott verdamm euch allezusampt!" Og under bestandig Skjældnen og Banden rumsterede han omkring i Værelset, lukkede Skab og Kister op, og snappede Eet og Andet, hvormed han fyldte sine Lommer. - Kjerlingen blev rolig ved at binde, og fulgte ham med Øjnene uden at mæle et Ord. Først da han nærmede sig den Dragkiste, ved hvilken hun sad, og som formodentlig var hendes Enejendom, rejste hun sig imod ham: og Buldrianen tumlede tilbage mod Bordbladet, som om han var truffen af et vældigt Nævepust. Saa pludselig og stærk var Virkningen, at Rusen næsten forsvandt; det vilde Menneske ryggede sig hen mod Udgangen, og sagde i nedstemt Tone: "leben sie wohl, meine Herren! ich muß davon." Og dermed steeg han tilhest, og foer afsted ligesom han var kommen.

Forundrede over dette sælsomme Hastværk, vilde Vang og jeg ud, for at see, hvor han blev af; men Konen vinkede ad ham, og sagde: "bie et bette Korn! - den Anden kan gjerne gaae." Vang nikkede til mig, og blev. Jeg gik. Den Ridende var allerede langt borte, og tog rigtig Vejen ad den Kant hvor Tydskland ligger. Jeg vandrede langsomt ad Gaarden til, seende mig flere Gange om efter min Ven. Han kom ikke; og jeg blev - om ikke urolig - saa dog underlig tilmode over hans lange Samværen med den uhyggelige Kvinde.

Ankomsten til Solholm blev jeg ombedet at komme til Baronen, med det Tillæg: at han var upasselig. Jeg fandt ham i Sengen; men uden synligt Ildebefindende. "De undrer Dem maaskee" - tiltalte han mig - "over at see mig her uden kjendelig Sygdom; men jeg har et indvortes Tilfælde, som hverken medfører Feber eller synderlig Smerte. Alligevel, har min Læge sagt, vil det engang bringe mig Døden, og førend jeg venter den. Er der Intet som afholder Dem, lad os saa sladdre lidt sammen!" Jeg satte mig ved Sengen, og begyndte strax med at fortælle om Skyttens Adfærd dernede i Huset og hans Bortrejse. "Det skal jeg snart forklare Dem" svarede Baronen: "Det er ham som har skudt den Natmand uden for Viborg. Natmanden 92 havde slaaet hans Hønsehund for Panden, formodentlig for Fidtets Skyld; og nu har han i Fuldskab og Hidsighed brugt Gjengjældens Ret. Det aabenbarede han mig strax efter min Hjemkomst. Jeg skjænkede ham Hesten, og saamange Penge, som kan befordre hans Flugt til Holsteen. Der er han sikker nok. Om et Aars Tid eller To er Sagen glemmt, og saa kommer han maaskee igjen." Studsende yttrede jeg uforbeholden min Forundring over at han kunde have saa stor Medlidenhed med en Morder. Han smilede, og sagde: "det er saamænd slet ikke af Medlidenhed, jeg har hjulpet ham; men ærlig talt, jeg skøttede ikke om at een af mine Betjente skulde komme i Bøddelens Hænder; ikke heller at alle de Andre skulde jages til Things hvergang Herredsfogden fløjtede. Nu er hele Processen endt - De ryster paa Hovedet - er det over min Egoisme? eller over min Aabenhjertighed? - det sidste er rigtignok noget usædvanligt; men jeg finder det unødvendigt at forstille mig for Dem, som en allerede uddannet Mand. Aa! Hr. von Nordstjerne! vi ere Alle Egoister, og intet Andet. Alle saakaldte Dyder udspringe af Egoisme. Enten finder Man sin Regning ved at være dydig - Man venter Gjengjæld, god Erstatning for sine Opofrelser; eller Man er det af Ærgjerrighed; eller Man sætter sine Dyder paa Renter, og lader dem løbe op for at hæves paa eengang i det de kalde et andet Liv; der er vel ogsaa dem der finde en vis Fornøjelse, en indvortes Kildren i Dyden - den morer dem -" "- Hr. Baron!" afbrød jeg ham med Harm, "De vil nok prøve mig - eller skulde det virkelig være Deres Alvor hvad De her siger om Menneskets højeste, ja eneste Gode?" "Chaqu'un son goût" svarte han; "Ja vel! for saavidt det bringer Fordeel, skaffer Agtelse, saa er det ret brav at være dydig; men De vil ikke nægte mig, at det ofte generer bandsat?" "Dersom saadanne Grundsætninger vare almindelige" svarte jeg, "var jo intet Menneske sikker paa sin Formue eller sit Liv. Dersom deres Tjener havde sin Herres Tro, da var de jo forlængesiden bestjaalen og myrdet?" "Ikke for det," gjenmælede han, "kan Frygt for Straffen i dette Liv ikke holde ham tilbage, vil den tilkommende, fjerne og uvisse langt mindre gjøre det. Og -" her hævede og støttede han sig paa Haanden - "er jeg da en Tyv eller en Morder?" Han gjorde dette Spørgsmaal med et aldeles godmodigt Smil; men i Tonen laae Ironie. "Tyven stjæler naar han hungrer" svarte jeg, "men den Rige fortjener ingen Tak fordi han er ærlig." "Det er sandt" sagde han; "men der gives flere Laster - kan De bebrejde mig Nogen? siig 93 mig reent ud, hvori synder jeg?" "Hr. Baron!" svarede jeg, "jeg er ikke Deres Skriftefader." "Jeg bruger heller Ingen" sagde han; "men derfor kan De gjerne sige, hvad De har paa mit Forhold at udsætte." - Jeg blev næsten forvirret ved denne sælsomme Paatrængenhed, og de Ord slap mig af Munden: "det sømmer sig ikke at indtrænge sig i huuslige Forholde -" "- aha!" faldt han hurtigt ind, "jeg veed hvad De mener: min Kone? ikke sandt? Men hvad ondt gjør jeg hende? Vi ere Antipoder: hun er lutter Følelse - jeg hylder Fornuften; hun sværmer, og jeg tænker. Jeg lever for denne Verden - hun for den Anden. Det er ikke min Skyld, at hun har faaet saa forkeert en Opdragelse. Da jeg nu veed at hun ikke skøtter om mit

Selskab, saa forskaaner jeg hende derfor saa meget muligt. See det er det Hele." - Da han saaledes selv brød Isen, blev jeg dristigere, og sagde: "Hendes Naade troer maaskee, at hun har Grund til Jalousie." "Hm!" svarede han haanligt; "det rejser sig netop af hendes barnagtige Romangriller - englereen Kjerlighed! Troskab til Døden - og efter Døden - og med i Graven, og op af Graven, og alt det græsselige Vaas, hvormed de forplumre deres Hjerner. Jeg følger Naturen; det er den bedste Læremester i alle Henseender, og -" her saae han stivt paa mig med den meest sarkastiske Mine - "eller - skulde det være muligt? Jeg mærker nok, at De troer paa meget, som jeg ikke troer - men, De troer dog vel aldrig paa Kydskhed? Jeg mener Kvindekydskhed? naturligviis -" Her afbrød Tjeneren denne lærerige Samtale, og sparede mig for et bittert Svar. Han bragte et Brev, som Baronens bad om min Tilladelse at læse. Jeg greb Lejligheden til at bortfjerne mig, og var allerede ude af Døren, da han med Heftighed kaldte mig tilbage.

"Her! behag at læs!" sagde han, rækkende mig Brevet; "jeg troer, vi strax har et Bilag til min sidste Paastand." - Jeg læste. - Præsten i Langebæk lod Baronens prestissimo vide: "at Jomfru Dyber var paa en ubegribelig Maade forsvunden kort efter hendes Ankomst til Præste-gaarden. De havde forgjæves søgt allevegne i Nærheden; men hun havde ikke efterladt sig det mindste Spor. Frøkenen var utrøstelig; Man ønskede Baronens Nærværelse hisset, samt at hurtig Anstalt maatte føjes, ved flere Ridende at oplede den Forsvundne; thi efter hans Mening maatte hun være bortført - om *med* eller *imod* hendes Villie saae han sig ikke beføjet til at paastaae." - Jeg blev i det første Øjeblik som forstenet; men i det næste stod den hele Begivenhed for mig som en Spøg - saa utrolig lød Sandheden. "Det er et Indfald af 94 Damerne" raabte jeg, "de lege Skjul." Baronens satte et alvorligt Ansigt op, og saae mig spørgende ind i Øjnene. "Det skulde Man dog vide" sagde han med Eftertryk, "vil De ikke ride derover - De kunde tage Hovmesteren og Forvalteren med - og lad kun Kudsken og et Par Staldkarle ligeledes sætte sig til Hest! De maae troe, det hænger ikke rigtigt sammen," - Nu begyndte jeg selv at troe det; og i ængstelig Spænding foer jeg ud, for at sætte hans Forslag i Værk. - Forvalteren havde ikke været hjemme, siden han tog til Snabsthing. Vang var for en halv Time siden reden bort, uden at sige hvorhen. Højst sælsomt! Med trende Karle jog jeg nu over Hals og Hoved afsted til Langebæk.

Paa dette Vædderidt krydsede den ene Tanke den Anden i mit fortumlede Hoved - som naar det i en mørk Nat lyner fra forskellige Kanter - Hvor er Vang? hvorfor tager hun bort uden at lade mig det vide? Hvor er Forvalteren? er han den sandskyldige? Paa egen Regning? eller per Commission? og Baronens? - jeg fandt intet Hvilepunkt for min Mistanke.

Langemargrethe

Det vilde være umuligt at skildre min Fortvivlelse, da jeg i Præste-gaarden i alles forstyrrede Aasyn og Fagter læste Rigtigheden af dette Ulykkensbudskab. Endnu efter saa mange Aars Mellemrum drømmer jeg ikke sjældent den hele Scene om igjen, vaagner i den yderste Angest og griber efter den Forsvundne, der slumrer roligt ved min Side.

Natten var ikke langt borte, da jeg kom til Langebæk, og i Forening med alle derværende gjentog den unyttige Eftersøgning. Der var ikke en Vraa i Husene, ikke en Sandgrav, ikke et Vandhul paa en Fjerdingsmiil deromkring, uden den jo blev randsaget. Præsten holdt utrættelig ud. Højt yttrede han ingen Gisning; men hans Mening røbede sig alligevel, da han nogle Gange mumlede for sig selv: "frække Synder - stakkels Barn - ikke første Gang - det maae være ham - men *hvor* har han ført hende hen - hic nodus." - Da vi langt ud paa Aftenen vendte tomhændede tilbage til Præstegaarden, aabenbarede jeg ham mit Forhold til den Forsvundne; og nu sagde han mig i Fortrolighed reent ud, at hans Mistanke hvilede paa Baronens. Han meente endvidere, at Forvalteren havde udført Skurkestregen. Kun 95 var det ham ubegribeligt, hvorledes det var gaaet til; thi Ingen savnede Therese, før længe efter at hun var væk; Ingen Fremmed havde før den Tidspunkt været hos hende; og Ingen af Gaardens Folk, ej heller af dem der boede i nærmeste By og Huse havde mærket nogen enten Ridende eller Agende.

I Nøden griber Man efter ethvert Redningsmiddel: Hexen og hendes Spaadomme randt mig i Tanker: "*jeg skulde passe vel paa!*" Skulde hun maaskee vidst noget om Anslaget? - endog selv være deelagtig? - Jeg maatte tale med hende. - Min egen Hest var bleven forfangen; jeg fik derfor een af Præstens, og reed ad Solholm til.

Vejen gik tæt forbi den berygtede Galgehøj - det gamle Rettersted for denne Deel af Landet - og da jeg nærmede mig den, huskede jeg, at det var der, hvor Langemargrethe tilbød at give Stævnemøde. Ved Højens Fod standsede jeg, og saae derop, tænkende paa om jeg ikke ogsaa skulde forsøge dette Middel. Det var Midnat. Fuldmaanen stod lige over Højen. Da rejste en mørk Skikkelse sig paa dens Top, og viste sig med skarpt Omrids i den klare Maaneglans. Mit Hjerte var for bespændt af Sorg, til at Spørgelsefrygt kunde faae

Indpas; jeg anraabte. "Kjendt' Folk" svarede en hvinende Stemme; den lød som Langemargrethes. Det var virkelig hende; og idet hun gik ned ad Højen, sagde hun: "Go Auten bette Junker! er hans Gjæs fløun hen, mens han stir saa høut?" Disse Ord ledsagedes af en saare uhyggelig Latter. "A haar ejs lit* ætter ham" lagde hun til med sær modbydelig Venlighed; "kahænsæ han aa uanted** aa snakk mæ mæ." - Jeg var ene med Røverkvinden midt paa den vilde Hede, og værgeløs; alligevel faldt det mig slet ikke ind, at mit Liv kunde være i Fare. Udfaldet retfærdiggjorde min forvovne Tillid til et saa farligt og forvorpent Menneske; og beviste derhos, at ogsaa det meest fordærvede dog har een god Side - at der - figurlig talt - endog paa det sorteste Hjerte er een hvid Plet, naar Man kun veed at finde den.

"Siig mig kun reent ud" tog hun atter tilorde, men paa hendes Bondemaal, "om han ikke har mistet Noget, han nødig vilde af med?" Jeg fortalte hende mit Tab, og spurgte, om hun var istand til at bringe mig paa Spor. "Det var ikke umuligt" svarede hun, "enten er hun der, hvor a mener nu, eller og har *Jenniken nøkket**** hende, for Æsken *-* 96 tog den Kant -" "- hvad for en Æske?" - faldt jeg ind - "den" svarte hun, "der kom jagende i Eftermiddags fra Præstegaarden af og ud over Heden; deri har de vel puttet det bette Lam, han leder om." - Altsaa var Therese da virkelig bortført i en lukket Vogn; og hvis kunde den være uden Baronens? Nu vidste jeg, hvorfor han havde anstillet sig syg: for at undgaae Mistanke - og hvorfor han havde ladet mig kalde, og opholdt mig med hans smukke Moralsystem. "Har vi langt til det Sted, I mener?" spurgte jeg ivrig. "Om en Timestid kan vi være der" svarte hun. Og dermed drejede hun af fra Vejen, og gik foran ind i Heden med sine sædvanlige lange Skridt. - Mit næste Spørgsmaal: hvem der havde bortført Therese, og paa hvis Anstiftelse, vilde hun ikke indlade sig paa at besvare. "Det kan vel være ham det samme" sagde hun, "naar han bare faaer hende igjen. Det er ikke værdt at slaee Steen efter Hunden, saalænge han tier stille." Med dette Ordsprog affærdigede hun mig, uden at standse i sin Gang.

Utaalmodig som jeg var, tyktes mig at Vejen fik aldrig Ende; men Frygt for at gjøre Kvinden studsig, afholdt mig fra at skynde paa hende. Frygt for at hun kunde føre mig ind i en Røverkule følte jeg slet ikke. - Omsider standsede vi ved et Huus, der laae ene i Heden. Min Førerinde pikkede paa Vinduet. Indenfor raabtes strax: "hvem der?" - "Margrethe" svarede hun. "Hvad vil I her saa silde?" spurgte Stemmen. "Har I ikke faaet store Fremmede idag?" spurgte hun. "Nej - hvor skulde de komme fra?" svartes der. "Det kan ikke nytte at I nægter det" vedblev hun; "for jeg har selv seet de kom med hende." "Ja men de har hentet hende igjen" lød det derinde med en anden og finere Stemme "hun er borte for over tre Timer siden." - Margrethe vendte Ansigtet om til mig og sagde sagte: "hun lyver vist nok - kom og luk op!" raabte hun derpaa; "jeg er ikke allene; herudenfor holder en fornem Herre - det er hans Kjereste, de har taget istædetfor en Anden - stræb og luk op! - han er i Slægt med Bispen og Amtmanden og alle de Store;" - I det samme hørte jeg ligesom et svagt Skriig langt borte eller dybtindefra i Huset; og Langemargrethe raabte: "haa haah! der peeb jo Musen - lad os nu komme ind, for ellers gaaer det Jer ulykkeligt!" Jeg sprang af Hesten, hvis Tøjle min besindige Ledsagerske greb og bandt. Nu gik endelig Døren op, og ind foer jeg - hun efter mig. "Therese!" raabte jeg - hun svarede - en Skodde blev skudt fra en anden Dør derinde, - og den Elskede laae i mine Arme.

97

Langemargrethe vækkede os af vor Henrykkelse, ved at klappe mig paa Armen, og spørge: om jeg ikke vilde længere frem? "Jo ganske vist" svarte jeg, "men siig mig først" - henvendte jeg mig til Manden, der stod halvpaaklædt og gloede paa os - "Hvem har givet Jer Lov til at indspærre min Kjereste? Og hvem er det, som har ført hende hertil?" - "Det veed vi ikke" tog Konen i Sengen Svaret "her kom to Morianer - eller og de havde sværtet deres Ansigter - de kom med hende, og sagde at hun var rendt bort fra hendes Forældre, og at vi skulde passe vel paa hende, til Faderen eller Herredsfogden kom og hentede hende." - Jeg vilde ikke ladet mig nøje med dette Svar; men min Førerinde mindede mig om, at det var bedst jeg stræbte at komme saasnart muligt i Sikkerhed med den Gjenfundne, da Røverne 98 maaskee endnu i denne Nat kunde komme, og bringe hende til et Sted, hvor vi ikke saa let skulde opdage hende. - Jeg sagde hende da et velmeent Farvel, og trykkede hende en Pung i Haanden, som hun ogsaa villig modtog. Da jeg var kommen tilhest, og hun havde hjulpet Therese op til mig, raabte hun endnu efter mig i Bortridningen: "Nu har I hende - pas vel paa hende! - og see til I kan snart komme langt herfra! Høgen er slem her efter Folks Høns - Lykke paa Jer Rejse!"

Der blev en Fryd i Langebæk Præstegaard; men Ingen følte en heftigere end den stakkels Mariane - ak! hun tænkte mindst paa, hvor snart hendes eget Hjertes Lykke skulde tilintetgjøres.

Da den første Glædesstorm havde sagtnet sig, vare Alle naturligtvis nysgjerrige efter at vide, hvem Røverne monne være, og hvorledes hun saa pludselig og aldeles ubemærket kunde komme bort fra dem. Kun det Sidste var hun istand til at forklare: som hun nemlig et Øjeblik var sprungen ud for at hente Noget, der var glemt i Vognen, staaer der et ubekjendt Menneske med Pidsk i Haanden tæt ved i Porten, kalder hende ved Navn, og siger, at hun strax maatte skynde sig herudenfor; Hr. Nordstjerne holdt der med en Vogn, og maatte absolut tale med hende strax om Noget af yderste Vigtighed. Hun fulgte da hurtig efter Personen op ad Bakken og hen til Chaisen, som stod derovenfor. Døren fløj op, en Mand i Kappe og med sort Maske sprang ud, greb hende, og satte hende ind i Vognen, hvor en Anden bandt hende et Klæde om Munden, for at dæmpe hendes Skriig. Og nu gik det i stærkeste Fart, men i fuldkommen Taushed fra Røvernes Side didhen, hvor jeg med Natmandskonens Bistand havde været saa lykkelig at befrie hende.

Da vi næste Morgen raadsloge om, hvorhen og hvorledes Therese skulde bringes i Sikkerhed, bragte Postbudet mig et Brev, der indeholdt den glædelige Efterretning, at jeg havde erholdet det ansøgte Embede. Nu torde jeg altsaa træde som Bejler frem for min Elskedes Fader; men i det Tilfælde, at han endda skulde afslaae min Begjering og foretrække den rige Republikaner Fialtring, besluttedes: at Kongebrev skulde erhverves, og Vielsen fuldbyrdes af min Ven i Stilhed; hvorpaa vi ad en Omvej vilde søge vor tilkommende Bopæl i Hovedstaden. - Da jeg imidlertid hverken torde eller vilde slippe Therese af Øjne, afsendtes et Ilbud til den gamle Dyber med min skriftlige Anmodning om Datterens Haand; og fortalte jeg ham tillige den Fare, hvori hun havde svævet, og af hvilken jeg havde frelst hende.

99

Vore Tanker henvendte sig nu til Vang, hvis Udeblivelse var os uforklarlig. Men som vi gjættede hid og did, kom een af Solholmkarlene, der var fulgt med mig, og leverede mig et Brev, han havde faaet af Hovmesteren, med Befaling ikke at flye mig det før nu. - Jeg brak - de første Ord, jeg læste, vare Disse: "Naar Du læser Dette, er jeg ikke mere -" - En frygtelig og uventet Tildragelse slaaer os endnu heftigere, naar den forkyndes ved Skrifteegn - disse *Stumme Sorte*, der kolde og ubevægelige - Hig hine med Silkesnorer - overbringe os Skjæbnens uigjenkaldelige Beslutning; at høre den af en Levendes Mund formilder det rædselsfulde, deler Skrækken. Min maae have malet sig klart i mit Aasyn; thi Mariane sank tilbage paa sin Stol, og Therese foer hen til mig med et skjælvende "Gud! hvad er der?" Haanden med det ulyksalige Brev laae paa mit Knæ; der drog som en Taage for mine Øjne. - Præsten snappede Brevet, kastede Øjnene deri og sagde strax: "Han lever jo - det er ikke Andet end en pludselig Rejse -" Jeg greb det begjærlig igjen; og Therese omfavnede Veninden med Trøstens Ord. - Jeg læste en Linie videre, og saae vel Bekræftelse paa Præstens Udsagn; men da jeg alligevel maatte vente eet eller andet voldsomt, forlod jeg hurtig Værelset, uden at Pigerne mærkede det, og ilede ud i Gangen.

Brevet lød saaledes; "Naar Du læser Dette, er jeg ikke meer i Jylland. Min Skjæbne har udviklet sig. *Hexen er min Moder - Baronen min Fader* - han eller den *gale Degn* - eller begge To - hun vidste det ikke selv. Jeg gaaer til Hamborg og lader mig hverve - Tak for dit korte Venskab! En bedre Lykke i Kjerlighed vil jeg oprigtig ønske Dig! - Trøst min stakkels Søster! Nu kunde hun jo dog ikke blive min

- Lever Alle vel! Din Vang.

NB. Hold hemmeligt hvad Du kan!"

Jeg indsaae strax, at Frøken Sonnenthal *maatte* indvies i en Løndom, som med al sin Rædsomhed indeholdt en Lægedom for hendes dybtsaarede Hjerter. Præsten, hvem jeg ikke kunde tage i Betænkning at meddele samme, var ganske af min Mening, som han og bifaldt, at Veninden var bedst skikket til dette sørgelige Hverv.

Hvor indskrænket og usikker er dog vor Kundskab om det menneskelige Hjerter - vort Eget som Andres! Hvorledes vi under hvilket-somhelst Forhold *have* følt, det vide vi; men de Følelser som nye og uvante ville opvække, det skal Ingen med Bestemthed kunne forudsige. 100 Da min Kjereste kom tilbage fra Mariane, meente jeg, at Denne enten maatte segne under haabløs Kjerligheds frygtelige Magt, eller og maaskee heldig bekæmpe den som vanhellig og stridende mod guddommelige og menneskelige Love. Ingen af Delene: den herlige Pige hensank vel de første Øjeblikke i dybeste Smerte; men snart hævede hun sig igjen med en Kraft, som ikkun ejes af ædle Sjele. "Min Kjerlighed til ham er dobbelt nu" havde hun sagt; "den Første var reen som den Anden, men Begge maae sammensmelte til Een. Tre Engle, Therese, lede os gjennem dette korte Liv: Tro, Haab og Kjerlighed. Men der kommer en Tid, Therese! da Hine forlade os, naar Troen er vorden Vished og Haabet opfyldt; da bliver Kjerligheden ene tilbage." - Ja, i Sandhed! det er den *Guds Kraft i de Svage*, som det *naturlige Menneske* ikke fatter. *Naturphilosophen*, den foragtelige Sonnenthal, Guddommens og Menneskehedens kolde Spotter, hvor arm og elendig staaer han ikke ved Siden af den englefromme haabrige Datter! For hende var og Tanken om den uværdige Fader sikkerlig den bittreste Draabe i hendes Malurtbæger. Men hun sank den uden hørlig Klage. Derimod var Sorgen over den elskede Broder mildnet og opklaret af Haabets Sol. Ogsaa skjulte vi for hende hans fortvivlede Beslutning; hun vidste ikke Andet, end at han var rejst til Kjøbenhavn, for der at søge Ansættelse eller Befordring. Ligesaalidet erfarede hun, hvo der var hans Moder.

Om Baronens kjendte den hele Hemmelighed, veed jeg ikke; men troligt er det. Hans ædle Hustru kom ingensinde til Kundskab om samme; den var den eneste som Datteren ikke deelte med hende.

Allerede den følgende Dag erholdt jeg Svar fra Thereses Fader; og det et Saadant som langt overgik vor Forventning; han indvilgede ganske uforbeholdent i vor Forbindelse: ja bestemte den endog til ottende Dagen derefter. Hvad hertil bidrog, var ikke saameget den Rettighed, jeg havde erhvervet mig til Datterens Haand, ved at udfrie hende af Røvernes Vold; ej heller min lykkelige Befordring; men meget mere en Uenighed, som pludselig var opstaaet mellem ham og Fialtring; idet Denne vilde have det opsætsige Lyon ødelagt i Bund og Grund; Dyber derimod, hvis Handel for en stor Deel bestod i Silkevarer, paastod, at Silkevæverne og deres Værkstæder skulde skaanes. Lyons Belejring blev en Medaarsag til min Lykke.

Smertelig var de to Veninders Skilsmisse. Den Ene drog nu Opfyldelsen af Livets skønneste Haab imøde; den Anden uden Haab for denne Verden, skulde, selv dybt nedbøjet af Skjæbnens tunge Haand, lette Byrden for en lidende Moder. Kjerlighedens Baand var sønderrevet - nu maatte Venskabets ogsaa løses. Aldrig var mit Hjerte ved nogen Afsked saa blødt som ved Denne; først langt borte fra Langebæk kunde jeg hemme mine Taarers Løb. Jeg havde tabt en Ven - tabt ham paa en Maade, der gjorde Tabet dobbelt smerteligt; og min Brud var løsrevet fra den Ene af de Tvende, mellem hvilke hendes unge Hjerte var deelt. Ofte bortkysede mine Læber Taarerne fra hendes opsvulmede Øjne; og ligesaa ofte frembrøde de paa nye. Jeg forestillede hende: hvorledes Venskabet ved Skilsmissen dog ikke var opløst; at det ved Fraværelsen snarere vilde knyttes end fastere; at stadig Brevvexling jo kunde vedligeholdes; ja glædeligt Gjensyn med Tiden haabes. "Aldrig i dette Liv" hulkede hun, "jeg veed det: hun sørger sig i Graven." "Det veed Du ikke, kjereste Therese!" svarede jeg, "hun er stærkere end Du troer; thi hun har Gud i sit Hjerte." Da hun omsider var bleven nogenlunde rolig, gjorde jeg hende endvidere opmærksom paa: *at den Lidendes Smerter altid forekomme den Blødhjertede og Deeltagende større end de virkelig ere.* "Det kunde jeg aldrig holde ud" siger ofte Den, som i lignende Forfatning vilde bære med en Styrke, Den hidtil ikke anede. Almindeligviis tiltroer Mennesket sig selv for Meget, men stundom falder det til den modsatte Fejl.

Vort Bryllup blev fejret i Stilhed, og ikkun i ganske faa Vidners Overværelse; vi bleve viede i Stuen. Vel havde vi Begge ønsket, at denne Handling maatte være foretaget i Kirken; men vi maatte rette os efter min Svigerfader, der paa sin nyfrankisk ansaae det for en blot borgerlig Act, og gjerne skulde ladet det beroe ved en simpel Notarialforretning, hvis en Saadan havde været tilstrækkelig hjemlet i Lovene.

Den følgende Dag bleve vi, efter priselig Skik og Brug, pinte med Lykønskninger; og tilsidst overraskede med en Saadan skriftlig fra - Baronnen. Det er umuligt at drive Forstillelsen videre: hans Brev var affattet i den artigste og muntreste Tone; og sluttede med en venskabelig Bebrejdelse, fordi vi ikke havde taget Afsked med ham, inden vi forlod Egnen. I en Efterskrift tilkjendegav han sin Glæde over at Pigerovet var mislykket, henkastende tillige et Vink, som skulde lede os paa den Formodning, at Fialtring var den sandskyldige. - Dette var spildt Umage; jeg kunde ikke vildledes. Min første Mistanke steg derimod til moralsk Vished, da jeg erfarede, at han engang tilforn skulde have bortført en uskyldig Pige, som ikke paa almindelig Maade stod til at forføre. Da hun befandt sig i hans Vold, *maatte* hun falde; thi hvilke Midler skulde vel være for slette for saa samvittighedsløst et Menneske?

Man kan ikke antage dem bedre end hans Redskaber. Thi at han ved Thereses Bortførelse har betjent sig af Hiarum - hvem han vel allene yndede, fordi han lignede ham selv i moralsk Fordærvelse - samt af den fordrukne Jæger, derom fik hun ved nærmere Eftertanke rimelig Formodning: af den Ene hørte hun nemlig nogle Gange hiint characteristiske kalkunske Prust; og den Anden stank af Brændeviin. Var dette saa, har Baronnen endnu havt en anden Aarsag til at befordre Morderens Flugt, end den han med tilsyneladende Aabenhjertighed betroede mig. - Det var dernæst meer end sandsynligt: at han tilforn ved lignende smukke Skjelmsstykker har brugt saavel hans forrige Bolskab Hexen, som ogsaa den agtværdige Natmandskvind. Hvorledes skulde ellers Denne have kjendt hiint Smuthul, hvor hun med saadan Sikkerhed søgte og fandt min Brud? Og hvorfor blev hun staaende herved, og stræbte at standse al videre Undersøgelse om Ophavsmanden.

Baron Sonnenthals topmaalte Nederdrægtighed blev mig ret indlysende, da jeg hørte den nysomtalte ulykkelige Piges Historie. Jeg forundredes over at en saadan Forbrydelse kunde gaae saaledes af uden Følger for Skurken, og uden at gjøre videre Opsigt. Fortælleren, en Apotheker, og som Dybers Svoger een af Bryllupsgjæsterne, loe ret hjertelig, og meente: at Pigen vist nok selv havde fundet det raadeligst at tie, og saavidt muligt dølge sin egen Skam. "Baronnen har flere Gange" hviskede han rning i Øret, "faaet et vist Medicament i mit Apothek, og sikkert nok anvendt det med ønskelig Virkning." Jeg gøs, og takkede Forsynet, som havde frelst min Therese fra den hartad uundgaaelige Fordærvelse.

Otte Dage derefter modtog Hovedstaden det lykosaligste Par inden dens Volde.

Gjensyn

Solen skinnede klart den smukke Sommerdag, og satte den mangfoldigt afvexlende Egn i livligste Lys: Agermark og Eng, Krat og Kjer, Søe og Banke - Alt gav et venligt Gjenskiær af Glandsen herovenfra; selve Hedepletterne og de lyngtakte Gravhøje vare mindre mørke; matte Glædesglimt syntes at formilde deres sædvanlige skumle Udseende. Men der var kun liden Færdsel paa Landevejen, ad hvilken vi nærmede os det gamle Viborg - Viborg, som jeg nu gjensaae førstegang efter meer end to og tyve Aars Forløb. Snabstingets

forrige Herlighed var forbi; kun enkelte Ryttere og færre Vogne saaes der hvor det fordom vrimlede af Ridende og Kjørende. Mine to Smaadrenge morede sig ved at lege Skjul med Stadens Taarne, der snart fremstege og snart forsvandt, alt eftersom den bølgeformige Vej førte os op paa Bakker eller ned i Dale. Min Hustru, som sad foran mig, havde rakt mig sin Haand over Bagslaget; Taarer, fremdrevne af mange Erindringer, perlede i hendes Øjne. Mariane syntes hensunken i Tanker ved hendes Side; lange Sukke nu og da, tilkjendegav Dybden og Smerten af de Minder, som beskæftigede dem.

Anledningen til denne Rejse var min Svigerfaders Dødsfald, som indtraf Aaret iforvejen. Det blev en Nødvendighed for mig, selv at see Boets Fordringer inddrevne, saameget mere som hans efterladte betydelige Formue stod prioriteret i flere Skiftejurisdictioner; fornemmelig paa Solholms Gods. Saasnart altsaa mine Forretninger i Viborg var tilende, kjørte jeg med min Familie didud, med den Bestemmelse af tage Ophold i Langebæk Præstegaard.

Synet af de Egne, hvor jeg havde tilbragt min Ungdoms skønneste og for hele mit efterfølgende Liv saa vigtige Dage, virkede paa mit Hjerte som Toner af en fordums Yndlingsmelodie, der efter mange Aars Mellemrum gjenvække de længe indslumrede Følelser. Men Erindringen fremtryller alle hine Begivenheder i et mildere og yndefuldere Lys, og - hvis dette Udtryk tilfredsstiller ligestemte Sjele - i hiint mattere men venlige Morgenskjær, der viser os Gjenstandene, uden at blænde vort omsvævende Blik.

Vi bedede, som paa hiin Rejse, i Colonibyen: og hele Natmands-fejden stod levende for mig. Den samme Krokone var endnu til; og jeg erkyndigede mig strax om Heltinden den lange Margrethe, der havde haft en saa afgjørende Indflydelse paa min og min Thereses 104 Skjæbne. "Hun er i *Viborghuset*" hedte det. Saaledes benævner Almuen artigen og skaansomt en Bolig, der ligesaavel kan ansees som et Asyl for Trang og Alderdom, som for en Straffeanstalt for Lovens modtvillige Overtrædere.

Det næste Sted, der opriskede gamle Erindringer, var Landsbyen, hvor det forhenbeskrevne Bondebryllup holdtes. Gildegaarden var den Første vi kom til; jeg gjenkjendte den strax; Therese ligesaa. Hos os Begge opstod paa eengang det Ønske, at fornye vort Bekjendtskab med hine Ægtefolk, med hvem vi dengang saa heldigen byttede Klæder og Roller. Ak! Du mægtige Tid! hans aldrende Ansigt og krummede Ryg vidnede om dine ustandselige Virkninger. Vi spurgte om hans Kone: "hun havde været død og borte for flere Aar siden." Vi spurgte om hans Børn: han viste paa en kraftfuld Ungkarl, og tvende blomstrende Piger. Jeg studsede. Det forekom mig som noget utroligt; saa længe - tyktes mig - kunde han umulig have været gift; Brylluppet stod jo for stakket siden - skulde det virkelig nu være to og tyve Aar? Hvor ere de blevne af? Jeg saae til mine egne Børn - et Suk undslap mig - jeg lod kjøre videre. - Hist var Strædet, hvor Mænd og Karle brødes om den formeentlige Brudgom - der stod Huset, hvor jeg mødtes med min bondeklædte Brud. Jeg lagde min Haand paa min Hustrues Skulder, pegede derhen og hviskede: "Therese! kan Du huske?" Hun tog min Haand, trykkede den mod sin Barm, og smilede "mildeligt som Solen i Høst." -

Vejen herfra til Langebæk gik ikke om ad Solholm; og havde den end gjort det, jeg vilde dog taget en Anden for Frøken Sonnenthals Skyld. Alligevel, erindrede jeg, kunde Man herfra see de saakaldte Solholms Tørveskruer, og længe have dem i Sigte. Det undrede mig derfor, at jeg, uagtet Luftens Klarhed, slet ikke kunde faa Øje paa dem. Grunden, som jeg siden erfarede, var Denne: at den nuværende Ejer havde nedbrudt dem, for at gjøre deres Blytag i Penge. Men jeg maae her gaae noget tilbage i Tiden.

Lidet over to Aar efter mit Giftermaal døde Baronen. Det fandt sig, tvertimod Alles Forventning, at hans Gjæld var saa stor, at Gaard og Gods maatte sælges. Hiarum, som trolig havde hjulpet til at forarme ham, og berige sig selv, blev Kjøber, og ægtede hans Maitresse Jomfru Urold, der paa sin Side ligeledes havde plukket ham dygtig. Baronessen forlod det Sted hvor hun havde henlevet saa mange Kummers Aar, og bosatte sig med Datteren i Viborg. Men ikkun 105 to Aar overlevede hun sin uværdige Ægtefælle. Frøken Sonnenthal valgte nu, til min Kones store Glæde, vort Huus til fremtidigt Opholdssted, og blev en anden Moder for mine to Døttre, hvem hun ej allene underviste, men ogsaa indgjød sin egen rene Kjerlighed til Gud og Dyden. De vare allerede Begge lykkelig gifte. Deres Opdragerinde, hvis Skjønhed, som ikke tabte ved Udtrykket af stille Tungvind, i Forbindelse med hendes fortræffelige Egenskaber, i de første Aar af hendes Ophold hos os, forskaffede hende flere fortrinlige Tilbud, afslog dem Alle. Det er let indseet, at et saadant Hjertes første Kjerlighed ogsaa maatte vorde den Sidste. - Langt fra ikke for sin Fornøjelse, men fordi hun ikke kunde skilles fra sin Ungdoms Veninde, gjorde hun denne Rejse med, ledet af Skjæbnens usynlige Styrrer til Maalet for sine jordiske Lidelser og Lønner for det store Taalmod, med hvilket hun bar dem.

Vi rullede ind i Langebæk Præstegaard. I tre eller fire Aar havde vi slet Intet hørt herfra; og vidste blot, at han endnu var ilive. En Tjenestepige traadte ud i Døren. "Er de selv hjemme?" spurgte jeg. "Præsten er inde" lød Svaret. Vi stode af. Hun viste os ind i Haugestuen, der nu tillige var Studeerkammer.

Der sad den gamle Mand i en højrygget Lænestol, med sin Pibe i Munden og sin Bibel foran sig; i Haanden holdt han et Forstørrelsesglas: "hm!" sagde han for sig selv "hvem har vi der? - Nyt som sjældnen skeer - længe imellem - Ingen seer til ham." Imidlertid hævede han sig langsomt, og tiltalte os med et: "Velkommen de gode Venner! vil De sige mig, hvem De er; for Synet slaaer mig fejl nu." Jeg sagde ham det. Et Smil opklarede Oldingens mørke Aasyn; han kastede Piben og Glasset, og udstrakte sine skjælvende

Hænder, dem vi grebe med inderlig Rørelse. "Herre Gud!" sagde han, ofte afbrudt af Graad, "mine elskelige Venner! saa seer jeg Dem da endnu engang, før jeg skal heden vandre - hvorledes lever De? - Det er saa længe siden - jeg er saa ene, mine Kjere! - Ane! siig til Jomfruen, hun skynder sig med Noget til de Fremmede - det Bedste hun har - De bliver dog hos mig nogle Dage? Sæt Dem, sæt Dem! lad os nu snakke lidt!" - Vi toge Sæde omkring ham, men vare alt for bevægede til at kunne fremføre Andet end korte og usammenhængende Spørgsmaal om hans og hans Kones Befindende. "Min Kone!" sukkede han, og foldede sine magre Hænder, "min Christiane! det er tre Aar siden hun forlod mig - Herren tog hende - hans Villie er den bedste - men 106 jeg er saa ene - saa ene i min høje Alderdom -" Hænderne faldt ned paa hans Skjød - Taarer trillede over hans rynkede Kinder. - Og virkelig, ved at kaste et Øje omkring i Værelset, sporede jeg lettelig, at *hun* var borte: jeg savnede hiin Penhed og Orden, ved hvilke en god Hustru gjør Hjemmet endnu kjerere. Det skulde været i hendes Tid, at Edderkopperne ustraffede havde vovet at udspænde deres Garn i Krogene, eller Støvet blevet liggende i Vindueskarmene, eller Huller paa Stolebetræk eller et Rivt i Gardinerne blevne ustoppede! - Der paafulgte for nogle Øjeblikke en uhyggelig Taushed. Jeg vilde bryde den; men gjorde det paa en Maade, der atter fornyede Erindringen om bedre Dage: "gjør De endnu noget af Musikken?" spurgte jeg temmelig tankeløst; men opdagede i det samme Violoncellen i en Krog af Værelset: dens Strenge vare borte saanær som Bassen. "Det gaaer mit Instrument som det gaaer mig selv" svarede han, "vi har kun een Streng som holder; min brister vel først, vil jeg haabe - nej! jeg har ikke rørt den derhenne, siden min Christiane døde. Der ere skjønnere Toner, jeg nu længes efter at høre; min Sjel fornemmer dem allerede i sine stille Timer." Atter et Ophold. Jeg følte nu, at jeg maatte føre Tankerne ud af det ikkun med sørgelige Minder opfyldte Huus; og ved at lede Samtalen hen paa fordums Venner og Kjendinge i Egnen, lykkedes det mig efterhaanden at frembringe en mindre vemodig Stemning; ihvorvel mange af de efterspurgte ikke mere vandrede paa Jorden. Blandt Disse var ogsaa Oldgranskeren Kammerraad Urold. "Det er snart ti Aar, siden han blev *højlagt*" fortalte Præsten. Jeg kunde ikke andet end smile ved dette ægte oldnordiske Udtryk, som jeg ansaae for figurligt. "Jo virkelig!" vedblev han, "*ret højlagt*, i selve Luushøj, som, siden vi omgravede den, som De nok husker, er benævnet sommetider Harpegrethes Høj, og sommetider Langmargrethes Høj. Først havde han bestemt, at hans Liig skulde brændes, og Asken deels kastes i Havet, og deels blandes med Kong Haddings. Men da han siden kom i Tanker om, at den Skik at begrave Ligene ubrændte var ældre, fulgte han Denne; dog med den udtrykkelige Betingelse, at de kongelige Levninger skulde nedsættes oven paa hans Kiste." - Da jeg spurgte om hans fordums Herredsbrødre, berettede han mig at de vare enten døde, eller bortflyttede, saanærsom Rumsøe, om Hvem han udlod sig med nogen Bitterhed, "Han har faaet en stor Forandring" sagde han. "Engang prækede han ikke Andet end Fornuft og Moral; men nu foragter han Moralen og 107 fordømmer Fornuften, Han er ellers min Amtsprovst - maae De vide - og saa hovmodig som nogen Pave. Jeg kom for Skade, paa et Brev at titulere ham blot *højærværdig*; men det varede ikke længe, inden vi fik et Circulær, i hvis Convolut - der havde været brugt til ham selv - stod *Højædle* og *Højærværdige*. Jeg veed, han tilgiver mig det aldrig; thi hans Hævnjerrighed er saa stor, at den kun kan sammenlignes med hans Gjerrighed. Jeg vil allene sige Dem, at han ikke antager Nogen til Synsmand, med mindre han forærer ham et Slagtehøved, eller lover at dele Gebyrerne med ham; og at han sælger Skoleembeder til den Højstbydende." - Da jeg fornåm, at den gamle Mand kom mere og mere i Harnisk, vilde jeg bringe en anden Materie paa Bane, og spurgte: om han endnu fik sig en Lombre? Men ogsaa her var jeg uhældig. Et langtrukket Nej sagde mig, hvormeget han savnede et Morskab, der selv for den, som ikke fortjener Navn af Spiller, kan vorde en trængende Nødvendighed.

I min Forlegenhed for et behageligere Æmne, kastede jeg mine Øjne ud af den aabenstaaende Haugedør, og saae tvende sælsomme Skikkelser nærme sig med langsomme og afmaalte Trin. Den Ene var en liden meget alderstegen Mand, hvis lange stride graalighvide Skjæg skjulte det meste af hans indskrumpede Ansigt. Paa Hovedet bar han ligesom et Taarn af mange forskjelligt farvede Parykker; hans magre Krop indhylledes af et Klædemon, der havde megen Lighed med en Præstekjole; den var nemlig knappet foran fra Halsen og ligened til Fødderne; men lappet med Klude af alle mulige Culører. Den Anden saae ud til at være af Middelalder; han bar et lige saa stærkt Skjæg, men ganske sort, samt korte Klæder af mørke Farver, men lugslidte og med Huller for Knæer og Albuer. Man kunde ikke miskjende dem Begge for Vanvittige; og min Hukommelse sagde mig snart, at den Ene var hiin Gale Bertel, som jeg forud havde seet i Klintekirken. - De standsede uden for Døren; den Yngre hilsede fornemt med Haanden, og holdt derpaa med Pathos og sære Fagter følgende Tale: "Mine Herrer og Damer! De seer her for dem de tvende vor Tidsalders største Philosopher - han det forrige Aarhundredes, og jeg det Nærværendes. Dette er den store Kant, som smedder Vaaben for Tænkekraften, og jeg er Oken - som bruger dem. Den preusiske Konge har viist mig i Landflygtighed, fordi han frygtede, at jeg skulde støde ham fra Tronen. Intet havde været mig lettere, men jeg nedlader mig ikke til slige Smaating, som et smule Kongerige. 108 De maae vide: jeg er istand til at skabe ligesaamange Verdener, som min Forgænger her Systemer; og det allene ved min Aands og min Villies store Magt. Da De nu ved en consequent Ideerække let ville kunne indsee, at jeg kan frembringe disse Verdner saa store som jeg behager: saa kunne De ligesaalet begribe, at denne Verden er mig for liden og i det Hele ikke indrettet efter filosofiske Grundsætninger. Den skal følgelig tilintetgjøres; og jeg er nu paa Rejsen til Bergen for at iværksætte dette. De veed af Niels Klim: at *der* er en Nedgang til Underverdenen. Jeg stiger derned, og sprænger hele Kloden som en Bombe, ved en eneste simpel Syllogisme, og splitter den ad i alle de Atomer, af hvilke den Stymper Xeno engang har sammenflicket den." - Under Fremsigelsen af denne ultrametaphysiske Tale, havde den gamle Mand bestandig skottet til ham, nu og da løftet paa Skuldrene, og smilet, som om han ynkedes over sin Med - følgers Galskab; men ved Slutningen fremtraadte bag ved dem

en hvidklædt kvindelig Skikkelse, i hvilken jeg strax gjenkjendte hiin Skyttekone, som Almuen betitlede med Øgenavnet *Hexen*. - "Hvad bestiller I her? vil I hjem!" sagde hun, og løftede truende et Riis ivejret. Ved dette Tilraab vendte Begge sig hurtig, toge hverandre under Armen, og traskede henud af Haugeporten; Kjerlingen bagefter.

De vare kun komne nogle faa Skridt bort, førend Præsten slog Hænderne sammen, og raabte: "Min lille Himmeriges Part! det var Vang; nu kjender jeg ham paa Gangen." - Therese udstødte et Skriig, og sprang omkring ham hen til Mariane. Hun sad ubevægelig, med Nakken lænet mod Bagslaget af Stolen. Præsten raabte paa Vand. Jeg greb hendes Haand - den var kold og slap - Øjnene brystne - hendes skønne Hjerte havde ophørt at slaae - og at sørge. - Hun maa allerede strax have kjendt den Ulykkelige, og i samme Øjeblik være berørt af Dødens velgjørende Haand.

Begravelsen var forbi; de faa Indbudne bortrejste. Vi havde endnu saa meget tilbage af Dagen, at jeg kunde opfylde min dybtsørgende Hustrues Ønske: endnu engang at besøge hiin Kirke, hvor vi allerførst saae hverandre. Begge vore Sønner, begjerlig efter at see Vesterhavet, ledsagede os.

Klintekirken var nu sit Fald eller Nedbrydelse ganske nær. Den var sunken dybere ned i den sandige Grund. Revnerne havde udvidet 109 sig; Taget var næsten heelt afblæst. Ingen Gudstjeneste holdtes mere; den næste Storm vilde sandsynligen nedrive den smalle Sandvold, som endnu var imellem Gaulen og Bølgernes Vælde.

Det var fuldkommen Havblik; Vandfladen, saavidt Synet rakte, blank og lysblaa som den skyfri Himmel. Kun tæt udenfor mærkedes en svag og langsom Bevægelse frem og tilbage langs hen med Strandbredden og med en Rislen ikke stærkere end Bækkens over smaastenig Grund. - Therese og jeg satte os paa Brinken. Hendes Haand hvilte i min; hendes Øjne paa vore Børn, der ivrigen ledte efter Rav nede ved Havstokken, og allerede lode til at have grædt deres sidste Taarer for den kjere Hedenfarne. Vi sade i Taushed; vore Tanker fandt ingen Ord. Først da Solen havde tilsmilet Verden sit sidste Farvel, forlode vi den øde Egn, som ved glade og sørgelige Minder bliver os uforglemmelig.

110

111

Af Diana - Uddrag

112

113

Jagtens Forsvar

Enhver Ting i Verden har tvende Sider, hvorfra den kan betragtes; og kunne vi med Føie kalde disse "Lyssiden" og "Skyggesiden;" og sees Tingene kun fra den ene af disse, da vorder Betragtningen altid *eensidig*, halvrigtig - hvilket er det samme som urigtig - og altsaa falsk. Saalecles ogsaa med Jagten. Medens Tusinder i alle Lande øve og elske denne med Lidenskab, uden engang at tænke paa Forsvar eller anbefaling, findes Enkelte, der fordømme denne Id, som barbarisk, grusom og det dannede Menneske ganske uværdig.* Men Hvo ere disse strænge Dommere? Haarkløvende Moralister og ømtfølede Digtere - især de Sidste. Deels er Jagten disse en ubekjendt og af Fordom modbydelig Tidsfordriv, og dernæst taale de gode Herrer sjelden at see Blod, undtagen det skulde være Menneskeblod i Krigen. Vi ville nærmere overveie deres Hovedankepost: "at Jægeren finder Fornøielse i at pine og dræbe Dyrene." Denne Paastand afvises

som grundfalsk, og som et sikkert Tegn paa at de, som gjøre den, intet Begreb have om Jagtens Fornøielse; thi denne bestaar hverken i at martre eller myrde; men i at *træffe*, og dette jo sikkrere og mere dødende, jo bedre, hvorfor ogsaa den ægte Jæger sjelden skyder paa længere Afstand, end han er istand til at nedlægge Vildtet dødt paa Pletten; og af tre Stykker, som falde for hans Bøsse, kan Man gjøre sikker Regning paa, at de to ei engang *høre Skuddet* - som det hedder - men ende Livet uden Angst og Smerte. Vi appellere her til alle Jægeres Følelse, og spørge endvidere: om det ikke er dem ubehageligt, naar en Hare f. Ex. slæber sig saaret afsted, og om de ikke ved nok et Skud ende dens Smerter, skjøndt de uden dette vare sikre nok paa den? Vi spørge endnu videre: om det ikke er de allerfleste Jagtelskere modbydeligt at skyde, eller paa anden Maade at undlive et tamt Dyr? og om de gjerne gad føre Kniven - som endogsaa Qvindehænder^{*} 114 uden Bevægelse bruge - mod Lammets Strube? Vi spørge Alle og Enhver, Jægere og Ikkejægere: hvilket vel er grusomst, enten at dræbe et *vildt*, ja ofte *fjendtligt* Dyr, og det almindeligviis paa en hurtig og smerteløs Maade, eller langsomt at aftappe Blodet og, saa at sige, draabeviis at udtømme Livet paa et *tamt*, der lever under vor Beskyttelse og paa en fortrolig Fod med os? at strække en Ulv, en Ræv, ja en Hare, eller Agerhøne i et Øieblik til Jorden, eller stikke en Gaas i Nakken og holde den flere Minutter, til den forbløder sig? at skære Struben over paa en Kalv, eller et Lam, høre halve Qvarter paa dens Rallen, og betragte dens smertelige og langvarige Dødskamp? Virkelig, under dette Hensyn maa Jægeren frabede sig enhver Sammenligning med Slagteren.

"Men" sige Jagthaderne "hvorledes ville I besmykke Parforcejagt, Harehedsning, Myndejagt?" Disse - svare vi - tænke vi hverken at besmykke, eller forsvare; thi de ere Udartninger af Jagt, og fortjene ei engang Navn deraf; de ere de Vældiges Surrogater for Menneskejagt, eller Krig; kaade Dagdriveres Tidskort, eller en uværdig Gjenvei til Maalet for Jægeren af Profession. Parforcejagt udfordrer ingen Jægerdygtighed, kun blot den letlærte Færdighed, at hænge fast paa Ryggen af en Hest. Det Samme gjælder om Harehedsning og Rævehedsning, der iøvrigt kun øves af raae engelske Landjunkere, og er blot som en Forberedelse til natligt Sviregilde. Og Myndejagt kan enhver Klodrian drive med en Jagtpidsk i Haanden, om han saa aldrig har lagt et Gevær til Kinden. Den bruges derfor kun af Bønder, eller Herregaardsskytter, der *skulle* levere Vildt, og have et Terrain, hvor Bøssen gjør usikker Tjeneste.

Hvad betyder vel altsaa de fromme Poeters Ak og Vee over Jægerne og Disses formeentlige Blødtørst? Den vidner alene om deres Ubekjendtskab med Jagten og overspændte Følsomhed. Fred da med Svenskeren *Leopolds*, med Britten *Thomsons*, med Franksmanden *Delilles* og Fleres Aske! Og ville vi ønske, at alle de, som slaae paa hines bløde Strænge, hellere maatte anvende deres Digteevner til at standse Udgydelsen af *Menneskeblod*, før de søge at sætte Himmel og Jord i Bevægelse over en Hares, eller Agerhønes Død. Naar Menneskene engang - Gud veed naar - faae oprettet en evig indbyrdes Fred, da kan det være tidligt nok at anvende deres bona officia til Bedste for Markens vilde Dyr, om der ellers ved *den* Tid er nogen af dem tilbage.

115

Dog, Moralisten har endnu et Men: "Jagten leder og forfører til Drikfældighed." At gaae hele Dage uden varm og overhovedet uden tilstrækkelig Spise, kræver Spiritus-Nydelse, og saadan jevnlig Suppen, "ein Schlürfchen aus der Flasche," som det hedder i Visen, vorder let og uformærkt til Vane. Det skeer - vi indrømmer det - undertiden, dog meest for Jægere af Haandværk; men det er ganske notorisk, at Drikfældighed vorder sjeldnere og sjeldnere hos Jægere, og aftager hos denne Stand, som hos alle andre; saa Man klarligen indseer, at den omtalte Last ikke hører *Standen*, men *Tiden* til. Desuden er denne ubeføiede Anke egentlig stilet mod *Jagtelskere*, som *kunne* øve denne Tidsfordriv og lade den være, alt efter eget Behag; thi Jægere af Profession kunne dog ikke afskaffes, saalænge der er Vildt til, og Ganer, som længes efter denne Spise. Med ligesaa megen Føie kunde Moralisten fordre, at Fiskeri og Søfart burde afskaffes, fordi Fiskere og Sømænd, ifølge deres Levemaade, behøve stærke Drikke, og lettelig fristes til overdreven Nydelse af Samme. Dersom vi endelig ville adspørge Erfaringen, da vilde den lære os: at af Professionist-Skytter findes flere ædruelige, end forfaldne, og at hos andre Jægere den omhandlede Last virkelig er en Sjeldenhed.

116

Til Slutning maae vi ogsaa høre Lægens Stemme. Ikke som om alle Læger, eller nogle *ubetinget* ivrede mod Jagten, som skadelig eller farlig for Sundheden; men dog ere der dem, der mene: at Jagten svækker Helbredet, og navnlig er hos Mange Aarsagen til Tandpine, andre rheumatiske Svagheder; ja endog til den smertefulde og ulægelige Gigt. Den hurtige Afvexling mellem Kulde og Hede, de udmattende Strabadser og især de vaade Fødder opstille de som Skrækkebilleder for den lidenskabelige Jæger, der varm og svedig af forceret Gang staaer hele Timer og lader sig gennemfryse i klingrende Frost, eller for en Vildand trasker en halv Dag med Støvlerne fulde af Vand. Vel sandt: Nogle, som, vel at mærke! af Naturen ere svage, eller ved Opdragelsen forkjælede, kunne stundom ved alt for dristig at trodse Veirets Indflydelse, ved ikke at tage deres skrøbelige Constitution i Betragtning, paadrage sig en eller anden Sygdom; men der gives Flere, som ved forsigtigt Maadehold og gradviis Afhærdelse styrke og forbedre et skrøbeligt Helbred. Og især er dette Tilfældet med hectiske Personer, som ved passende Bevægelse i den friske Luft ofte gjengive de slappede Lunger den tabte Elasticitet; saa at de, tilforn ei istand til at gaae et Par Hundrede Skridt, uden at vorde stakaandede, ved fortsatte Jagttoure formaae at vandre omkring halve, ja hele Dage. At vorde forfrossen er

ikke saa farligt, naar Man atter ved Bevægelse gjengiver Legemet den naturlige Varme; og at gaae flere Timer med vaade Fødder, skader ikke, naar Man ved Hjemkomsten strax skifter Tørt. Hvo som derimod, efter en Jagt, vil sidde hele Aftenen med vaade og kolde Fødder, udsætter sig vist for Snue, Tandpine og værre Forkjølelses-Tilfælde, med mindre han ogsaa er hærdet nok til at taale Sligt, som endda ikke saa sjelden finder Sted. Resultatet bliver da: at de berørte Sygdomme ikke ere nødvendige Følger af Jagten; men af en Uforsigtighed, i hvilken Ikkejægere ogsaa kunne gjøre sig skyldige; og at Jægeren bedre, end enhver Anden, vil modstaae Virkningen af Hede, Frost, Regn og vaade Fødder. - Misligen er det, naar Jagten endes med Sviir, og dette bør virkelig kaldes en Stormløben mod Sundheden, for hvilken de Fleste med Rette maae bøde; men er det ikke den naturlige Straf for enhver Sviregast, han være Jæger eller ikke?

Den forsigtige, ordentlige og maadeholdne Jæger nyder gjerne en fast og varig Sundhed, og blandt Saadanne skulle vi som oftest finde rørige og muntre Oldinge, der naae et Maal af Dage, som vorder kun 117 de færreste blandt Menneskenes Børn tildeel. Nær havde vi overseet een Anklage, hvis det ikke var rundet os i Tanker, at dette Skrivt ogsaa kunde berøres af qvindelige Hænder - *Vaadeskud!* "Vi høre, vi læse" sige Jægeres Kjærestes og *nygivte* Kones "om saa mange Ulykker paa Jagten!" - Hvor mange? om vi tør spørge: een, to, høist tre om Aaret i det hele Danmark. Og disse endda for det allermeste foranledigede ved Ukyndighed i Jagten og Mangel paa Routine. Det er virkelig en stor Sjeldenhed, at en øvet Jæger gjør enten sig selv, eller Andre Skade; Ulykken kommer næsten altid fra Fuskere og Saadanne, som gaae med for *Commercens* Skyld, og uforsvarligen, uden Underviisning og Advarsel, tages med i erfarne Skytters Laug, Overalt, naar vi gjennemsee de aarlige Beretninger om "ulykkelige Hændelser," da ville vi finde langt flere omkomne ved Drukning, løbske Heste o.s.v. o.s.v. Skulle vi derfor forsværge at kjøre, at seile o.s.v.? Det gjorde vel endnu aldrig selv den frygtsomste Qvinde; hvi da bandlyse Jagten? Nei, smukke Læserinder! vi vide intet Andet paa deres Vegne at indvende imod Jagten, end om Kjæresten, eller Manden bliver alt forlænge ude om Aftenen, naar han - som en gammel Poet siger - "glemmer sin unge, ventende Viv, over en Vildbasse, der har brudt igjennem Garnet."

Og er nu, som vi haabe, tilfredsstillende gjendreven enhver Ankepost mod en Beskjæftigelse, der har været i Moden, saalænge som Mennesker og vilde Dyr i Verden. Vi ville nu, til Jægeres Trøst og Opmuntring, ydermere fremsætte Hvad med Rette kan siges til Jagtens Anbefaling og Priis.

For det første bringe vi - med de kjære Lægers Tilladelse - i Erindring, Hvad vi, gjendrivende Paasagnet om Jagtens Skadelighed for Sundheden, yttrede om dens Gavnlighed. Og er det ei alene *Bevægelsen*, den *friske Luft* og *Legemets Hærdelse*, som her komme i Beregning; men ogsaa, hvad Mange overseer, den *Sindsmunterhed*, der er gavnligere for Helbreden, end et helt Apothek. Løsrivende sig fra Livets Møje og Bekymringer, fra Menneskesamfundets Trængen og Skuppen, fra Vold og Rænker, iler Jægeren ud i den fri og yndige Natur, selv fri og sorgløs, som Fuglen under Skyen. Jagtlyst fylder og udvider hans letaandende Barm. Haabet bevinger hans Skridt, og dets hyppige Opfyldelse skjænker ham skyldfrie og umisundte Glæder. Han afryster Hverdagslivets trykkende Lænker, og, hjemme en Slave af Love og Sædvaner, Modetyranni og trykkende Forhold, 118 træder han med oprindelig Tvangløshed, som Skabningens Herre, ud i Guds skjønne Verden, og farer fra Seier til Seier, som ikke kjøbes med Sukke og Taarer. Han skuer Naturen i alle dens uendelige Skjønheder, i dens Majestæt og i dens Rædsler, og selv med disse vorder han fortrolig. Han hilser Solen naar den opstaaer i sin himmelske Glorie, i sin evige Ungdom, og han tilsmiler den sit Farvel, naar den daler i Vesten. Naar Himlen rynker sine Bryn, naar Tordenen ruller foroven og gjenlyder forneden i Søens Bugter, i Dale og Skove, naar Lynene blinke og Orcanen bruser, da føler han sig stemt til Alvors Tanker og høitidelige Følelser; men ikke til Frygt. Hver stor, hver yndig Landskabsscene i hans Egn er ham bekjendt og forlyster hans Øie; og naar Morgentaagen opruller som et Tæppe, skuer han med stille Fryd omkring i det store Panorama. Selv naar Naturen hvert Efteraar synes at ældes, naar Blomsterne visne og Græsset guulnes; naar Skoven taber sin grønne Sommerdragt, og naar *Andre* griebes af tungsindige og mørke Følelser - just da hilser Jægeren *sin* rette Aarstid: da seer han *sine* Glæder at fremspire. Ja, naar Sneen indhyller Mark og Eng og Skov, og *Andre* i den see kun et Liiglagen, et Billede paa Døden - just da culminerer Jægerens Glæde, hvad enten han følger Harens velbekjendte Spor, eller det brune Vildt, fremdreven af larmende Klappere, nærmer sig hans lynende Rør.

Og I - hvis dette kommer Nogen af Eder for Øie - I, som i mageligt Vellefnet hverken kjende Hunger, Tørst eller Søvn, som derfor søge Surrogater for hine i pirrende og ophidsende Midler, og for denne i bedøvende: ak! anede I blot hvilken Lækkerbidsken Jægeren har i sit Ost og Brød til en Slurk Kildevand! Hvilket Herre-maal han nyder ved sin Hjemkomst i een Ret, simpel ukrydret Mad! Kunde I blot formode, hvor villig Søvn kommer til den trætte Jæger! hvor sagnetligt den lukker hans Øienlaage! hvor blødeligt den - for at bruge et ældgammelt Digtersprog - *kryber* med sød Krillen over hans Lemmer og *løser* alle hans Ledmod: I vilde - ja, I vilde i det mindste misunde ham.

Skulde det hernæst være for Intet, eller Lidet at regne, at Jagten, betragtet som en Morskab, en Leeg, forfrisker Sindet og styrker til alvorligt Arbeide? Den kloge Menneskekjender, Oldtidens Æsopus, blev engang af nogle Viismænd i egen Indbildning truffen, idet han spillede "Nødder ihænde" med Smaadrenge. De tilkjendegave ham 119 deres Forargelse. Istedetfor Svar, griber Philosophen en Bue og spørger: hvorfor Eieren gik med Strængen nedspændt? "Naar den stedse var spændt" lød Svaret "vilde den jo snart slappes og miste sin Kraft." "Saa vide I nu ogsaa" gjenmælede Æsopus "hvorfor jeg leger med disse Drenge." Vistnok

enhver, endog den uskyldigste, Fornøielse kan overdrives. Naar den forrige Konge af Neapel jog den halve Dag og fiskede den anden halve, eller den afdankede Konge af Frankrig jog fra Morgen til Aften: da maatte Folket sukke, eller oprøre sig. Men at en virkelig Regent, en Saadan, som vil regjere selv, en Dag om Ugen, eller et Par om Maaneden, paa Jagten lægger den tunge Byrde tilside, for siden med forfriskede Kræfter atter at tage den paa sine Skuldre: dette er klogt og billigt, baade mod ham selv og hans Folk. Ogsaa en ringere Mand, naar hans Dont kræver anstrængende Hovedbrud og især stillesiddende Arbeide, vil gjøre saare vel i at følge det anpriste Exempel, og efter en Jagttour finde Sjælens slappede Spændekraft fornyet.

I det Tilfælde, at disse Blade forvildede sig ind paa høie Magthaveres Bord, da forsone dem følgende Bemærkning med deres Ubetydelighed: Det Land, hvis Sønner ere Jægere fra Ungdommen af, har i disse modige, haardføre og dygtige Landsforsvarere. Herom vidne Tyrols Bjerge, herom vidne Norges; den Riffel, som kjender Veien til Gemsens og Bjørnens Hjærte, finder den let til Fjendens.

Tilsidst endnu en Bemærkning, den vi bede Moralisten og Psychologen lægge et Fald til: Ethvert Menneske trænger til, og vil ufeilbarligen søge een eller anden *Morskab*, Leeg eller Tidsfordriv. Een elsker Musik, en Anden Blomster, en Tredie Heste; men mange Flere elske Spil og Sviir, og overalt saadan Tidsmord, som spilder Søvn, Formue, Helbred og Sindsro; som er til Skade enten for dem selv, eller Andre, eller begge Dele. Er det da ikke bedre at vælge en saadan Leeg, som, uden at fornærme Nogen, gavner baade Legeme og Sjæl? Og hvilken skulde vel da kunne stilles over den, vi af Erfaring og med indlysende Grunde anprise - Jagten?

Og hermed vor venlige Hilsen til alle flinke Jægere. Maatte dette Skrivt forskaffe dem en behagelig Morskab, naar Regn og Slud og Storm holde dem hjemme ved den lune Arne! og i lange Vinteraftener bringe dem deres Yndlingsidræt i kjær Erindring! - Vi vide ikke bedre at slutte denne vor Forsvarstale, end med en Vise, at sjunge efter Jagten til de blinkende Pocaler.

120

*Løft høit det blanke Bæger!
En Skaal for hver en Jæger
:|: Paa Jordens vide Rund! :|:
Vi Hver, som Jagten ynder,
Vort Broderskab forkynder
:|: Med Hjærte Haand og Mund! :|:
Hallo! halli! halli! hallo!
Med Hjærte, Haand og Mund jaho!*

*Vor Jægersang lad runge:
En Jæger er en Konge
:|: Stolthed og i Magt! :|:
Saavidt som Himlen blaaner
Og Lys til Jorden laaner
:|: Hans Rige er udstrakt. :|:
Hallo! halli! etc.*

*De vilde Dyr at bede
I Mark og Skov og Hede
:|: Han træder Friheds Sti. :|:
Der bryder han de Lænker
Som Vælde og som Rænker
:|: Har smeddet Verden i. :|:
Hallo! halli! etc.*

*Han skyer de store Stæder,
Hvor Modens usle Glæder
:|: Er Sundheds skumle Grav. :|:
Dens Bud han ikke hylder;
Men angerløs opfylder
:|: Naturens simple Krav. :|:
Hallo! halli! etc.*

*Hist Dag til Nat forvandles,
Og stakket Fryd tilhandles
:|: For lange Smertesaar. :|:
En Jæger Dagen bruger;
Naar Nat paa Jorden ruger
:|: Til Hvilen sød han gaaer. :|:*

Hallo! halli! etc.

*Naar Morgenlyset stiger
Han ud i Marken higer
:|: Saa fro med Flint og Hund. :|:
Han gaar med muntre Sange
Paa Høstens gule Vange,
:|: Paa Vintrens hvide Grund. :|:
Hallo! halli! etc.*

*Løft høit da Glædens Bæger,
Høit leve hver en Jæger
:|: Paa Jordens vide Rund! :|:
Vor Jægersang forkynder:
For Hver, som Jagten ynder,
:|: En Skaal af Hjærtens Grund! :|:
Hallo! halli! halli! hallo!
En Skaal af Hjærtens Grund jaho!*

121

Jagtens Historie, i kort Begreb

Første Periode. *Da Jagten øvedes, mere som en Nødvendighed, end som en Forlystelse.*

Jagten maa være begyndt ligesaa tidligt som Menneskenes Tilværelse. Den er langt ældre, end Agerdyrkning, og ældre, end selve Qvægavl, eller Hyrdeliv, eftersom denne Levevei kun ved Jagten kunde forberedes. Jagten var nødvendigviis det første Skridt til at opfylde Skaberens Bud: "gjører Eder Jorden underdanige!" Ved denne maatte Mennesket tilkæmpe sig Herredømmet over "Himmelens Fugle og Markens vilde Dyr." Med Rovdyrene maatte det stride om alle de andre. Og da det opfandt at tæmme nogle af de Sidste, bleve disse et Tvistsens Æble imellem de første og Eiermanden. Da Mennesket blev Hyrde, blev ogsaa Jagten en uundgaaelig Nødvendighed, en Bedrivt, der bragte baade Fordeel og Hæder. Faaret, der havde ombyttet de af Rovdyr kun sjældent og med Vanskelighed bestegne Fjelde med de lavere Græsgange, fandt kun under Menneskets bevæbnede Arm Tilflugt fra Ulvens Anfald. Og Oxen, som ved at forlade sin vilde Tilstand havde tabt det Mod og den Styrke, hvormed den i tætsluttet Kreds ofte hældigt værgede sig imod Hyænen og Bjørnen, maatte beskyttes af Jægeren, om denne ikke vilde see sig sin kostbareste Eiendom berøvet. De glubende Dyrs Blod blev da det første, som farvede Pilen og Spyddet. Jagten er ældre, end Krigen; thi først da Huusdyrenes Fjender vare overvundne og trængte tilbage i deres uhyre Skove og Ørkener; da hine herved i Ro kunde formere sig: først da vendte Menneskene deres Vaaben imod hverandre, og kæmpede om de forøgede Eiendomme. Hvor naturligt, at den første Konge maatte være en Jæger! Hvor aldeles troværdigt vorder Sagnet: at Nimrod - Jægernes Fader - svang sit seirrige Jagtspyd som et Scepter over Mennesker, der søgte hans Beskyttelse, og hyldede hans overlægne Sjæls- og Legems-Færdigheder! Ikke kan det da forbause os, at Oldtiden forgudede den lernæiske Slanges og den nemeiske Løves Banemand, og at den arcadiske Vildbasses Overvinder* blev agtet høiere, end den, der nu om Dage indtager en Stad, eller ødelægger en Krigshær.

* 122

Allerede tidligen søgte Menneskene blandt de vilde Dyr selv at skaffe sig Allierede i Kampen mod de Øvrige: Hunden og Hesten bleve deres Deeltagere i Jagten. Dette antyder Fablen om Centaurerne, der beskrives som sammenvoxede Mennesker og Heste, eller Hestemennesker. Men en gammel fordomsfri græsk Skribent udleder Navnet meget naturligt af "Tyr" og "gjennemføre," og siger, at Centaurerne vare de Første, som afrettede Heste til Ridning, og ved dette Middel skaffede sig Seiren over de vilde Oxer. Den ligesaa bekjendte Fabel om Actæon, der af Diana blev omskabt til en Hjort, fordi han havde beluret hende i Badet, og derpaa blev jaget og opædt af sine egne Hunde, udtolker ommeldte Forfatter ganske simpelt saaledes: "at Actæon af overdreven Jagtlyst havde tilsat sin Formue paa Jagthunde, og at Folk derfor sagde figurlig om ham, at hans *Hunde havde opædt ham*; thi" lægger han rigtigheden til "Jagthunde gjøre ikke Fortræd, men *logre* ad alle Mennesker." Vi lære heraf: 1) at Hunde tidlig ere brugte til Jagt, og 2) at Jagten ogsaa tidlig er øvet for Fornøielse. - Virgilius i sit Digt om Landvæsenet har følgende, Jagten vedkommende Stykke: "For

dine Hunde maa Du bære Omsorg, og ikke ansee denne Dont for den ringeste! Du maa føde dem vel med feed *Valle** baade de spartanske Mynder og de bidske Molosser! Har Du saadanne Vogtere, skal Du ikke frygte, at enten Ulve, eller Tyve skulle bryde ind i dine Fæhuse. Ofte kan Du ogsaa med dine Hunde jage de frygtsomme vilde *Æsler*, *Harer* og *Daadyr*. Ofte skal deres *Halsen* uddrive *Vildsvinene* af deres Skjul i Skovene, og *Hjortene* hen mod Garnet." En anden gammel Digter angiver, som et Kjendetegn paa *ægte Støvere*, at deres Ører burde være saa lange, at de i Løbet med dem kunne *skumme Dugen af Græsset*. Vi see ogsaa heraf, at Oldtidens Poeter ikke have været saa følsomme Jagtfjender, som mange nyere.

Naar i en Egn, eller i et Land, var gjort lyst mellem Rovdyrene - thi heelt udryddede bleve de ingensteds før Kruddets Opfindelse - saa at de, stundom med stor Møie, maatte opsøges; og da det græsædende Vildt naturligviis formeredes i Forhold til som hine formindskedes: saa rettede ofte den Jagtlystne sit Kast og sit Skud efter mindre farlige Fjender, hvorvel Vildbassen, naar han opirredes, just ikke kunde regnes blandt de foragtelige. For det meste var det vel dennes * 123 og Hjortens og andres lækkre Kjød, som lokkede; men saasnart der bleve Konger og Vældige til paa Jorden, jøge disse dog stundom blot til Lyst. Herpaa finde vi Exempler i mange Landes gamle Sagn og Sange. Af det ældgamle indiske Skuespil "Sacontala" lære vi, at den fromme Antilope maa bløde saavel som den blodtørstige Tiger. Den forelskede Dido forlyster - sig selv til Fordærvelse - Æneas med Jagt; og Celternes Konger fælde, i Fredsdage, den kneisende Hjort og den letspringende Raa.

Hvad Jagtredekskaberne i denne Periode angaaer, da synes de at have Indskrænket sig til Bue og Pile, Kastespyd og Landse - Jægergarn og Snarer tilhøre det næste Tidsrum. Kun i enkelte Lande reed Man paa Jagten - i Thessalien paa Heste, i Ostindien paa Elephanter. Hunde brugtes mere almindeligt; men Falkejagt var aldeles ubekjendt.

Det jagede Vildt indskrænkede sig til de større Arter af kjød- og græsædende Dyr. Der vare nok af disse, og derfor slap endnu Haren, Ræven og alle de mindre fri, saavel som Fuglene, der desuden ved deres hurtige Flugt let undgik Pilen, og som først bleve Menneskets Bytte, da dette blandt deres egen Art havde forskaffet sig en Medhjælper.

Sluttelig bemærkes: at denne Jagtens første Periode kan siges endnu at vedvare hos mange Folkeslag - saa mange næmlig, som øve Jagten som Næringsvei: Nordamerikaner, Nord asiater og flere, der leve omtrent i oprindelig Naturtilstand, og hidtil saa lidet have befolket deres Lande, at disse snarere tilhøre de vilde Dyr, og Menneskene hos dem kun boe til Leie. Men vi følge her Jagtens Historie i de befolkede og cultiverede Verdensdele.

Anden Periode. Jagten øves mere til Fornøjelse, end af Nødvendighed.

Dersom denne korte Oversigt gjorde Fordring paa logisk Rigtighed og Orden, burde her intet Afsnit gjøres, da begge Perioder egentlig sammensmelte og løbe saaledes i Eet, at ingen bestemt Grændse mellem dem kan drages. Men vi skrive jo blot til Læsernes Morskab, og vide af Erfaring: at de Fleste godt lide et Ophold i Fortællingen, til at drage Aande i - som det hedder - og summe over paa det Fortalte. Og ville vi da fortfare efter den Plan, som først kom os i Tanker.

Saasnart et Folk havde naaet en vis Grad i sin fremskridende Cultur; naar, til Eiendoms Beskyttelse, Love afløste Spydtagen; naar 124 rolig Besiddelse og Velstand fremavlede de skjønne Kunster og mangehaande Opfindelser, og saaledes forflerede de Forlystelser, hvortil medfødt Naturdrift skynder Mennesket - da blev ogsaa Jagten en Idræt, som de Mægtige og Rige øvede til *Morskab*.

Nu kom ogsaa Raden til de mindre og værgeløse Dyr, og de, der vare for smaae og for hurtige, og derved undslap Pilen, bleve hængende i Snarer og Garn. Ikke hjalp nu længer Haren dens snelle Been, ej heller Kramsfuglen dens Vinger. Den Sidste fangedes i Doner, den Første i Garn og med Hunde; og Begge taltes blandt de mangfoldige Retter paa Smarodsernes Borde - hvilket en Satyricus, som levede for over 18 Secler siden, underviser os om. Men den Samme lærer os endvidere: at ogsaa de større og stærkere Dyr fangedes i Garn. Den endnu langt ældre Fabel om Løven og Musen viser, at ogsaa Dyrenes Konge blev et Offer for denne listige Opfindelse. Ja, uden Samme vilde det ikke bleven muligt at forsyne de grusomme Romeres utallige Amphitheatre med de glubende Dyr, mod hvilke bortflygtede Slaver og andre Dødsdømte maatte stride. Til et Beviis, at Jagten i de tættest befolkede romerske Provindser øvedes, ei alene til Forlystelse, men ogsaa af Forfængelighed, er et Sted hos formeldte Satyrskriver, hvor han skjemter med dem, "der om Morgen drog ud med stort Følge, med Pakæsler og *Garn*, og det just over Torvet (hvor de fleste Mennesker vare samlede), for mod Aften at hjemdrage samme Vei med et *kjøbt Vildsviin*."* Dette giver os tillige et Vink om, at paa den Tid maae Appeninerne allerede have været temmelig vel rensede for disse Dyr.

Vi kunne her upaaankede glide hen over et Tidsrum af et tusinde Aar, i hvilken Jagtkunsten (Tydskerne vove endog at kalde den *Videnskab*) beholdt sin Skikkelse uden væsentlige Forandringer og Opfindelser. Først i Middelalderen opkom med Riddervæsen, Lehnsvæsen, og medens al anden Ret sad i Spydtagen, en ny Ret, som hedde *Jagtret*; og medens Menneskerettigheder traadtes under Fødder, hævdede de Vældige

Jagttrettighed med haarde og blodige Straffe.

Skjøndt det ikke er aldeles bestemt, naar denne Indskrænkning i almindelig Jagtfrihed tog sin Begyndelse, kan det dog ikke feile, at ^{*} 125 den jo maa søges i det 11te Aarhundrede, og i Normandiet hvorfra Wilhelm Conqvestor indførte de barbariske Jagtlove til det 1066 erobrede England, og hvor de, den Dag i Dag, gjælde i oprindelig Strængthed paa de normanniske Baroners Descendenters Godser, uagtet Alt, hvad derimod er skrevet og talt i Parlamentet. For at gjøre sig et Begreb om den vilde Erobrers ubændige og umenneskelige Jagtraseri, behøvede Man blot at vide dette: at han lod en Strækning af flere Qvadratmile i Englands frugtbareste sydlige Deel ødelægge og forvandle til Vildbane, idet han udjog nogle tusinde Landboere fra deres Hjem, og lod deres efterladte Boliger - Landsbyer - afbrænde. Næsten lige ned til vore Dage have Britterne af de her fremvoxede og fredede Skove taget Tømmer til deres Flaade. Han satte Livstraf paa enhver, af Uadelige udøvet, Jagt, og denne Blodlov fyldte Englands Skove med Fredløse og Røvere. Om disse have mange Sagn og romantiske Sange vedligeholdt sig; og ville vi alene, for Yndere af de walter-scottske Fortællinger, henvise til Ivanhoe, i hvilken Krybeskytten og Røveren Robin Hood spiller saa interessant en Rolle; samt til Cloudesleys Ballade i "Nordlyset."

Besyderligt nok, at denne Opfindelse at gjøre Jagten til et Regale, eller Monopol for Regentere, ikke har udbredt sig videre, end næmlig til Frankrig, England, Tydskland og Danmark; at i det sydlige Europa, i et Land f. Ex. som Spanien, hvor alt Andet, baade aandeligt og legemligt, har været lænkebunden,* at Jagten der har været det Eneste fri - saa fri, at en Udlænding, en Kjætter (Britten Twis) har som Jæger kunnet gennemreise hele den pyrenæiske Halvø. Oprørende Exempler paa Jagtdespoti gives især i Tydskland, hvor Mennesker, der overtræde Jagtlovene, skydes med samme Rolighed, som en Hund, der træder over i Jagt tyrannens Revier. Den sandfærdige Begivenhed, at en Bonde blev tvungen til at æde med Skind og Been en lille Harekilling, han havde fanget: var kun en sindriig Variation paa jevnlige Grusomheder.

Her især steeg og i denne Periode Jagtlysten til Lidenskab, og udartede til et Slags Modegalskab, til hvilken hverken før eller siden saaes Mage. Og var det ei alene Fyrster og Adelsmænd, der offrede til Diana, eller - mindre hedensk talt - tilbade Sanct Hubertus;** men ^{*} 126 selv de Geistlige - baade de Velærværdige og Høiærværdige - vare saa hengivne til Jagten, at de gik udrustede til Kirken, og lode blot Vaaben og Hunde udenfor, medens de derinde i muligste Hast læste Messe; hvorpaa de kastede Ornaten, og i Jagtklædning fore ud til de ventende Cammerater. Dette Jagtuvæsen gik omsider saa vidt, at Paven saae sig nødsaget til, ved en Bulle reent at forbyde hele Standen denne verdslige Piaseer. (Snurrt nok! naar Man betænker, at det var paa samme Tid, at Geistligheden uden Sky og Paaanke øvede al Slags Liderlighed; og at det eneste Baand paa denne Tøilesløshed var en Bulle, som bød: "*At ingen aabenbar Pæderast maatte indvies til Biskop!!!*" Skørlevnet og Hoer ændsedes ikke).

En Opfindelse, der snart udbredte sig til alle de ovenfor opregnede Lande, var Falkejagten. Hvor og naar den begyndte, er ikke afgjort. Saameget er vist: at den allerede i det 13de Aarhundrede var i fuld Brug herinde i Danmark, og at danske (islandske) Falke søgtes udenlands. Endnu tilsidst i det forløbne Seculum sendte de danske Konger afrettede Falke, som høitanseete Foræringer, til fremmede Hoffer; og mange endnu Levende ville godt kunne erindre sig, at Falkoneergaarden ved Kjøbenhavn virkelig havde *Navn af Gavn*, samt at Jagten med disse Fugle var en ligesaa almindelig Hofforlystelse, som Parforce-Jagten. Falkens - eller som den i Kæmpeviserne rettere kaldes - *Høgens* Dressering; hvorledes den, sat paa en bevægelig Ring, ved Søvnløshed udmattedes og bragtes til at glemme sin vilde Tilstand o.s.v., vilde vi, som det der ikke længere har nogen practisk Nytte, forbigaae. Saa vanskelig som Oplæreisen af denne fjedrede Jagtammerat var (det blev en vigtig Green af Jagtvidenskab, som havde sine egne Professorer, Falkoneermestere og Adjuncter), saa let var Anvendelsen: Jægeren reed i Marken med Fuglen, hvis Hoved indhylledes af en Hætte, paa sin behandskede Haand; og naar et Stykke Vildt reistes, toges Hætten af. Falken steeg da iveiret og styrtede sig ned paa sit Bytte, hvilket kaldtes "at slaae" og "at støde." Ei alene Fugle vare Gjenstanden for denne Jagt; men ogsaa løbende Dyr, som Harer og Raadyr, Den farligste (for Fuglen), maaskee derfor den meest yndede Falkejagt, var den efter Heiren. Saasnart denne øiner sin Fjende, trykker den sig fladt ned, lægger Hovedet fast paa Ryggen og opstiller sit spidse Næb, som en Bajonet, til at modtage hiin. Lykkes denne Manoeuvre, spidder Falken sig selv; i manglende Fald er Heiren forloren.

127

Falkejagten, som hverken kræver Færdighed, Mod eller Anstrængelse, og som derfor i det høieste kun bør sættes ved Siden af Myndejagten, holdt sig vistnok saalænge, alene fordi det var en Jagt for Damer; og det ikke blot fordi disse uden Fare kunde øve Samme, men og fordi Cavaliererne nu kunde nyde et saa behageligt Selskab, hvilket de paa andre Jagter maatte savne.

Tredie Periode. *Jagten øves ikke længer af Nødvendighed; men noget for Fordeel og mere for Fornøielse.**

Krudtets Opfindelse gjorde Epoche i Jagten, saavel som i Krigen; dog ikke strax, thi det varede endnu næsten 300 Aar, inden Laasebøssen kom til at fortrænge Buen.

Den tydske Munk *Barthold Schwarz* tilskrives Æren for denne høist-vigtige Opfindelse 1354; men den er

meget ældre. Ei at tale om Chineserne, vide vi med temmelig Vished, at Krudt er brugt 1344 i Beleiringen af Algeziras i Spanien, og rimeligviis i Søslaget ved Cressy 1346. Med Kanoner, skjøndt meget ufuldkomne, gjordes den første Anvendelse. Mod Slutningen af det 15de Aarhundrede opfandtes Luntebøsser, som vel kunde anvendes i Krigen, fornærmelig ved Beleiringer; men ei til Jagten. Først da Bøsserne, et Hundrede Aar senere, i Nürnberg forsynedes med Laase, begyndte Ildgeværet at fortrænge Buen fra Krigerens og Jægerens Skuldre. Her anvendtes Flintestenene første Gang til at antænde Krudtet; men først efter endnu et Sekels Forløb fik Laasene den sidste og fuldkomne Indretning. Nu var ingen Fugl saa hurtig, at den jo maatte herved, og Jægeren kunde nu først siges at udstrække sit Herredømme over hele den vilde Natur.** - Denne er Jagtens sidste Epoche.

Laasebøssens Fortrinlighed, fremfor alle andre Jagtvaaben, viste sig i dens ødelæggende Virkninger paa forskjellige Dyrarter. Ulvene udryddedes efterhaanden aldeles i nogle Lande, som England og Danmark, hvilket ikke kan tilskrives stigende Cultur, eller tiltagende Folkemængde alene; thi disse Dyr's Forsvinden skriver sig i begge Lande fra en ældre Periode, og tilmed er det stærkt befolkede Frankrig ^{*}-^{*} 128 endnu slemt belempret med disse besværlige Gæster, hvortil Aarsagen især maa søges i de idelige Krige. Ligeledes udryddedes Vildsvinene i begge de omtalte Lande, og i England havde Rævene maattet dele Skjæbne med dem, hvis ikke jagtlystne Godseiere af og til havde forskrevet nogle fra Fastlandet. Andre Dyrarters Antal er betydeligt formindsket, f.Ex. Hjorte og Daadyr, som nu kun enkelte Steder findes i fri Tilstand; men paa flere vedligeholdes i Dyrehaver. De gavnlige Følger heraf for Landvæsenet ere indlysende: i Sikkerhed for den røverske Ulv, græsser nu Faaret og de øvrige Huusdyr; Sæden omrødes ikke mere af Vildsvinet, og de faa Rugvipper, som den landflygtige Hjort afklipper hist og her, kunne næppe savnes. At Ulvene i Frankrig endnu ei have deelt deres Cammeraters Skjæbne i Danmark og England, derfor kunne de vel tildeels takke de tilgrændsende store Bjergstrækninger; men endnu mere de indvortes og udvortes Krige; især under Revolutionen fik de flere Aar uhindret Magt til at formere sig. At Vildsvinene og de store Dyr end nyde samme Gunst i Tydskland, derfor bør de vel alene takke dette Riges storaristocratiske Forfatning. Men med bedre Constitution og varig Fred vil Turen ogsaa komme til dem der.

Her vil vistnok være det meest passende Sted at kaste et Blik paa vort Fædrenelands legislative Jagtforfatning.

Vi have tilforn givet tilkjende, at Jagtlovene ogsaa her engang gjaldt i viid Udstrækning og ubillig Strængthed, som dog udøvedes meest af de adelige Godseiere - skjøndt langt fra ei i den Grad, som hos vore sydlige og vestlige Naboer. Men da med nærværende Regjering Menneskerettigheder - følgelig ogsaa Bønderettigheder - bleve Dagens Orden: kunde hine Loves Hævdelse ikke bestaae med Bestyrelsens Liberalitet. Sjeldnere og sjeldnere blev Straf - og den stedse mitigeret - for Jagtforseelser. Og da den seneste Jagtforordning af 1741 var - udenfor kongelig Vildbanes Grændser - ubestemt, og kunde modtage flere Fortolkninger, saa antoges gjerne den mildeste. Pengebøder af 50 Rdlr. bleve - paa yderst faa Undtagelser nær - de høieste, Man kjendte; men oftest tilfredsstillendes Klagerne ved Forligelses - Commissionen med en ubetydelig Kjendelse til Fattiggassen. Da Veien til Eiendomsret banedes for Fæstebønder, og Udskiftning fuldførtes, blev Jagtfrihed for denne Stand tillige betænkt. Det bestemtes udtrykkeligt: 1) at ingen Godseier maatte ved Salg forbeholde sig Jagtrettigheder paa de solgte Eiendomme, og 2) at enhver Selveier, 129 ved Indhegning, erholdt Samme. Senere tilbødes den endog, uden denne Clausul, for en ringe Afgift af 6-8 Sk. pr. Td. Hartkorn, eller bortforpagtedes ved Auction, hvor Grundeiernes Bud da toges i særdeles Betragtning. Endelig ere nu Bøderne for Jagtforurettelser ansatte til 25 Rbd.; og da Talen her er kun om "at findes med Gevær og Hund paa fremmet Jagt," kunne de forrige enorme Mulcter af 200, 500 og 1,000 Rdlr. vel ansees for at være ophævede.

At endnu Jagtret og Markfred undertiden kan komme i Collision, hvor næmlig den Ene har Jagtret paa den Andens Eiendom, kan vel ikke nægtes; men det er at forvente, at begge Rettigheder omsider ville forenes for Selveierne.

At Vildtet jo, under saadanne Omstændigheder, vil formindskes, er ei heller at nægte; men Menneskene ville formeres; thi Begges Formerelse staaer altid i omvendt Forhold til hinanden. Og skulde engang de Sidste vorde saa mange, at enhver dyrkelig Plet anvendes til at føde dem - ja da vil ogsaa Jagten afskaffe sig selv: Uhrhøns ville ikke søges længer i Heden - for der er ingen Hede meer - men i Museer og Billedbøger; Harer forskrives fra Sibirien, og kun paa Millionairers Borde paradere ved Siden af Skildpadder; Agerhøns ville faae Rang med Fasaner, og Brokfugle med Ortolaner. Rige Folk ville drive Luxus til den uhørte Grad, at have Lunde med 2 Skjæpper 130 Land, for deri, et Par Uger For- og Efteraar, at skyde en Snejpe eller to; Man vil anstille Klapjagt efter Lærker; den der faaer en Kramsfugl vil misundes, og at skyde en Bekkasin vil gjøre Epoche i et Menneskes Liv. - Dog, lad os her holde inde! og ikke bedrøve vore Læsere med videre Udmaling af saa bedrøvelige Tider. Ingen af dem skal forhaabentlig opleve Samme. Hellere ville vi berolige dem med de Sorg-løses almindelige Raad: "Lad den sørge, som længst lever, og den lukke Døren, som sidst gaer ud!"

Før vi slutte nærværende Afhandling, bør vi ei heller undlade at bemærke: at i vore videnskabelige Dage er ogsaa Jagten - og det først af vore systematiske og grundige Naboer mod Sonden - ophøiet til en Videnskab, som i offentlige Lærestalter foredrages i Forbindelse med Forstvidenskab, og doceres i Katechismusser og Lærebøger.

Vildtets Naturhistorie. Haren

Den talrige Slægt Glires, hvis første Særkjende er, at de ei have Hjørnetænder; men fire Fortænder - to oven og to neden, og en Aabning til Kindtænderne - kalder Man, for den Brug, der, som oftest til Menneskets store Skade, gjøres af disse haarde og skarpe Redskaber, *Gnavere*; de Fleste af dem kunde ogsaa gjerne hedde *Gravere* - Man tænke blot paa Musenes, Rotternes og Kaninernes underjordiske Værker! - Det andet Særkjende er, at Bagbenene ere meget længere, end Forbenene, hvilket giver dem en hoppende Gang! - Nogle Arter ere drøvtyggende, blandt hvilke vor Hare.

Harens Beskrivelse

Haren (lat. *Lepus timidus*, fr. lièvre, engl. hare, tysk Haase) er i Kroppen af en Rævs Størrelse; men veier mindre, sædvanligt 8 \$\$\$. Ramleren (Hannen) er lidt større, end Sætteren (Hunnen), og kan veie 10 til 11 \$\$\$. En gammel og meget feed kan stundom overskride denne Vægt; men 11 \$\$\$ er allerede en Sjeldenhed - den største, vi have seet og hørt omtale, veiede 13 \$\$\$. Hovedet er ovalt; Overlæben er kløvtet (deraf Benævnelser "Hareskaar"), og indenfor sidde de omtalte Familietænder.* Munden kan ikke aabnes videre, end at Man kan stikke en Finger mellem Tænderne. Mulen er besat med Knurhaar.**

* *
-- 132

Øinene ere forholdsmæssigt meget store, udstaaende og saaledes stillede, at - Man *troer*, den kan see baade for og bag, uden at bevæge Hovedet. Vi, for vor Deel, finde Lyst til at opkaste følgende Spørgsmaal: Hvorfor sætter Haren sig opreist paa Bagdelen, og vender *Siden* til, for at see efter Hunde og Mennesker, som pludseligt have skrækket den op af sit Sæde? Vist nok fordi den er opskrækket ved *Lyden*, og fordi den maa see - i det mindste saa tydeligt som muligt - *fra Siden*. Den gjør især denne Manoeuvre efter et *Bagskud*; den har altsaa endnu ikke seet, Hvo der frembragte Knaldet. Endnu Eet: Jægere af lang Praxis ville vist mere end eengang have bemærket: at Haren i sit Sæde, naar den hører Noget lige foran, eller lige bag ved, hæver Hovedet lidet, og dreier det langsomt og forsigtigt med *Siden af det* mod den bemærkede Lyd. Endeligt: naar Haren løber *lige* mod Skytten, og denne staaer ganske stille, vil den - endog ofte paa aaben Mark - nærme sig ham paa godt Skud; men ikke saa, om den kommer i skraa Retning. Vi synes, Man kan antage: at da Øiet er lidet bevægeligt, kan Haren kun see til Siden. Dens Syn er iøvrigt som alle de Dyrs, der færdes meest om Natten, svagt; dog ikke svagere, end at det jo viser den sine Fjender - vel at mærke, tydeligst *fra Siden*. - En anden Mærkværdighed ved Harens Øine er denne: at den ei kan drage Øienlaagene ned over dem; hvorfor Man længe nærrede den Vildfarelse: "at den aldrig sov!" Nu veed Man bedre, at der næmlich oppe under Laaget befinder sig en tynd Hinde, som kan trækkes ned og bedække Pupillen. Forfatteren af denne Afhandling har engang paa blød Snee nærmet sig en Hare, uden at den mærkede det. Den havde Hinden nede over Øiet, og viste tydeligt at den sov; thi Hovedet nikkede, som ledeløst, til Siden. - Ørene ere i Forhold endnu større, end Øinene; thi de ere længere, end hele Hovedet. Deres Structur - thi Størrelsen alene udvirker ikke dette - lader Haren opfange enhver hørlig Lyd, og sætter den saaledes i Stand til, ved Benenes Hurtighed at skjule sig for, eller undgaae dens mangfoldige Fjender. Man seer den derfor altid, udenfor sit Sæde, at bevæge disse Lemmer i alle Retninger, hvilket Man - ligesom hos Hesten - kalder: "at klippe." Selv siddende letter den Ørerne op fra Nakken, og først naar den mærker Fare trykker den dem igjen ned. At Man næsten altid seer den *saaledes*, kommer heraf, at den *først* har mærket lagttageren. - Ogsaa en god Næse har Naturen skjænket dette Dyr. I Ramletiden - den største Deel af Aaret - vil Man see Hannen gaae *paa Foden* 133 af Hunnen, og med Næsen i Jorden følge dens Spor saa godt som nogen Støver. Ja, ikke saa meget sjeldent vil Man erfare, at en gammel Hare, som fra mangan en heldig overstaaet Fare har lært at kjende sin værste Fjende, Mennesket, paa Lugten, dreier af eller vender om, naar den kommer i Vinden af Skytten. - Harens Hals er kortere og tyndere, end andre Dyrs af samme Størrelse. I Nakken, lige bag ved Ørerne, er den saa ømfindtlig, at et Hug med Kanten af Haanden der øieblikkeligt dræber den. - Forbenene ere lige; men dog gaaer den *lidt fransk* (udad) paa dem, saavelsom paa Bagbenene. Hine flytter

den vexelviis (ikke samlede, som Bagbenene), det ene næsten lige bag ved det andet; mærkeligt nok, at den, til stærkt Løb lige ud, slaaer an med venstre Fod; men ved Dreining til Høire, skifter den om. Forbenene ere de eneste Vaaben, den bruger i sin eneste Strid, næmligt mod Medbeileren. Løierligt seer det ud, naar to Saadanne reise sig mod hverandre, og tjatte med deres smaae Pusselanker, der vel ere bevæbnede med fire Kløer; men alligevel kun sjeldent bringe Blodet til at flyde. Underneden ere Fødderne - ligesom de bagerste - tæt beklædte med Uld og Haar. Bagbenene ere et Qvarteer længere, end Forbenene, hele Foden næmligt, paa hvilken den hviler, ligesom Kaninen og andre af denne Art. Ogsaa flytter den dem altid begge samlede (paa eengang); saa at Man kan sige om den: at den *gaaer* paa Forbenene og *hopper* paa Bagbenene; men dette er kun naar den bevæger sig meget langsomt; i Løb derimod sætter den alene Sokkerne til Jorden. I sagte Humpen sætter den Bagfødderne ind under sig, næsten hen til Forbenene, hvorover den da seer rundrygget ud, og meget høiere bag, end for; i Spring derimod er Ryggen lige. Formedelst Bagbenenes Længde og deres Seners store Fjederkraft, formaaer den at springe meget hurtigt; den er istand til at tage Spring paa 8 Alen, og derover. Det ulige Forhold mellem For- og Bagbeen bevirker endvidere, at den løber bedre *opad*, end *nedad* - hvoraf den, jaget af Mynden, ogsaa godt veed at benytte sig. Den kan endog entre opad en næsten lodret Sandklint. Naar Haren sidder i sit Dagsæde, strækker den Bagfødderne lige hen til Hovedet, og krymper sig altsaa saaledes sammen, at den ikke synes uden halv saa lang, som den virkelig er. Mærker den Fare, trykker den Hovedet tæt til Jorden, med Ørerne hen ad Nakken. Denne sammenkrympede Stilling gjør, at naar Man skyder den paa Hovedet eller Forparten, lader det, som om den kastedes ud af Sædet ved Skuddets Kraft; træffer Man den i 134 Bagdelen, skeer dette ikke. - Haren har en stumpet, tre Tommer lang Hale, hvis Spids bøier lidt opad, og som den ei kan bevæge til Siderne. Mærkelige ere Hannernes Testikler, der, udenfor Ramletiden, sidde høit oppe under Ryggen, og altsaa ikke bemærkes før den bliver veiet ud; i Yngletiden synke de ned. Dette har givet Anledning til tossede Sagn: at Haren er en Hermaphrodit, eller at den skifter Kjøen, saaledes at den, der iaar er Ramler, til næste Aar bliver Sætter; og omvendt.

Skjøndt ingen ordentlig Jæger, der vil holde Hævd over sin Vildtstand, skyder Harer om Sommeren; kan det dog indtræffe, at han faaer Brug for een i Yngletiden: hvorledes skjelner han da Ramler fra Sætter? De fleste af Skjelnemærkerne ere saa fine og upaalidelige, at den meest øvede endda kan tage fejl. Dog ville vi derfor ikke undlade at fremsætte de bedste, vi kjende: 1) *Ramleren er forholdsvis større, end Sætteren*; men en ung Ramler og en gammel Sætter kunne være *lige store*, og den Første stundom mindre, end den Sidste; følgelig duer dette Kjendemærke ikke. 2) *Ramleren - siger Man - krummer Halen mere opad, end Sætteren*; men, naar en Hare springer, Hvo kan da i saadan Hast skjønnne herpaa? og kommer den i andre Retninger, falder Skjelnetegnet bort. 3) *Naar Ramleren farer ud af sit Sæde, skal den, efter nogle Spring, slaae op med Bagparten, som om den vilde kaste Jorden eller Støvet i Veiret*. Inden Man faaer iagttaget dette Kjendemærke - *om det bolder Stik* - er den maaskee ude af Skudvidde. 4) *I Sædet ligge Ramlerens Ører mere adskilte*. Dette er noget sikkrere; men ikke altid. 5) *Ramleren har større Hoved, og Mulen paa den synes at være opsvulmet*. Endnu sikkrere; men Hvo er altid istand til at bemærke det? Der gives endnu flere, ligesaa mislige, Skjelnetegne; men vi ville indskrænke os til, slutteligt at anføre det tydeligste: *Den Hare næmligt, som støver, løber snart med Næsen til Jorden, snart løfter Hovedet og kikker - det er Ramleren, som gaaer paa Foden af Sætteren*. Han er saa opsat paa denne forliebte Jagt, som han ogsaa øver om Dagen, at han snart hverken bryder sig om Jæger eller Hund. Forfatteren har seet en Sætter, derefter en Ramler, derefter en Støver - alle Tre feiende en lang Strækning omkring efter hverandre, indtil Sætteren standsede, Ramleren ligesaa, og Trediemand altsaa kom dem saa nær, at han forpurrede det ømme Eventyr; og Elsker og Elskerinde hver tog sin Vei.

Harens lækkre *Kjød* gjør den fornæmmeligt til Gjenstand for Menneskets 135 Efterstræbelser. Det er velsmagende, skjørt og - naar det vorder rigtigt tillavet* - tillige saftigt og nærende. Det har en eiendommelig Velsmag, saa Man aldrig - hvor ofte det end spises - bliver kjed deraf; og med hvilken kun Raadyrets har nogen Liighed. Jo federe Haren, jo behageligere Kjødet. - Allerede for henvend 2,000 Aar siden har derfor en Digter, som forstod sig paa Hvad der smagte godt, erklæret "*Haren for det lækkreste af alle fiirføddede Dyr*," ligesom han og - med ligesaa stor Føie - giver "*en feed Kramsfugl Rangen over alle spiselige Fugle*." - Talgen bruges af Almuen som et Middel mod Senehævelser og indvendig Beenskaade.

Harens *Skind* er tyndt og svagt, saa Man hidtil ikke har vidst at gjøre nogen Brug deraf; men dette Skind bærer et Slags Uld, eller uldagtige Haar, der udgjør det vigtigste Material i Hattefabricationen. - Haren har, som Raadyret og flere, en Sommerkjole og en Vinterkjole; den Første er tynd og, saa at sige, enkelt; den afbenytte vi ikke: den Sidste er *dobbelt*, og dens *Underfoder* er det egentligt vi begjære. - Men lad os gaae ordentligt frem, og afbilde Morten i begge hans Dragter! Om Sommeren da er hans Farve paa Ryggen og Siderne en Blanding af Brunt, Graat og smudsigt Blegrødt; under Bugen og mellem Baglaarene er han graahvid. Under Halsen og i Nakken er han brunlig-rød; Forbenene have samme Farve;** den indvendige Kant af Bagbenene og Foden ere lidet lysere. Hovedet er igjen mørkere, med en lysere Stribe fra Ørerne ned over Øinene. Ørerne ere ovenpaa rødagtige med sorte Kanter og Flip. Ogsaa Halen er udvendig sort med hvid Spids; indvendig ogsaa hvid. - Vinterkjolen har overalt renere Farver: paa Ryg og Sider mørkere, dog lidt stikkelhaaret eller gnistrende; Bugen er nu sneehvid, og mellem den og Siderne løber en brunrød Rand. Ryg og Sider have den omtalte dobbelte Besætning: de længere og stride Haar, og den kortere, tætte og silkebløde Uld, som bruges til de fineste Hatte. For at faae denne, * * 136 afklipper Man derfor de længere

Spidser af *Haarene*. En Hare skal bære kun 2 Lod af Vinterulden, saa let er den; og Man regner 8 Lod til en fiin Hat. - Ulden har den Egenskab, at den let *filter*, ei alene med *Blod*, men og med *Vand*; det Første forstaaer kun Hattemageren at opløse; og de Klatter, som Vandet sætter, ere vanskelige for enhver Anden at udrede. * Vil Man altsaa med Fordeel sælge sine Vinter-skind, iagttager Man Følgende: 1) Kan Man skyde Haren i Sædet, holder Man - og helst fra Siden - paa Hovedet! ** løber den, skyder Man ikke paa for nært Hold. 2) Saasnart Haren falder, iler Man til og holder den ved Ørerne iveiret, til Urinen kan løbe af; thi denne filter næsten ligesaa slemt som Blodet. 3) Man veie ikke Haren ud, før den flaaes; og endeligt 4) udspile Man Skindet med mange Søm, og Kjødsiden indad - ligesom Grævlinge- og Sælhunde-Skind. - Hvad endnu Farven angaaer, bemærkes videre: at i de sydligste Lande af Harens Opholdssted - omtrent fra den 4ode Grad til Vendekredsen - faaer den ingen Vinterkjole; i de nordligere - omtrent fra den 60 til 70de Grad - er Vinterkjolen hvid: *** og i de allernordligste faaer den slet ingen Sommerkjole: men er stedse hvid.

Af det Sidstanførte sees nu og Harens Fødeland, der strækker sig næmligt fra de nordligste Polarlande, saa høit op, som Ræven kan leve, og lige ned til Vendekredsen. I den hede Zone, samt paa den sydlige Halvkugle, findes ingen. Underligt nok! paa Island ikke heller.

Harens *Fødemidler* ere mange. Den æder alle spiselige Græsarter; dog helst Bladene: videre mange Slags Mosarter, og Lyngens yngste Skud. Om Vinteren skraber den Sneen bort, for at finde disse; men søger dog hellere Rugmarkerne, og Skovene, hvor Trækroppene ere dens kjæreste Føde. Er Vinteren stræng, Sneelaget tykt og haardt, gaaer den *hjem* - som det hedder - i Haverne, hvor den fornemmeligt gotter sig ved Grønkaal. Denne kunde Man unde stakkels Morten, dersom han ikke forgreb sig paa *Træernes Bark*.

Frugttræer - især

* * * *
--- 137

Æble- og Pæretræer - maae føle hans hvasse Tænder; og det Værste er, at Saaret, de bibringe, ikke kan læges; men vorder til Kræft, og - Træet gaaer ud.* - En anden Skade anretter Haren i unge Granplantninger: saa højt, han kan naae, afbider han Topskuddet, hvorved Planten taber sin ranke Dannelselse, og forsættes i sin Væxt; thi een af Sideskuddene maa nu, men langsomt, hæve sig til Topskud. - I Kornet gjør Haren ingen mærkelig Skade; thi den lader sig nøie med Sidebladene, tager sjeldent fat paa Stokkene, og aldrig paa Vipperne. I enkelte Egne har Forfatteren dog seet, at Haren gjør sig en Sti gennem den fuldvoxne Rug, idet den afbider Straaene ved Roden. Dens Hensigt er rimeligviis ingen anden, end at have fri Gjennemfart, uden at molesteres af Duggen. - I Haverne søger den endvidere flere Slags Kjøkkenurter; men ingen er den kjærere end Persille, hvorfor Man ogsaa paa nogle Steder anbringer denne Væxt som Løkkemad i Fælder og Snarer. Buxbom hører ogsaa med til dens Delicatesser; men fremfor Alt holder den sig til - *Lavendler*. - Haren søger ikke sin Føde om Dagen; men først en halv Time efter Solens Nedgang forlader den Sædet, og er nu oppe hele Natten igjennem indtil ligesaaalænge før Solens Opgang. Dens bedste Spisetid er naturligviis først paa Aftenen, efter en heel Dags Faste. Den er alligevel ikke nær saa tidlig som andre græsædende og drøvtyggende Dyr; men kan ofte tilbringe to Dage og een Nat ganske roligt i sit Sæde; ** dette dog kun * *
-- 138

om Vinteren udenfor Ramletiden; thi i denne sin Elskovsperiode kan den ei engang sidde stille om Dagen. Om Sætteren endog vilde, faaer hun ikke Ro for Ramleren, der, saasnart han finder hende, gjenner hende op at dandse. - Det er en Mærkelighed ved disse Dyrs Levemaade: at om de end befinde sig i nok saa stor Mængde, *flokkes de dog aldrig*. Kun i Yngletiden seer Man flere samlede; men disse ere lutter Ramlere, der beile til een Sætter, og kæmpe paa deres Viis om hendes Besiddelse. - Før vi slutte Harens physiske Beskrivelse, maae vi gjøre opmærksom paa en Urigtighed, som vi have fundet i alle Naturhistorier: "at den kun giver een Slags Lyd fra sig," den velbekjendte næmligt, naar den gribes af sine Fjender, og som nærmest ligner et spædt Barns Skrig. Den har een til, naar den pludseligt bliver forskrækket, eller Man træffer den ved ganske smaa Killinger; thi da snorker den, eller pruster i korte og hurtige Stød. Begge Lyd frembringes i Ganen, og gaae igjennem Næsen.

Harens Forplantelse

Naar Man overveier, hvorlunde denne aldeles forsvarsløse Skabning efterstræbes Aar ud og Aar ind, ei alene af Mennesker; men ogsaa næsten af alle kjødædende Dyr og Fugle: maa Man medrette forbauses over, at den ei alene vedligeholder sin Art; men endog, under visse Omstændigheder - f. Ex. Mangel paa Ræve og milde Vintere - formerer den hartad til det Utrolige. Dette har ogsaa forledet de ældre, saavel Naturforskere som Jægere, til at beskrive Haren som langt frugtbarere, end den virkeligen er. Den Yngelsomhed, hvormed Naturen har begavet den, rækker, uden videre Overdrivelse, til at forklare Phænomenet; naar vi derhos lægge paa Vægtskaalen dens 139 mangehaande og tildeels forborgne Skjulesteder, samt at den i disse ofte i

flere Dage sidder tryk for Fjendens speidende Blikke.*

I Februar begynde Harerne almindeligviis at parre sig - at *ramle*, som det hedder i Jagtsproget. - Er Vinteren mild, allerede i Januar; men hvor stræng den end kan være, længere end til Marts udsættes ikke den forliebte Spøg. I October holder den op. Dog har Man og fundet nyssatte Killinger sidst i December. Det sees heraf: at Yngletiden stedse varer de 2/3 Dele af Aaret; og er Veiret mildt, skeer næsten slet intet Ophold.

Sætteren er drægtig i 6 Uger,** og giver næppe Die længere, end 14 Dage, da den atter bliver med Killinger. Den sætter følgelig 4 til 5 Gange om Aaret, ordentligviis 2 paa Gangen - undertiden 3 og 4, stundom kun een. Nogle paastaae, at den skal kunne sætte lige indtil 8 paa een Gang. Den maa vide, særdeles lønligt at skjule sine Smaa; thi de findes næsten aldrig.*** hverken af Mennesker eller Hunde, førend de allerede ere saa vidt, at de kunne forsørge sig selv, og løbe ret rask. I et Tidsrum af 4 Maaneder (Nogle mene 3) ere de fuldvoxne; og det er rimeligt, at de nu den samme Sommer selv begynde at yngle. De, som altsaa ere satte i Marts, kunne da kaste Killinger sidst i August eller først i September, og maaskee endnu engang sidst i October eller først i November. Nogle have bestredet denne Mening; men at den er meer end blot løs Gisning, kan enhver Practicus overbevise sig om. Det hænder sig næmligt ikke saa sjeldent, at Man efter 12te September skyder en Sætter, som enten har Killinger i Livet eller Mælk i Patterne; at denne nok kan være fuldvoxen, men dog have kjendeligt finere Been og mindre Hoved, og naar Man veier den, vil Man finde dens Vægt 5 til 6 \$\$, altsaa langt under en gammel ^{*}_—^{*}_—^{*}_— 140 Hares. Det lader sig næppe modsige, at dette er en ung, eller efter Talebrugen - *en Martshare**

Jægere - og det ei saa ganske faa - som vel forstaae at veie en Hare ud; men ei at anatomere den, og som tillige vistnok maae være større Elskere af Digt, end af Sandhed, sige: "at Haren paa een Gang kan have to Kuld i Livet - store Killinger og ganske nyligt skabte." Forfatteren, som vel aldrig har haft stor Praxis blandt Sættere, har dog seet en temmelig Deel Drægtige opskæres; men aldrig fundet mere, end eet Kuld. Før han altsaa med egne Øine erfarer det, kan han ikke beqvemme sig til at troe en saa ganske anomalisk Afgang fra Naturens Love. Man behøver ingenlunde at tage sin Tilflugt til et sligt Vidunder, for at forklare Harernes stærke Formerelse. Lader os blot antage: at en Sætter føder hvert Aar 8 Killinger: at den ene af første Kuld ogsaa er af Hunkjønnen, og samme Aar føder 2: saa have vi 10 af den ene Sætter. Naar det videre antages, at det halve Antal af Harer er Hanner, det andet halve Hunner: saa er dog deres Formerelse femfoldig, o: Facit faaes ved at multiplicere med 6. Begynde vi altsaa med 2 Harer, have vi: 1ste Aar 12, 2det 72, 3die Aar 452. Lad os videre antage: at paa Smaaøer, hvor slet ingen Ræve findes, alligevel en 2/5 Part af Yngelen ødelægges af Harens mange andre Fjender, saa faae vi dog følgende Progression: 1ste Aar 8, 2det Aar 32, 3die Aar 158. At denne Beregning er temmelig rigtig og ingenlunde for høi, har flere Erfaringer bekræftet os. Paa den lille Ø Thunø, vesten for Samsø, bleve Harerne, i et Tidsrum af 20 Aar, tre Gange aldeles udryddede.** Jagteieren fik hver Gang et Par Killinger - aldrig flere end 4 - fra Fastlandet, og - 3 Aar derefter vrimlede Øen af Harer, saaledes at 5 Skytter engang i denne Periode vides, paa een Dag, at have skudt 32. Men der gives da ikke heller Ræve. Men nu paa Fastlandet og de større Øer, hvor disse Rovdyr ikke ere udryddede, lad os der antage, at 4/5 Dele af Yngelen ødelægges, saa formere Harerne sig dog i stedse fordoblet Progression, som 2-4-8-16, o.s.v. ^{*}_—^{*}_— 141 Naar der nu her, efter en stræng Vinter, paa en Qvadratmiil befinder sig 8 Harer:* da vil dette Tal i det 3die Aar være steget til 64, og i det 4de - til 128. Hvor da en Jagteier er i fuld Besiddelse af en temmelig stor Strækning - flere Qvadratmile - kan han, ved at spare paa sine Harer, i faa Aar skaffe sig et overordentlig stort Tillæg. En Godsbesidder i Jylland har engang, paa et Væddemaal, i een Dags indstillet Jagt, selvottende fældet 64 Harer. Men Hvad er dette mod Jagterne i andre Lande, f. Ex, i det østerrigske Monarchi, hvor stundom 2 til 3,000 Harer ere Udbyttet af en Uges Jagt? -

Harens Alder? Ja, Hvad vist kunne vi herom sige? Hvo har sat Forsøg herpaa? Nogle antage 6, Andre 8, og atter Andre 10 Aar; men det er Altsammen Gjætning. For at komme til vis Kundskab herom, maatte Man sætte unge Harer i en saadan Indhegning, hvorfra de ei kunne slippe ud, og mærke dem. At holde dem tamme i Huus, vilde ikke lede til noget paalideligt Resultat, eftersom oprindelig vilde Dyr i en saadan Tilstand, hvor de maae undvære fri Luft og Bevægelse - Livets og Sundhedens Hovedbetingelser - saavel som forskjellige af de dem af Naturen bestemte Fødemidler, aldrig kunne opnaae saa høi en Alder, som i Friheden.

Harens Caracteer

Bange som en Hare - dette almindeligt bekjendte Udtryk antages løselighen at indbefatte alt Væsentligt i Dyrets Naturel. Vist nok er dette Træk fremstikkende: Haren er bange; men den har ogsaa god Grund dertil. Dens Fjender liste sig i mangehaande Skikkelser omkring den - over den; paa Jorden, i Luften truer Døden.

Hvorledes da skulde denne værgeløse Slægt vedligeholde sig, naar ikke netop "Frygten blev Frelsens Moder?" Den, der ikke formaaer at kæmpe, den maa fly. Derfor gav Naturens Herre den tvendeaarvaagne Skildvagter - *142 dens Ører, som ere i uafladelig Bevægelse for at opfange enhver mistænkelig Lyd, og, naar Fare er paafærde, at minde de hurtige Been om deres Bestilling. Var Haren mindre frygtsom, vidste den ikke bedre at flygte eller at skjule sig - Alt efter Omstændighederne - da var den snart udryddet, eller bedre, der var ingen Harer til. Man tale nok saa Meget om dens Frygtagtighed! Eet Dyr have vi dog heret tamt Dyr - der er langt ræddere end Haren: det er Faaret. Det er frygtsommere; thi Haren kan *kyse og jage det paa Flugt*; og, Hvad mere er: Haren veed det, og *benytter* sig deraf. Ogsaa dette er overeensstemmende med Naturlovenes Viisdom: Haren har næmligt to Udveie, at *flye* og at *skjule* sig. Faaret kun een - Flugten; den maa det altsaa desto før gribe til.* - Men Haren er ei alene frygtsom; den besidder ogsaa en vis Grad af Snildhed, Skjønsmhed, Overlæg, eller Hvad Man nu vil kalde det. Det første Beviis herpaa er det allerede berørte: kommer næmligt en Flok Faar en siddende Hare saa nær, at den kan frygte for at blive traadt af dem, springer den pludseligt iveiret, og lader sig falde lige ned igjen i Sædet. Faarene fare til alle Sider, og stundom tage de med Forskrækkelse Flugten. Forfatteren

* - 143

har et Par Gange seet denne Manoeuvre, og flere Gange i længere Frastand af denne Faarens Bevægelse sluttet sig til Harens Nærværelse, og rigtigt fundet den. Et andet Træk af snild Beslutning er dette: at den, under hæftig Forfølgelse af Hundene, søger, om muligt, at fare igjennem en Flok Faar eller Qvæg, hvorved den enten vil unddrage sig fra Synet, eller forville Sporet - maaskee begge Dele. Ogsaa er det vitterligt, at en gammel Hare godt kjender Ræve- og Grævlinge-Gravene i dens Egn, og i stor Beknyttelse tager sin Tilflugt i dem, og dog ikke længere ind, end at den kan være sikker for de store Hunde, men derimod gaaer den aldrig frivilligt ind i sin Fjendes Forstue. Skjønsmhed og Overlæg viser det ogsaa: at Harerne som oftest veed at skjelve mellem *Mynder* og andre mindre hurtigt løbende Hunde; de kjende deres Overmænd i Væddeløbet, og trykke sig saa fast i Sædet, at Man næsten kan træde paa dem. - Den tilsyneladende Kunst, med hvilken de forville Sporet til deres Sæde, ville vi hellere forklare af et uvitterligt Instinct, og alligevel seer Man jo ofte paa Snee, at Haren gaar lige til sit Sæde uden Løkker og Krumspring.* Det er heller intet Tegn paa Eenfoldighed, at Haren, uden stor Vanskelighed, lader sig tæmme, kjender og ynder sin Opdrager, lyder sit Navn, m. m. Forfatteren har kjendt en vanfør Bondekarl, der havde gjort en Hare saa tam, at den kom, naar han kaldte paa den, sprang op paa hans Knæe og aad Kaalen af hans Mund; og naar han klappede paa Skjødets, satte den sig her ligesaa velbehageligt til Sæde, som nogen Kat. I tæmmed Tilstand bringes den ogsaa til at omgaaes, ja spøge med baade Katte og Hunde - at sige dem, som høre til Huset. - For faa Aar siden var der en Mand i England, som paa eengang havde tre tamme Harer - Alle desværre Ramlere. De vare ligesaa fortrolige med ham, som nogen Hund kan være. Alligevel var der betydelig Forskjel paa deres Caracteer: de to vare - dog ei i lige Grad - muntre og godmodige; den tredie derimod stundom næsviis, men for det meste knarvorn og trættekjær, og derfor ofte i Klammeri med de andre. I Skumringen førte han dem gjerne ned i Haven, at de der kunde gjøre deres bedste Maaltid. Naar han syntes, det kunde være nok, kaldte han paa dem - hver havde sit forskjellige Navn, som de kjendte og lystrede - og kom de da i den Orden, i hvilken han opraabte dem. Af dette Exempel erkjende vi ogsaa hiin

* - 144

beundringsværdige Underlighed og Forskjellighed i Naturens Frembringelser, saa at tvende Individuer aldrig ere hinanden fuldkommen lige, hverken i Sind eller Skind. Er det vist - og det er det - at tvende Blade aldrig ere fuldkommen eens, hvormeget tydeligere erkjende vi ikke dette hos de levende Skabninger.*

Harens Fjender

"*Flyver jeg ud og flyver jeg ind, Alle plukke de i mit Skind,*" saaledes klager Uglen i den velbekjendte rørende Vise: "Katten er mit Sødskendebarn." Med langt større Føie kunde stakkels Lampe istemme denne Jammersang; thi flere farlige Fjender har vel intet Dyr paa Jorden.

Den første og værste er *Mennesket*. Ei alene den egentlige Jæger; thi han holder dog Maade, vist nok af Egenytte og for Fremtidens Skyld; men ogsaa Enhver, som kan spænde en Snare, eller lægge en Bøssespipe paa en Vindueskarm, lurer med liden Kunst og mindre Besværlighed paa stakkels Hare, enten han saa søger Kjæresten eller Kaalene. - Men herom Mere siden!

Efter Mennesket tilkommer *Ræven* den næste Rang; ja vi havde slet intet imod, at han rangerede i første Klasse, eftersom han anretter større Ødelæggelse i Lampes Familie, end alle dens andre Fjender tilsammentagne. Det er ham ikke nok, at han selv og hans noble Frue gjøre sig tilgode engang imellem med Harekjød; men de opføde ogsaa deres haabefulde Afkom for største Delen med samme lækre Spise, hvor

den er at bekomme. Til Beviis herpaa kan Man jevnlig finde Lampes Been og Sokker, som ligesaamange corpora delicti, ved Indgangen til Reineches Bolig, det berømte *Trængselsborg*** Saaledes huserer han Sommeren igjennem, og ødelægger en stor Mængde unge^{* *} 145 Harer. Og ligesaalidt sparer han paa de gamle, enten det er Sommer eller Vinter. Man vil paastaae: at han, naar han seer nogle ramlende Harer, blander sig imellem dem og efteraber deres Caprioler, indtil han seer sit Snit, og gjør Spøg til Alvor. Vi, som ikke have seet dette, tør hverken nægte eller bekræfte saadant Skjelmstykke; men deimod vide vi forvist: at Mikkel gjerne gaaer paa Sporsnee, ei alene efter en anskudt og svedende Hare; men ogsaa efter en frisk, og ikke saameget sjældent griber den i Sædet. - Det aabenbareste Beviis paa den store Ødelæggelse, Ræven anretter blandt Harerne, er dette: at paa Øer, hvor den Første ikke findes, formere de Sidste sig i faa Aar lige til det Utrolige. Man seer deraf, at alle de andre Harens Fjender tilsammentagne, ikke gjøre saa megen Skade i denne Henseende, som Ræven ene og alene.

Den slemmeste Harejæger, næst efter ham, er *Ørnen* (falco fulvus, den almindelige eller brune Ørn). Naar Jorden er bar, kan han ikke kige Haren i Sædet; men kun gjøre Jagt paa den, som ved et eller 146 andet Tilfælde allerede er kommen paa Benene. Hans Methode er denne: han svæver tæt hen over den af al Magt springende Hare, og giver den med Vingen af og til et Rap; træffer han Hovedet - hvorefter han sigter - saa ruller Haren, og Jagten er tilende; men rammer han den andre Steder paa Kroppen, kan Haren vel svinke eller snuble; men er som et Lyn igjen i Farten. Ofte betjener den sig af samme Manoeuvre, som naar den er lige ved at skulle gribes af Mynder: den trykker sig pludseligt ned, men er i samme Øieblik paa Tilbageveien. Kan den være saa heldig at komme i et dybt Hjulspor, som i en Hedevei, da kan den undertiden ved Frem- og Tilbagesnutten fjæle sig for Fjenden, og naaer den et Krat, er den aldeles i Sikkerhed, Naar Jorden derimod er skjult med Snee, og Haren er ude til fri Mark, saa seer Man nok, at den maa vorde Ørnens Bytte. Var der ikke saa faa af disse Rovfugle, vilde de *om Vinteren* gjøre større Nederlag paa vore Harer, end Ræven - denne Fordeel har Man dog haft af Skovenes Ødelæggelse.* - I de sydligere Bjerglande tager ogsaa Haregribben (vultur cristatus), Kongeørnen (falco chrysaetos) og Bjerguglen (Strix bubo) en stor Deel.

Den egentlige Falk - saavel *Ædelfalken* (falco candicans) som andre af denne Familie - snapper paa Gjennemreisen een og anden Hare, hvorvel med større Besværlighed; som oftest maa han give tabt. - *Høsehøgen* (falco columbarius), denne Erkerøver, er værre; dog have vi aldrig fundet, at han har kunnet bemægtige sig andre, end unge Harer. - Nu skulde Man synes, at de opregnede vare flere end nok af *flyvende* Fjender, og dog ere Killingerne, indtil de blive halvvoxne, hverken sikke for Ravne eller Krager; men da maae i det mindste to^{*} 147 Ravne og en halv Snees af de Sidste forene sig, for at faae Bugt med det stakkels Dyr. - Af de *løbende* maa Haren endvidere vogte sig for *Maaren* (især Skovmaaren, mustela martes), *Ilderen* og *Væselen*. Ingen af dem er ret slem: den Første lever meest af Fugle; den Anden ligesaa, skjøndt den til en Forandring ogsaa gøtter sig med Frøer; den Tredie spiser med Katten.* I de Lande, hvor Zobelen og Hermelinen findes, gjøre de sig skyldige i samme Brøde.

Vi komme nu til Harefjenderne blandt de *tamme* dyr - Hunde og Katte. Ikke mene vi her *Jagthunde*, som paa Embedsvegne ere forpligtede til at skille Morten ved sit Smule Liv; men *Køterne*, der Intet have i Marken at bestille; men her maae ansees som aldeles uberettigede. Naar en saadan Hund faaer Tilladelse og Vane til at følge Gaardens Folk paa Markarbeidet, da tager den sig gjerne for at opnuse Harekillinger, og da den som oftest er rask tilbeens, annammer den flere, end Jagteieren troer eller faaer at vide. Slige gemene Vildttyve burde derfor være fredløse udenfor Gaarden - deres rette og eneste Virkekreds. Det Samme gjælder end i større Udstrækning om Kattene; thi disse knibe i Yngletiden mangan gammel Hare, og Ingen tiltroer vel disse fødte Tyve den Skjønsmhed, at de skulle gjøre Forskjel paa Ramler og Sætter.** - At de vilde Katte ikke ere ærligere, end de tamme, følger af sig selv; men denne Dyreart er vel her tillands næsten heelt forsvunden.

Nogle ville paastaae: at endogsaa *Ramleren*, ikke tilfreds med al den Ødelæggelse, saa mange og farlige Fjender anrette i hans værgeløse Familie, selv hjælper til med, ved at dræbe (vi forstaae ei paa hvilken Maade) de smaae Killinger; men indtil vi have seet det med vore egne Øine, tillade Man os at betvivle en saadan Unaturlighed hos et frygtsom og godmodigt Dyr.

Af ovenanførte lange Synderegister giver det sig nu let, hvilke Hindringer for sine Harers Formerelse, en Jagteier haver at bestride og bortrydde. Men denne Materie, haabe vi, engang i Tiden særskilt at kunne afhandle.

* * 148

Harejagten

Hvor sidder Haren idag? et Spørgsmaal, som almindeligt høres blandt Jægere, naar de ere ifærd med at begynde deres Dagværk. Men det hørtes vist ikke saa tidt, hvis det ikke var langt vanskeligere at besvare, end at opkaste. Der hører for det første lang Erfaring til at combinere *Aarstid*, *Veir*, *Vind* og *Termin* (Jagtegnens overfladiske Beskaffenhed), for blot *med Rimelighed* at søge Haren; og for det Andet kan det endda hænde, at den klogeste Beregning slaar feil - om ikke ganske, saa dog for en stor Deel. Men da dette jo og hører med til Hvad Man kalder Uheld,* som for den Øvede ikke ret ofte indtræffe; vilde det jo være daarligt, derfor at gaae paa Lykke og Fromme, og ikke hellere at anvende de Regler, der, skjøndt ei uden Undtagelser, dog give en temmelig god Ledetraad i Mortens Labyrinth. - Altsaa:

Hvorledes findes Haren?

Man siger for et gammelt Ordsprog: "at det er en daarlig Muus, som kun har eet Hul;" men for eet, Musen har, kan Man gjerne sige at Haren har tusinde. Og den vexler ideligt imellem dem - om ikke drevet af en ond Samvittighed, som hiin Tyran, der aldrig sov to Nætter i Rad i eet og samme Værelse - saa dog ledet af et medfødt Instinct, der endnu mere, end Hurtigheden, bidrager til dens Frelse, Dersom Haren stedse tyede til de bedste Skjul, de tykkeste Buske, den tætteste Hede, den laadneste Mose: saa vidste vi hvor vi strax* 149 skulde søge den, og vilde følgelig finde den. Men Haren sidder *allevegne*; den sidder ofte der, hvor Man mindst venter den. Den sidder i Storskov, i Smaakrat, i Hede, paa slet Mark, i Mose, i Eng, i Dal, paa Bakke, i Sandgrave, i Stendysser, nær ved By og langt fra By. Naar Vandet undtages, er der ikke en Plet paa Jorden, hvor den jo tager sit Sæde; undertiden skraber den sig dybt ned, undertiden sidder den fladt ovenpaa. Vi maae altsaa indskrænke Spørgsmaalet saaledes: *Hvor sidder den helst i visse Aarstider, under vist Veirligt, og i visse Egne?*

Om Sommeren har vi Intet med den at skaffe; lader os derfor begynde med den reglementerede Jagttid, naar Kornet er af Marken! - Vi søge den da for det første i *Stubbene*, og helst i *Havrestubbe*, fordi disse gjerne ere meest lodne eller græsrigge; ogsaa i *Rugstubbe*, naar de ere af samme Beskaffenhed - altsaa ei der, hvor der har været stærk Brakning. Og sidder han da næsten altid i *Renene* eller i *Ryggene*, naar disse ved sidste Pløjning ere *kastede ud*. Ligesaa kunne vi vente ham paa frodige Græsmarker, der ei ere for nær afgnavede; men hvor Kreaturerne have ladet flere store *Totter* blive staaende: i Saadanne putter han sig gjerne, saavel som imellem *Tidsler*, naar de staae nogenlunde tæt. Hernæst forsømme vi ikke at eftersee smaae, lodne og tørre *Sige* eller Engpletter. Saavidt paa Marken! Men Krattet maa ei heller forbigaaes - at sige det smaae Krat af Torn og Hassel - vel og Elle- og Birkekrat, naar der blot er nogenlunde tørt. I den aabne Skov er det paa denne Aarstid ikke værdt at komme. Falder der Lynghede i Revieret, da finder Man snarest den, Man søger, i *den korteste Lyng*, Hvad og kaldes *Skaldehyede*. Baade her og i Krattet sidder Morten helst nær ved Udkanterne. Veiret kommer nu og her i Betragtning: dersom det regnede eller duggede meget stærkt paa den Tid Haren gaaer til Sæde i Dagningen, vælger han sjeldent saadanne Steder, hvor Vandet kan dryppe ned paa ham, følgelig hverken Buske eller langt Græs. Det hænder undertiden - hvortil Forf. selv har været Vidne: at om han endog sidder paa sidstnævnte Steder, reiser han sig under paafaldende Regn, og søger og vælger et nyt Sæde, og det helst paa Læsiden af en Sandbakke. Vinden generer ham paa denne Aarstid ikke stort. Mærkeligt er det: at Haren i denne Periode (Septbr. og Octbr.) sidder *fastest*, og endnu mærkeligere, at de *Gamle* sidder fastere, end de Unge, saa at Man i bogstavelig Forstand stundom maae *træde dem 150 op*, eller skuppe til dem med Foden, uden de ville springe.* Har Man derfor ikke desto bedre Hunde, maa Man ikke forlade et Revier, før hvert muligt Skjul er efterseet; og selv gode Støvere reise maaske næppe een af fire eller fem; thi det er vitterligt nok, at naar en Hare trykker sig ret fast, og holder denne Stilling, faaer ingen Hund Vind af den, med mindre han kommer hændelsesviis til at standse lige tæt ved den, eller den kort iforveien har lettet sig, og sluppet sine Uddunstninger løs.

I November begynder Haren allerede at sidde lettere. I denne Maaned, og lige til Sneelæg, udsøger han sig gjerne et sikkrere Sæde - i *pløjede Agre*;** men ei i alt Slags Pløieland: i rispet eller fællet *grøn Jord* kommer han aldrig, saafremt det er lagt nogenlunde jevnt - formodentlig fordi her er for besværligt for ham at skrabe. Det er i den omvendte Stubjord - og allerhelst i *Rugstubjord* - han skal forefindes; og jo slettere, det er jo ujevne, den er vendt, jo hellere udvælger han den; og endda allerhelst, om den grændser til en ny grøn Rugmark. Men ogsaa her behøver Man sjeldent at overlede hele Faldet; Man kan gjerne indskrænke sin Gang til de *yderste Agre* - den nærmest ved Rugen og den nærmest grøn eller opløjet Stubbejord, samt til begge *Enderne* af Faldet, saa langt som et Hagelskud ind. Med andre Ord: Man behøver kun at gaae Faldet rundt. Bemærkes bør det og: at han ei her, som i *Stubbene* vælger *Renene* eller *Ryggen* til Sæde; men Man lader *Øinene* løbe over hele Ageren. Der forstaaer sig, at Moser - især de større - Krat og Hede ei heller maae forbigaaes.***

I den første Snee, som falder, troer Haren endnu temmelig godt. Er Sneen dyb og jevn, sidder han

allevegne, hvor han kan skrabe sig vel ned; skjøndt han dog foretrækker Hede, Mose og Krat. Herom udførligere, naar vi komme til at afhandle Sporsneejagten.

Længere hen - fra Juul til Kyndelmisse, efter Vinterens Beskaffenhed, eller rettere til Ramletiden begynder - troer Haren sjældent godt. I stærk Frost med Blæst eller Sneefog søger han *Storskoven*, hvor han gjerne sætter sig med Ryggen til et Træ, og i *Læsiden* af høie Bakker.

* * *
-- 151

Sidst paa Vinteren, i Februar og Marts Maaned, troer han atter godt, ja bedre, end først paa den, og spreder sig igjen allevegne. Man træffer da ofte to og flere i Nærheden af hverandre.*

Efter at have givet Anviisning paa vor Hares mangfoldige Tilholdssteder, ville vi nu særskilt beskrive de forskjellige Maader at jage og fange ham.

Den første og simpleste er da: at søge ham alene, uden Hjælp af Hunde eller Klappere. Denne Maade kan være ret hensigtsmæssig - skjøndt ofte besværlig og lidt kedende - hvor en Jæger har kun et lidet, indskrænket Terrain, hvorfra han nødtigt vil see sine Harer drevne over paa tilgrændsende Jagter. Om han og selv gjør det, og den blot ikke forfølges af Hund, kommer den siden igjen.

Men det er ikke nok at vide, hvor Man skal *søge* Haren, Man maa ogsaa kunne see ham; og derfor ville vi i Korthed give Begynderen Anviisning til at *kige* ham.** - Naar en Hare sidder fasttrykt i sit Sæde, glider det uøvede Øje let hen over den, og antager den i det høieste for en Steen, en Knold, et Muldskud, eller en anden livløs Gjenstand; thi saaledes siddende ligner Haren virkelig ikke sig selv, og seer næppe halvt saa stor ud, som den er. Paa Stubbe og Græsmarker opdages den lettest; men enhver mørk Plet maa eftersees. Dersom Gjenstanden er *lige høi* overalt, da er det ingen Hare; men viser den sig *lav* til den ene Ende og *høiner* sig derpaa med en jevn Krumning; da maa den nærmere undersøges - dog gaae Man aldrig lige paa; men altid i Snirkelslag. Paa en Snees Alens Afstand kan Man begynde at skjæln *Ørerne*, der vise sig som tvende lidt lysere Striber paa den lave Ende, som er Hovedet, og i den anden høiere Ende, om Haren trykker sig stærkt, *to lyse Prikker*, der næmligt, hvor Bagboverne ligge tæt op til det øverste af Ryggen: paa 10 til 12 Alen seer Man ogsaa * * 152 *Øinene*. Det forstaaer sig: Jægeren maa paa denne Speidgang ikke standse, før han er nær nok til at annamme den, om den springer.* NB. paa en saadan *eensom* Jagt bør Man ikke bruge *Dobbeltløb*; thi feiles med det første, er Haren gjerne saa langt, at Man høist kan *saare* den med det andet, og faaer den dog ikke; men har den *Ærgrelse* at skyde til Mikkel. Et *enkelt* Gevær, som trækker langt, egner sig bedst for saadant Skytteri. Har Man en vel afrettet Skydehest, da gjør den her ypperlig Tjeneste; thi baade *kiger Man bedre* fra det høiere Standpunkt, og Haren *troer bedre***

En anden, mindre stille, Jagt er den, naar Jægeren medtager en *Hønsehund*. Er dette Tilfældet, da maa Hunden være fuldkommen *fast*, og have god *Appel*. Man har saa den Nytte af ham, at Haren troer noget bedre - i Almindelighed, men ikke altid; - men vil Nogen troe, at Hunden skal oplede flere til ham, end han selv var istand til: saa forstaaer han det ikke, eller og er han - for magelig dertil. Enhver, som kjender baade Hunden og Haren, veed: at naar den Sidste sidder fast, gaaer den *høitveirende* Hønsehund den glat væk forbi (kun de finnende Støvere kunne paa saadanne Dage med Næsen oprode den); og sidder den løst, har Jægeren blot den saare magre Fornøielse - at see den. Det er hertil en velbekjendt Sag, hvilken Sjeldenhed en *for Harer* fuldkommen fast Hønsehund monne være. Han kan være det for alt andet Slags Vildt, og dog ikke styre sig, naar Haren ruller op for ham;*** og dette kommer for en Deel deraf, at han ofte faaer Ordre at gaae efter en *anskudt*, og apportere den, som falder. Det falder ham da svært at oppebie Ordren, og at skjønne paa om Haren er tilstrækkeligt * * 153 *anskudt* eller ikke.* Hvor mange Jægere gives vel og, som altid holde saa strængt over Regelen, og kalde en Hund tilbage fra en anskudt Hare, fordi han springer et Secund før Befalingen gives? - Er det nu en ung Hund, Man vil øve, da kan Man selv faae god Lejlighed at øve sin egen Taalmodighed, eller, hvis Man taber denne, at fordærve Hunden. Trænger Man ikke desto haardere til en Hare, og kan Man styre sig selv, da være det en ufravigelig Regel: aldrig, for en ung Hund, at skyde Haren anderledes, end i *Sædet*; derved kommer Hunden til den Overbeviisning, *at den ei behøver* at løbe efter Haren. Skydes der paa den i Springet, fristes Jægeren, saavelsom Hunden, til at overtræde Generalreglen.

Vi gaae nu over til en anden Slags Harejagt, som og kan drives alene, eller og af to og flere Jægere uden Hund; men paa hvilken en god Hønsehund dog gjør væsentlig Tjeneste: vi mene *Sporsneejagten*.

Denne Jagt er meget fornøielig naar Haren troer;** men i alle Tilfælde meget *trættende*, da ei alene Sneen gjør Gangen besværligere; men Man desuden er i bestandig Bevægelse, og iler *stærkere afsted* paa det lokkende Spor, end Man selv mærker. Den er altsaa ei at anbefale Andre, end dygtige og udholdende Fodgængere.

For det Første maa bemærkes, om *Sporet er godt*. Det er bedst, naar Sneen er falden om Natten til *efter Midnat*, og det derefter er bleven tørt og stille Veir. Har det ophørt at snee før, ere Sporene *vel lange*; har der derimod vedblevet at snee til henimod Dagningen, ere de for korte. Dog gjør Aarstiden heri nogen Forandring; thi jo længere hen paa Vinteren, fornemmeligt i Ramletiden, jo længere farer Haren * * 154

omkring, og jo vanskeligere ere Sporene at udrede, især om flere have tumlet omkring med hinanden. Til et godt Spor hører naturligviis ogsaa, at Sneen er falden *jevnt*, og ei knøget sammen ved stærk Blæst, da den saa paa sine Steder vorder saa fast, at Sporet slet ikke eller kun med Vanskelighed kjendes, og andre Pletter bliver aldeles bare.

Naar Man er overbeviist om, at Sporet er godt, naar Veiret begunstiger, det vil sige: naar det ikke sætter til med Blæst og Jordknog, ei heller tør mærkeligt - lidt *Slæe*, som det hedder, eller en vis Mildhed i Temperaturen, er meget fordeelagtig - saa maa Jægeren dernæst vide, *hvor og hvorledes* han skal søge Haren, Vilde han uden Skjønsmhed vælge det første det bedste Spor, kunde det let hænde, at han traf paa en *Aftenfod*, og i flere Timer maatte beskrive alle Mortens lige og krumme Linier, hans hid og did og frem og tilbage, inden han, udmattet og fortrædelig, omsider naaede Sædet, han maaske forlængst er gaaet tæt om ved. Er der i Terrainet Krat, Skov, Hede eller Mose, da følger Man det ene eller det andet, og gaaer langs hen med den Side, som grændser nærmest til Agermarker, da Haren, naar han blot kan skrabe til Rugen eller Græsset, helst opholder sig her om Natten. Er Vinteren saa stræng, at han *gaaer hjem* (gaaer i Kaalhaverne), og Man tillige veed, at han her kommer silde paa Natten, kan Man og strax fra en saadan Have tage et Udspor; stundom sidder han virkelig ganske i Nærheden: i en Grøvt, ved en stor Steen, i en dyb tilsneet Aggerreen, eller og i en ikke langt bortliggende Mose, Krat og deslige tættere Skjul. Er Haven stor og rolig, bliver han stundom derinde Dagen over. Naar Man nu f. Ex. ved en Mose finder et Spor, som gaaer derind - hvilket kjendes derpaa, at Sporene af Bagfødderne, som staae ved Siden af hinanden, ere ikke ret langt bag ved Forføddernes, der staae paa modsat Maade - saa iagttage Man først: om Haren ikke har sprunget stærkt, som kjendes derpaa, at For- og Bagfødderne staae langt fra hinanden, samt Forfødderne indbyrdes ligesaa, og at den ene Bagfod* ofte staaer lidt skraa og ligeledes længere end sædvanligt fra den anden. I dette Fald er Haren jaget, og langt borte; Man opgiver da dette Spor og følger et andet.** Seer ^{*}₋^{*} 155 Man nu eet, som viser, at Haren har løbet - Hvad vi ville kalde *Middelløb* - saa fare Man herpaa fort! Kommer Man nu til, hvor den har *gjort Løkke* - det vil sige: gaaet een, stundom to Gange frem og tilbage i samme Spor - da kan Man til een af Siderne vente *Afspringet*, som gjerne er tre, fire og flere Alen langt, og sætter den oftest Forfødderne, ligesom Bagfødderne, tæt ved Siden af hinanden; men *langt fra Hine*: nu bliver det snart Alvor. Finder Man endeligt eet eller flere lange Spring, hvor alle *fire Fødder staae ganske tæt samlede*:* da er den nær ved, om den ellers ikke har flyttet sig, hvilket den tidt gjør; men om den da endog har skrabt to, tre eller flere Sæder, pleie de endda alle at være indenfor Skudvidde. Nu gjælder det at bruge sine Øine, og med det Samme uafadeligt sine - Been; thi det er en ufravigelig Regel, aldrig i formodet Nærhed af Haren at *standse*, og ligesaa lidet at gjøre en *pludselig* eller *kort Vending*. Taber Man derfor Sporet, maa Man alligevel blive ved i sin jævne Gang og i jævne Krumninger, til Man atter kan *tage op*.** Dersom Man ikke iagttager dette, springer Haren som alleroftest enten paa for lang Afstand, eller og bag ved lister sig uformærket derfra.*** Er Haren reist, uden Man har mærket det, hvilket kjendes derpaa, at den har sprunget stærkt: saa forlade Man strax dens Spor; thi før om flere Timers Forløb bliver den ikke fast, og troer alligevel sjældent mere den Dag.

Ofte sidder Haren saa dybt eller saa langt inde i Hullet, at den Uøvede lader sig narre, og anser det for tomt. Dette er især Tilfældet i tilsneede Tørvegrave, Grøvter og dybe Hedeveie; ja i de Sidste kryber den ikke sjældent flere Favne bort under Sneen, hvorfor Man og følger Hjulsporet, indtil Man træder den op. Stundom gjør Haren hverken *Afspring* eller *Løkke*; men gaaer uden Omsvøb lige til Sædet. Paa et Terrain, hvor han kan ventes, maa Man følgerigt være beredt paa dette Tilfælde, og stedse holde sig færdig til Skud.

Har Man skudt og Haren ikke falder: saa er den enten saaret, eller ^{*}₋^{*} 156 og gaaet reent fri. I første Tilfælde maa vel skjælnes mellem *haardt* og *let* saaret: haardt saaret er den, naar enten to Løb, eller eet af Baglaarene er knækket; men har den ikke faaet Mere, skal Jægeren være rap tilfods, om han skal indhente den.* At den er haardt saaret, skjøndt Løbene ere i Behold, viser den og derved, at den snart sagtnes i Farten, og humper i sit almindelige *Middelløb* med *krum* Ryg. I intet Fald forfølge Man den strax; men see kun roligt til, om den ikke enten falder, eller i nogen Afstand igjen sætter sig. Har Man ingen Hund, lader Man den sidde en Time og længere, da den saa bliver stiv, og sidder haardt; imidlertid kan Man tage fat paa et andet Spor, Er den let saaret bør man ikke følge den op før efter 3-4 Timers Forløb. Da er det især nyttigt at være To eller Flere, for at nærme sig den fra forskjellige Sider, og da enten *indkredse* den, eller fra modsatte Kanter gaae lige paa den.** Om en Hare endog bliver længe ved at løbe, som om den Intet feilede, skal Man derfor ikke strax troe, at Man har skudt reent forbi. Man maa altsaa gaae hen og eftersee, hvorledes *Skuddet staaer*, og følge Sporet en Strækning for at erfare, om Haren ikke har *givet Sved*, samt om Sveden kommer fra *Løbene* eller fra *Livet*.*** - Ved denne Slags Jagt bør Man, ligesom ved Enejagt om Efteraaret, betjene sig af et *enkelt* Gevær, ladet med større Hagel, end almindeligt - en Blanding af No. 1 og 2, eller af 2 og 3, efter Kaliberens og Jernets Beskaffenhed.

At gaae To paa eet Spor ansees af Mange for gavnligt, idet den Ene passer paa Sporet, medens den Anden holder Øie med om Haren ^{*}₋^{*} 157 skulde springe. Vi ere af en anden Mening: at næmligt een øvet Jæger gjerne kan passe begge Dele, og at han skyder med større Sikkerhed, naar han Ingen har at *kappes med om Skuddet*. De maatte da være enige om: at den, der passer Sporet, skulde bie til den Anden havde skudt; men see om han gjør det! I *Krat* derimod, naar det ei er meget lavt og aabent, er en Medhjælper næsten uundværlig: den Ene maa da gaae paa Sporet, den Anden staae for: men saaledes bliver det ogsaa en Art af Klapjagt.*

Sporsneejagten minder os ved en meget naturlig Tankeforbindelse om en anden Enejagt - ifald det kan kaldes Jagt, at skyde *Harer i Kaalhaver*; thi den kan øves af den, som aldrig før har haft Bøsse i Haand, om han end ydermere har kun een Haand og eet Øie. - Kaalhaven er Harens Grav i strænge Vintre; i skovløse Egne især, hvor han kun har disse Mordergruber at tye til, for at stille sin Hunger. Efter den strænge Vinter 1740 blev saaledes i hele Himmerland - i flere Herreder - kun 1, skriver een Hare tilbage; hvilket saaes paa Sneen ved Vinterens Slutning.** - For ikke mange Vintre siden ^{*}_{*} 158 vide vi med Vished, i en Have paa een Nat at være fældede *ni* Harer. I Vinteren 1819-20, som dog ei var af de strænge, var inden Juul i eet Sogn, blot i 5 Haver, (der blev vel skudt i femten) skudt over 40, og det medens Jagteieren selv ikke havde bjerget den fjerde Part. Det er ikke lidet harmeligt for en Jagtberettiget, og endnu mere for en Forpagter, der svarer Afgjort af Jagten, at see sine Harer saaledes pudsede væk. Men Hvad er herved at gjøre? at anklage Natteskytten for Over- trædelse af Brandforordningen?* - Mon ikke bedre - som Regiments- Qvarteermeisterens Hund** - selv at tage først, og skyde ned forfode? - Men skulde det være saa, at Nogen ikke veed paa anden Maade at frelse sine Kaal eller Frugttræer, eller Jægeren er saa gammel, at han ikke kan udholde Vinterens Kulde eller Strabads, og alligevel gjerne gad havt sig en Haresteeg: da faaer vel Forseelsen, i Betragtning af Omstændighederne, være saadan En tilgivet.

Aldeles tilladelig derimod er en anden Gammeldagsjagt: at skyde Harer *paa Udløb*, og saa meget mere ganske uskadelig, som den kun frister til Udøvelse i Egne, hvor der er Overflødighed af Harer, tilmed blot kan bruges en Maanedstid efter Høsten, og giver endeligt kun lidet Udbytte - eet Stykke Vildt paa Gangen. Methoden er simpel: Man passer Morten op ved Kanten af Skov eller Krat, naar han om Aftenen gaar ud paa Fouragering. Man tager Posto ved een eller anden Aabning, som vender ud til Marken, og stiller sig bag ved, eller sætter sig foran en Busk. Yderst stille maa Man forholde sig, thi Haren standser altid lige ved Udkanten og lytter; og vi vide, at han hører godt. Er det bleven saa dunkelt, at Man ei med Sikkerhed kan skyde i Løbet, giver Man blot et lille Fløit med Munden, ^{*}_{*} 159 hvorpaa han strax gjør Holdt. For ei at skamskyde Nogen, vorder det jo ligefrem en Regel: kun at skyde paa saa kort Afstand, at den maa blive paa Stedet.

Vi skride nu til Beskrivelsen af den egentlige, som og den fornøjeligste Harejagt - *den med Støvere*.

Den tager sin Begyndelse først paa Efteraaret, saasart Kornet er af Marken, og kan fortsættes til Vinterens Ende.*

I snævre Bemærkelse kan een Jæger og een Hund udgjøre en Støverjagt; men i videre og almindelig Forstand hører hertil flere Jægere og flere Hunde; og naar Jagten skal være fuldstændig, maa Man af de Sidste have tvende Kobler - eet til Formiddagen og et andet til Eftermiddagen.**

Det første, herved nu tages Hensyn til, er *Jordens og Luftens* Beskaffenhed. Er den Første bar og tillige haardt frossen, da er den allermindst tienlig; er den af nyligt falden Regn eller stærk Taage saa vaad, at alle Straae og Qviste hænge fulde af Vand, som ingen Vind kan ventes snart at ville afblæse; da er den ei heller beqvem, eftersom Hundene faae Næseboerne ideligt fulde af Vand, hvorover de tabe Faerten; er den endeligt aldeles tør, er den ogsaa mindre god. Den maa være lidt fugtig i Bunden; men allerbedst er den dog *bedækket med Snee*, naar det derhos slæer lidt. - Luften maa ligeledes have en Middeltemperatur: hverken for heed eller for kold, hverken for fugtig eller for tør; og jo sagtere Vind, jo bedre - stærk Blæst er meget ugunstig.***

Den bedste Aarstid er Efteraaret, da Harene *bugte meest*, og der er *fleest* af dem - det forstaaer sig: Hundene maae være saa vel indøvede, at de ikke *tage Change*, det vil sige, ikke forlade den først opjagede Hares Spor, og optage en andens. Til den Ende bør Man aldrig jage ^{*}_{*} 160 med lutter unge Hunde i eet Kobbelt; men der maa iblandt dem stedse være een ældre og erfaren Anfører. Det følger af sig selv, at hvor Raadyr eller større Vildt findes i Revieret, maae Hundene være fuldkommen afvante at jage med dem. Det er dernæst godt, i ethvert Kobbelt at have een - saakaldet *Redder* eller *Beskytter*, som forsvarer den i Afstand fra Jægerne eller i svære Tykninger døde eller ihjelbidte Hare fra de andre Hunde, at de ei skulle splitte den ad (Tydskernes "anschneiden") og, som atter bliver en Følge, om de faae Tid, æde den.* - Saavidt om Hundene!

Hvad Terrainet angaaer, da indsees let, at store, jevne og skovløse Sletter aldeles ikke skikke sig til Støverjagt, da Haren her gjør alt for store og lange Bugter, og Jægerne vanskeligt kunne stilles, eller stille sig selv for Skud, og Hundene, naar de ere gode, jage Pokker ivold. Krat og Skov ere aldeles nødvendige, og jo mere bakket tillige Terrainet er, jo bedre: Bugterne bliver stedse mindre, Forstaderne sikkrere og snarere at naae.

Naar Jagten skal begynde, blive som ved Rævejagten - Skytterne afsatte; men, vel at mærke, efter ganske modsatte, paa Harens Natur grundede Principer. Den søger næmligt gjerne fri Mark og aabne Pladse, hvor Skytterne altsaa maae stilles. Een anfører Hundene, og, hvis Terrainet nogenlunde tillader det, er han ridende, for des raskere at følge Hundene, rette de Feilende blandt dem og holde Kobbeltet sammen; thi det gjør Forvirring og heel Forplumring af Jagten, naar der jages med forskjellige Stykker Vildt. Denne Anfører maa og have sine bestemte Jagtraab, som baade Hunde og Skytter forstaaer. F. Ex. naar der skal begyndes med Søgningen, raaber han: "Ah! la, la, la!"** naar Hundene have sprunget over og tabt Foden: "Her gaaer

han! her, her!"*** o.s.v. Gaaer Haren ud til fri Mark, til et andet Revier, tilkjendegiver den nærmest staaende Jæger det for Selskabet *** 161 med et "Herud! herud!" opmuntrer ligeledes Hundene, om de komme ham forbi, og skyder han Haren, raaber han: "Ho! død!" eller fløjter i Krudtmaalet - Alt efter Vedtægt.

Een Regel for Skytterne - ganske tvertimod den, der bør iagttages ved Enejagt og Klapjagt - er den: at *skyde paa langt Maal*, saa langt, som der er Rimelighed for at et Hagel kan træffe; thi baade opmuntrer Skuddet Hundene, og et nok saa let Saar paa Haren giver dem en *sødere* Fod, og fremmer Jagten, Den forfængelige Ære - som dog aldrig vil fattes Pletter - *ikke at skyde fejl*, afholder ikke den Skytte, hvis Ære er grundfæstet, fra slige lange, og under andre Omstændigheder, dadelværdige Skud.

Saa morsom og livlig denne Jagt virkelig er, saa lidet er den at anbefale der, hvor Jagteieren ikke besidder et vidt udstrakt Revier; thi ellers driver han ikke alene mange Harer ind paa sine Naboers; men foruroliger og forjager ogsaa andre Sorter, omendskjøndt hans Hunde ikke forfølge disse. Paa Halvøer og bedre paa hele Øer, hvor Jagtrettigheden er udeelt; endvidere i lidet bebyggede Skov- og Bjerglande - der har Støverjagten egentligt hjemme. Endnu forfløinere er det at bruge Parforcehunde - en heel Skare (meute, Meute) - til Harer; det er ret "*die deutsche* Jagd und die wilde Jagd*," og den nemmeste Maade til i en Hast at gjøre reent Bord.**

En anden Sag er det, naar een eller et Par Jægere gaae med *een eneste Hund*, og denne af de mindre og sagtere løbende. For saadan en Hund bugter Haren - ogsaa andet Vildt - godt, og Raadyr og større Vildt forjages ikke let, da de foragte den lille Pusling, og ikke flygte for den, før den er ganske nær. En Gravhund er i dette Tilfælde ret anvendelig; men da denne sjældent holder saalænge ved, og i tætte Buske, høi Lyng og meget lodne Moser vanskeligt kommer frem: er en lille Støver, eller en Blanding af en Støver og en Gravhund, meest passende til saadan pæn og stille Jagt.

Om *indstillet Harejagt* kan egentlig ikke tales, da en saadan anstilles for Ræve, og Haren paa Samme skydes blot leilighedsviis. Haren ** 162 bryde Cordonen saavel som Raadyret; den lader sig altsaa *ikke* indstille.

Klapjagt er, blot med Hensyn til Haren, ikke saa munter som Støverjagt; men giver forholdsmæssigt Mere af sig. Dersom Harer, og ikke Ræve, ved saadan Jagt er Hovedformaalet, da iagttages Følgende: 1) Saaterne maae være korte* - langt kortere, end efter Ræve - thi ellers gaae mangan Hare ud paa Siden. 2) Klapperne maae gaae *tæt, langsomt, stundom gjøre Holdt** og ikke larme uafbrudt, men stødviis*; paa denne Maneer skræmmes Haren lettere op, hindres fra at brække bag ud, og farer derimod mere lige ind paa Skytterne. 3) Haves Skytter nok, stilles Nogle paa *Siderne*, eller gaae i passende Mellemrum forud for Klapperne. 4) De bedste Poster ere - modsat til Ræveaabne Pladse, Veie, Bakker og overalt de høieste Strækninger; saaog Diger, Gjærder - især hvor de ere nedbrudte, eller hvor Harehuller findes - men ingen dog bedre, end aabne Lede og Gjennemkjørseler paa hvilketsomhelst Hegn. 5) Man skyde ikke paa for lang Afstand; thi det sinker og forstyrrer Jagten at gaae efter en anskudt Hare - om den endog paa Snee har svedt stærkt; og at lade den forfølge af en i Strikke medhavende Hønsehund, kan endnu være misligere, om Haren trækker ind i en ikke gennemjaget Saat; altsaa, Man skyde saaledes, at den kan blive paa Pladsen. 6) Man agte vel paa *Aarstiden* og *Veiret!* for at skjønne paa, hvor Haren helst sidder, og hvor Jagten altsaa med bedst Fordeel kan anstilles; thi ogsaa til fri Mark kan Klapjagt øves, og er saa meget morsommere, som Man overseer et stort Terrain, observerer Harerne langt forud med alle deres Manoeuvrer, samt kan holde Øie med sine Cammerater og deres Bedrivter.*** Saaterne kunne her være længere; thi Haren gaaer i aaben Mark langt raskere paa. Ogsaa hænder det tidt, at Haren, ved et Feilskud paa een af Fløiene, dreier, og gaaer hele Rækken ned, hvorved ** 163 Skuddene falde som paa Commando; hvilket ret giver Liv og Lystighed. Men det forstaaer sig: Mængde af Harer maa der være, og ligeledes af Klappere, paa det de kunne spænde godt.*

Vi komme nu til den sidste Slags Harejagt - den med *Mynder*, som i 1ste Hæfte af dette Skrivt er omtalt med temmelig Ringeagt. Vel er det saa, at Færdighed i at bruge Bøssen her kommer i liden Betragtning; men seer Man hen til, at der til Myndejagt ogsaa udfordres en *Metbode*, at Hundenes Dressur og jægermæssige Behandling kræver Underviisning og Regler: saa kan Man ikke ganske overgive Samme til ukyndige Slumpskytter. - Tydskerne ansee den ikke saa ringe, eller Jægeren uværdig; men gjøre Myndejagten til et ikke uvigtigt Capitel i Jagtcatechismussen. - Myndernes Dressur vil siden vorde omtalt; her have vi blot med deres Brug at gjøre.

Hvor de bør bruges, er ligesaa snart indseet, som sagt: paa Terrainer, hvor andre Jagthunde gjøre mindre Nytte: Næmligt i de skovløse.** Paa bare Sletter, store Heder og Moser ere de næsten uundværlige. Harer vilde Man, uden disse Langbenedes Hjælp, erholde faa nok af, og af Ræve saa godt som ingen. Men deres Bistand maa Man betjene sig af med *Maadehold*; og de maae være saa vel dresserede og indjagede, at de ikke *changere*, og ufeilbarligt tage Alt, Hvad de komme til at løbe efter. Der bør dernæst i Kobbelen være en *Beskytter*, og er den Samme lært til at bære, da er en saadan Hund virkelig fuldkommen i sit Slags, og i bare Egne ubetalelig. Man bør videre iagttage: ikke at jage paa *Barfrost*, eller naar Sneen har *Skorpe*; thi derved udretter Man ikke stort Andet end spolerer sine Hundes Fødder; godt og vel om de ikke forsprings - faae et Been af Led, eller brække det. Ei heller maa Man lade dem gjøre for mange Løb paa een Dag: 3 til 4

Hareløb kunne være nok, med mindre de vare meget korte. Dobbelt saa mange Ræveløb angribe dem ikke nær saa meget, da her ingen *Vendinger* forefalde. Een *Vending* eller *Feilram* trætter Hunden mere, end et *Løb* af flere Hundrede Alen lige ud.

* *
-- 164

Endnu staaer tilbage at antyde nogle Maader, paa hvilke Haren *fanges*, uden *Bøsse* og uden *Hund*.

1) *Med Stok*. Dette er en *Fælde* eller et *Fald*, som af een *Construction*, men forskjellig *Størrelse*, anvendes til vilde *Dyr*, lige fra de mindste til de største - fra *Musen* og til *Bjørnen*, og dette fornemmeligt i *Norge* og *Sverrig*. Da vi hertillands have andre *Midler* i *Overflødig*hed til at bjærge *Harer*, ville vi ei opholde os længere ved denne *Fangst*.

2) *Med Garn*. Enten ganske saaledes, som de forhen beskrevne, i hvilke *Man* fanger *Tjurer* og *Urfugle*, eller og et større *Jægergarn*, der opstilles som for større *Dyr*, og ind i hvilket *Haren* drives - dette er næsten ganske gaaet af *Brug*.

3) *Med Sax*. En almindelig *Ildersax* kan vel afbenyttes; men en større er dog bedre, fordi hiin sjeldent griber højere, end paa *Benene*. Den stilles i et *Hul* i et *Gjerde*, i et *Hjulspor* eller andensteds, hvor *Haren* har sin *Gang*, og bindes fast til et *Træ* eller en nedrammet *Pløk*. Men! - *Man* maa være i *Nærheden*, for snart at tage sit *Bytte*, ellers kommer *Ræven* først, naar han hører *Haren* skrige. Vi have da, just ei for at anprise den, omtalt en lige saa besværlig som ubarmhjertig *Fangemaade*.*

4) *Med Snare*. Dette er den farligste og meest ødelæggende af alle mulige *Fange-* og *Jagemaader*; thi ved den er een eneste *Vildttyv* istand til at gjøre reent *Bord* i en stor *Omegn*, da den drives, og det endog med større *Udbytte*, meest i selve *Yngletiden*, naar *Haren* farer videst omkring. Dette fæle *Tyveri* burde virkelig belægges med saa meget større *Straf*, end *Krybeskytten*, som det er mere fordærveligt, og *Forbryderne* vanskeligere at attrapere og overbevise. Vi vide, at een slig *Hare-Exstirpator* har i *Løbet* af en *Sommer*, paa et *Rum* af mindre end een (-*Miil*, fanget og solgt 100, skriver hundrede, *Harer*.

*
- 165

Jagthistorier* og andre Jagten vedkommende Noticer

Vildbassen skyder Jægeren

En *Forstmand* i *Hannover* havde paa *Snee* bemærket hvor en *Vildbasse* hver *Nat* havde sin *Gang* fra eet *Skovhoved* til et andet. En *Maaneskins* *Nat* sætter han sig et beqvemt *Sted* paa *Luur*, og da det forventede *Vildsviin* kommer ad sin sædvanlige *Vei*, lægger han an, og knuser med sin *Kugle* dets ene *Baglaar*. *Bassen* farer til *Siden* paa sine tre *Been*; men styrter i en *tør*, med *løs* *Snee* tildækket *Sandgrav*, af hvilken den ei var istand til at arbeide sig op igjen. *Jægeren*, som seer den pludselig forsvinde, lader og iler hen til *Stedet*, hvor han finder den pustende, snorkende og huggende *Fraade*, og seer tillige, at dens *Vrede* og *Anstrængelse* er forgjæves. Af *Overgivenhed* driller han den med *Kolben* af *Bøssen*, og morer sig over dens *frugtesløse* *Hug*. Men denne *Spas* faaer et sørgeligt *Udfald*: *Bassen* faaer med et af *Forbenene* fat i *Geværremmen*, og river *Bøssen* til sig; med det andet *Been* maa den formodentlig have spændt *Hanen*, og derpaa rørt ved *Atfækkeren*; thi pludselig gaaer *Skuddet* af og knuser *Jægerens* ene *Arm* i *Albuen*. Den *Ulykkelige* beholdt vel *Livet*; men mistede *Armen*, og blev for stedse udygtig til *Jagten*.

Jagtlyst til det Yderste

Etsteds i Jylland - hvor, finde vi os ikke beføiede til at sige - døde for nogle Decennier siden en Godseier, hvis Jagtsands ikke forlod ham, førend de andre fem. Saalænge han endnu havde alle Sandsernes og alle Lemmernes fulde Brug, forsømte han aldrig nogen Jagt, hverken * 166 paa hans eget eller indbydende Venners Revier. Men da han var kommen nogle Aar ind i de Halvfjerdsinstive, faldt det ham alt for besværligt at gaae, hvorfor han da lod sig kjøre fra een Saat til en anden. Ikke længe derefter formaaede han ei heller at staae ret længe; og lod han sig da gjøre en saadan Contoirstol, som Man sidder skrævs over, og paa hvilken Man kan dreje sig rundt. Istedet for tre Been havde den kun eet, som nedentil var forsynet med en spids Jernpig, der kunde drives fast i Jorden - men var Jorden haard frossen, maatte han betjene sig af en trebenet Stol. Saalunde behjalp han sig nogle Aar; men nu begyndte Øinene af blive svage. De bleve - efter hans eget Udtryk - "kantede med Ryslæder," og randt i Blæst og koldt Veir. Ogsaa herfor fandt han Raad: han lod sig forfærdige en Lædermaske af Corduan med Glas for Øinene. Dette gik atter godt et Par Aar. Men ak! omsider mistede han ganske Synet. Mene Læserne, at Blindheden holdt ham borte fra Jagten, saa tage de storligen Feil. Havde han endnu ikke sine Ører i Behold? kunde høre Hundenes Halsen og Bøssernes Knalden: Jægernes lifligste Musik. I sin Jagtvogn holdt han paa de Steder, hvor Jagtens Gang bedst kunde oversees og den hos ham siddende Tjener rapporterede ham enhver Begivenhed; og gik det, eftersom den var af Vigtighed til, Slag i Slag mellem Herre og Tjener: "Nu gaaer der en Ræv lige paa Forvalteren." - "Saa har han tidsnok; godnat, Mikkel Peersen! Var det ham der skjød?" - "Nei, det var Gartneren, der skjød en Hare!" - "Hvor bliver Mikkel af?" - "Han staaer og betænker sig - nu gaaer han ind paa Jesper Degn -" - "Bous! var det ham der skjød?" - "Ja!" - "Blev han?" - "Ja!" Og saaledes gik det i eet væk, naar noget Mærkværdigt passerede. - Omsider *sendte Døden Bud* efter vor Herremand - som han selv udtrykte sig med et velbekendt Jagtudtryk. Præsten blev hentet, og da han havde meddeelt ham Sacramentet, vedblev han at tale nogle gudelige Ord med den Døende. Denne, som fra Tjeneren vidste, at der Dagen iforveien havde været stor Klapjagt hos en Nabogodseier, og at Præsten havde været med, afbrød hans Tiltale med det opbyggelige Spørgsmaal: "hvor mange Ræve faldt der i Nørre-kjæret?" og skulle disse Ord have været de sidste, som udgik af hans Mund.

167

Forunderlig Frelse

En Skytte ved Herregaarden Aakjær, som levede for en 80 Aar siden, da Jylland endnu ikke havde saa faa Vildsviin, anskød engang en gammel Basse, som strax søgte ham. Da den tog det sidste Spring imod ham, sprang han til Siden, og hug med sin Hirschfænger efter Dyrets Bagbeen, for at overskære de store Sener; men ramte ulykke-ligviis for høit oppe, og - til end større Ulykke - sprang Klingen oppe ved Fæstet. Den værgeløse Jæger vidste intet andet Raad, end at svinge sig op paa Bassens Ryg, og holde sig fast i Børsterne, med kun lidet Haab om heldig Ende paa dette fortvivlede Ridt. Det rasende Dyr foer nu omkring med sin Rytter imellem Træer og Buske, hvorved denne fik baade Klæder, Hænder og Ansigt temmeligt forreven, og under Bassens voldsomme Spring og idelige Huggen ud, maatte han hvert Øieblik vente at vorde Græsrytter, og derpaa et Offer for den forbitrede Fjende. Men see! da Nøden her var størst, var ogsaa Redningen nærmest: i sit blinde Raseri kommer Svinet ud paa et lidet glatfrosset Skovkjær, der var tildækket med et tyndt Lag Snee. Her skrider det strax omkuld - Skytten springer op og iler tilbage efter sin Bøsse, som han skyndsomst lader. Han kommer tidligt nok, for at give det sin Rest, inden det havde kunnet naae Landingen, og der faae Fodfæste. - En endnu uøvet Jægerdreng, som var baade for angst og for raadvild til at staae Skytten bi, havde fra et Træ, hvor han søgte Tilflugt, været Vidne til det hele Optrin.

Særdeles Jagtiver

En for flere Aar siden afdød Landsbypræst var, endog temmeligt tilaars, saa ganske Jæger til Liv og Sjæl, at denne Lidenskab ofte kom i fristende Collision med hans Embedspligter. Mangen en Helligdag, naar der just ei gaves ministerielle Forretninger, lod han Degnen læse, for at følge Dianas Kald; især naar der var god Sporsnee, maatte Kirke være Kirke. Fortælleren var engang som halvvoxen Dreng i hans Huus, og mindes grant følgende pudseerlige Optrin: Det var en Søndag, og Sidstpræken i Hovedsognet. Degnen kom og meldte, at der var ringet sammen, og Præsten havde allerede puttet sig fra neden op under Kjolen (for en Nemheds Skyld hang den altid halv tilknappet paa en Krog ved Bjælken) da een af hans Sønner kom farende ind 168 og raabte: "Fa'er! Fa'er! nu sprang der to Raadyr ind i Kohaven." Som et Lyn dukkede han igjen ud fra Præstekjolen, og imedens han foer omkring efter sin Jakke, Kabuds og Bøsse, udstødte han: "Hille min lille Pineknø! - Degn! Degn! o Menneske begræd din Synd! men skynd sig ikke for meget!" "A skal træk 'en saa laang a ka" svarte denne. (For at begribe Meningen af disse Replikker, maa Man vide, at Psalmen "O Menneske" etc. var den længste i den gamle Psalme-bog.) Nu bleve vi Dreng i Huj og Hast udsendte som Klappere, og gik denne Gallopjagt saa heldigt af, at Præsten havde en Raabuk i sin Kjelder, og vandt op i Kirken, inden Degnen endnu havde ganske begrædt sine Synder.

Baglænds Ridt paa en Hjort

Man pleier at sige om Een, der ikke ret veed selv hvor han vil hen: "han gaaer efter Næsen;" men ved en Parforcejagt i Sjælland er det hændt en Jagtjunker, at han kom afsted paa en ganske modsat Maneer, saaat Man med Sandhed kunde sige om ham: han reed efter R..... - En høivelbaaren Kronhjort var næmligt paa denne Jagt *må Vaadeskud* truffet for godt - formodentligt af en Fusker eller en Uindviet, som ikke vidste, at Dyret skal anskydes saa svagt, at det, til Jægerens Fornøielse, kan pines saa længe som muligt. Da Hjorten styrter, farer denne Jagtjunker til, for at give den Fangsten. Men da han heel kludermæssigt stiller sig ret lige foran den, og Hjorten, som blot var daanet, føler Jernet: springer den op, klemmer Takkerne om Junkeren, og farer afsted med ham, hængende baglænds ned over dens Hoved. Med slig en Maske for Ansigtet kunde Hjorten ikke see hvorhen den løb, og tørnede altsaa mod Grene og Træstammer og mod Stakitterne omkring Dyrehaven. Her omringedes den nu af det øvrige Jagtselskab, som ved flere Stik af Hirschfængere omsider bragte den til fuldkommen Rolighed. Men Ridderen var ved denne uvante Befordringsmaade bleven saa svimmel, at han længe ikke var istand til at staae paa sine to Been; og ved de mange Stød von hinten var den vægtigste Deel af hans Corpus bleven saa mør, at han i mange Dage derefter ikke kunde taale at sidde, og ei heller at ligge anderledes, end Jeppe paa Bjerget, da han blev vækket af Nilles Krabask.

169

Et ulykkeligt Vaadeskud

Det var Skik, mere før end nu, hvor flere Jægere vare samlede til deres Dont, efter nydt Forfriskning at skyde paa den *stumme Lærke* €: den tømte Flaske - naturligviis i Luften. Vi finde os ikke foranledigede til at anprise denne Skik, hvis eneste sikkre Resultat er dette: at ødelægge en Ting, som ellers længe kunde være til Nytte. Som Øvelse har den intet Værd, og afgiver ei heller noget Beviis paa Færdighed. Men ved en Snejpejagt paa Lolland for nogle og fyrgetive Aar siden, fik denne Lærkeskydning et sørgeligt Udfald. Selskabet stod paa en tør Eng, der til alle Sider var omgivet af Skov. Lærken hyttede sig flere Gange, og kom

heel og holden til Jorden. Een af de rappeste Skytter siger spottende: "det er ikke Noget; men jeg vil lægge min Bøsse fra mig, selv kaste den iveiret, dreie mig engang rundt og splintre den, inden den kommer ned." Det gjorde han ogsaa; men Flasken var dog kun en Mands Høide fra Jorden, da han blev færdig med den. Strax efter Skuddet høres et Raab i Skoven, fra den Kant, hvorhen han sigtede. Man iler derhen og finder en Gjerdelukker staaende hos en Cammerat, som laa livløs paa Jorden. Et Hagel havde truffet ham lige i Tindingen - han var og blev død. - De enfoldige Mennesker havde - useete af Skytterne - staaet tæt indenfor Udkanten af Skoven, og moret sig med at see paa deres Manoeuvre. Afstanden 170 var vel et Hundrede Alen; men den stakkels Skytte, som vel vidste, at smaae Snekpehagel gjerne kan træffe en tilproppet Flaske, uden derfor altid at knuse den, havde lagt Rævehagel i sit Gevær.

En Bonde og en Raabuk, hverandres Banemand

Det hændte sig engang i Lolland, at tvende Bønderkarle huggede Riis i en Ellemose. Som de ere ifærd hermed, høre de Skyttens Hunde halse henad imod dem, og strax efter see de et Raadyr, der kommer tuntende i en tør Flækgrøvt, nær ved hvilken de stode. "Jeg vil prøve om jeg kan fange ham!" siger den Ene, og stiller sig skrævs over Grøvten paa et Sted, hvor nogle foranhængende Grene skjulte ham for Dyret. Dette bliver rigtigt ikke "Colossen en mignature" vaer, førend det er lige underneden. Af Forfærdelse gjør det - som denne Slægt pleier - et Spring iveiret; men styrter derpaa ned med sin svære Byrde. Det kan ikke reise sig - dets Lænd er knækket - det tager til at skrige. Karlen ligger ogsaa; men tier stille. "Kom op! kom op!" raaber den Anden: "Du er ulykkelig, dersom Skytten kommer." "Jeg kan ikke;" svarede hiin "Jeg troer min Ryg er knækket". Det var den virkelig; enten dette nu var skeet paa Raabukkens Takker, eller ved Overkroppens pludselige og voldsomme Kast bagover. Hundene ankom, og efter dem Skytten. Han lod den anden Karl hente en Vogn, paa hvilken de To, som saa uforsætligt havde knækket Ryggen paa hverandre, bleve begge førte døde hjem.

171

Af Urfuglen

Urhønsjagten

At denne Slags Jagt er særdeles afholdt, som pirrende, forlystende, maaskee fremfor de fleste andre - dette har enhver Jæger enten hørt, eller selv erfaret; men det kan hænde, at kun Faa have undersøgt *hvorfor?* Man skulde jo synes, at Andejagt f. Ex., der oftest giver et langt betydeligere Udbytte, kunde være ligesaa interessant; dog er det ikke saa - og hvorfor da? Vi ville forsøge at besvare det efter vore egne Følelser!

For det første falder her frie og rene Skud, og næsten altid paa saa nær Afstand, at en øvet Skytte sjeldent feiler; thi Fuglen flyver i lige Linie og ikke meget hurtigt. Bekkasinen derimod gjør sine velbe-kjendte Slag, Agerhønen svinger tit, og Sneppen - ja Hvo kjender ikke dens Caprioler? Paa disse Jagter er det derfor almindeligt, at selv fortrinlige Skytter gjøre flere Pudler, end de skjøtte om, eller engang ville vedgaae; selv paa Andejagt hænder jo dette. De bedste tydske Jægere erklære ogsaa, "at den, der oftere fælder 6 Agerhøns eller 3 Snepper en suite, bør ansees for en *Matador*." Men paa Urhønsjagt falder ikke sjelden 8, 10, 12 Træffere og flere, uden en eneste Feiler - det kalder Man Revange.

Hernæst bidrager vist og til Interessen, at Man stundom er saa uheldig, ei engang at *finde* Noget; dette ansporer, opflammer end mere Lysten, og giver den lykkelige Jagt en dobbelt Behagelighed; thi Hvad vi altid kunne komme til uden Vanskelighed, skjønnede vi ikke saa Meget paa. De Fleste ville vist helst gjøre den bedste Jagt tilsidst; og, hellere end at finde Vildtet ved det første Trin paa Jagtpladsen, i længere Tid ægges til Søgning og svæve mellem Tvivl og Haab, til det Sidste omsider stiger til frydelig Vished.

Men der er dog endnu een Beskaffenhed ved den omhandlede Jagt, som forekommer os at give den sin særegne Tilløkkelse - vel at mærke, her tillands, hvor Fuglen ikke skal søges i Skovene. Der, saavel som paa dyrkede Marker, Enge og deslige sees hyppigt et eller andet 172 Slags Vildt, er overalt saamange levende og livløse Gjenstande, som dele Jægerens Opmærksomhed, adspredte og stundom mere ham paa flere Maader. Men paa Heden, den mørke og øde Hede, hvor Naturen synes at ligge i Dvale; hvor kun af og til en Lærke eller en Lyngspurv minder om, at den endnu ikke ganske er uddød; hvor en lille Høi, en Græsplet, en Tørvestak tiltrækker Øiet; hvor en Hare er en Sjeldenhed, og andet Vildt en endnu større: naar Hunden da der begynder at give Tegn med sin virrende Hale, naar han snøftende firmer omkring Dig, da veed Du allerede "her er Noget!" Nu hæver han Hovedet, studser Ørene, trækker an, først rask, derefter forsigtig, sagtere og sagtere, med lange Skridt og høitløftede Forfødder: nu staaer han, Halen stirrer stivt, hans Næseboer gaar ud og ind; Øinene funkler og synes at løbe rundt; han smadsker smaat og snapper efter den søde Fært: da kommer det Øieblik, der lønner din Møie; dit Hjærte banker stærkere, Du nærmer Dig Hunden, skubber ham med Knæet lempeligt fremad, Du deler hans frydefulde, visse Forventning. Og see! nu ryger den stolte Hane op af Lyngen med Bulder og Klukken - Du skyder - han tumler til Jorden og er dit Bytte. Men vee Dig ogsaa! hvis Du, henreven af Hidsighed, feiler, eller, Hvad endnu er harmeligere og skammeligere, hvis din Bøsse klikker; da lærer Du, af bitter Erfaring, en anden Gang at holde din Pibe og dit Fængsels røse. - Er det derimod en heel Flok, Du har truffen, din Hund kaster Øinene til alle Sider, krummer sig hid og did, og veed ikke hvorhen han først tør vende sig: da bliver det snart *levende* hos Dig, og Du faaer nok at bestille med at hente den ene efter den anden, ligesom de hurle iveiret.

Heri, mener jeg, ligger denne Jagts særegne, fortrinlige Ynde.

Vi gaar nu til Beskrivelsen af de forskjellige Jagt- og Fangemaader.

At skyde Haner paa Skogger er en Methode, som hertilands sjældent anvendes af ordentlige Jægere, og heller ikke synderligt betaler sig, da de ikke samles i et saadant Antal, at det kunde lønne Umagen, derfor at indrette et Skydehuus. De faa, som her i denne Periode fældes, falde i egentlig Forstand for *Krybeskytter*; thi saa længe Hanen skoggrer, *kryber* Skytten; men saasnart han begynder at hvæse, eller bedre lidt før, kaster Denne sig fladt ned i Lyngen, og ligger der stille til han igjen hører de kjælne Tremulanter. Paa saadan Maade at tilbagelægge en Strækning af flere Hundrede Alen i dugvaad Lyng og bestandigt udsat for Hugormens giftige Bid, er vist ikke fristende for 173 nogen af vore Læsere. En anden Methode er den, at indfinde sig ved Pladsen saa aarle om Morgenen, at Man kommer Hanen i Forkjøbet; men da maa der være indrettet et lidet lavt Skydehuus af Tørv og Lyng, efter Model omtrent af de i Naboriget brugelige, og som der nok kunne betale Bygningsomkostningerne, da mangen Gang eet til to Hundrede Medbeilere forsamles paa eet Sted. Man nedgraver næmligt et, omtrent 2 Alen høit, Kar i Jorden lige til Randen, belægges det i Bunden med fine Granqviste og forsyner det med et, midt i Karret fastgjort, Sæde. Derover gjør Man et Tag af lige Grene, som bag til og ved Siderne maa bøie til Jorden; men foran mod Skogger-pladsen skraaner saa høit op, at Man kan see ud og skyde. Taget belægges med Lyngtørv, og, er det i Skovegn, med paastukne Grangrene. Naar Skytten er kommen ned i Karret skjuler han ogsaa foran sig med samme Materialer, saa at der kun levnes saa liden Aabning, som muligt. Bedst indrettes Skydehuset allerede før Vinteren, at Fuglene om Vaaren kunne være bekjendte med det. Det hænder ofte, at en Skytte her nedlægger tvende Haner paa eet Skud; men han maa ikke forlade sit Skjul, før Alt er forbi; thi ellers forstyrrer han for den Morgen hele Munterheden; forbliver han derimod stille og lader igjen, kan han flere Gange fornye sit Skud, saasom de hidsige Elskere snart komme igjen; stundom lade de sig ei engang ved Skuddet forjage. Naar de gamle Haner ere borte, komme de unge frem af deres Forborgenhed, eller lokkes hen mod *Køten*, som den hisset kaldes, ved at hvæse og ved at efterabe Hønens Klukken. At Tjuren lettere narres paa Skogger, kommer deraf, at han under Paroxysmen hverken *seer* eller *hører*; Urhanen derimod er aleneste *døv*, eller *tunghør*, hvorfor der til denne skal *krybes*, naar Man til hiin kan *løbe*.

Den anden, en Jæger mere anstændig, Jagt gaar ogsaa løs paa Hanerne; men aabent og ærligt, og ikke som hiin, hvor Man lumskeligt stjæler Livet af dem. Den foretages om Sommeren, medens de selv fælde, og saaledes kunne siges at være i *Ro*, skjøndt de ligevel have Vingernes Brug; og medens Hønsene ligge og Kyllingerne ere for smaae. Saasnart Skoggren i Mai eller Juni ophører, eller dog kun enkelte korte Rullader lade sig høre, veed Man at Rotiden er begyndt. Før denne er Hanen urolig, endog midt paa Dagen troer han sjældent - Morgen og Aften kommer hverken Jæger eller Hund ham nær -; men nu er Tiden at søge ham i hans vanlige Sommerresidents, som er: 1) store og tørre Moser, fulde af Tuer, og bevoxede med høit 174 Lyng, Pors (*myrica*) og Vaccinier (især *vac. oxycoccus*, Tranbær, Vinterlinger) dog ikke tættere, end at han beqvemt kan løbe omkring mellem Tuerne og i de Stier, Kreaturene have traadt. Hvor der i en saadan Mose sees store, lysere, guulagtige Pletter, bedækkede med fjorgammelt, vissent Kamgræs og Prallyng (*erica tetralix*), der, eller i Nærheden deraf, opholder han sig gjerne. 2) Lige saa gjerne søger han et høiere Terrain i Heden, et saadant næmligt, som er noget aabent, hvor den høie Lyng staaer i adskilte Totter med Græs og

Hedebærris imellem. 3) Helst vælger han dog et Strøg, hvor mange gamle aflagte Veie løbe jevnside; men ogsaa ere tilgroede med Lyng og Vaccinier. 4) Paa en befaret Vei ligger han ikke sjelden og bader, eller basker sig i et støvet Hjulspor. I tæt sammenvoxet Lyng vil Man forgjæves søge ham og hans Familie; men paa de anførte Steder finder Man to, tre og flere Hanner temmeligt nær hinanden, alt efter som der gives faa eller mange i Egnen.

Den bedste Tid paa Dagen er 1) om Formiddagen, et Par Timer efter Solens Opgang, og til Kl. 10, og 2) om Eftermiddagen fra 3, 4 og til noget før Solens Nedgang. NB. Dette gjælder om varme og stille Dage; thi paa saadanne tager han sig en lang Middagsluur, og naar han sover og ikke rører sig, faaer Hunden ikke Vinden af ham; men kan, uden at fornæmme Noget, gaae ham ganske tæt forbi. Naar det er køligt i Veiret, eller overtrukken Sky og blæsende, jager Man lige hældigt paa enhver Tid af Dagen; i stærk Blæst og Regn gjør Man bedst i at blive hjemme; thi da troer han vanskeligt. I Bygeveir kan det kun lykkes imellem llingerne.*

Til ingen anden Jagt kan Jægeren mindre undvære Hund, end til denne; thi uden Hund kan han vandre mellem Hundrede af Urhøns, uden saameget som at mærke een eneste: troer Fuglen stærkt, faaer han den ikke at see; thi om han og træffer lige for den, sniger den sig dog til Siden og bag om ham: og troer den mindre, reiser den sig paa for langt Maal. Enhver vel dresseret Hønsehund kan bruges; men første Gang, den faaer Urfuglens stærke og søde Fært, vil den gjerne fare paa, og maa, ved passende Rævselse, gjengives den tilbørlige Koldsindighed. - Hønsehunde af mørk Farve - hertillands rigtignok sjeldne - ere ikke saa brugbare, og det af den Aarsag, at Man paa længere Afstand vanskeligt bliver dem vaer, bemærker ikke naar de * 175 trække an og staae. I Egnen sønden for Viborg gives en egen Race, en Blænding, som det synes, af Hønse- og Gaardhunde: fine og smække af Bygning, ganske lidt behængte, med temmelig smalt Hoved og Snude, af Farve hvide med store sorte Pletter, samt med sorte Næser, Tæer og Fodballer. Disse ere de fortrinligste af Alle: de staae og apportere med ganske liden Dressur - stundom med slet ingen. De slaae meget vidt ud, hvilket er saare godt og tillige beqvemt for Jægeren i en vidtløftig Hede; og naar de mærke Fuglen, krybe de paa Foden saaledes at Bugen næsten slæber hen ad Jorden; naar Fuglen standser, lægge de sig plat ned. Ved denne Maneer bringe de en gammel Hane allersikkrest til Raison.* - Det er ikke godt naar en Hund staaer alt for fast; thi heraf benytter Hanen sig til at avancere, og naar Man troer, at han sidder i god Behold tæt foran Hunden, er han allerede langt borte - maaske heelt agter ude, og det varer ofte længe inden Man finder ham igjen. Undertiden staaer han op ude af Skudvidde, og da kan Man skyde en hvid Pind efter ham; han trækker saa langt ud, at Man tilsidst næppe formaaer at følge ham med Øinene, eller forsvinder bag en Forhøining; findes en Dal paa hans Vei, er Man vis paa, at han stryger ned ad den. Naar Hunden derfor har fundet ham i Vinden, og eengang med tydelig Marquering staaet for ham, og han ikke holder, men begynder at løbe, er det bedre at den følger efter ham, med Næsen i Jorden, i alle hans uendelige Labyrinth, endogsaa med Vinden, end at den gjør et Slag tilbage; thi da hændes det stundom, at den uforvarende støder ham op. Men denne Manoeuvre lærer en Hund snart af sig selv; den fatter ligesaa godt som Jægeren, at den maa holde sig tæt efter ham, og følge i en bestemt Afstand, gaae hurtigt, langsomt, standse: alt efter hans Bevægelser, for omsider at gjøre Ham fast, hvilket altid skeer naar han kommer til en Aabning i Lyngen. Træffer han for et Hjulspor, skal han være nær ved at bjærge sig; thi da tager Pokker ved ham, og han stikker saaledes i Rend, at Man kun løbende kan følge ham; men da flyver han gjerne op paa en længere Afstand, og Skytten skal være meget expedit, for, under saadan en Stormløben, at tage ham hurtigt

* - 176

og sikkert.* Det forstaaer sig, altid gaaer det ikke saaledes til, som her nu er beskrevet: stundom troer han saa godt, at Man faaer ham op den allerførste Gang Hunden staaer; og dersom Denne ikke kan fatte omhandlede Tactik, og paatage sig en Støvers Rolle, lader Man ham blive ved *det, han har lært*, og tage Fuglen i *Vinden*; det lykkes dog som oftest.

Vi haabe nu, at de Læsere, som maatte være ubekjendte med denne Jagt, dog ville kunne gjøre sig et Begreb om dens Interesse. Den giver tilmed undertiden godt Udbytte. Forfatteren kjender en Skytte, som paa een Dag skød 8 gamle Haner, hvilket Man vist vil kalde en kongelig Fornøielse; men ellers kan Man være vel tilfreds med det halve Antal og færre.

Inden vi forlade Capitlet om gamle Haner, bør vi ikke tilbageholde et Vink til den Jæger, som første Gang prøver denne Jagt; endogsaa den færdigste, der er temmelig sikker paa sin Agerhøne og paa sin Bekkasin, maa ikke tage det unaadigt op, at vi bede ham: naar Hunden staaer, at slaae brav Vand i Blodet, saa at han, naar Fuglen buldrer op - maaskee næsten under hans Bøssepipe - kan beholde tilbørlig Koldsindighed til at lade den trække vel ud, inden han trykker til. Det kan ellers let hælde, at han feiler, til sin egen store Forundring og Ærgrelse; at hans Hidsighed og Forhippelse tager til; at han bomrer anden og tredie Gang, og kommer reent ud af Skuddet. Aarsagen troe vi, ligger deri: først at Fuglen flyver *langsommere*, end andet Fuglevildt, hvorved den Ubevante forføres til at ansee den for at være kommen længere bort, end den virkelig er, naar han brænder løs; med Sneppen, Bekkasinen og Agerhøns kan han derimod næppe vorde for snart færdig. For det Andet flyver den som oftest *lavere*, end andre, og synes blot at skumme Lyngen, hvorved han paa nært Hold *overskyder* den. Men træffer han endog, fordærver han dog Stegen.

Haglens til denne Slags Jagt bør være No. 6 eller 7, eller en Blanding af begge, som de, der ere passende til unge Ænder; thi Uhrfuglen er *skjor*, og har kun tynd og løs Fjærbedækning.

* - 177

Endeligt er det godt at være ridende, især paa en vel afrettet Skydehest. Paa haard Bund kan Man skyde fra Hesten, og skal Man manoevrere i en Mose, kan Man lade den blive staaende ved Bredden, til Man er færdig. Men den største Nytte er dog den: at Man, uden at udmatte sig, og snart, kan komme fra een Fugleplads til en anden, naar Man, tilfods, møjsommeligt skulde vade en Fjerdingsmiil og længere i høi og tæt Lyng, hvor, som allerede vides, al Søgen og Venten er forgjæves.

Da Jagten efter de gamle Haner - der og kan øves i Kyllingetiden - er afhandlet saa vidtløftigt, kunne vi være saa meget des kortere ved Beskrivelsen over den efter de unge Høns, der er den morsomste, forsaavidt den giver langt flere Skud, og følgerigt et rigere Udbytte. Den rette Aarstid hertil er fra midt i August til midt i September, alt eftersom Kyllingerne have opnaaet den tilbørlige Størrelse. Man bør ikke tage dem før de ere fuldvoxne, eller nær derved; thi ellers faaer Man ikke ret Lige for Umagen; og jo mindre de ere, jo vanskeligere ere de og for Hunden at finde, naar de efter den første Reisning 178 adspredte sig. De ligge da gjerne saa fast - og det stundom en heel Time og længere - at de lade sig tage med Hænderne, at sige, naar Man blot kan opdage dem. Men bier Man derimod for længe, flytte de, skilles ad, og træffes sjældent samlede i noget betydeligt Antal.

Til denne Jagt er en Dobbeltflint særdeles nyttig, da Man ved Flokkens første Opstødning altid kan komme til at gjøre tvende og flere Skud, om der ere Geværer til dem.

Flokken maa søges paa samme Terrain, som Hanerne; dog ligge de sjældent i Nærheden af hverandre; thi de Sidste have helst deres egen Tumleplads for dem selv.

Her ere alle lige vel dresserede Hønsehunde lige brugbare, da Flokken sjældent løber vidt hen, inden den trykker sig. Sædvanligt trækker Hønen, naar hun mærker Uraad, Kyllingerne et hundrede Alen, eller saa, afsides, og er gjerne den Første, som flyver klukkende og kaldende op. Breder hun Halen stærkt ud og flagrer, omtrent som en Ællingand, da ere Kyllingerne smaae, og Man bør skaane hende. Overalt var det rigtigst at spare den Gamle, hvis Man blot kan kjende hende; men naar de Unge ere voxne, falder dette vanskeligt, saa meget mere, som hun ikke altid er den Første, der reiser sig; ei heller den Eneste, der kalder. For at være sikker paa, at Man ei ved eet Skud skal ødelægge et heel Kuld, bør Man bie til den *anden* Fugl staaer op, da Man saa seer, om de have naaet tilbørlig Størrelse. Desuden taber Man sjældent derved; thi en Kyllinghøne og hendes Yngel trækker ikke langt bort - almindeligst 3 til 600 Skridt.

Man kjender let paa Hunden, om det er en enkelt Fugl eller en Flok, han trækker an for: i sidste Fald kommer han næmlikt langsommere afsted, standser ofte, gaaer tilbage fra een Side til en anden, marquerer vexelviis her og der, som om han var tvivlraadig eller uvis i sin Sag. Næsten aldrig reiser hele Flokken sig paa eengang; men drit drat; ofte bie Nogle saa længe, til Man kan faae ladt igjen.

Dersom Flokken splitter sig til flere Kanter, saa Man kun kan holde Øie med hvor een eller to af dem falde, vorder det meget møisomt, ja mislikt at opsøge dem saa vide omkring; Man gjør derfor klogest i, reent at forlade Terrainet og søge et andet, til Flokken igjen bliver samlet: om et Par Timer, eller saa, finder Man den sikkert paa samme Sted, hvor den blev reist. Hvo, der kan efterabe Hønen Klukken, kan og kalde Kyllingerne sammen; men her tillands kjende vi ingen saadanne Virtuoser; og desuden fordrer det et Sted, hvor Man kan 179 sidde vel skjult. I Tydskland og Sverrig, hvor Jagten meest falder i Skove, gaaer Saadant bedre an: Jægeren afskærer med sin Jagtkniv saa mange Grene, at han i en Hast deraf indretter sig et Lysthuus.

Een Ubehagelighed kan undertiden møde paa Urhønsjagten: om Dagen er heed, Egnen ganske tør og Menneskeboliger langt borte, kan Man komme i *Vandmangel* baade for sig selv og for sin Hund, om denne er af hidsig Natur, og nødes til at afbryde Fornøjelsen, naar den var bedst igang. Man maa desaarsag være belavet paa et slikt Tilfælde, og have sin Vandflaske forsynet, tilligemed en ganske lille Træbakke, til Hunden at labe af.

Endnu een Vanskelighed opstaaer, med Hensyn til Fuglenes Bevaring for Forraadnelse; de Unge ere især let ankomne, og gaaer Man med dem en heel varm Dag igjennem, kan Man være temmelig vis paa, at de allerede har en lille Tanke. Skulle de altsaa gjemmes længere, end den forestaaende Nat over, maa Man see at faae dem i Huus og paa et kjøligt Sted, saa snart muligt efterat de ere skudte. Men skulle de holde sig i flere Dage, eller vel endog forsendes noget langt bort, da kunne vi angive følgende Middel. Man forsyner sig med Poser af tykt og stærkt Papiir, af Størrelse til at rumme en Fugl, indvendigt bestrøgne med stærk saltet Smør, og derforuden bestrøede med stødt Salpeter. Saaledes indbalsomeret holder Fuglen sig i flere Dage. Denne Methode er baade næmmere og mindre bekostelig, end Englændernes: heel at nedsylte dem i Smør eller i Honning.*

Og ere vi nu her paa den danske Halvø færdige med Urhønsjagten; thi at skyde dem i strænge Vintre i

Skovene, er et Slags Krybeskytteri. Det er for det første vanskeligt, formedelst de udsatte Skildvagter, og Fangsten, naar den er heldigst, stiger kun til et Par Stykker; dernæst er det, hvor kun faa Fugle gives, et Bidrag til deres Udryddelse, da Høgene gjøre deres dertil, og altid blive værre, i Forhold som Vinteren strænges. Kniber det ret stærkt, søge de stakkels Fugle Haver og Diger; ja drives stundom af den "*dumdristige Hunger*" i skovløse Egne ind i Gaardene, og dele med de tamme Høns paa Møddingerne. At skyde dem her, synes os ligesaa ubarmhjærtigt, som at myrde den Stakkels Hare, naar den ydmyg og skjælvende * 180 betroer sig til Menneskets Ædelmodighed, og i vore Kaalhaver prøver at friste sit haardt ængstede Liv.

Men vore Naboer anstille, foruden de anførte, ogsaa Klapjagter efter Urhøns, og dette paa følgende Maade: En udstoppet Hane, eller bedre en kunstig, overklædt med sort Tøi, bindes ovenpaa en lang Stang, som opreises og fastgjøres nær ved Toppen af en stor Birk, der er synlig vidt omkring. Nær derved indrettes i en tæt Busk et Skydehus, hvor en Jæger skjuler sig. Driverne begynde langt borte, og jage hen imod Birken. Fuglene, som altid flyve lige ud fra deres Forfølgere, sætte sig hos Lokkehanen. Jægeren skyder een efter den anden; men forlader ikke sit Skjul, førend Driverne ankomme. I Efteraaret, i disigt Veir eller Riimtaage, lykkes denne Jagt bedst.

Foruden Bøssen anvendes i Sverrig og Rusland forskjellige Fangemaader, deels de samme som til Tjuren, næmligt *Stok, Garn og Snarer** deels en Indretning, som kaldes "*Tragten*" og som er Russerne egen. Man danner af lige smalle Birkegrene en Slags Tragt, foroven een Alen i Diameter; men forneden tæt sammenføjjet. Denne nedsættes i Sneen eller i et Hul i Jorden lige til Randen. I Midten opreises perpendiculairt en stærkere Stang, som rækker en halv Alen over Tragstens Rand. Paa Dennes Spids fastbindes en Tværspjælk, lidt over en halv Alen lang, saaledes at den kan vippe ned, og igjen antage sin horizontale Stilling. Rundt om paa Tragtrandens og paa Kjæppen fæstes Havreax. Naar Fuglen nu sætter sig paa den Sidste, synker den ned, og falder i Tragten, hvorfra den ei er istand til at opflyve, deels fordi den ei kan faae Fodfæste, og deels fordi Tragten er for snæver til at udbrede Vingerne. Meshærkerne have en lignende Fælde, kaldet "*Murdscha*," med et bevægeligt Kors ovenpaa den midterste Stang.

Endnu kun et Tillæg til Capitlet om Urhøns. Alt vort tamme Fjerkræ har jo engang befundet sig i vild Tilstand; og endnu have jo Alle, paa Gaardhønen nær, deres vilde Cammerater: hvorfor ikke ogsaa prøve at tæmme Urhønen, en saa velsmagende og yngelsom Fugl? Efter nogle Generationer maatte dette vistnok lykkes, og det lettere end med Gaasen og Anden, der oprindeligen ere langt mere sky. Den største Vanskelighed vilde vel bestaae i at skaffe dem den * 181 passende Føde; og dog er det rimeligt, at de kunde næres blot med Korn, lige saavel som alle de Andre.

I halv vild Tilstand holdes Urfuglen i det østlige Scandinavien paa følgende Maade: Dybt inde i en Skov - endnu bedre midt i en Dyrehave - indhegnes en Plads med Gran- eller Enebærstænger, som staae i det ringeste 3 Alen over Jorden. Vil Man være fuldkommen sikker for Rovfugle, overdrages det Hele med et stormasket Næt; men saa kan Pladsen ei heller have nogen betydelig Størrelse. Uden Næt kan Man derimod gjøre den saa stor, som Man har Stænger til. Fuglehaven maa være bevoxet, dog ei alt for tæt, med Gran, Birk, Enebær og Lyng, og ligge saaledes, at der ei kan være staaende Vand eller Gjennemskyl. Her indsættes Fuglene *med stækkede Vinger*; men naar Hønen vil lægge Æg, tages Hanen fra hende. Naar Kyllingerne ere voxne, kan Man fange dem, om Man vil, eller og tage den Gamle bort, og lade hine udflyve; de komme sikkert igjen om Foraaret tilbage og yngle i Haven eller i dens Nærhed; og ved skaansom Behandling faaer Man i faa Aar en stor Mængde Høns i Strøget. De Gamle kan holdes paa Kammer Vinteren over, som Agerhøns; men saalænge de ere ude, bør de een à to Gange om Ugen forsynes med Vand (om intet er i Haven); og med Æde, næmligt Korn, Enebærriis med Bær paa, Revlinger og ung Lyng; ogsaa Birkeqviste med Frøknoppe paa ere dem tjenlige. Endeligt maa Man ikke forglemme, at de stedse kunne have Smaadynger af fiint Sand, Tørvesmul eller Aske til at baske sig i.

Af Vildandejagten

1. Jagt med Lokkepibe.

Denne kan ikkun øves i Parringstiden, og gaaer, som ret er, alene ud paa Andrikker. Lokkeinstrumentet, som hertil bruges, gjøres af tyndt Messingblik, og ligner, men i mindre Maal, Mundstykket til en Clarinet. Denne skrues atter ind i et dreiet Hornfuttal; og ved at blæse i Samme frembringes en Lyd, der træffende efterligner Andens Skræppen. Ved et Vand, hvor, eller i hvis Nærhed Ænderne have Tilhold i Parretiden, bygger Man sig et Skydehuus af Jord, Rør, eller Grene, saa at Man kan sidde nogenledes skjult, og istemmer da i Aftenstunden sin Musik. Ere der Andrikker i Nærheden, komme de sikkert, og kaste sig i Vandet udenfor Huset. Det kan da træffe, at Man kan skyde 3 à 4 paa een Aften. Lokkepiben selv kan ikke beskrives saa tydeligen, at den herefter kan forfærdiges; derfor maa Man see at skaffe sig en Saadan, eller og laane et Exemplar til Eftergjørelse.

2. Jagt efter Ællinger.

Denne bør aldrig foretages, førend disse ere saa store, at baade Stegen og Fjærene have nogen Værd; det vil sige, naar de ere næsten fløge. Nogle tage dem allerede det første de faae Speil; men Kroppen har endnu ikke Fjær, som ere Afplukningen værd, og Kjødet er blødt, levret og flaut. Den allerbedste Tid - naar Man kan blot passe den - men den varer kun et Par Dage, er naar Ællingerne kunne lette over Vandet, men kaste sig strax igjen, fordi de endnu ikke tør stole paa Vingerne. Da skride de og bedst for Hunden; thi jo mindre, jo vanskeligere for den at finde og annamme, som vel er.

Nogle Skytter - især dem fra ældre Tider, da der vare Ænder nok, 183 og Man ikke behøvede at spare - ere meget nidkjære i at skyde Ællinganden bort fra Kuldet, for at hun ikke skal trække dette bort med sig ud af Revieret. I rindende Vand og store Søer er dette meget urigtigt; thi i hine smutte Ællingerne alligevel bort med Strømmen, og disse forlade Moderen ikke, førend de Unge ganske kunne raade sig selv. Ved saaledes at pudse en gammel And væk, berøver Man ganske sikkert Districtet et heelt Kuld til næste og flere følgende Aar; thi det er en afgjort Sag, at Anden stedse udklækker eller dog fører sin Yngel til det Vand, hvor hun første Gang opdrog den. Den samme skadelige Følge har det da og, naar Man bortskyder hende i et lidet Vand, hvor Man formoder, eller af Erfaring veed, at hun ikke bliver med sine Ællinger til de ere fuldvoxne, eller hvorfra hun trækker bort ved mindste Forstyrrelse af Mennesker eller Hunde; men Ungerne derimod ikke, naar de savne hendes Veiledelse. Da alligevel saadanne Smaaavande give den fornøieligste, sikkreste og rigeste Ællingjagt, kan det jo være at Man gjerne vil skaffe sig selv og Andre en saadan Fornøjelse, og da maa Man iagttage: 1) ikke at skyde Anden for tidlig, da Ællingerne ellers vorde forødede; naar de ere 3 à 4 Uger gamle, og ikke endnu ere halvvoxne, turde det være den rette Tid; 2) at saasart Man engang har skudt efter Anden, uden at træffe, maa Man blive ved at stræbe at faae hende den samme Dag; thi ellers kan hun være fløiten den næste. Men medens hun svinger omkring Vandet nytter det sjældent at skyde paa hende, da hun gjerne hytter sig for at komme skudnær - med mindre Man har Skjul af Buske og høie Rør. Man bør følgelig trække sig lidt bort fra Stedet, og passe paa naar hun kommer og kaster sig der igjen; hvorpaa Man seer at kunne skyde hende for Hunden. Helst burde Man være flere Skytter ved en saadan Expedition, for at kunne spænde Terrainet. Undertiden hænder det, at hun ikke *flyver* men *løber* tilbage til Ællingerne; men ere disse ikke ret store, bier hun sjelden over et Qvarter - at sige naar der ei er bomret for tidt efter hende, eller hun er saaret. Har Man altsaa efter en saadan Tids Forløb ikke seet hende *flyve* tilbage, kan Man dog gjerne alligevel formode, at hun er der. Flyver hun langt bort i en Linie, efter et Skud, er hun haardt saaret, og kommer ikke igjen.

Men hvorledes faaer Man at vide om Ællingerne have den passende Størrelse? - For det Første ved at see dem. Man maa altsaa ikke skyde paa Anden, førend Man har faaet en af Ællingerne for Øie. Ere de da for smaae, maa Man hellere risquere, at hun drager bort med dem, 184 end ødelægge den hele Familie. For det Andet: dersom Anden flagrer og flasker, ligesom den var saaret, tæt foran Hunden, og ofte sætter sig, eller dersom Ællingerne slet ikke lade sig see, da kan Man være vis paa, at de ere ganske smaae. Det bemærkes: at Man til den omhandlede Jagt kun bør bruge een god Hønsehund - eller bedre *Forstanderhund*, der baade er fast og har god Appel; thi i første Fald kan den jage Anden op, før Man kommer til Skud, og i sidste Fald narrer Anden ved sin forstilte lamme Flugt Hunden efter sig Pokker i Vold.

3. Jagt efter Roandrikker.

Denne er vistnok den allermuntreste og meest indbringende af alle, hvorfor den ogsaa fortrinsviis kaldes *Andejagt*. Men ved den er ogsaa meget at iagttage.

A. Opholdsstedet.

Naar Parringstiden ophører, og følgelig Stridens Aarsag er hævet mellem Andrikkerne, samle disse sig i Flokke, saavel i *aabne* som i *lukte* - det er overgroede - Vande, og leve fredeligt som Enkemænd, undtagen hvis en Enkelt kan finde en Enke, der har mistet sin første Mand og alle sine Børn, og alligevel ønsker at knytte en ny Forbindelse.

Henimod Fældetiden, som for Enkelte begynder ved St. Hansdag, forlade Andrikkerne de *aabne* Vande og samle sig i de *lukte*, hvortil vi regne ei alene Søer med moradsige og tæt bevoxede Bredder; men ogsaa de større Aaer med ligedanne.

185

I disse er Jagten aldrig ret indbringende, med mindre der fra Strømmen gaae nogenledes store Bugter ind, som kunne ansees for Søer eller Halvsøer; thi Andrikken, naar han af Hunden forfølges i Tykningerne, søger ud til Kanten af Aaen, lurar i Skjulet og speider om ingen Fare kan ventes udenfor. Staaer Hunden her for længe, eller kommer han til med for stærk Allarm, gjør Andrikken enten en *Contramarsch* tilbage forbi Hunden, eller og han dukker under lige i Vandkanten, og skyder sig saaledes 100 og flere Alen bort - Man veed hverken om mod eller med Strømmen. Vel kunne Enkelte landløbe; men disse ere de færreste. Bliver han derimod pludselig overrasket af Hunden, kan det hænde at han i Forskrækkelsen glemmer at han ikke kan flyve, og flasker afsted hen oven paa Vandfladen; nu kommer det da an paa, om en Skytte just her er tilrede og kan tage ham, ellers kommer han vist ikke mere paa den Gallei. Jagten paa saadanne Steder vanskeliggjøres ogsaa derved, at Man enten maa have idetmindste en halv Gang saa mange Baade, som der er Skytter, eller ogsaa nogle af disse med stor Besværighed maa ase frem og tilbage i de sumpige Bredder. Har Man altsaa sumpige, men dog ei for store Søer i sit Revier, søge Man disse og lade Aaerne i Fred; saa meget hellere, som Pluraliteten opholder sig i hine. Ogsaa gives der enkelte Indvige fra Havet, f. Ex. det saakaldte *Fed* ved Præstø, hvor Ænder findes i saa overordentlig en Mængde, at een Dags Jagt stundom har afgivet 3 til 400 Stykker.

B. Tiden

er allerede angivet, og retter sig efter Vinterens kortere eller længere Langvarighed; men bedst er det at bestemme Jagten til den første Periode af Rotiden; thi da har Andrikken endnu sine Flyvenykker, og giver sig følgelig mere blot for Skytten. Længere hen bliver han slemmere til at dukke, eller og han skrider hen i Vandskorpen blot med det halve Hoved oven over. Vel ere da nogle iblandt, som endnu kunne flyve; men det Samme er ogsaa Tilfældet sidst hen i Rotiden.

C. Forberedelser.

Hvor Man tænker at faae sig en ret tilfredsstillende Jagt, der maa lige fra Foraarets Begyndelse lyses ubrødelig Fred for Hunde og Skud, i en Omkreds af en halv til en heel Fjerdingvei fra Søen; men derimod kan Man henimod Rotiden skyde i andre Vande, hvor der ikke er 186 Udsigt til god Jagt. Andrikkerne ville da ufeilbarlig søge did hen, hvor de finde deres Cammerater uforstyrrede.

Det Næste, Man har at gjøre, er at udskjære, med en Lynglee eller Segl paa et langt Skaft, Skydeglimer, eller lige Aabninger, igjennem Siv, Rør og Græs. Disse bør være 4 til 6 Alen brede, og strække sig fra Landet

og ud til det klare Vand. De maae ikke hugges alt for bare; men snarere uordentlige, saa at hist og her levnes Noget over Vandet, dog uden at hindre Udsigt og Skud. Man vælge til disse Glimer de Steder, hvor Vandplanterne staae tykkest, som og omtrent et lille Hagelskud fra, hvor disse holde op, og Vandet er bart til Bredden. Er Glimen længere, end at Man mageligt kan skyde til det Yderste, anbringer Man i Midten, men dog i Kanten af Rørene eller lidt inde i dem, et bredt og idetmindste 2 Alen langt Bræt, der sømmes paa 2 eller flere saa fast nedrammede Pæle, at Stilladset ikke skal rokke; og endelig iagttage Man, at Brættet maa stilles paralelt med Glimen, ellers kan Skytten, naar han skal staae med Benene ud til Siderne, risquere, at plumpe baglæns ud ved Skuddet. Disse Glimer maae skjæres 14 eller allersenest 8 Dage førend Jagten, at Ænderne kunne gjøre sig bekendte med dem. Ere de dem alt for nye, ville de, naar de komme for Saadanne, vende eller dukke under. Det følger af sig selv, at stor Stilhed, uden mindste Snakken eller Klamren mod Baaden, nøie bør iagttages. Paa Steder, hvor Glimer ikke kunne passende anbringes, og hvor dog Gungerne ere faste nok til at bære, kan henlægges 1 eller 2 lange Fjæl, hvorpaa Skytter fra Baaden kunne afsættes.

D. Hundene.

Vi ville meget bede for de kjære Hønsehunde - at sige de glathaarede - at de maatte forskaanes for denne høist udmattende og for deres Sundhed skadelig Jagt. Til Erstatning give vi Forlov til at bruge ei alene de ruhaarede Hønsehunde og andre Vand- og Skydehunde; men ogsaa Puddeler og Blandinger, saamange som have Sands for Jagten. Ja endogsaa Støvere kunne godt bruges; da de snart af de andre lære, ei alene at jage Ænderne, men og at bære dem til nærmeste Land. Dog maa Man her være tilrede at tage Ænderne fra dem; ellers ville de gjerne knase og rive dem.*

* - 187

Det forstaaer sig, at kan Man undvære disse, er det bedre; men alle de andre maae være afrettede til at apportere ordentlig; ellers lægge de Ænderne paa nærmeste Land, eller og paa Tuer og Holme, hvor intet Menneske kan komme til dem. Derimod er det gavnligt at de *ikke staae*, i det mindste ikke for fast og længe; thi Andrikken maa ikke faae for lang Betænkningstid, ellers lader han sig ikke saa let drive for Skud. Det er ønskeligt, at Hundene jage med *aaben Hals*; thi derved skræmmes Ænderne til blindere Flugt, og Skytten averteres om deres Ankomst. Tilmed giver denne Musik Jagten mere Liv og Lystighed. Og endelig: jo flere Hunde, jo bedre!

E. Redskaber.

Baade. Eftersom Terrainet er til, maa havees een eller flere Baade; og næmlich af det Slags, som Fiskere i Almindelighed bruge, fladbundede, spidse til begge Ender, og til at *stage* frem; næmlich de saakaldte Knubskibe. I Midten er en Slags Kiste eller Beholdning, hvorpaa Jægeren kan sidde; ellers staaer han i Forenden. Flere end To bør ikke være paa en saadan Baad. Er den rigtig construeret, stikker den kun 3 til 4 Tommer under Midten, og kan altsaa glide hen paa meget grunde Vande, og naar Styreeren er øvet, kan han uden Larm stage den frem med stor Hurtighed. Er Bunden dyndet, bør han have endnu een Stage med en bred Trille for Enden.

Bøssen bør være en Doublet; thi paa denne Jagt gives hyppig Leilighed til at benytte en Saadan. *Haglens* kunne være smaae; af det Slags Man bruger til Urhøns, da Man sjelden behøver at skyde paa langt Maal.

F. Jagtens Indstilling.

Medens Hundene holdes koblede afsides under sikker Bevogtning, afsættes Skytterne; og maae Glimer og Stader iforveien være anlagte saaledes, at den Enes Skud ikke skal genere den Anden. Een eller Flere efter

Terrainets Størrelse blive altid ved Landkanten, for at modtage de Landløbere, som Hundene gribe. Det er med Hensyn hertil altsaa godt, om Man har en Hund med, som ikke er synderlig Vandmand; en Saadan gjør gjerne god Fangst i Landingen, især om der er Smaamoser, Kjær eller Buske i Nærheden af Søen.

Saasnart alle Skytterne ere paa Post, roer Baaden - naar Man kun har een - hen midt for det afdrivende Terrain; men har Man to 188 Baade, begynde hver ved sin Ende. I første Fald slippes alle Hundene i Midten; i andet Fald i to Afdelinger ved begge Enderne. Et blindt Skud er Signal til Jagtens Begyndelse, og en Opmuntring for Hundene.

Vi ville nu slutte med nogle hidrørende Bemærkninger angaaende den ved Andejagten mere end ved nogen anden, nødvendige Forsigtighed.

Kan det undgaaes, da tage Man ikke Andre, end øvede og sindige Skytter med.

Enhver vogte nøie paa, at han aldrig skyder i Linie med nogen Anden, om denne endog er et Par hundrede Alen borte; thi Haglene kunne gjerne vande, og endda gjøre Skade.

Man vogte sig dernæst, at Man ikke gjør Hundene Skade; og skyde til den Ende aldrig iblinde eller paa Slump; men see vel til Hvad det er Man skyder paa. Thi stundom svømmer en Hund ganske stille, og frembringer en Bevægelse i Rokker og Siv, der ikke er stærkere end Andrikkens; og ofte stikker den Snuden lurende frem i Udkanten, og dersom denne er mørk, kan den Hidsige og Ubetænksomme fristes til at brænde paa.

For ikke at udmatte Hundene alt for stærkt, bør Man - naar Man ei har andre i Reserve at skifte med - efter 2, høist 3 Timers Jagt gjøre en Times Pause, og dele Forfriskningerne med de fiirbenede Jagtcammerater.

Endelig bør man ei heller være alt for begjærlig og ganske rense et Revier. Det er godt at nogle blive staaende, som til næste Aar kan trække andre med sig.

4. At skyde Ænder paa Træk.

Vi have allerede angivet saavel den Tid af Aaret som den i Aftenen, da Ænderne forlade de store Vande og søge de mindre. Dog varierer den Sidste noget, idet de undertiden komme $\frac{1}{2}$ Time efter Solens Nedgang og undertiden bie dobbelt saa længe. Aarsagen hertil er vist nok endnu ubekjendt. Vel mene Nogle, at de mod ondt Veir komme før; men det holder ikke Stik. Denne Slags Jagt betragtes som dobbelt:

1) *At skyde Ænderne i Forbiflugt.* Dette skeer enten hvor en Indvig 189 ved et smalt Stræde, en Bro eller deslige forenes med Havet; eller paa store Enge, hvor Ænderne fra Fjorde trække over. Her er nu intet Andet at gjøre, end at skyde i Flugten; og naar Flokkene ei ere store, er det usikkert, eller rettere Slumpskud; da det ei er let at tage en enkelt paa Kornet. Man maa da belave sig paa et uophørligt Bombardement, og lade træffe hvad træffe kan.

2) *At skyde paa Luur* (Tydskernes: Anstand; fr. Affut) det er: at skyde Ænderne *der* hvor de lægge sig. Her maa nu iagttages: at Man altid stiller sig *østen* for det Vand, hvor Ænderne ventes, for at kunne have Dagskjæret imod sig, da dette saavel oplyser Vandet, som Luften, ifald Man finder tilraadeligt at skyde i Flugten. Man bør dernæst sørge for at kunne have et nogenlunde Skjul, saasom et Dige, et Gjærde, en Busk, eller ogsaa tillave sig et iforveien, enten en Jordhytte, eller en af Riis eller Rør. Men i dette Tilfælde faaer Man renoncere paa de oftest ogsaa mislige Luftskud. Til denne Jagt bruger Man Doublet, og noget større Hagel, end til Sommerjagten.

Det er let at indsee, at dersom Jægeren ikke selv vil være Vandhund - er Vandet for dybt eller dyndet kan han ei engang være det - da maa han paa Træk nødvendig have sin tro Følgesvend hos sig. Vi antage naturligviis: at denne er fuldkommen vel dresseret, og ligger rolig indtil Ordre.

Naar Man ikke har for lang eller besværlig Gang, og der er stærk Andefald, er denne Jagt ret roende; og da de Ænder, Man her faaer, smage langt bedre, end Sommerænderne, tilmed ere - jo nærmere mod Vinteren jo federe og rigere paa Fjær; da den endelig varer kort - hele Andetrækket medtager sjelden en halv Time: er den ingenlunde at foragte. Men hvo der vil udbringe Noget af den, bør have flere Steder, at vexle imellem; thi hvor Man skyder to Aftener efter hinanden, komme kun faa Ænder - maaskee slet ingen den tredie. Bedst var det, om ethvert Sted kun besøgtes een Gang om Ugen.

Endelig bemærke vi: at hvor Man ikke har Skydehuus, bør Klædedragten være mørk.

190

5. Baadjagt om Efteraaret

kan øves med stor Fornøjelse og Fordeel i meget store Søer, Floder og Fjorde, hvis Bredder ere vidt baade i Længde og Brede bevoxede med Rør. Hertil vælges Dage, da det blæser stærkt, saa at Vindens Susen og Raslen i Rørene ikke lader Ænderne høre Baadens Nærmelse. Man bør ikke bruge andet Fartøi, end det nys beskrevne Knubskib, der stages frem af en *meget øvet Roerkarl*, helst en Fisker, der baade kan give Skibet tilbørlig Fart, uden at bumre med Stagen mod dets Sider, og tillige er istand til at udholde dette, for en mindre øvet saa udmattende, Arbeide i flere Timer. Det agtes: at Man stedse gaaer *imod Vinden*; thi ellers faae Ænderne for tidlig Færten, og flyve op paa for lang Afstand. Hvor Rørene ere saa tætte, at Man ikke kan sees af Ænderne paa 12 til 20 Skridts Afstand, og ingen vil op, banker Styreren med Stagen paa Skibet, først sagte og siden stærkere, indtil een reiser sig. Ved Skuddet komme gjerne flere i Veiret, saa at en Dobbeltbøsse her gjør dobbelt Nytte. Medens Man lader paany, stager Karlen hen, hvor Anden faldt; men finder Man den ikke strax, nytter det ikke at lede; thi da er den blot vingeskudt, og Man seer den ikke mere.

Saasnart Man er kommen til Enden af Rørskoven, stikker Man ud i det aabne Vand, og seiler tilbage *med Vinden*, for at begynde ved den anden Side - om en Saadan gives - eller og paa et andet Sted; ja Man kan endog - naar intet Andet gives - tage det samme Revier 2-3 Gange for. Det er nødvendigt, paa Nedseilingen at bruge et Seil, som gjøres fast ved en lille Mast i Mellembænken, og som under Stagningen kan lægges ned. Roerkarlen styrer med den høire Haand, og med den venstre holder han Skjødets, som altid maa være *løst*. Ikke alene kommer Man nu hurtigt afsted; men naar Skytten staaer *bag* Seilet, kan Man ofte opseile en Flok Ænder, allerhelst om de ligge i eller paa den anden Side af en stor Rørholm. Efter Terrainets Brede kan Man være to eller flere Baade; men maa da stedse holde en Linie. Naar der da skydes fra een, faae de andre almindelig ogsaa Skud.

Paa en saadan Jagt har for endeel Aar siden en eneste Jæger skudt 44 Ænder, og det endda med enkelt Løb.

191

6. At skyde Ænder ved Vaager og Væld.

Dersom Vinteren er stræng, søge ei alene vore Graaænder, men ogsaa mangfoldige Slags saakaldte Havænder fra det høie Norden hened til vore Fjorde, Indvige, Aaer og Bække; thi Vand er alle disse Fugle ligesaa nødvendig som Luften.

Hvor Vaager da gives, vrimler der bestandig af Ænder i hundrede og tusinde Tal; og forjages de, komme de strax igjen. Dersom nu Vaagen er saa langt fra Land, at her intet Skydeskuur kan anbringes, saa kan Man af lisskaadder opreise sig et Saadant; men er det paa en Fjord, som har umiddelbar Forbindelse med Havet, vogte Man sig vel for at gaae derud i stærk Blæst - især af Vest og Nordvest - thi ellers trænger Havvandet ind under Isen, hæver den i Veiret og brækker den; og dette kan skee saa hastigt, at en stor Fjord paa mindre end en halv Time kan være ganske aaben.

Til at faae Fingre i de i Vaagen skudte Ænder betjener Man sig ikke af Hund - som herved udsættes for farlig Forkjølelse og, om der er stærk Strøm, kan rives bort med under Isen - men af en lang og let 192 Stage, forsynet med en Krog i Enden. Lettere og mindre farligt er det at belure Ænderne ved Smaabække, Møllendamme og andre Smaavande, som aldrig ganske tilfryse. Men sikkrest og rigest er altid Jagten i *Snefog*, forbunden med stærk Frost - at sige for den, som ikke er kuldskjær.

Andre Fangemaader

Koie.

Saaledes kaldes en Indretning, som bruges paa Vestkysten af Sønderjylland, nogle af Øerne, Ostfrisland, Holland og paa flere Steder i det nordvestlige sumpige Tydskland. Ved det Vandsted, hvor Fangsten skal gaae for sig, stikker Man lange Pilestaver ned i Kanten af en til den Ende gravet, omtrent 3 Alen bred, Vandgrøvt. Staverne sættes tilbørlig tæt og maae være saa lange, at de for oven kunne flættes eller bindes sammen saa høit, at en Mand i en Baad kan seile derunder. Ligeledes fastnes de indbyrdes ved Tværflætninger, saa at det Hele faaer Skikkelse af en trekantet, meget lang Kurv. Den Ende ud til det aabne Vand er forsynet med en Skjærm, Falddør eller Næt til at drage ned for Aabningen; den anden med en stor Ruse.

Til at faae Vildænderne ned i denne Koie er en *Lokand* aldeles nødvendig. Denne er næmlig afrettet til, mod Aften at flyve ud i Havet eller store Fjorde og Søer, og lokke - formodentlig ved sit Kald - vilde Ænder med sig ind i Fangedammen; den henter derpaa flere Gange andre Dødsandidater, og omsider fører den sine Slagtoffre ind i Koien, hvis Overflade er bestrøet med Avner, Havre eller Malt, som svømmer ovenpaa. Naar nu Fuglefængerens fra sit Skjul synes, at der er nok inde, lukker han, ved Hjælp af en Snor, til for den yderste Ende. Nogle sige, at Lokkeanden iforveien har listet sig ud, for ei at dele Skjæbne med dem, hun har forført; Andre, at hun er forsynet med en Ring eller andet Mærke, hvorpaa Fuglefængerens kan kjende hende. Nu tager denne en Baad, seiler hen, aabner for Indgangen, seiler ind, lukker efter sig og jager Ænderne ind i Rusen. Naar alle ere derinde, aabnes denne, Ænderne tages ud og Halsen omdreies eller knækkes paa dem. Man har saaledes undertiden paa eet Dræt fanget flere Hundrede. Men en god Lokkeand er ogsaa kostbar, og fulgte tilforn med ved ægteskabelige Forbindelser, som en kostbar Brudegave.

193

Garn.

Dette kan være som et almindeligt Fiskenet, og Maskerne som dem til Karudser. De anstilles under de Vaager, hvor Ænderne have stærk Søgning. Naar disse nu dukke ned efter Føde, jage de Hovederne gennem en Maske, og blive hængende til de qvæles. Man kan og spænde Garn ved Sommerjagt for Ællinger og Andrikker.

Kroge

udlægges af en Størrelse som smaae Gjedekroge* i Vande, hvor Ænderne trække eller have Tilhold. De maae være forsynede med tilstrækkelig stærke Snorer, bundne til nedrammede Pæle. Til Mading * 194 kan bruges Smaafær, Smaafisk, som Millinger, Elbutter og fl., eller og Strimler af Kjød, Levere og Lunges. Da Forfatteren ikke selv har fosøgt denne Fangst, kan han ei heller indestaae for, hvorvidt den lykkes eller kan betale Umagen.

Snarer

flættes af 10 til 12 Hestehaar, og befæstes opstaaende i et Toug, der trækkes stramt lidt under Vandskorpen og holdes af tvende Pæle, som nedrammes i Jorden. Hvor Ænderne trække i Mængde, kan Man saaledes fange een og anden.

Til Slutning ville vi opvarte Læserne med en Fangemaade, som rimeligviis kan være opfundet af den velbekjendte Münchhausen. Man tager et stort Græskar, udhuler det saaledes, at Man kan putte hele Hovedet derind; to Huller skjæres for Øinene og eet for Munden, til at trække Veiret igjennem. Nu trækker Man saa mange af Klæderne af sig, som fornødent gjøres, og gaaer eller svømmer med den øvrige Krop under Vandet hen til Vildænderne, Disse griber Man een efter den anden ved Fødderne, river dem hurtigt under Vandet, dreier Halsen om og binder dem til et Belte, som Man har om Livet.

Har Nogen Lyst at prøve dette Kunststykke, ønske vi ham oprigtig: god Fornøjelse!

195

Jagt efter Gjedder

Denne kan ei alene tjene til en behagelig Afvexling, især paa Tider, naar baade Dyr og Fugle have Ro for Jægeren; men giver og ofte betydeligt Udbytte. Da Gjedden dertil baade *fersk* giver en velsmagende og sund

Spise, og *tørret* kan gjemmes længe, paa hvilken Maade Mange endnu hellere spise den: saa er Gjeddejægeren gjerne velkommen i Kjøkkenet.

Den bedste og egentlige Tid for denne Jagt er April og Mai Maaneder, da Gjedden *leger*. De staae da 2 og flere, stundom i Stimier af 10 til 12, paa Lavvande, helst paa oversvømmet Græsbund, og spille i Vandskorpen, ofte med noget af Kroppen og Finnerne ovenfor. Man opdager dem temmelig langt borte, ligesom Man og i stille Veir paa Afstand hører deres Pladsken. De ere, som alle andre levende Skabninger, saa forpikkede paa deres Elskovsleeg, at Man uden Vanskelighed nærmer sig dem paa en Snees Alen og nærmere, især naar Man i et Knubskib stager uden Larm hen imod dem.

Stille Luft og Solskin er fordeeltigt, da baade Fiskene helst lege i saadant Veir og Man lettest opdager dem. Man bør, om muligt, være Tre: En til at stage, Een til at skyde, og Een med en Lyster til at hugge i den anskudte Gjedde; dog kan denne Forretning ogsaa forbindes med Stagningen. Til Ladning tager Man Ræve- eller store Harehagel.

Naar Man, som sagt, er kommen de legende Gjedder paa en Snees Alen nær, eller saa omtrent, holder Man omtrent en Haandsbred under, hvorved Man ufeilbarlig træffer Kroppen. Det er vel sikkrere at skyde dem i Hovedet, hvorved de øieblikkelig døde; men i saadan Frastand er Hovedet ikke let at udfinde. Det eneste Man kunne tage Kjende paa var Halen, og den tæt ved Halen siddende Rygfinne, som ofte spiller over Vandskorpen; Man maatte da sigte forholdsmaessigt foran. Dog, dette er ei heller nødvendigt; thi den i Kroppen ramte 196 Gjedde bliver straks forstumlet og vender Siden og Bugen iveiret. Nu iler Man til med Baaden og Harpunereren jager Lysteren i Fisken, og trækker den ind til sig. Hurtighed er her nødvendig; thi som oftest kommer den snart tillive og Besindelse, og smutter væk. Løjerligt er det at see, hvorledes den stundom, hvor der er Mudder i Bunden, jager Hovedet ned i dette - ligesom Strudsen, der troer at gjøre sig usynlig ved at stikke Hovedet ned i Sandet. Her staaer den da nogen Tid perpendiculairt med Halen lige i Veiret; men Man vilde meget feile, om Man troede, at kunne gribe den her med Hænderne; Lysteren maa til Hjælp. Det er meget almindeligt at skyde to paa eet Skud, og 5, ja 6 er ikke usædvanligt. Men jo flere, der ere samlede, jo mindre pleie de ogsaa at være.

At skyde dem paa dybt Vand er misligt, da de, naar de ere døde, synke tilbunds, og ikke komme op igjen, før de begynde at gaae i Forraadnelse. Ligesaa hvor de staae over Grøde, Rødder, Aakander og andre Vandplanter, under hvilke de kunne forputte sig.

Er Vandet fiskerigt og Bredderne beqvemme til saadan Jagt, kan Man paa een Dag gjerne bjærge 4 til 5 Lp. Fisk og derover. Men det forstaaer sig, at den lykkes bedst der, hvor den første Gang øves; thi ved gjentagen Skyden og Forfølgelse vorde Gjedderne stedse mere og mere skyet, som deres Antal jo ogsaa betydeligt formindskes, da - især uden nøiagtig lagttagelse af foreskrevne Methode - mange anskydes og forødes, som Man ingen Nytte faaer af. Dog have vi af Erfaring Grund til at troe: at Gjedderne gjerne kunne komme sig og leve med Hagl i Kroppen, naar kun ei de vitale Dele ere beskadigede.

I Mangel af Baad gaaer Man paa Land, og speider omkring ved Bredderne. Men dette er ikke nær saa godt: for det første undgaaer Man ikke at gjøre større Opsigt og Allarm, hvorved Fisken let skræmmes, og Man i al Fald ei kommer den saa nær som i Baaden: og for det andet har Man som oftest Vanskelighed ved at faae Fingre i den anskudte, stundom endog i den dræbte Gjedde.

Ogsaa *udenfor* Legetiden kan Man skyde Gjedder; men med større Vanskelighed og i mindre Mængde. Men her finder nu andre lagttagelser Sted.

Gjedden, der, som Man veed, er en Erkerøver, staaer næsten hele Aaret - undtagen i Legetiden - paa Luur efter andre Fisk. Han vælger da gjerne sit Standpunkt i et eller andet Skjul, saasom i Rør, 197 under Blade, i Grøde, tæt ind ved Brinker, o.s.v. Men her staaer han aldrig saa høit i Vandet, at Man kan sigte *lige* paa ham; sjelden høiere end et Quarter under Vandfladen, oftere 1/2 Alen til en heel, og dybere. Nu har Man vel den Fordeel, at Man med Vaersomhed kommer ham nærmere, og at Man let kan skjelne Hovedet fra Halen; men formedelst Straalebrækningen, der frembringer et optisk Bedrag, staaer han altid virkelig dybere, end han synes; og jo dybere nede, jo større vorder Vinkelen. Dernæst maa det tages i Betragtning: under hvor stor en Vinkel Man har at skyde; thi jo stumpere (eller større) denne er, jo større en Vandmasse har Man at gjennemtrænge, og jo mere maa Man forholdsvis sigte under sit Maal - hvilket Alt i en Hast ikke er let at beregne. Følgende kan omtrentlig tjene til Veiledning.

1) Har Man Skud paa Gjedden under en saa stump Vinkel, at Man næsten kan skyde lige ned, da maa han i det mindste ikke staae over *een Alen* dybt i Vandet; og Man kan holde ham næsten lige paa Hovedet, eller 1 à 2 Tommer nærmere til sig. 2) Paa en Afstand af 10 Alen maa Fisken ikke være under 1/2 Alen nede, og Man holder da en Haandsbred under, og 3) paa en Afstand af 20 Alen (og længere 198 nytter det ikke at skyde) maa Fisken ei staae dybere, end omtrent 6 Tommer; og ligesaa meget holder Man under.

Af de angivne Forhold vil Man kunne gisse sig til de mellemværende.

Det følger af sig selv, at denne Jagt ikkun kan lykkes i *stille Solskins Veir*. Ellers kan Man slet ikke see

Fisken.

Sluttelig maae vi gjøre opmærksom paa: at her maa bruges *langt grovere Skyts*. Rævehagel trænge ikke med Virkning længere, end 6 à 8 Tommer gennem Vandet. Man bør altsaa bruge store Gaasehagel, og endnu bedre *Rendekugler*. Om Paskugle skulde være tjenligere, vide vi ikke, da vi aldrig have forsøgt det.

199

Jægerens Paaklædning

Der gives virkelig mange dygtige Jægere, som næsten ganske oversee denne ikke uvigtige Post i Jagtlivet.

Vel kan det ikke nægtes, at den i koldere Lande er af større Vigtighed, end her; men alligevel vorder ogsaa i vort mildere Danmark Savnet af beqvem og hensigtsmæssig Jagtdragt ofte saare følelig; holder stundom En inde, naar han ellers gjerne gad været ud; jager en Anden for tidlig hjem, og i nogle Tilfælde forspilder eller formindsker Jagtlykken. Ikke at tale om, hvor kluntet og stødende det seer ud, naar i et større Jagtselskab Een kommer i en grøn Kjole, Een i en blaa, den Tredie i en graa - Een bærer kort Trøie, Een en lang Frak - Een Hat og en Anden Kasket. Hvormeget smukkere, jægermæssigere og - om vi saa maa sige - krigersk, naar Alle vare lige uniformerede; foruden dette, at de afstikkende Dragter da ikke bidrage til at gjøre Vildtet mere opmærksomt. Til Hovedfarver ville vi foreslaae: om Sommeren *den grønne* - om Vinteren *den hvide*.

Men nu nærmere til Sagen! - Og ville vi da først afhandle *Sommerdragten*.

Vi begynde ved Fødderne. Her mærkes da, om Terrainet, Man vil afjage, er *tørt* eller *vaadt*. I første Fald bruger Man lette Fidtlæders Halvstøvler, eller og Sko; dog med tykke og stærke Saaler; thi ellers blive Fødderne underneden ved lange Marscher let ømme - især paa dem, der ere hvad Man kalder *platfodede* (naar Fodballen gaaer saagodtsom lige ud med Hæl og inderste Taaleder). Er det i Heder, og hvor ellers findes Hugorme, bør Beenklæderne være saa lange, at de slutte til Randen af Skoene. Det bemærkes iøvrigt, at Hugorme næppe kunne bide gennem nogenlunde tykke Uldstrømper; i det mindste kjende vi intet saadant Tilfælde; og desforuden vides de ei heller at hugge høiere op, end paa selve Foden. - Beenklæderne bør være af Nankin, eller andet let Lærredstøj; eller endnu bedre af fiint 200 Klæde, som bedst passer med forskjellige Lufttemperaturer. Det Samme kan siges om Jakken, der ikke bør naae længere end til midt paa Laarene. Hovedet bedækkes bedst med en Kasket af samme Tøi som Jakke og Buxer. Inderst ved Kroppen er det tjenligst at have en Skjorte af tyndt Flonel, som bedre end Lærred modtager Sveden, og med hvilken Man ved pludselig Overgang fra Hede til Kulde ikke er saa udsat for Forkjølelse. Hvad endvidere Dragtens Farve angaaer, da er i Skov, Enge og Marker den *grønne* meest passende - i Hederne den *brune*.

Falder Jagten paa vaade Steder, som efter Ænder og Bekkasiner, da bør Man være forsynet med gode Vandstøvler (om hvilke mere siden). Nogle bruge Sko baade til Tørt og Vaadt. Naar de da komme til det Sidste, trække de Sko og Strømper af, og stikke dem i Jagttasken; de have da tørt Fodtøj at drage paa, saasnart som de forlade Vandet.

I Vældgunger, hvor Man staaer Fare for at træde igjennem, drukne, blive hængende, eller dog at maatte hjaske iland paa alle Fire, bruges med Nytte et fladt Brædt, 1 Qvarteer bredt og 3 Qvt. langt, under Foden; midt paa Brædtet er en Læderrem, i hvilken Man stikker Foden ind. Saaledes bruges de paa nogle Steder; paa andre ere de næsten runde og ottekantede; men os synes, at 6 à 8 Tommers Brede og 1 til 1 1/2 Alens Længde (omtrent som Skier) og opstaaende for og bag - for ei at faae dem under Grøden - maatte være de hensigtsmæssigste.

Endelig bemærke vi: at Luftens forskjellige Temperatur maa tages i Betragtning med Hensyn til tyndere og varmere Paaklædning.

Vinterdragten, Her begynde vi ogsaa nedenfra, næmlig med Under-saatterne, for hvilke der først og fremmest maa sørges: tørre og varme Fødder ere for de Fleste en Nødvendighed og for Alle en Behagelighed.

Vandstøvler! gode, tætte Vandstøvler - derom spørge alle Jægere, og derfor skiftes saa ofte Skomagere,

som om disse havde lært af Jerusalems - den saakaldte evige Jøde - at arbejde for Evigheden, Naar Vandstøvler *slutte* uden at trykke nogetsteds - ere *rummelige* uden at slubbe (det vil sige: at Man foruden en Fildt- eller Haarsaale i Bunden, kan have et Par tykke Uldstrømper og Beenklæder inden i dem) - naar Læderet er *bøieligt*, uden at være blødt eller slattet; *fast*, uden at være stivt - og naar de saa til en vis Grad eller Tid holde Vand ude; saa har Man Intet at bebreide Skomageren. Men Læderet 201 til et Par saadanne Støvler maa nødvendigviis være skaaret af *Ryggen* paa en heel Oxehud; hvilket Nogle ikke ville, og overalt Ingen heller kan, uden at forhøje Prisen. Ogsaa kunne de indvendig være drættede med tyndt Læder og mellem begge Lag Svineblære. Dog medfører dette den Mislighed, at naar Støvlerne engang vorde gjennemblødte, eller - som let kan skee - Vand kommer oven ind ad dem, da vil det tynde Læder stundom blive stivt, lægge sig i Folder; ja endog revne. Et bedre Underfoder fordriste vi os at tilbyde, saameget mere som det ved Erfaring er befundet det bedste af Alt. Man tager da *Tjære*, *Vox* og *Talg* i lige Forhold, smelter det sammen, og hælder det i Støvlen. Det maa hverken være saa hedt, at det skolder Læderet, ei heller saa afkjølet, at det hist og her størkner, og ei indtrænger i alle Folder; nu omskulpes det dygtigt i Støvlen, og det, som el har sat sig fast, udhældes. Øieblikkelig har Man nu tilrede en Støvleblok, hvor-paa er stramt trukken en ulden Strømpe, der naaer i det mindste til Knæerne. Denne jager Man ned i Støvlen, trykker og klapper allevegne uden paa, at den kan fæste sig tæt til Læderet. Blokken udtages efter et Par Timers Forløb, og Strømperen bliver nu for bestandig siddende, og holder ei alene Vand ude; men tjener og til Varme for Foden og Benet. Nogle bruge ikke Blok; men trække Strømperen paa, og bruge deres eget Been som Blok. Naar nu Støvlen idelig forsynes udvendig med passende Smørelse: Tran, naar den er fugtig, og derefter Hestefidt med Kørnæg, holder den i et langt Tidsrum Fod og Been tørre; hvilket uden sliig indvendig Beklædning ikke er muligt, da Fugtighed - især af Dug og Snee - trænger sig ind igjennem Læderets Pori, og fugter, om just ikke gjør vaad. Hvergang Støvlerne ere brugte, bør de blokkes ud.

Saalen kan ogsaa hærdes og gjøres varigere, naar Man, medens den er ny, besmører den med Linoliefærnis, lader dette for en jevn Varme trække ind, bliver ved at smøre saalænge Læderet vil tage derimod, og endelig mellem hver Paasmørelse bestrøer Saalen med Sand - hverken for grovt eller for flint - og banker det jevnt ind med en Hammer. Naar hele Operationen er forbi, bør Støvlerne hænge paa et tørt Sted, i det ringeste 1 Maaned, forinden de bruges.

Støvlernes Længde bør bestemmes eftersom Man vil bære Buxerne *over* dem eller *inden i*. I første Fald skulle de ei gaae længere end til under Knæerne; og falder da Gangen i dem mindre geneert. Buxerne snøres sammen over dem oven for Vristen. Disse ere gode i Barfrost og 202 mindre dyb Snee; men kunne ei fortjene Benævnelsen af Vandstøvler, da Man i dem netop maa skye Vand.

Egentlige Vandstøvler bør være til at trække op over Knæerne, og saa vide, at tykke Beenklæder mageligt kunne rummes i dem.

I ældre Tider brugtes meget de saakaldte *Sneestøvler*, vævede tykt af Haar og stridt Uld. De svare ypperligt til Bestemmelsen; men vare ikke længe, og lade strax Fugtighed gaae igjennem. Til at staae med paa en Klapjagt, ere de fortræffelige.

Et Slags Fodtøi, som vi have seet nogle Bønder bruge, ville vi dog ogsaa berøre; og det ikke blot for sin Snurrigheds Skyld. De drage næmlic tre Par Strømper over hinanden; de yderste de groveste, og binde dem vel fast under Knæerne. I Frostveir, og naar Man ikke kommer til at gaae i Vand, holde de Fødderne baade varme og tørre, om det endog er i dyb Snee; blot de yderste blive klamme, de mellemste undertiden en Smule fugtige; men de inderste holde sig tappert. Denne Fodbeklædning har tvende væsentlige Fortrin: *i)* at Gangen falder let, og *2)* at Man kommer Vildtet nærmere, da her ingen Knirken eller Skraslen skræmmer for tidligt. Det værste er, at Saalerne slides saa snart, og derfor maae de lappes og bødes, efter hver Tour, med Klude af Vadmel, Læder o.s.v. Dette giver rigtignok noget Arbeide; men medfører ingen Bekostning. Paa Sporsnee, naar Haren ellers ikke holder, ere de fortrinlige.

Efter at vi nu, saa godt vi vide og forstaae, have sørget for Jægerens Been, ville vi see høiere op til Kroppen og de øvrige Lemmer. Til inderste Beklædning anbefale vi da - ligerviis som om Sommeren, og endnu varmere - Skjorter af *Flonel* eller *Multum*, eller dog i det mindste af *Bomuldstøi*. Lærred, hvad enten det er fiint eller grovt, (det sidste er det bedste) duer ikke til Vinterskjorte for en rask og udholdende Jæger: de varme lidt eller slet intet, og blive de gjennemblødte af Sved - som under anstrængende Jagter snart indtræffer - slippe de ikke nær saa snart Vædsken, klæbe ved Kroppen - en høist ubehagelig Fornæmmelse - og skal Man derefter ophøre med den stærke Bevægelse, staae stille, ride eller kjøre, er Man paa den allerbedste Vei til en alvorlig Forkølelse, om ikke noget værre. Det uldne derimod sluger Sveden, og ved den idelige Gnidning holdes Svedhullerne aabne. Dette anbefale vi derfor i kraftigste Maade, saavel til Skjorter som til Underbuxer.

203

Derover tilraade vi at drage en *Skindtrøie* med *Ærmer* - almindeligt Faareskind, vel beredt, gaaer an; men Hjorte- eller Rendsdyr-Læder var dog bedre -. Hvo som ikke har forsøgt det, kan ikke gjøre sig nogen Forestilling om, hvor ypperlig Skind holder Vinden ude i dette vort blæstrige Danmark. Du maa, kjære Læser! iføre Dig saa mange uldne Trøier, Kjoler, Karikker, Kapper som Du kan bære, Vintervinden skal alligevel finde

din Krop. Een Skindtrøje er bedre end alt dette. Skulde Blæsten, forenet med Frost, være ret gennemtrængende, saa træk kun og et Par Skindbuxer over dine Flonnels. Du vil ikke fortryde det, saa sandt Du vel flere Gange i een, ja flere Timer har staaet paa Klapjagt eller paa indstillet Jagt og smagt Nordosten fra første Haand. Kun i Regn maa Du lade Skindklæderne blive hjemme; thi faae de Vandet, beholde de det indtil de tørres ved Ilden, hvorved de tabe Elasticiteten, vorde stramme og burkne. Din alleryderste Beklædning er da vide Buxer af godt Kalmuk, Døvvel eller andet lignende Tøi; Klædes Vest, og Frakke af samme Tøi som Buxerne, den Sidste med opstaaende Krave, Overslag og til at knappe lige op i Halsen. Den bør ikke naae længere, end til Knæene eller ganske lidt nedenfor Knæene, for ei at hindre Gangen; endvidere maa Skjødene være til at hægte baade for og bag, at de ei, naar Du staaer paa Post, skulle flaggre for Vinden, og derved røbe Dig for Vildtet. Hvad Farven af dine Yderklæder angaaer, da bør den paa Sneen være hvid (tykt Bomuldstøi, som det der kommer Sneen nærmest i Hvidhed, torde være det bedste); paa bar Jord Graat eller Grønt.* Det er ei heller at forglemme: at Kjolen maa have *Sidelommer* - ikke Baglommer - ligesom Buxerne; de ere næmmest at komme til.

Til Haandlede bruger Du Muffetiser, af Farve som Kjolen eller Frakken, og til Hænderne Lufvanter, eller - som de og kaldes - Slugvanter, som næmliq have kun to Rum: eet til Tommelfingeren og eet til de andre fire. Forneden kunne være et Hul til at stikke Pegefingern igjennem, da det saaledes gaaer an at skyde, uden at trække * 204 Vanten af. Skulde det være piinagtigt koldt, kan Du indenfor Vanterne bruge Handsker, saa fryser Du ikke.* Det er en Selvfølge, at Klæderne maa passe accurat, uden at stramme, især naar Du vil skyde. Du maa følgelig formaae din Skræder, at han ikke vatterer Frakken - om sligt skulde være i Mode; thi ellers kommer Du i samme Forlegenhed som Amazonerne, om hvem man fortæller, at de saae sig nødte til at afskære det høire Bryst, for at kunne bringe Buen i Anlæg til Skulderen.

Vi komme nu til *Hovedsagen*, som er meget simpel: en Kasket af Hattefildt eller Skind; men af Farve liig den hele øvrige Paaklædning. Den maa være forsynet med Slag til at folde ned i ondt Veir heelt omkring Halsen, og i Regn og Snefog udenom Kjolekraven. Endog Skyggen maa bære Farve med det Øvrige.

I den strænge Vinter 1788-89 hændtes det flere Jægere, at Næse og Ører frøs og maatte optøes med Sne; men Man veed af Erfaring: at et eengang frossent Lem baade vorder siden lettere udsat for Frost og overalt kuldskjær, saaog at det faaer et rødt eller violet Anstrøg, som især paa Næsen seer noget mistænkeligt ud. Skulde derfor en saa ualmindelig stærk Frost indtræffe, burde Man være forsynet med en Maske af blødt Læder og med Brillen udi - disse efter Enhvers Øine, og for de gode simpelt hvidt Glas, hverken concavt eller convex. Ogsaa for rindende, røde Øine er saadan Maske gavnlig i enhver Vinter. I den omtalte saae Forfatteren flere saadanne. - Den bedste af alle Hovedbeklædninger er ustridig det af Bønder endnu i visse Egne brugte *Hatteslag*. Men Farven, som disse have, ville vi meget fraraade; thi *rødt* er ikke Mester Mikkels Livcolour.

Forinden vi slutte dette Capitel bør vi ikke forbigaae tvende Requisiter til den i det Forrige afhandlede *Strandjagt*. Da det næmliq er uundgaaeligt at komme i hyppig og stærk Berørelse med Vandet, forsyner Man sig med en Kappe, Surtout, eller hvad Man vil kalde det, af Seildug, med en Capuchon, som paa Damernes Vinterkaaber, til at trække over Hovedet oven over Kasketten. Til at holde Vandet ude beredes den saaledes: den indsmøres i Linoliefernis 2 Gange; første Gang tørres den i 3 Uger, anden Gang i een; og er nu fuldkommen vandtæt. Dernæst anbefale vi - skjøndt det ei er reglementeret i * 205 England - de *Træskostøvler*, som vore Fiskere bruge; af hvilke næmliq Fødderne ere Træ og Skafterne Læder, som med mange Søm ere fastnede til hine, og kunne trækkes op lige til Skrævet; men Man mærke: at de kun bruges ved Baadjagt; thi de ere gode at *staae* med, men ei at *gaae* med.

Som et forhaabentlig ikke uinteressant Tillæg til forestaaende Artikel, ville vi meddele Beskrivelsen over et *Fodstykke*, som i det bjergfulde Skandinavien for Vinterjagten er næsten uundværligt - *Skier*.

Disse ere vel ikke allevegne ligedanne; men dog alle dannede til det Formaal: at kunne glide ovenpaa Sneen, ved at udstrække Legemets Tyngde over en større og egentlig en længere Overflade.

Skien er et langt tyndt Bræt, som ved en Rem bindes eller spændes under Foden. Man løfter det ikke uden ved særdeles Tilfælde, som over Stene, Trærødder og andre Hindringer; men støder sig frem eller glider ligesom paa Skøiter. I nogle Egne bruges Skierne begge lige lange fra 3 til 5 Alen, og 2 ½ à 4 Tommer brede. Andre have dem af ulige Længde: den venstre næmliq 4 ½ til 5 ½ Alen, den høire kun 3 til 3 ½. Denne Ulighed gjør, at Skieløberen lettere kan vende, paa en Maade, der ikke tydeligt kan beskrives. Saaledes ere almindeligt Skierne i Sverrig. I Norge, Lapland og Finland ere de derimod 6 til 7 Tommer brede; men kun 3 til 3 ½ Alen lange, og begge lige. Ligesom Man og i disse Lande bruger meest at beklæde dem undernen med Sælskind, saaledes at Haarene vende tilbage, hvorved man op ad Bakker forebygger Krebsgang. Den høire Skie er gjerne af et stærkere Slags Træ, end den venstre - hiin af Ask f. Ex., denne af Fyrr. Der er overalt ligesaa mange Façonner paa Skier, som her paa Træsko; men paa dem alle er Næsen opadbøjet, for ei at tage imod - ligesom Slædemeder. Nogle bruge en Kjæp i høire Haand, Andre een i hver, saavel for at skyde sig frem - hvorfor de stundom ere forsynede med en rund Brikke i Enden, som hos Lapperne - som og for at standse Farten ned ad steile Bjerge. Ogsaa høit oppe i Nordamerika anvendes dette Fodtøi; men de maae sikkert være plumpere, end de europæiske, eftersom Capitain Franklin i hans

Nordpolsreise beskriver dem, eller og har han seet paa en saare uheldig Dilettant. Hans Ord ere disse: "Man kan ikke forestille sig den Lidelse Man udstaaer, ved at gaae med 1 til 2 Punds Tyngde paa hver Fod, med hudløse Baller og svuldne Vriste. Langvarig Vane udfordres for at overvinde denne 206 Plage. Den første Dagreises Elændighed er saa stor, at Intet kan formaae den Lidende til at foretage sig endnu een, saalænge Følgerne af den første endnu ei ere forsvundne. Han finder hele sit Væsen utaalelig nedtrykket; han bærer en gnavende og hvas Tyngde paa sine Fødder, og hans Spor i Sneen ere betegnede med Blod(?). Det blændende Skjær af Sollyset paa Sneen tillader ham ikke at see sig om; men al hans Opmærksomhed maa vendes indad paa ham selv og de dræbende Smerter. Og naar han omsider skal til Hvile, holdes han vaagen af Pinslerne i hans Saar."

Mange gjøre sig en falsk Forestilling om Skiernes Virkninger. Deels troe de, at Man paa dem kan glide hen over endog den løseste Snee, naar den blot er dyb nok. Det kan Man ikke; men synker i en saadan indtil en halv Alen dybt og dybere, hvorfor Man kun møjsommeligt kan alke sig frem; men naturligviis synker Man aldrig nær saa dybt, som med uforsynede Fødder. I 1 ½ til 2 Alens løs Snee, som ikke sjældent forekommer i de nordiske Naboriger, maa Man igjennem lige til Jorden, og kan altsaa slet ikke komme frem; paa Skier derimod kommer Man dog over, hvorvel langsomt og besværligt. Men paa nogenlunde fast sammenføgen Snee og paa den, der ved Tøbrud eller Dagmed har faaet en Skorpe - her vise Skierne deres største Nytte, fornæmmelig paa Jagt efter Elsdyr og Rendsdyr, der træde igjennem Skorpen, standses i Farten og udmattes, saa at den ovenpaa glidende Jæger omsider indhenter Vildtet.* - Deels indbilder Man sig, at Skieløbning allevegne gaaer hurtig, som f. Ex. paa Skøiter. Det er ikke saa: paa slet Mark kommer Skieløberen - med mindre han er Virtuos i Kunsten, og saadanne gives kun faa - ikke stærkere afsted, end en rask Fodgænger; men han holder længere ud, end denne; thi Glidningen anstrænger ikke den Øvede nær saa meget som Fodgang; anstrænger ei heller Lungerne betydeligt.** Op ad Bakke

* * 207

har han en afgjort Fordeel; og nedad, *der* er det at han kan hale ud for Alvor: her indhenter han ethvert løbende Dyr, og kommer virkelig afsted med Stormvindens Hurtighed. Men findes paa denne Skraaning - som næsten allevegne er Tilfældet - Ujevnheder, store Stene, Revner, Træer, Buske, da hører der langvarig Øvelse fra Ungdommen af til at undvige alle disse Hindringer, og i den rasende Fart at snøe sig velbeholden igjennem. Den mindre Øvede brækker Skierne, støder Koldbøtter, og slaar sig frygtelige Saar og Buler mod Træerne. - Den norske Armee har tvende Skieløber-Compagnier - om Sommeren ere de Fodgængere. Disse ere Nordens Kosakker, kun langt frygteligere end disse for en fjendtlig Hær. De kunne omsværme denne paa alle Kanter og drille den ganske ustraffet. De komme uventet frem nu her nu der med de gamle Parthers Lynsnarhed, anbringe deres sikkre Skud og forsvinde. At forfølge dem er umuligt: Heste og Fodfolk vilde slippe ned i Sneen og tjene hine som faste Skydeskiver. Da de tillige føre Kjelker - i en Rem over den høire Skulder - kunne de baade transportere andre Tropper i Hast til givne Puncter, bringe Saarede i Sikkerhed, o.s.v. - Vi anføre dette for at vise, hvorledes Diana ogsaa i denne Biskole opdrager Recruiter for Krigsguden Mars.

208

Jagthunden.

§ 1. Almindelige Betragtninger over denne Dyreslægt.

Hunden er det huusligste af alle Huusdyr: det, som fremfor alle synes at være skabt til Menneskets Tjeneste. De andre kjende vel Huset, og antage det som et Hjem; men Hunden elsker det og forsvarer det. De andre vise sig som Leiere; Hunden som Medeier. Hine ere derfor tilfredse med et lidet Rum i Samme; denne er huusvant i det hele, Katten er den eneste, som virkelig elsker Huset, ja i en langt høiere Grad, end Hunden; men for sin egen Skyld. - Hunden derimod for sin Herres. Hesten, Koen, Faaret o.fl. ere villige til at skifte baade Hjem og Herre; Hunden forlader kun det Første *med* den Sidste. Katten viser sig snarere som Eier, end som Leier: den erkjender ingen Herre; i dens tammeste Tilstand har den alle Beboere lige kjære, og gjør næppe nogen Forskjæl paa dem og Fremmede. Den bruger Huset som Eiendom, benytter uden Forbeholden alle dets Bequemmeligheder, og anseer alle Fødemidler som sine Egne. Alle Beboerne

kunne uddøe, flytte - den bliver. Man vil endogsaa paastaae, at Ilden ei engang er istand til at fordrive den.

Ganske anderledes er det med Hunden, hvis oprigtige Hengivenhed, ædle Uegennyttighed, og urokkelige Troskab med Rette har forhævet den Titel af *Menneskets Ven*. Og dette characteristiske Venskab for Mennesket bevarer den under alle Forhold, gennem alle dens Afartninger: som Vægter ved Hjemmet, som Hyrde i Marken, som Hest for Slæden; men allermeest som Jæger.

Man behøver ikke at spørge: hvilket Dyr er først tæmmet? - det er Hunden. Den har aldrig været heel vild: har aldrig i nogen høi Grad havt den Frygt for Mennesket, som gjør alle andre Dyr til dets Slaver, eller Bytte. Dens medfødte Tilbøielighed har ført den sin Ven imøde, og lettet en Opdragelse, en Underviisning, i hvilken dens 209 Lærelyst lod den gjøre hurtige og sikke Fremskridt. Hvor beundringsværdig er dog denne Tilbøielighed! Den kræver Menneskets inderligste Taknemmelighed mod Skaberen, der gav det en saa uundværlig Medhjælper til Herredømmet over alle andre levende Skabninger. Det er ikke for dristig en Paastand: at uden Hunden vilde Mennesket, i nogle Jordstrøg seent, i andre aldrig have arbeidet sig ud af den raa Naturstand; ja i visse Egne vilde det ei engang været istand ret længe at friste sin Tilværelse, i andre ikke kommet videre end til Nomadelivet - det første Trin paa Culturens Stige. Hvorledes vilde det seet ud for Polarlandenes Beboere, for Eskimoerne, Grønlænderne, Kamskadalerne, dersom ikke Hunden var bleven dem skjænket, til at føre dem hastigt og sikkert omkring over de uhyre Sneemarker? Hvorledes skulde de have fristet Livet de lange Vintre? Skulde de stedse have havt Magt og Held til, i den korte Sommertid at jage og fiske sig Næringsmidler for de tre Fjerdedele af Aaret? Den dybe Sne havde forbudt dem enhver længere Udflugt fra Hytten, ethvert Samqvem med Andre. Men nu, med Hunden til Hest, fare de let og rask over Sneehavet, til heldig Jagt, til muntert Besøg: nu er Vinteren - den lange, haarde Vinter - deres gladeste Tid. Som den kostelige Kameel er for Araberen "*Sandørkens Skib*" saa er Hunden *Sneørkens* i det barske Norden.

Beundringsværdig - vi kunne ei gjentage det for tidt - er denne Hundens ret magnetiske Tilbøjelighed for Mennesket; den ligner - der skulde dog vel ingen af det elskværdige Kjøen læse disse Blade? - den ligner Qvindens: som hun, søger den en Ven, en Beskytter, en - ja, en Herre. Haardhed, selv Mishandling binder den end fastere til den udkaarne Hersker. Som Mandens Haandgribeligheder hos halvville Folkeslag ansees af Hustruen for gyldige Ægteskabsbeviser, for utvetydige Kjærlighedsmærker: saaledes optager ogsaa Hunden sin Herres Tugtelse med ydmyg Underkastelse, og slikker den Haand, som revser den. Katten viser Kløerne igjen, Hesten sine Hover; men Hunden skjuler de hvasse Tænder, og gemmer sit Mod og sin Styrke for den strænge, nen alligevel elskede, Herres Fjender.

Hunden elsker Mennesket over alle Ting, høiere end sig selv. Naar Herren kalder, forlader den Mad og Drikke, og - Elskov. For at behage ham lærer den de vanskeligste, Man kan næsten sige - de unaturligste Kunster. Den glæder sig ved opnaaet Færdighed, fordi 210 den veed at det glæder dens Lærer. Den gaaer paa Tvende, for at ligne ham; den angriber sin egen Slægt, for at forsvare ham; hans Kjærtegn er dens høieste Belønning; hans Mishag er den utaalelig, og Hug smerter ei alene dens Legeme, men og dens - ja hvorfor ikke? - dens Sjæl. Thi Hvad mangler den vel uden maaskee Selvbevidstheden, der er Menneskesjælens Fortrin, og, som det kan falde sig, Kilden til den høieste Lykke, eller til den dybeste Elendighed? Og endda, foruden dette, havde Hunden blot Taleevne, den skulde med sin Herre maaskee føre lige saa underholdende Discours som mangan tobenet Tjener. Det er almindelig bekjendt, hvilken magisk Virkning det menneskelige Ansigt - fornemmeligt Øinene - øver paa alle Dyr, Endog de stærkeste og modigste udholde ikke Jordens Herres faste Blik, med mindre de ægges af den yderste Hunger, eller Smerten hæver deres Mod til Raseri. Man har herpaa de mærkeligste og meest afgjørende Beviser: saasnart Man blot stivt anskuer (fixerer) et Dyr, og dettes Blik møder vort, da er det som hele dets overlægne Kraft slappedes, det betages af Frygt og seer sig om efter Flugt. En hollandsk Colonibonde paa Cap befandt sig i en Tykning med eet lige tæt hos en Løve. Denne griber over hans venstre Arm, dog uden at bide til; den er kommen ham for nær, tør hverken angribe eller fly. Jægeren, som kjender den Egenskab, om hvilken vi tale, staaer ubevægelig og stirrer ned paa Løven, og denne - plirer, tillukker næsten Øinene, og rører sig lige saalidet. Havde ikke nu, ulykkeligviis, en Cammerat ved sin Mellekomst tilintetgjort Fortryllesen, den skulde - herom var Manden fuldelig overbeviist, efter nogle Secunders Forløb have sluppet Armen, rygget sig og grebet Flugten; men da Hiin skjød, uden at døde den paa Stedet, beed den til, og Jægeren var nu og paa sin Side nødt til at bryde Neutraliteten, med den Høire gribe sin Kniv og begynde en Kamp, der endtes dermed, at Løven faldt og at Overvinderen døde et Par Dage efter. Enhver Hippolog veed, at han, ved at gaae lige imod en kaad eller ondskafuld Hest, imponerer denne; og for ikke længe siden har en østerrigsk Cavallerist offentligt paastaaet: at han begynder og fuldfører den uregjerligste Gangers Afretning og Betvingelse med at stille sig tæt foran den, og der anvende Menneskeblikkets Trolddom. Lænkehunden - af hele Slægten den meest raa og vilde - den bidskeste Lænkehund lader sig ved dette Kunstgreb af en Fremmet jage ind i sit Huus; men ophører Communicationen mellem Begges Øine, ophører ogsaa strax det magiske 211 Phænomen.* Dog, Hvad vi her egentligt ville bemærke, er dette: at Hunden, ei alene Hig de øvrige firfødde Skabninger, bevæges af Frygt ved Skuet af det menneskelige Aasyn; men ogsaa af Glæde. Den læser i Herrens Øine ligesaavel sin Belønning, som sin Straf; den beiler til hans Gunst, smigrer og kjærtegn, indtil en venlig Mine forkynder den sit Ønskes Opfyldelse.**

Ethvert Dyr kan, under Menneskets Veiledning, modtage en Slags Dannelse, eller lære Noget, som ligger
81 af 187 sider

udenfor dets Natur; men Faa af dem lære *med Lyst*, og vel Ingen, uden Hunden, for *at behage sin Lærer*. Elefanten er yderst lærenem, gjør ogsaa villig Brug af sin Lærdom; men Alt med en vis Gravitet og aldrig uden Opfordring. Det Samme er omtrent Tilfældet med Hesten. Fuglene ere mere villige og muntre; men hos dem seer Alt heelt mekanisk ud. Under-ogsaa Katten kan bibringes andre Kundskaber, end at røve og rapse; men med stor Besværighed, og under idelig Modstand, af hvilken dets velbekjendte Mærker ses paa Hovmesterens Hænder. Hunden alene lærer *con amore*, og søger sin Flittigheds Belønning i Underviserens Klap og Roes. Og vist er det, at Man hos de lærvilligste af alle Arter - Pudlerne - kommer videre med det Gode, end med det Onde. Vel kan enhver Hund - som ethvert Barn - indprygles Kundskaber og Færdigheder; men saa kan Man ogsaa være forsikkert om, at disse ei heller udøves uden Tvang og Nødvendighed. Naar vi herefter komme til at afhandle Hønsehundens Dressur, skulle vi ^{**}212 stræbe at godtgjøre: hvorlunde den ubarmhæertige Pryglen er ganske unødvendig, og at Man paa den modsatte Vei, med Taalmodighed, kommer ligesaa vidt. Men det gaaer her accurat som med Børneopdragelse: Man vil komme til Maalet *ad en Gjenvei*; Man giver sin Utaalmodighed, sin Knarvornhed, sin Vrede Rum; Man finder det nærmere at *slaae* sig igjennem, end at liste sig frem. Reent ud sagt: Man forstaaer ikke - gider ikke forstaae at *lempe sig*, at studere Opdraglingens individuelle Caracteer, benytte hans Anlæg, aflede hans Feil; Man vil *drive ham foran sig* til Maalet, istedet for at *drage ham efter sig**

Hundens Troskab er saa almindelig anerkjendt, at han ofte, som Sindbillede paa denne Dyd, pryder Stambøger, Nytaarsvers og mange stolte Malerier. At anføre Exempler, var det Samme, som at skrive en særskilt Bog. Vi bemærke kun herved: at den omhandlede Egenskab findes i udmærket Grad hos visse Arter: Pudlen, Hønsehunden, Gaardhunden o.fl.; i ringe Grad hos andre, f. Ex. Blodhunden, Støveren, Gravhunden, Mynden, samt at baade blandt Disse og Hine gives mærkelige Undtagelser fra den almindelige Regel. Forfatteren har kjendt en Hønsehund (en ægte Pointer og dresseret par force) som, foruden det at den vilde bide Folk - Jægere og Ikkejægere - end ikke uden Knur og Tænders Gnidsel modtog sin Herres mundtlige Correx; og gik det til Haandgribeligheder, gjorde Chasseur, skjøndt en fortrinlig Hund, ikke niere Godt den Dag; ja, hvis ikke Herrens kæmpestærke Venstre havde formaaet at knugholde Krabaten, medens den Høire bearbejdede hans Rygstykker, skulde det bleven til en ordentlig Tvekamp. Paa den anden Side veed Forf, ^{*}213 en Mynde, der formelig sultede sig ihjel af Sorg over sin Herres (en Herregaardskyttes) Død, liggende ubevægelig paa eet af hans efterladte Klædningsstykker.

Den Snildhed, Eftertæksomhed og Aandsnærværelse, som Hunden ofte udviser, ere Egenskaber, der, i Forening med dens Erindringsevne, antyder noget Mere, end blot *Instinct*: (blind, bevidstløs Naturdrift) et Ord, ved hvilket vi gjerne, i selvbehagelig Følelse af vor egen Aandsoverlægenhed, betegne Dyrenes Tænkeevne. Hvo har ikke hørt om de herlige Hunde, Munkene paa Sct. Bernhardsklosteret holde til at oplede de i Sneen Vildfarende og Begravne? I Sneefog gaae de paa egen Haand ud med en Klokke og Liqueurflaske under Halsen til de Udmattedes Styrkelse. Kunne Disse ikke følge dem, vende de tilbage og vise deres barmhjærtige Herrer Vei til de Forulykkede. Her kun eet Træk af mange: En saadan Hund havde i Sneen fundet en Moder med sit fiiraarige Barn. Hun, som med sit Legeme havde bedækket den Lille, var død; men Denne endnu levende og rørig. Og see! Barnet kommer ridende paa Hundens Ryg til Klosterporten! Hvorledes er det kommen tilhest? vist ikke uden Hundens Hjælp og Anstrængelse. Denne Tildragelse, der ikke er mange Aar gammel, har allerede Penselen og Gravstikken forevigt. - Flere af vore Læsere kjende vist Historien om den Hund, der ved sin Aandsnærværelse frelste to Menneskers Liv. Disse vandrede paa en af Helvetiens farlige Bjergstier. Pludselig glider den Ene (Hundens Eier) ud, og er allerede paa Glid ned ad den bratte Klippevæg. Hans Ven griber fat paa ham; men drages selv ud, og har endnu kun Hold med den ene Haand ved Kanten. Uden Hjælp skulde han inden faa Secunder være nødt til at slippe, og Begge havde uden Redning været fortabte; men Hunden frelste dem: uden Betænkning greb han fat i den Øverste, og holdt ham saalænge til han fik hævet baade sig selv og sin Ven. Var her ikke Mere, end *Instinct*? Endnu kun eet Exempel baade paa Overlæg (Raisonnement) og Beslutningsraskhed, og tillige paa den tidtomtalte Tilbøielighed til Mennesket, fornemmeligt til at udkaare sig eet især til Herre og Ven. Til Begivenheden var Forfatteren Øienvidne. Fire Personer vilde paa Uhrhønsjagt; kun Een af dem havde en fuldkornmen paalidelig Hund. De Andre laane da en Saadan af en femte Jæger, som ikke selv kunde følge med. Den kante Hund havde ofte før været med, snart den ene snart den anden af Jægerne - uden sin Herre - men længere end en halv Dag kunde den ²¹⁴ aldrig afsee ham, og løb altsaa hjem, naar der var en Pause i Jagten, Da Selskabet denne Gang agtede at blive borte flere Dage, førte det om Natten i Vogn den laante Hund hen til Jagtpladsen, en 4 à 5 Miil fra deres Hjem, og hvor den ikke før havde været. Det gik nu ret godt den første halve Dag; men da begyndte Hunden at blive urolig, foer omkring i Heden og ledte om sin Herre, og kun Skud kunde give dens Længsel en anden Retning, og kalde den tilbage. Da dette flere Gange var skeet, og Man endeligt mistvivlede om at kunne styre Hunden længere, tog den pludseligt den Beslutning, som nu skal fortælles. Med ludende Hoved og virkeligt sørgende, havde den fulgt Selskabet i en Afstand, standset imellem, seet sig om, og kun ved venlig Kalden og Sigten med Geværerne ladet sig formaae til at gaae videre. Omsider staaer den ganske stille, hæver Hovedet, og efter nogen Betænkning farer den hen til een af Jægerne, springer loggrende og smaagjøende rundt omkring ham, gjør adroit og, kort sagt! ganske umiskjendeligt kaarer ham til sin Herre. Fra dette Øieblik tog den med sædvanlig Iver Deel i Jagten, og hang, lige til Hjemkomsten, med inderligste Hengivenhed ved den Nyvalgte, uden at ændse de andre Jægere, med Hvem den dog før havde staaet paa lige Fod. Er her ikke meget Mere, end *Instinct*?

At den nyttige, for Mange uundværlige, den lærvillige, trofaste Hund, denne utrættelige Deeltager i Møie, denne modige Deeltager i Fare - at den er bleven agtet og gjenelsket af Menneskene, det er ikke Meer, end rimeligt og billigt. Preussens Frederik den Anden havde sin kjære *Biche*, og Danmarks Frederik den Anden sin *treuer Wildbrad** Norges Olaf Trygvesen sin *Vige*, og - Hvo kan opregne alle dem, der hos deres *umælende* Venner have fundet og paaskjønnet den *uegennyttige Kjærlighed* og *urokkelige Troskab*, de saa ofte forgjæves søgte hos de talende? Hvor kan dét da undre os, at vi i vore hedenske Forfædres Grave finde Hundebenen ved Menneskebeeen? Med Helten fulgte - i Døden som i Livet - Hvo der elskede ham meest: hans Fostbroder, hans Hest, hans Hund. Med ham bestege de Baalet; med ham bestege de det brændende Skib; med ham nedstege de i Høien, der tillukkedes over dem, og for evigt begrov dem i Mørke og Glæmsel.

Men - ikke allevegne er det ædle Dyr saaledes agtet. Der gives

* - 215

Lande, hvor det rangerer under Svinet, og hvor dets Navn er det værste af alle Skjeldsord. De gamle Ægypter, der byggede Templer for *Katte*, havde næppe et Hul for Hunde. Tyrkerne regne dem endnu lige med Vantroende, og i deres Stæder gaae de huusvilde og herreløse omkring - firbenede Lazaroner - og nære sig af Aadsler og Uhumskheder: de taales blot som et Renovationslaug, og foragtes. Og saaledes omtrent er deres Tilstand i hele Orienten, eller nøiere bestemt: saavidt som Islamismen strækker sig. Aarsagen hertil ligger temmeligt nær for Øie: disse Nationer *behøve* dem ikke, og savne dem ikke, fordi de have, og altid have haft andre Huusdyr, som tilfredsstille deres faa Fornødenheder. Ørkens Nomade eier sin Kamel, hvis Haar forsyner ham med Hæder og Telte, hvis Yver nærer ham, hvis hurtige Been bærer ham fra Øe til Øe over det uhyre Sandhav; for de ældre Scyther, for de yngre Tartarer gjorde og gjør endnu den ædle Hest ethvert andet Huusdyr overflødigt; og andre sydasiatiske Folkeslag eie tilmed: Oxen, Æslet og Faaret: en Riigdom, som gjør dem Savnet af andre let og umærkeligt. Og hertil kommer, at *ingen af de opregnede Nationer ere Jægere*. De ere alle mere *Hyrder, end Jorddyrkere*, og Mange af dem endog aldeles *nomadiske*.

At Hunden, hvor dens Opdragelse forsømmes og den selv henlever i Lediggang, Foragt og Mishandling, forfeiler sin Bestemmelse og fordærves, det er ikke Meer, end hvad der skeer med Mennesket - det enkelte og hele Samfund: Hunde og Zigeunere staae i Tyrkiet paa eet Trin; lumske, bedragerske, tyvagtige, feige ere de Alle tilhobe. Men mærkeligere er det, at Hunden ogsaa kan *opdrages* til Laster, til Tyveri, til Grusomhed; den antager ofte Opdragerens Caracteer, saa Man er nær ved at turde sige: "ligesom Herren er, saa følge ham *Hunde*." 216 De guld- og blodtørstige Spanier lærte deres Hunde at sønderrive Caraiber; den barbariske Helt Olaf Trygvesens Vige agerede undertiden Skarpretter, og Man har flere end eet Exempel paa, at Pudler kunne vorde de snueste og behændigste Pengetyve. Men godmodige Mennesker derimod have gjerne Hunde af samme Caracteer: Grønlændernes, skjøndt indbyrdes bidske og halvville, som deres Herrer, ere fromme mod Mennesker, især mod Børn, der kunne gjøre ved dem Hvad de ville.

Endeligen kunne vi ikke lade uberørt en Natur-Egenskab, som Hunden ene har tilfælles med Mennesket, og som afgiver end eet paafaldende Vink om, at dette Dyr af Skaberen ret egentligt er bestemt til vort bestandige Selskab: *det kan leve under alle Himmelegne, Uge fra de allerkoldeste til de allerhedeste*. Hesten, Katten, Svinet taale vel de sidste, men naae derimod ikke op over Polarkredsen; Iisbjørnen kommer ikke neden for denne; Ræven og Haren, der udholde de arctiske Landes frygtelige Kulde, trække sig tilbage fra de tropiske Egenes brændende Sol. Hunden alene følger os overalt, vor tro og uforfærdede Bundsforvandte i Kampen mod Novaja Semljas Bjørne og Senegambias Løver.

Til Slutning ville vi fremsætte nogle Tanker over et Spørgsmaal, der tusinde Gange er gjort, men endnu aldrig tilfredsstillende besvaret; langt fra ikke fordi vi hertil troe os istand, men fordi det altid medfører en vis særdeles Moro at behandle dunkle Æmner - saadanne, om hvilke Man frit kan opkaste saamange Gjætningssatser Man behager, uden Frygt for, med Skamme at slaes af Marken. Spørgs-maalet er dette: "*hvorfra er Hunden?*" eller: "*fra Hvem nedstammer den?*"

Naar Man seer hen til de mangfoldige Arter af denne Dyreslægt, af hvilke Man ikke kjender en enestes Oprindelse eller Alder, viser Spørgsmaalet sig endnu mere forviklet og vanskeligt; og de, som ville give dem Alle en fælleds Stammefader, komme temmeligt i Klemme med deres System - uden at vi just derfor tør fordriste os til at omstøde det. Hvilken uhyre Afstand er der ikke mellem den store Dogge og den lille Bologneser? mellem Mynden og Mopsen? den Første ligner dog øiensynligt langt mere Ulven. Kan vel den spinkle Vindspiller regnes i Slægt med den muskuleuse Bulldog? ell. tør den dvergagtige Gravhund med sine Dragkistebeeen paastaae, at have Ahnherre tilfælleds med den kæmpebyggede Slagterhund? Og dog 217 har dette hidtil været den almindelige Mening. Men lad os betragte enhver Hypothese især! der ere egentlig fem.

Den første gjør *Ulven* til alle Hundefamiliers eneste Stamfader. Vel er det saa: foruden at have Beenbygning tilfælleds, findes flere Hundearter, som meer eller mindre ligne Ulven. Det er f. Ex. Mynden, Doggen, Slagterhunden, men allermest den grønlandske eller Eskimohunden, der aabenbart seer ud som en Halvbroder til den nordamerikanske Ulv (der dog er væsentligt forskjellig fra den europæiske), har og samme Tungemaal, da den ikke gjør, men tuder. Vel er det saa: at Ulven, tæmnet, kan yngle med en Hund af passende Størrelse; men Hvad beviser da dette? Hesten og Æslet yngle sammen, Tigeren og Løven ligesaa; Uhrhanen parrer sig med Røien, Kanariefuglen med Irisken; men dette forleder dog Ingen til at bestemme en

fælleds Oprindelse for disse mesallierede Par. Men foruden den allerede anførte Indvending (Hundearternes store Forskjellighed) mod denne Hypothes, fremsætte vi endnu tre andre.

1) Af Ulvens indvortes Egenskaber findes hos de allerfleste Hundearter faa eller ingen tilbage: skulde da dens Despotcaractertræk: Lumskhed, Grusomhed og Feighed, saa reent kunne forsvinde hos dens Efterkommere, at Man hos Fleeerheden af dem endog bemærker de lige modsatte: Ærlighed, Godmodighed og Tapperhed? Og skulde Ulvens Menneskeskyhed og Hang til Frihed saa let kunne forvandles til Kjærlighed til Menneskene og deres Herredømme?

2) Det er næppe tvivlsomt, at der ligger i Menneskets og alle firføddede Dyrs Legemer - om ikke just en bestemt Tendents - saa dog en Beqvemhed til ved Forplantning at forstørres. Hvis ikke saa var, skulde Menneskene ved deres forkjælede Opdragelse, naturstridige Levemaade og Sygdommes Legioner forlængst være indskrumpede til Lilleputter. Vi see tværtimod, at de meest forfinede Folkeslægter i legemlig Størrelse slet ikke staae tilbage for de vildeste Horder; ja at de enkelte Kæmpeexemplarer netop maae søges blandt Hine. Vi have i de nyere Tider erfaret, at den tamme Oxe kan naae en Højde af 3 Alen og derover, med tilsvarende Drøide, og Hesten en Elephantstørrelse af 4 Alen og derover. Selv blandt Hundene bemærke vi, at en Tæve ofte tillægges Hvalpe, der vorde dobbelt saa store som Moderen. Hvorledes skulde det da gaae til, at ingen af Hundearterne naae Ulvens Størrelse og Styrke; men at de næsten Alle krybe ned ad - Nogle til rene Dværge?

218

3) Dersom Hunden skulde nedstamme fra Ulven, hvoraf forklare vi da den Førstes *medfødte* Frygt for og Had til den Sidste?

Der kunde endnu siges Mere om denne Materie; men det Anførte tykkes os Nok for at vise: at i det Høieste kun enkelte Hundearter tør kaldes *langt ude beslægtede* med Ulven, dog blot som *Sidelinier*, omtrent som Zebraen med Hesten, som Kaninen med Haren o.s.v.

Den *anden Hypothes* udkaarer Ræven til Stammefader for Hunden, Ogaa herimod sætte vi (paa No. 2 nær) Alt hvad der er sagt om den Første.

Den *trede* og nyeste antager Jakalen i Rævens Sted. Men Hvad er Jakalen Andet, end den østerlandske og tropiske Ræv? Han og hans nordiske Broder ere næppe at kjende fra hinanden.

Den *fjerde* Gjætning, der vistnok kommer Maalet langt nærmere, er paa een oprindelig Hundear, hvorfra alle de øvrige skulle nedstamme. Og den *femte* forener de første fire under Eet.

Efter at have fremsat vore Tvivl om Rigtigheden af vore Forgængeres, ville vi - for at give revenge - opstille endnu een Hypothes af vor egen Fabrik.

Vi antage næmlig flere oprindelige Racer ved Siden af hverandre, der siden ere forblandede, og have frembragt de øvrige. Da af andre Dyr - ei alene tamme, men ogsaa vilde - gives to, tre og flere forskjellige Urstammer, synes det os ogsaa overensstemmende med Skaberens Viisdom og særdeles Forsorg for Mennesket, fra Begyndelsen af at frembringe flere forskellige Arter af det Dyr, der skulde vorde Mandens første Ledsager ud af Naturens vilde Stand, og hans Medhjælper til Jordens Undertvingelse; samt at enhver Art ansattes i den Egn, hvor dens Egenskaber kom den begyndende Nybygger meest til Nytte. - Lige-saa rimeligt som det er, at Hesten paa Sletterne og den paa Bjergene, at Beduinens smækre Ganger og Høiskottens lille kraftige Pony have - efter deres Bestemmelse - hver havt sine særskilte Stammeforældre; saa troligt er det og, at enhver, i Henseende til Clima, Jordskikkelse, animalske og vegetabiliske Frembringelser forskjellig Egn, ogsaa er tildeelt sin egen særskilte Hundear. At bestemme hvilke og hvormange disse monne være, og hvilke der siden ere opstaaede ved Stammernes Krydsning - med andre Ord, hvilke der ere *Ægte* og hvilke *Blandinger* - kunde maaske ikke være saa vanskeligt som vidtløftigt, og føre os forlangt ud over dette Skrivts Grændser. Vi ville alene gjøre opmærksomme paa: at visse Arter, f. Ex. Mynden og Gravhunden, 219 bestandigt vedligeholde sig i oprindelig Ægthed, uagtet alle de Blandingsarter, de bidrage til at frembringe; hvilket derimod ikke er Tilfældet med de Sidste, da disse ideligen variere.

Den vigtigste Indvending, som kunde gjøres mod dette System, var vel følgende: "Af alle andre tamme Dyr findes endnu, enten hist eller her paa Jordkloden, flere eller færre i vild Tilstand, hvorfor da ikke ogsaa af Hunde?" - Vel kunde vi hertil strax svare: "der findes vilde Hunde;" men vi ville ikke tage vor Tilflugt til en Paastand, om hvis Rigtighed vi selv staae i stor Tvivl.* Thi vel ere i mennesketomme Ørkener, f. Ex. i Sydafrika, af Reisende antrufne Flokke af vilde Hunde; men mon disse ikke have oprindeligt været *tamme*? saaledes som der paa de caraibiske Øer, da Boucanierne efterhaanden forlode disse med deres Haandværk, Jagten, forefandtes enkelte Kobler af herreløse Hunde, der dreve Jagten for egen Regning.** Men vi sige derimod, som vi mene det: "Der gives ingen vilde Hunde, fordi disse Dyr fra Begyndelsen af ere skabte tamme, eller dog med en Beqvemhed og en Drivt til, *efter Alfrembringerens Planer fremfor alle at vorde det.*"

Og slutte vi hermed vore foreløbige Bemærkninger, for hernæst at tage fat paa Beskrivelsen af hver

særskilt, til Jagten brugelig Art at disse vore, over alle andre yndede, Medskabninger.

* * 220

221

Af Johanna Gray

Tragoedie i 5 Akter. Uddrag

222

223

Anden Act. Tredie Scene

Edward. Johanna.

Edward (vaagner).

Hvor er jeg nu? var jeg da ikke nylig

I Broadgate? hvem er her?

Johanna.

Jeg, Eders Naade!

Edward.

Ja kjæreste Johanna! Du er her;

Men hvor er Skoven? hvor er Birkehøjen,

Hvorpaa vi sad?

Johanna.

O! ædle Herre! I

Har sikkert drømt -

Edward.

Drømt? har jeg drømt Johanna?

Var det i Kirken og en Drøm? Nej, nej,

Du har endnu min Krands - men dette sidste

Om Broadgate var en Drøm - ak! den var dejlig!

Saaledes har jeg aldrig drømt før nu:
Mig tyktes, at vi sad paa Birkehøjen -
Vi to Johanna! Cranmer stod foran os,
Du rakte Edward smilende Din Haand -
224

Din Mund at kysse; jeg - jeg torde ikke:
Da tog Du mig saa venligt i Din Arm,
Og trykkede mit Ansigt til Dit Bryst -
O Gud! det har Du aldrig gjort endnu!

Johanna.

Det kunde ikke skikke sig, min Konge!

Edward.

Hvad? hvorfor ikke?

Johanna.

Eders Majestæt
Har vist nok hørt om Aabenbaringer,
Som Gud i Drømme giver? Ofte varsle
De noget stort, som Jacobs og som Josephs;
Men ogsaa tidt advare de om Farer,
Som Pharaos; men oftere endnu
Om Fristelser, om første Spire til
Det Onde - om den Slange i os selv,
Vi vaagne ej engang kan see -

Edward.

Johanna!
Hvad er det der Du siger? er det ondt
At elske Dig? naar blev det ondt? Tilforn
Har aldrig Du bebreidet mig, Din Frende, -
Din Edward, at han havde Dig saa kjær.
Ak! er det saa! jeg veed det ikke - dog -
Det er vel saa! Du veed det bedre - men -
Hvorfor Johanna! siger Du det nu,
Just nu? Ak kjære Søster! jeg er syg -

Johanna.

O! Gud i Himlen skjænke Eder Sundhed!

Edward.

Hvor gjerne vilde jeg dog leve lidt
Endnu! det er saa skjøndt, saa sødt at leve!
Jeg glæder mig saa inderlig ved alt,
Hvad Gud har skabt; det er en dejlig -
En herlig Verden, han har sat mig i.
Med alle mine Sandser vilde jeg
Udtømme denne Fryd - og kan dog ikke!
Jeg synes altid, der er meget mere
Endnu tilbage. Ak! hvor underligt,
Hvor sødt jeg længes! veed dog ikke ret
Hvorefter. Snart tilbage tænker jeg
Paa de forsvundne mange, mange Glæder;
Snart fremad - ofte tykkes mig, jeg kunde
Omfavne hele denne skjønne Verden;
Men ofte tykkes mig, det er umueligt
At faae hvad jeg attraaer: da bliver jeg
Sørgmodig i mit Hjerte.

Johanna.

Kjære Herre!
Det maae I ikke! Eders Hjerte er jo
Saa reent og godt! og alt hvad der er godt
Skal fryde sig, fordi det elsker Gud.

Edward.

O! det er sandt! jeg elsker Gud - og Dig -
Og alle Mennesker; hvor er da Slangen,
Du nævnte nys? er det den Vemod, som
Jeg føler i min Glæde? sandelig!
Jeg synes ofte, den er selv en Glæde.
Naar Du er fra mig, længes jeg saa ømt
Tungsindigt efter Dig - Johanna!
Min gode Søster! siig mig: er det ondt?

Johanna.

Nej! ædle Herre! nej - det - er ej ondt.

Edward.

Gud være lovet! det var ogsaa tungt;
For det er mig umueligt anderledes.
Men siig mig: længes Du da heller aldrig
Saaledes efter mig?

Johanna.

Saaledes! - ja -
Jeg veed ej ret - men - sandelig! jeg elsker -
Jeg elsker Eder inderligt, min Konge!

Edward.

Min Konge! ak! det forekommer mig:
At Du er vreed, saasnart Du siger: Konge!
Før heed jeg altid: Broder - eller Edward;
Det yndte jeg - o! kald mig atter Edward!
Saaledes gjorde Du i Leicestershire; -
Der var det ogsaa ganske anderledes,
End her, end nu; - det kommer mig saa for,
Som om jeg aldrig mere kunde blive
Saa glad som dengang -

Johanna.

Det forbyde Gud!

Edward.

Jeg tænker paa det sidste Sommergilde,
Der hvor vi dandsede med Bønderne
I Birkeskoven efter Sækkepibe.
Og som de unge Karle bruge der,
Hver fik sin Majbrud: jeg fik Dig Johanna!

Johanna.

Ja! om jeg mindes ret -

Edward.

Hvor jeg var glad -
Jeg troer hartad, at jeg blev stolt.

227

Johanna.

Ak nej!
Det har I aldrig været.

Edward.

Nu ej mere;
Nu er jeg ydmyg, næsten ængstelig.
Det kom mig for i Kirken, som om alle
Forlod mig nu - foragted - spottet mig)
Men det er ikke saa, jeg veed det nok!
Og om det var, saa vilde Du Johanna!
Dog elske mig?

Johanna.

Ja kjære -

Edward.

- Siig nu Edward!

Johanna.

Ja-kjære Edward!

Edward.

Tak Johanna! - Søster!
Min kjære Søster! det var ligesom
Du løftede et Bjerg, der laae saa tungt
Her paa mit Bryst. - Ak! veed Du det? jeg har
Ej Søstre meer; de ere langt fra mig;
Jeg maae ej - tør ej elske dem! saa siger
Din Fader og Northumberland; men Dig -
Dig maae jeg elske - kom hen til mig Søster!
Om jeg nu dør, saa komme Himlens Engle
Og bære mig i deres Favn - de ligne
Vist Dig: saa er det ej saa haardt at døe -
Du græder? - hvorfor græder Du? naar Gud vil,
Kan jeg jo gjerne leve - Kjære Søster!
Tilforn, saasnart jeg græd, saa kom Du strax
Og kyste mig: saa blev jeg glad og rolig.
Nu vil jeg kysse Dig - kom, kom Johanna!

228

Johanna.

Guds gode Engle frelse, og bevare,
Dig kjære Edward! (kysser ham).

Edward.

O! nu synes mig,

Det er, som det var før; - kan Du vel mindes

Den muntre Vise, som vi hørte der

I Birkeskoven af de unge Piger?

Johanna.

Ja kjære Edward!

Edward.

Tag Din Harpe, Søster!

Saa drømmer jeg mig hen til Broadgate, tænker,

Jeg er en Hyrde der, og Du min Brud.

(*Johanna spiller, og Edward indslumrer.*)

229

Digte

230

231

Ossians Digte

Oversatte

Carthon

Et Oldtids Kvad! Fremfarne Dages Storværk! - *O Lora*, dine Bølgers Rislen gjenkalder Fortidens Minde. Dine Skoves Susen, o *Garmallar*, er liflig i mit Øre, Seer du ikke, *Malvina*, en Høj med sit lynggroede Hoved? Tre gamle Graner hælde fra dens Isse; grøn er den snævre Slette ved dens Fod. Der voxer Bjergets Blomst og vugger sit Hoved i Vinden. Tidselen er der allene, og afryster sit hvide Skjæg. To Stene halvsjunkne i Jorden, vise deres mosklædte Rygge. Dette Sted skyer Bjergets Hjort; for han seer den blege Aand, der bevogter det. Thi de vældige ligge, o *Malvina!* i Klippens snævre Slette. - Et Oldtids Kvad! Fremfarne Dages Storværk!

Hvo kommer fra de fremmedes Land, med sine tusinde omkring sig? Solstraalen udgyder sin Lysstrøm foran ham; og hans Haar møder Bjergenes Vind. Hans Aasyn er blidnet fra Kampen. Han er mild som Aftenstraalen, der skinner fra Vestens Skye ned over *Conas* tause Dal. Hvo er det uden *Comhals* Søn, den

Stordaads Konge.* Han skuer sine Bjerge med Fryd, og byder tusinde Stemmer hæve sig. - I have flyet over vore Marker, I de fjerne Landes Sønner! Verdens Konge sidder i sin Borg, og hører sine Krigeres Flugt. Han opløfter sit stolte Øje, og griber sin Faders Sværd. I have flyet over vore Marker, I de fjerne Landes Sønner!

Saa vare Bardernes Ord, da de kom til *Selmas* Borge. - Tusinde Lys** fra de fremmedes Land lue i Kæmpernes Kreds. Fæsten beredes, og Natten henglider i Fryd. - Hvor er den ædle *Clessammor*, sagde haarfaure *Fingal*? Hvor er min Faders Ledsager i min Glædes Dage. Sorgfuld og mørk tilbringer han sine Dage i brusende *Loras* Dal; men see! Han kommer fra Bjerget, Hig en Hengst i sin Styrke, ** 232 naar den finder sine Brødre paa Sletten og kaster sin glindsende Mank i Vinden. - Signet være *Clessammors* Sjæl! Hvi saa længe fra *Selma*?

Kommer Kongen, sagde *Clessammor*, tilbage i sin Æres Glands? Saa var *Comhals* Hæder i hans Ungdoms Krige. Ofte foere vi over *Carun* til de fremmedes Lande. Vore Sværd vendte tilbage ej ubestænkte med Blod; ej heller frydede sig Verdens Konger, - Hvi mindes jeg min Ungdoms Id? Mit Haar er blandet med graat. Min Haand forglemmer at spænde Buen, og jeg løfter et lettere Spyd. O at min Glæde vilde vende tilbage som da jeg første Gang skuede Pigen; den fremmedes hvidbarmede Dotter, *Moina* med mørkblaae Øjne!

Fortæl, sagde *Fingal*, fortæl om dine Ungdoms Dage. Kummer Hig en Skye over Solen, beskygger *Ckssammors* Sjæl. Sørgelige ere dine Tanker i Løndom paa brusende *Loras* Bredder. Lad os høre din Ungdoms Sorg, dine Dages Mørke!

Det var i Fredens Dage, svarte den store *Clessammor*, da jeg kom i mit gyngende Skib til *Balcluthas* taarnbebyggede Volde. Vindene havde brusset efter mine Sejl, og *Cluthas* Strøm modtog min mørkbrystede Snekke. Tre Dage blev jeg i *Reuthamirs* Borge, og saae hans Datter, den Lysstraale. Skallernes Fryd gik rundt, og den bedagede Helt gav mig Pigen. Hendes Barm var som Bølgens Skum, og hendes Øjne Hig tindrende Stjerner: hendes Haar var sort som Ravnens Vinger; hendes Sjæl var ædel og blid. Stor var min Kjerlighed for *Moina*, og i Glæde strømmede mit Hjerte ud.

Da kom Fiendens Søn, en Konge som elsked hvidbarmede *Moina*. Hans Ord vare djerpe i Borgen, og ofte halvdrog han sit Sværd, Hvor, sagde han, er den vældige *Comhal*, den uroelige Vandrers* paa Heden. Kommer han med sin Hær til *Balclutha*, mens *Clessammor* er saa kjæk?

O Kriger! svarte jeg, min Sjæl brænder i sin egen Ild. Jeg staaer uden Frygt i tusindes Midte, skjønt de tappe ere langt borte. - Fremmede! Dine Ord ere djerpe, for *Clessammor* er eene. Men mit

* 233

Sværd ryster ved min Side, og længes efter at blinke i min Haand. - Tael ej mere om *Comhal*, bugtende *Cluthas* Søn!

Da steg hans Stoltheds Styrke. Vi streed; han faldt under mit Sværd. *Cluthas* Bredder hørte hans Fald, og trindt om blinkede tusinde Spyd. Jeg streed; de fremmede sejrede: Jeg styrtede i *Cluthas* Strøm. Jeg hejste mine hvide Sejl over Bølgerne, og gled paa det mørkblaae Hav. *Moina* kom til Bredden, og rullede sine taarefulde 234 Øjne: hendes sorte Haar flaggrede paa Vinden: jeg hørte hendes Skrig. - Ofte vendte jeg mit Skib; men Østens Vinde sejrede. Ej *Clutha* saae jeg mere, ej *Moina* med de faure Lokker. - Hun faldt i *Balclutha*; for jeg har seet hendes Aand. Jeg kjendte hende, da hun kom gennem den mørke Nat, henmed *Loras* Brusen: hun var lug Nyemaanen, seet gennem den tætte Taage, naar Sneefunker nedfyge fra Himlen, og Verden er taus og mørk.

Synger I Barder, sagde *Fingal*, synger den ulykkelige *Moinas* Priis! Kalder hendes Aand med eders Kvad til vore Bjerge, at hun kan hvile hos *Morvens* faure, de Fortidens Solstraaler, de henfarne Heltes Fryd, - Jeg har seet *Balcluthas* Volde, men de vare øde. Ilden havde braget i Borgen; og Folkets Røst hørtes ikke mere. *Cluthas* Strøm var fortrængt fra sit Løb ved Murenes Fald. - Tidslen rystede der sit ensomme Hoved: og Vinden hvinte i Stenenes Mos. Ræven keeg ud fra Vinduerne; det lange Græs bølgede om hans Hoved. - Øde er *Moinas* Bolig, Taushed er i hendes Fædres Huus. - Istemmer, I Barder, Sorgens Sang over de fremmedes Land. De ere kun faldne før vi; thi ogsaa vi skulde falde en Dag. - Hvi bygger du Borgen, du de bevingede Dages Søn? I Dag skuer du ned fra dine Taarne; kun nogle Aar, og Ørkens Storm kommer; den hyler i din tomme Hal, og hviner om dit halvførtærede Skjold. - Og lad Ørkens Storme komme! Vi skulle være navnkundige paa vor Dag. Min Arms Mærke skal være i Kampen, og mit Navn i Barders Sange. - Hæver Sangen! lad Skallen gaee om! Glæde høres i min Borg. - Naar du, o Himlens Søn skal forgaae, om du skal forgaae, o herlige Lys! Om din Glands er kun for en Tiid, Hig *Fingal*; vort Navn skal overleve dine Straaler.

Saa vare *Fingals* Ord paa hans Glædes Dag. Hans tusinde Barder bøjede sig frem fra deres Sæder, at høre Kongens Røst. Den var Hig Harpens Klang i Foraarets Vind. - Herlige vare dine Tanker, o *Fingal*! Hvi havde ej *Ossian* din Sjæls Kraft! men du stander ene, min Fader: og hvo kan ligne *Morvens* Konge?

Under Sang randt Natten bort, og Morgenen fremlyste i Fryd; Bjergene viste deres graae Hoveder. Storhavets blaae Aasyn smilte, Den hvide Bølge sees tumlende omkring den fjerne Klippe. Langsamt opstiger den blege Taage fra Søen. Den kom i en Oldings Skikkelse hen over den tause Slette. Dens uhyre Lemmer

bevægede sig ikke i Trin; thi en Aand bar den gennem Luften. Den kom imod *Selmas* Borg, og opløste sig en Blodregn.

235

Kongen allene saae det rædsomme Syn, han forudsaae Kæmpernes Død. Han gik i Taushed til sin Hal, og tog sin Faders Spyd. Brynien raslede paa hans Bryst. Trindt opstode Kæmperne. Tause saae de til hverandre, agtende paa *Fingals* Øjne. De saae Kampen i hans Aasyn, Hæres Død paa hans Spyd. - Deres Arme opløfte tusinde Skjolde; og de uddroge tusinde Sværd. Trindt straaede *Selmas* Borg; Vaabnene runge. - De graae Hunde tude paa deres Sted. - Intet Ord er blant de vældige Kæmper. - Enhver gav Agt paa Kongens Blik; og halvt opløftede Spyd.

Morvens Sønner, begyndte Kongen, ei er det Tid at fylde Skallen. Kampen sortner omkring os; og Død svæver over Landet. En Aand, *Fingals* Ven, har varslet for Fienden. - Udlændingens Sønner komme fra det mørkrullende Hav. Thi fra Havet kom Varslet for *Morvens* Fare. - Hver tage sit tunge Spyd, og ombinde sin Faders Sværd. - Den mørke Hjelm knejse paa hvert et Hoved; og Brynien udgyde sine Lynstraaler fra hver en Side. Kampen trækker sammen som et Uvej, og snart skulle I høre Dødens Bulder. Helten fremilte foran sin Hær, Hig en Skye foran en Rad af Himmelens Luer, naar den udbreder sig over den natlige Himmel, og Sømanden venter en Storm. Paa *Conas* lynggroede Bakke stode de: de hvidbarmede Piger saae dem liig en Skov paa Bjerget. De forudsaae deres Ynglingers Død, og skuede til Havet med Frygt. - Den hvide Bølge toge de for fjerne Sejl, og Taaren er paa deres Kinder.

Solen opsteeg over Havet, og vi skimted en Flode. - Liig Taage nærmed den sig, og udgød sin Ungdom paa Kysten. Hærføreren var blant dem, liig Hjorten midt i sin Hjord. Guldnagler lue paa hans Skjold, og statelig treen Spydenes Konge. - Han ilte mod *Selma*, og efter ham ilte hans tusinde.

Gaae med din Fredssang, sagde *Fingal*, *Ullin*, gaae til Sværdekongen. Siig ham, at vi ere vældige i Strid; og at vore Fienders Gjenfærd ere mange. Men hædrede ere de, som have gjæstet min Borg. De vise mine Fædres Vaaben i et fremmed Land:* Udlændingens Sønner beundre, og signe *Morvens* Venner; thi vidtberømte ere vore Navne; Verdens Konger have skjælvet midt iblant deres Hære.

* - 236

Ullin gik med sin Sang. *Fingal* hvilte paa sit Spyd: han skued den stærke Fiende i sin Rustning, og signed Udlændingens Søn. - Hvor statelig est du, Havets Søn! sagde skovrige *Morvens* Konge. Dit Sværd er en Vældes Straale ved din Side: dit Spær er en Gran, der trodser Stormen. Maanens fulde Ansigt er ikke bredere end dit Skjold. - Rødblussende er dit Ungdoms Ansigt! bløde dine krusede Lokker! - Men dette Træe kan falde; og dets Minde forglemmes! Udlændingens Dotter vil sørge, og stirre mod det rullende Hav, Børnene ville sige: "vi see et Skib; mon det være *Balcluthas* Konge"? Taaren brister fra deres Moders Øje; hendes Tanker ére hos ham, der slumrer i *Morven*. - Saa vare Kongens Ord, da *Ullin* kom til mægtige *Carthon*: han nedkastede Spyd for ham, og hævede Fredens Sang.

Kom til *Fingals* Fæst, *Carthon*, fra det rullende Hav! kom til Kongens Fæst, eller løft Kampens Spyd. Vore Fienders Gjenfærd ere mange; men navnkundige ere *Morvens* Venner. Besku hiin Slette, o *Carthon*; mangen en grønnende Høj kneiser der, med mosklædte Stene og hvinende Græs: disse ere *Fingals* Fienders Grave, det brusende Storhavs Sønner.

Taler du til den svage i Vaaben, sagde *Carthon*, skovrige *Morvens* Skjald? er mit Ansigt blegt af Frygt, Fredssangens Søn? Hvi tænker du da at mørkne min Sjæl med Fortælling om dem som faldt? - Min Arm har kæmpet i Strid; mit Rygte er vidt bekjendt. Gaae til de svage i Vaaben, og byd dem bøje sig for *Fingal*. - Har jeg ikke seet det faldne *Balclutha*? og skal jeg gjæste *Comhals* Søn? *Comhal*! som kasted sin Ild ind i min Faders Borg! Jeg var ung, og vidste ikke hvorfor Kvinderne græd. Røgstøtterne forlystede mit Øje, som de stege op over mine Volde; ofte saae jeg tilbage med Fryd, da mine Venner flyede over Bjerget. Men da mine Ungdoms Aar fremrandt, da jeg saae mine mostakte faldne Mure: da steeg mit Suk med Morgenen, og mine Taarer faldt med Aften. - Skal jeg ikke kæmpe, sagde jeg til min Sjæl, imod mine Fienders Børn? Og jeg vil kæmpe, o Skjald; jeg føler min Sjæls Styrke.

Trindt om Helten stimle hans Krigere, og drage paa eengang deres blinkende Sværd. Han stander i Midten, Hig en Ildstøtte; Taarer tindrer i hans Øje; thi han tænkte paa faldne *Baklutha*: og hans Hjertes svulmende Stolthed steeg. Han vender sit Blik til Bjerget, hvor vore Helte skinnede i Vaaben: Spyd rystede i hans Haand, og frembøjet syntes han at true Kongen.

237

Skal jeg nu møde Kongen? sagde *Fingal* til sin Sjæl. Skal jeg standse ham midt i sit Løb, før hans Rygte stiger? Men Fremtidens Barde kunde sige, naar han skuer *Carthons* Grav: "*Fingal* tog sine tusinde med sig til Kamp, før den ædle *Carthon* faldt". - Nej! du de kommende Dages Skjald! du skal ikke formindske *Fingals* Roes. Mine Helte ville stride med Ynglingen, og *Fingal* skue Kampen. Om han sejrer; da fremstyrter jeg i min Vælde, Kig *Conas* brølede Elv. - Hvo blandt mine Kæmper vil møde det rullende Storhavs Søn? Mange ere hans Krigere paa Kysten, og stærkt hans *Æskespyd*.

Cathul opstod i sin Styrke, vældige *Lormars Søn*: tre hundrede Ynglinger ledsage Helten, hans fædrene *Strømmes Æt*. Svag var hans Arm imod *Carthon*; han faldt, og hans Kæmper flyede.

Connal fornyede Slaget, men han brød sit tunge Spyd: han laae bunden paa Jorden; og *Carthon* forfulgte hans Mænd.

"*Clessammor!* sagde *Morvens* Konge, hvor er din Styrkes Spyd? Vil du skue *Connal* bunden, din Ven ved *Loras* Elv? Stat op i dit Staals Glands, du *Comhals* Ven! Lad *Balcluthas* Yngling føle *Morvens* Kæmpers Styrke". Han opstod i sit Staals Kraft, rystende sine blege Lokker. Han hængte Skjoldet ved sin Side, og fremfoer i modig Stolthed.

Carthon stod paa hiin lynggroede Høj, og skuede Kæmpens Komme. Han elskede hans Aasyns rædsomme Fryd, hans Kraft under Alderdoms Lokker. - Skal jeg løfte dette Spyd, sagde han, som ikkun eengang rammer en Fiende? Eller skal jeg med Fredens Ord bevare Krigerens Liv? Statelig er hans Oldingsgang, og yndelig hans Dages Rest. Maaskee det er *Moinas* Elskov, vognbaarne *Carthons* Fader; ofte har jeg hørt, at han boede ved *Loras* brusende Elv.

Saa vare hans Ord, da *Clessammor* kom, løftende højt sit Spyd. Ynglingen optog det paa sit Skjold, og talte Fredens Ord. Du Kæmpe med Alderdoms Lokker! Er der ingen Yngling, som kan løfte Spydets? Har du ingen Søn, som kan udstrække Skjoldet for sin Fader og møde Ungdommens Arm? Er din Kjerligheds Viv ikke mere? eller græder hun paa dine Sønners Grave? Est du blant Mændenes Konger? Hvad bliver mit Glavinds Roes, om du falder?

Den bliver stor, du Hovmods Søn! begyndte den høje *Clessammor*; jeg har været navnkundig i Strid, men aldrig sagde jeg min Fiende mit Navn.* Giv dig til mig, *Bølgens* Søn, og da skal du kjende, at Mærket af mit Sværd er paa mangan en Mark.

* - 238

Jeg gav mig aldrig, Spydkonning! svarte *Carthons* ædle Stolthed, Ogsaa jeg har kæmpet i Strid og jeg seer min tilkommende Hæder. Foragt mig ikke, du Mændenes Konge! min Arm, mit Spyd er stærkt. Gak tilbage blant dine Venner, og lad unge Kæmper stride.

Hvi saarer du min Sjæl, svarte *Clessammor* med en Taare? Alderdom bæver ej paa min Haand: end kan jeg løfte Spydets. Skal jeg flye for *Fingals* Aasyn; for hans Aasyn, jeg elsked? Havets Søn, jeg flyede aldrig; hæv dit spidse Spær!

De strede, Hig to kæmpende Vinde, der brydes om hvo der skal rulle *Bølgen*. *Carthon* bød sit Spyd at fejle; for stedse tænkte han, at Fienden var *Moinas* Brudgom. - Han brød *Clessammors* straalende Spyd: og greb hans Sværd. Som han bandt ham, drog Kongen sine Fædres Dolk. Han saae sin Fiendes blottede Side, og aabnede der et Saar.

Fingal saae *Clessammor* falde: han sprang i sine rungende Vaaben. Hæren stod taus ved hans Komme; de vendte deres Øjne mod Helten. Han kom Hig et Uvejrs hule *Drøn*, førend Stormene stige. Jægeren hører den i Dalen, og skynder sig tilbage til *Fjeldets* Hule.

Carthon stod paa sit Sted. Blodet strømmer ned ad hans Side. Han saae Kongen nedile, og hans Haab om Navnkundighed steeg,* men bleg var hans Kind; hans Haar fløj løst, og hans Hjelm skjald paa hans Hoved. *Carthons* Styrke svigted; men hans Sjæl var stærk.

Fingal saae Heltens Blod: han standste det hævede Spyd. Giv dig, Sværdkonning! jeg skuer dit Blod. Vældig har du været i Strid; og dit Rygte skal aldrig forsvinde.

Est du den Konge saa vide berømt? svarte vognbaarne *Carthon*. Est du den *Dødslue*, som forfærder Verdens Konger? Men hvi skulle *Carthon* spørge? for han er Hig Elven udi hans Ørk; stærk som en Strøm i sit Løb; snar som Himmelens Ørn. - O at jeg havde kæmpet med Kongen; at min Roes kunde været stor i Sang! at Jægeren kunde sige, naar han skuer min Grav: "han stred med den mægtige *Fingal*" Men ukjendt skal *Carthon* døe; han har udøst sin Kraft paa den Svage.

Men ukjendt skal du ikke døe, svarte skovrige *Morvens* Konge: mine Barder ere mange, o *Carthon*, og deres Sange nedstige til kommende Dage. Fremtidens Børn skulle høre *Carthons* Roes; naar de sidde om den brændende Eeg, og Natten hensvinder under Oldtids Kvad, * 239 Jægeren skal sidde paa Heden og høre den susende Blæst; han skal opløfte sine Øine, og skue Klippen hvor *Carthon* faldt. Han vender sig til sin Søn, og viser Stedet, hvor de vældige strede: "der kæmped *Balcluthas* Konge, liig tusinde *Strømmes* Styrke".

Fryd opsteg i *Carthons* Aasyn: han hævede sine tunge Øine. - Han rakte *Fingal* sit Sværd, at legge udi hans Hal, at *Balcluthas* Konges Minde kunde blive tilbage i *Morven*. - Slaget ophørte over Marken, for Skjalden havde sjunget Fredssangen. Førsterne samledes trindt om den segnende *Carthon*, og hørte hans Ord med Sukke, Tause lænede de sig paa deres Spyd, mens *Balcluthas* Kæmpe talte. Hans Haar sukkede i

Vinden, og hans Tale var svag.

Morvens Konge, sagde han, jeg falder midt i mit Løb. En fremmed Grav modtager den sidste af *Reuthamirs* Slægt i hans Ungdom, *Mørke* boer i *Balclutha*; og *Kummers* Skygger i *Crathmo*. - Men oprejs mit Minde paa *Loras* Bredder; hvor mine Fædre boede. Maaskee vil *Moinas* Brudgom sørge over sin faldne *Carthon*.

Hans Ord naaede *Clessammors* Hjerte: han faldt i Taushed over sin Søn. Trindt stod den sorgfulde Hær: ingen Lyd er paa *Loras* Slætter. Natten kom, og Maanen fra Østen saae ned paa *Kummerens* Mark; men de stode, lig en stille Lund, som løfter sit Hoved paa *Gormal*, naar de brusende Vinde tie, og *Høstens* *Mørke* indhyller Dalen. Tre Dage sørgede de over *Carthon*; paa den fjerde døde hans Fader. De hvile i den snævre *Klippehal*; og en mørk Aand bevogter deres Grav. Ofte sees faure *Moina* der, naar *Solstraalen* bæver paa *Klippen*, og alting trindt er stille. Der sees hun, *Malvina*, men ikke liig *Bjergets* *Døttre*. Hendes *Kjortel* er fra de *Fremmedes* Land, og hun er stedse allene.

Fingal sørgede over *Carthon*; han bad sine *Barder* mærke Dagen, naar skyefulde *Høst* vendte tilbage. Og ofte mærked de Dagen, og sjunge *Heltens* *Priis*: "Hvo kommer saa mørk fra *Storhavets* *Brusen*, liig *Høstens* sorte *Skye*? *Død* bæver i hans *Haand*; hans *Øjne* ere brændende *Luer*. Hvo brøler over *Loras* brune *Hede*? hvo uden *Carthon* *Sværd*konning? *Folket* falder hvor han springer, liig *Morvens* skumle *Aand*! Men nu ligger han, en statelig *Eeg*, som *Hvirvelstorme* omstyrter! Naar skalt du opstaae, *Balcluthas* *Lyst*! faure, vognbaarne *Carthon*? Hvo kommer saa mørk fra *Storhavets* *Brusen*, liig *Høstens* mørke *Skye*?"

Saa vare *Bardernes* Ord paa deres *Sørgedag*; jeg har ledsaget deres 240 *Røst*, og lagt til deres *Sange*. Min *Sjæl* har været bedrøvet for *Carthon*; han faldt paa sin *Tapperheds* *Dag*: og du, o *Clessammor*, hvor er din *Bolig* i *Luften*? Har *Ynglingen* glemt sit *Saar*, og rider han med dig paa *Skyerne*?

Jeg føler *Solen*, o *Malvina*, overlad mig til min *Hvile*. Maaskee kunne De komme til mine *Drømme*; mig synes jeg hører en klagende *Røst*. *Himlens* *Straale* lyster at skinne paa *Carthons* *Grav*: jeg føler den varm.

O du som ruller heroventil trindt, som mine *Fædres* *Skjold*! *Hveden* ere dine *Straaler*, o *Soel*, din evige *Glands*? Du skrider frem i din forbausende *Skjøn*hed, og *Stjernerne* skjule sig i *Himlen*; *Maanen* kold og bleg synker i *Vestens* *Bølger*. Men du, du vandrer allene: og hvo kan følge dit *Løb*? *Bjergenes* *Ege* falde, *Bjergene* selv aftage med *Aarene*, *Havet* synker og voxer, *Maanen* selv forsvinder fra *Himlen*; men du est evig den samme, jublende i din *Vandrings* *Glands*. Naar *Verden* mørknes af *Uvej*r; naar *Torden* ruller, og *Lynild* flyver: da seer du i *Yndighed* fra *Skyerne*, og smiler ad *Stormen*. Men til *Ossian* seer du *forgjæves*; for han skuer ikke mere dine *Straaler*: enten dit gule *Haar* flyder paa østlige *Skyer*, eller du bæver ved *Vestens* *Porte*, Men maaskee er du, som jeg, for en *Tid*, og dine *Aar* ville have en *Ende*. Du skal sove i dine *Skyer* ubevæget ved *Morgenens* *Røst*. - Saa juble da, o *Soel*, i din *Ungdoms* *Kraft*. *Alderdom* er ublid og mørk; den er *Hig* *Maanens* bævende *Lys*, naar det skinner gennem *brudte* *Skyer*, og *Taagen* hviler paa *Bjerget*. *Nordens* *Storm* er paa *Sletten*, og *Vandrerens* gyser midt paa sin *Vej*.

241

Digte. 1814. Første Deel.

[Mit første Digt]

Endnu engang, I længst henfarne Dage!
fremstiger bag de mørke Manddoms Aar;
Min Ungdoms Drømme bringer mig tilbage,
før jeg i Aldrens kolde Vinter staaer.

Og Mindet kommer Hig en Aftenrøde
paa Stormens lange skybehængte Dag;
jeg seer dens Ild paa Klippetinden gløde,

og glemmer Tordnens rædsfulde Slag.

Henrykt jeg føler Fortids svundne Glæder,
de fjerne Dage ere atter nær:
Og sød er Taaren, som mit Øie væder;
den stille Tungsind er mit Hierte kjær.

Saa har jeg tit i dine Blades Susen,
du Foraarslund! paa Blomstersengen lagt:
Mit Øre har fornummet Vindens Brusen,
men ej min Sjæl af søde Drømme vakt.

Mit Øje paa Bjergbækkens Tumlen hviled,
men mine Tanker vare ikke der:
de fremad til ufødte Dage iled,
der stege straalende i Morgenskiær.

Da saae jeg Dalens Møe med lønlig Bæven
I *lange Lokkers Flaggren yndig* staae:
hun nærmed sig med Vindens lette Svæven,
med Smiil og Kinders Rødmene til mig saae.

242

Jeg drog den faure Skygge til mit Hjerte,
den milde Lue blussed i mit Bryst:
O Elskov! ukjendt med din vilde Smerte
i Haab og Længsler har jeg følt din Lyst.

Paa Vaarens Dag hvor ofte har jeg vanked
paa dine Tepper, gule Blomstervang!
Taus var min Mund, skjønt højt mit Hjerte banked,
og tusind Glædesstemmer om mig klang.

Musik! jeg da din søde Vælde kjendte,
til Strengelæg opløftet jeg min Røst:
Den Fryd, som nu taus i mit Hjerte brændte,
jeg sang engang med Harpen ved mit Bryst.

Til mine Toner Tusinde jeg kaldte,
jeg havde deres Hjerter i min Haand;
jeg over Taarer, Suk og Smiil befalte,
i Harpeklang udøste jeg min Aand.

Naar Jordens Brudgom af sit Morgenkammer
steeg i sin Skjønhed over Bjergets Top,
og over Himlen spredte sine Flamme,
og vakte Verden af sin Dvale op:

Da vilde jeg med Tryllepensel male
dit Billede, o yndefylde Jord!
naar jeg var bleg og taus, det skulle tale
til Fremtids Slægter i utalte Aar.

Hvor ofte stirred jeg med bange Undren
paa vrede Uveirskyers røde Bryn;
jeg lyttede til Tordnens hule Dundren,
og fulgte Løbet af de blege Lyn:

Da steeg mit Ungdoms Mod, blant Kæmpeskarer
jeg gjennem tætte Fienderækker brød;
paa Slagets røde Mark jeg trodsed Farer,
mit Sværd foer ned med Hug og Saar og Død.

243

244

De stærke maatte for mit Ansigt blegne
og Hærene nedtrædes i min Gang:
Mit Navn blev hørt og prist i fierne Egne,
min Ære lød i Barders Sejerssang.

Dog ej i Blodbad voxte mine Glæder,
men evig Fred var Sejerherrens Bud:
jeg brød Despoters Riis og Slavers Kjæder,
og fra min Mund gik Jordens Frihed ud.

Saa høj og haabfuld var mit Hjertes Længsel,
saa frejdigen begyndte jeg min Gang;
Min stærke Villie kjendte intet Fængsel,
min Sjæl sig over Bjerg og Bølge svang.

Saa yndig smilte Livet mig imøde,
een Glædesstrøm fra Vugge og til Grav:
Lys var min Dag, og fjern dens Aftenrøde,
og uden Storme Verdens vide Hav.

Jeg fløj i Rummet ud - svag var min Vinge,
fra Phantasiers Æther dalende
jeg følte Skjæbnens Kæmpehaand mig tvinge,
den til min snævre Dal mig knugede.

Min Ungdoms Drøm! saaledes du opfyldes!
er det de stolte Løfter, du mig gav!
See! Tiden løber - ogsaa jeg henskyllles
med Hoben ud i Glemsels mørke Hav.

Saa mangt et Ungdoms Aar er alt henrunden,
de skønne Drømme daare mig ei meer;
den dunkle Morgentaage er forsvunden,
jeg Verden nu i Middagslyset seer.

245

Dog een - o een endnu jeg har tilbage,
far hen o Elskov, Helteroes og Magt,
rul frem I Alderdommens kolde Dage!
af denne Drøm har intet Lys mig vakt.

Af evig Ild opflammet skal jeg sjunge,
henrykt skal tusind lytte til min Røst -
Min Røst igiennem Tiderne skal runge
paa Fjæld, i Dal - ufødte Slægters Lyst.

Kom, naar du vilt, du Livets skumle Fiende!
Oplad dig Grav! mit Navn er ikke der;
du kant det ej til Kampestenen binde
skjønt Øjet slukt, og Hjertet brusten er.

Mit Navn vil i de fjerne Dage mindes,
og Fremtids Børn mit Kvad forlyste vil,
Naar ingen veed hvor Skjaldens Gravhøj findes,
og ingen af hans Slægt er mere til.

246

Min Yndlingsdal

Hvor est du, elskte Plet! hvad er dit Navn?
Naar skal jeg dig engang i Verden finde?
Naar vil du til dit yndefulde Favn
For evig mig og mine Ønsker binde.

Min Barndoms skønne Drøm - ukjendte Dal!
Hvor jeg en Hytte mellem Roser bygger,
Naar skal jeg høre dine Kilders Fald?
Naar vil du favne mig i dine Skygger?

Hvor est du Søe! med din løvkrandste Bred?
Og dine klare Bølgers milde Brusen?
Hvor est du, Lund! mit stille Hvilested,
Med dine tætte Blades sagte Susen?

Hvor est du Hytte, med dit Tag af Rør?
Som høje Bøges grønne Løv bedække;
Med dine Vindver smaae, og lave Dør,
Og Hinbærhækken for de hvide Vægge.

Hvor trindt omkring mit skjulte Yndlingssted
Sig skovbegroede Bjerge skulle kjæde,
Og rislende blant deres Rivter ned
En lille Bæk min Ager skulle væde.

Og Nattens Sanger skulle hos mig boe,
Og henrykt skulle jeg dens Slag fornemme;
Den skulle tolke mig min Fryd, min Roe,
Naar Hjertets Fylde bandt min svage Stemme.

Der skulle Dagens Morgenrøde see
Mig sjungende til landlig Syssel ile;
Der skulle Aftensolen dalende
Til mig den trætte Landmand venligt smile.

247

Og naar jeg længselfuld til Hjemmet foer,
En elsket Viv med Glutter smaae jeg favned;
Om Aftenen ved mit tarvelige Bord
En glad og trofast Ven jeg aldrig savned.

Nu har jeg ledt om Dalen fjern og nær,
Men ingensteds endnu jeg den har fundet:
Derfor jeg Sorgen i mit Hjerte bær,
Og derfor have mine Taarer rundet.

Jeg seer den Skye, som hisset nærmer sig,
Jeg hører Stormen fra dens mørke Sider.
De hule Tordner rulle trindt om mig,
Og Solen rød bag Uvejrskyen glider.

Farvel da du min Barndoms skønne Drøm!
Den strænge Skjæbnes Røst mig grusomt vækker!
Jeg hvirvles bort i mine Dages Strøm,
Og Armene forgjæves mod dig strækker.

248

Hiemvee

Schweitzeren i Paris.

Er det Skyer
Som knejse i Syden hist?
Eller er det
Mit Fødelands Bjerge?
Seer jeg ej Schrekhorn
Hisset og Gotthard?
Snehvide Jomfrue
Og mørken Aarhorn?
Og Furka hisset
Og Gletschernes evige lishav?
Ak! de skjule
Min grønne Dal,
Hvor Floden vælter sig
Ned under Granerne,
Hvor Klippen krummer sig
Ud over Bjergsøens
Blinkende Barm.
Der er det Morgen nu;
Hyrderne skynde sig
Med Hjorden op
Gjennem Fjeldenes Kløfter.
Festligen smykket
Med Alpernes Blomsterkrands
Ryster nu Koen
Sin klingende Klokke.
Hist løfte Hyrderne
Alpernes Horn,
De blæse - alle
Bjergene svare dem.
See! hvor de dandse
Paa gyngende Grønsvær -
Dalenes Piger
Lette som Gemser.
Kuhreihn! sødeste Lyd
Ak ja! jeg hører dig!
249 Ak du fortæller mig
Bjergenes Glæder -
Søde Erindringer.
O Du min Ungdom!
O! Du mit Fødeland!
Hvor er du Schrekhorn nu?
Og du finster Aarhorn?
Vinden adsplitter jer,
Solstraalen smelter jer.
Stærke Fjeldørn!
Bjergenes Konge!
Tag mig o! tag mig
Med paa din Vinge.
Lykkelig est Du da,
Luftens Indvaaner!
Snart er Du der
Mellem Schweitzes Bjerge
I Schweitzes Dale
O Schweiz! o Fødeland!

Provençalen i Engelland.

Spred dig, o spred dig,
Du kvælende Taage!
Du klemmer mit Bryst.
O! lad mig skue,
Alpernes skønne Sol!
Altid smiler den
Klar og skyfrie,
Mildt og varmende
Fra det uplettede Blaae.
Ak var jeg nu kun der,
Hvor Rhonen glider
Villig tøvende
Hen mellem Bakkerne,
Skovklædte Bakker
Evig unge,
Og evig blomstrende.
250 Ak! min Orange Lund!
Dunkel og duftende,
Liflig vellugtende:
Der gaaer vel Dandsen nu
Paa spraglede Blomstergulv,
Til skingrende Strængeleeg,
Til jublende Sang.
Munter som Kiddet
Hopper Hyrdinden der
Ved Hyrdens Haand:
Bølgende Barmen gaaer,
Kjælent sukkende
Helder hun Hovedet,
Skalkagtig smilende
Nikker ham venlig til.
See hvor de svinge sig!
Hør hvor de juble!
Hør hvor de syng:
viva la joya!
O min Orangelund!

Araberen i Schweitz.

Døvende Torden!
Buldrende Strømme!
Skumle Bjerge!
Fængslende Mure!
Ak gid jeg kunde
Vældigen bryde jer!
Hurtigen svinge mig
Didhen hvor Ørken
Vide udstrækker sig;
Hvor jeg paa Hengstens Ryg
Skummer den gule Sand:
Saavidt mit Øje seer
Strækker mit Rige sig;
Pantheren rammer min Piil,
Løven stinger mit Spyd;
251 Skjælvende Udlænding
Krummer sig under mit Sværd.
Funklende Stjerneloft
Hvælver sig over mig
Udi min lune Nat,
Ej Flodens vilde Brøl,

Ej Stormens hule Stød,
Ej Tordnens døvende Brag
Forstyrrer mit rolige Blud,
O Du mit Fødeland!
O Du min gule Ørk!

Huroneren i Arabien.

Lumre Sandørken
Dødningeblege!
Ak hvo vil frie mig
Ud af dit Flammehav?
Solens grusomme Stik
Brænder min Isse.
Sandhavets hede Glød
Svider min Fod.
Du Skyggernes mørke Skov
Paa Hurons Bredder,
Tag mig i kjøle Favn.
Bjergenes klare Elv,
Lædsk Du min Tunge.
Ak at jeg kunde nu
Høre din Brusen,
Du store Flod.
Skjule og svale mig
Udi din Skygge,
Du tykke Skov.
Dukke og vugge mig
I dine Bølger,
Du klare Søe!
Hvor Bæveren bygger,
Hvor Drosselen synger,
252 Hvor Svanen sejler;
O Du mit skovrige,
Flodrige Fædreland!

Nordmanden i Holland.

Løft dig af Sumperne,
Flyv o min Tanke
Did op, hvor Fjelddryggen
Mødes med Skyerne;
Op hvor mit lette Bryst
Drikker Bjergluften
Reen og oplivende.
Der er det Vinter nu;
Mørkeblaae hvælver sig
Himmelen over dig,
Snetakte Klippeland!
See Ørnen svinger sig
Over min Granneskov!
Uhrhanen dukker sig
Under den grønne Green:
See hvor den raske Gut

Rap paa sin Skie hen
Svømmer ad Snehavet!
See hist hvor Mandbjørnen
Farer af Hien ud!
Hør Riflen knalder!
Død ligger Bamsen nu.
See hist hvor Graabejn
Lusker paa Fjeldsøen:
Ræd efter Skytten
Seer sig tilbage tit.
Hør hisset Strengleeg!
Bjergfolkets lystige Dands!
Hallingdands - lystige Spring!
Hvor Gutten tumler sig!
Hvor Genten svinger sig!
O! lad mig skynde mig,
253 Skynde mig op til dig,
O Du mit elskede
Snetakte Klippeland!

Kjær est du Fødeland, sødt er dit Navn,
Til dig staaer dine Sønners stærke Længsel,
Med lønlig Magt vi drages til dit Favn,
Hvert andet Land mod dig er kun et Fængsel.
Kun der er Vaaren i sin fulde Pragt,
Kun der i al sin Ynde Somren smiler,
Og skjøn er selve Vintrens hvide Dragt,
Naar den paa vore Barndoms Egne hviler.
Ja skjøn er Fjeldet med sin Top af Iis,
Skjøn er den Dal som Fossens Bølge væder,
Den gule Ørken er et Paradiis,
Naar den har skuet Barnets første Glæder.
Min Fødestavn er Lyngens brune Land,
Min Barndoms Sol har smilt paa mørken Hede,
Min spæde Fod har traadt den gule Sand,
Blandt sorte Høje boer min Ungdoms Glæde.
Skjøn er for mig den blomsterløse Vang,
Min brune Hede er en Edens Have:
Der hvile ogsaa mine Been engang,
Blandt mine Fædres Lyngbegroede Grave.

254

Jyllandsrejse I sex Døgn

Udført og beskrevet af S. S. Blicher og S. S. Barbeer i Nibe

Digte. Anden Deel

Forsang

(En kjær Frænde helliget).

Eensom jeg laae paa min lynggro' de Bakke,
Stormenes Brusen hen over mig gik,
Mossede Gravsteen var under min Nakke,
Oppe i Skyerne dvælte mit Blik.

Dvælte i Skyerne, men mine Tanker
Foer over Stormens og Skyernes Gang;
Stundom jeg nynnede', de skaldede Banker
Hørte min første, tungsindige Sang.

Tit gennem Stormen jeg kunde fornemme
Liflige Toner fra Morgenens Kant;
Hid til mit Hjerte den venlige Stemme
Vej over Hav, over Hederne fandt.

Yndige, som paradisiske Drømme,
Var dine Kvad i fortryllede Sal;
Blidelig susede Sangenes Strømme,
Svale som Regn i den solbrændte Dal.

Lønligen priste jeg ham som optænder
Himmelske Luer i jordiske Bryst;
Skjaldenes Sjæle gaae ud fra hans Hænder -
Tusindes Glæde og Tusindes Trøst.

255

Mægtig jeg følte: den stærkere Flamme
Blev ved hans Ord med den svagere Gnist:
Følte, at Lærken er skabt af den Samme,
Som satte Midnattens Sanger paa Kvist.

Frydede mig, at de tusinde Tunger
Kvæde i evigt, uendeligt Chor;
Og at utallige Læber udsjunger
Hymnen til ham, som i Himlene boer.

Priste hans Værk, naar i smilende Sommer
Drosselens Fryd fylder lyttende Lund;
Og naar i Natten vemodigen brummer
Rørdrummens Klage fra taagede Grund.

Da svam en Taare af Fryd i mit Øje
Over den Gnist, som opvarmed' min Aand;
Gladelig flagred' den op mod det Høje,
Vældig løsrevet af jordiske Baand.

256 Ak! men jeg følte, at jordiske Sjæle
Drømme kun dunkelt om Himlenes Fryd;
Og at selv Digterens stærkeste Mæle
Er kun en fage hendøende Lyd.

Følte, at Oldtidens dybeste Rune
Hugges i Stenen og er ikke meer;
Ossians Harpe og Shakespears Basune
Ak! ere begge kun Aske og Leer!

Følte, at Skjalderøst svagt ikkun hylder
Ham, som bag Solen og Stjernerne boer,
Tiden og Rummet alene udfylder -
Svimlende Dyb for en Skabning af Jord!

Rystet som af den Almægtiges Torden,
Svimlende ved hans Uendelighed
Skjalv jeg, og faldt paa mit Ansigt til Jorden,
Under hans Trone tilbedende ned.

Bedende laae jeg, ej turde jeg svinge
Mig imod Himlen i jordiske Ham -

Bernhard! jeg slumrede ej, da din Vinge
Rørte min Skulder med venlige Ram.

Rørte den venligt, forlod mig og suste
Atter i smilende Østerled hen;
Der hvor i Sekler Vestvindene bruste
Lynglandets Søn blev alene igjen.

Andengang kommer han ud af sin Hede,
Blander sin Stemme med Stormenes Larm;
Kan han ej Vinger mod Himmelen sprede,
Ager han dog i sin selvgjorte Karm.

Ak! og han veed det: af mangen en Frænde
Skal han miskjendes og hades maaskee;
Nogle af Harmen vil lønligen brænde,
Faa ville græde og Færre vil lee.
257 Men det formørker ej Sangerens Blikke,
Om han forfølges af Daarernes Hær;
Kjærligheds Digter! Kun du vil vist ikke
Trykke paa Tornen, hans Hjerte er nær.

Elsk mig min Ven! naar paa Aandernes Hede
Lyder min dybe, tungsindige Sang,
Og naar ved Pirren i Vandbiers Rede
Hvislen og Brummen forfølger min Gang.

Søn udaf Danmark, vor kjærlige Moder!
Vi have diet eet Fødelands Bryst.
Elsk dog mit Hjerte, min elskede Broder!
Om du ej altid kan elske min Røst.

Useet af dig har jeg tit ved din Side
Vandret paa Bredden af Døberens Flod;
Hvor dine Taarer de runde saa stride
Grædende jeg og paa Golgatha stod.

I dine Haver og gyldene Slotte
Tit har jeg været og frydet mit Blik;
Og om end selver slet ingen jeg aatte,
Gladelig dog gjennem dine jeg gik.

Vil du de glindsende Vinger udbrede
Hid fra din blomsterbedækkede Vang -
Stille og mørkladen er vel min Hede -
Dog kom min Broder! besøg mig engang!

Ogsaa hos mig skinner Solen hin klare,
Maane og Stjerner paa Himmelen blaae;
Taager og Storme ej altid henfare
Over min Hede saa skummel og graae.
258 Skummel og graae er min Fædrene Hede;
Dog under Lyngtoppen Blomsterne staaer;
Lærken blandt Gravene bygger sit Rede,
Og sine Triller i Ørkenen slaaer.

Af Første Døgn [Buhl]

Glat var din Kind, da førstegang

Du ind i Kæmperækken sprang;
Da mellem Mænd en Dreng du stod,
Og offrede dit unge Blod;
Da uforfærdet udi Dampen
Du viedes til Heltekampen.

Glat var din Kind, da førstegang
I Kuglers Hviin og Sværdes Klang
Dødsenglen foer forbi dit Bryst
Med huul og rædsom Tordenrøst;
Da førstegang du maatte bløde
Udi det vrede Heltemøde.

Glat var din Kind, da førstegang
Du Sværdet over Fjenden svang,
Da Kuglen kom og rev din Arm,
Du Gjæve! fra din unge Barm;
Da udi Ilden ufortrøden
Du hærded' dig til Heltedøden.

Højt var dit Mod, da andengang
Du ind i Kæmpedandsen sprang,
Da ene paa blodrøde Dæk
Du standed, Sejerherrens Skræk;
Da lige frejdig udi Nøden
Du smilende udæsked Døden.

Højt var dit Mod, da andengang
Du over dine Brødre svang
Mod Overmagt din Kæmpearm,
Mod Døden bød din kjække Barm;
Da, som i Storm en Eeg i Dalen,
Du ene stod og stred paa Valen.
260 Højt var dit Mod, da andengang
Du gjorde Britten Vejen trang,
Da svag af Kræfter, stærk af Aand
Du vristed Byttet af hans Haand;
Da værgeløs, men uforfærdet
Du ene stod og mødte Sværdet.

Ild var din Sjæl, da sidstegang
I Kampen søndersplittet hang,
O Dannebrog! dit stolte Flag
Paa din den sidste Hædersdag,
Hvor du, o Buhl! i Lyn og Torden
Gik til dit Valhal over Jorden.

Ild var din Sjæl, da sidstegang
Du Staalet over Fjenden svang.
Da Luen om dit blege Liig
Med Bølgen stred; men Aanden sig
Svang did, hvor mellem Verdens Poler
Det lyse Stjernebælte straalere.

Ild var din Sjæl, da sidstegang
Du under Kuglers hule Sang
Paa Dantes Vej til Roes og Magt,
Sortladne Hav, har Døden smagt.
Til Himlen har du dig opsvunget:
Nu Buhl! nu er dit Drapa sjunget.

Saa skal din unge Slægt, o Dan!
Til Heltedød for Fødeland,
Som Buhl hiin danske Kæmpe god,
Indvies aarle med sit Blod,
Og mandelig og uforfærdet
Slaae, eller falde under Sværdet.

Af Andet Døgn

Barberen.

Hvor blev din Muse? hvor blev dit ærede Selskab,
Der nyeligen stod i lyttende Kreds om din Harpe?
Har alle forladt dig? har ingen kunnet udholde
Din Sang indtil Enden? - Her sidder du ret som en Digter,
Der nys har offret paa Fader Apollinis Alter,
Den Førstefødte, til Verden baaren med Smerte,
Han sætter sig hen, og venter den uhyre Virkning,
Forud belavet paa ydmygstolte Repliquer,
Paa vittige Svar til Publikums Gratulationer,
Begynder han alt paa andet Oplag at file.
Han iler paa Klubben og lytter med bankende Hjerte
Til hver en Hvisken; han haaber, hvor tvende forsamles
Der maa han være iblandt dem - prosaiske Sjæle!
De tale saa koldt, saa ugeneert som tilforn
Om Politik, om Vejret, om Tidernes Dyrhed,
Om sidste Boston, om Buonaparte, om Coursen. -
Han skrider hen over Torvet, og seer sig tilbage,
Om Ingen vil pege og lønligen raabe: der gaaer han!
O nej! man render idag som igaar og iforgaars.
Han gaaer paa Theatret; han stiller sig bag i Parterret;
Han venter og frygter her udi Musernes Tempel
At høre sin Roes; men ak! man snakker om alting,
Kun ej om ham. Man støjer, og man knækker Nødder,
Løber ud og ind, spiser Apelsiner og fniser.
Saa maatte da Pokker paa slige bæotiske Ører
Spilde en eneste Lyd! bortkast da din Harpe!
Og ret fornuftig itide du tage dig Orlov
Før til en Lyd du selv af Hunger indsvinder;
Og skalst du fra nu af spille til Gilder paa Landet -

Blicher.

Aa kjære Ven! lad mig dog være i Roe lidt
For al din fine solide Menneskekundskab!
Naar jeg nu morer mig selv -

Barberen.

Der har vi Poeten!
Følerie! Sværmerie! Phantasie! Sympathie! Maanskin!
Sultekur! Tiggermad! Beensuppe! reen Hospitalskost!
Hvad er du? hvad har du? du Daare! hvad har du? hvad er du?
Ikke det Ringeste - ja vist! du morer dig selv jo!
En herlig Fornøjelse! Vil du da synge for Intet?
Syer da din Skræder for Intet? - Vilde du høre
Blot paa Fornuften den rolige, følelseløse!
Den kunde lære dig, hvordan du burde anvende
Dit Fjerdingspund, og sætte din Harpe paa Rente.
See dig dog bare i Spejl paa de ædrue Poeter!
Der søge de Folk, der veed at skjønne paa Konsten.
Skulde det være saa vanskeligt for dig at finde
En huld Mæcenas, der vilde laane lidt Lustre
Til dine Vers? han var da nødt til at bøje
Et naadigt Øre til hver en Snorren paa Liren.
Og maatte du saa til Gjengjeld igjen regalere
Ham med lidt Virak; det var jo ej mere end billigt.
I saa Fald har du da Mønstere nok paa hvorlunde
Man smiggrer med Anstand; kunde du ej for Exempel
Sige som saa: "da det nu er en bekjendt Sag,
At Deres Naade mon væmmes ved Smiggrerens Tale,
Og saasom jeg selv vilde hellere miste min Tunge,
End dette Lem misbruge paa Sandheds Bekostning;
Saa haaber jeg, ingen honet Mand haver mig mistænkt
For nedrig Higen efter Profit eller Ære;
Thi jeg forsikkrer oprigtig: jeg vilde foragte
Mig selv, om sligt jeg kunde have bag Øret,
Naar jeg beskriver min Høj- og Velbaarne Mæcenas
Saadan som Naturen har selv behaget at skabe
Sit Mesterstykke. Jeg taler den nøgneste Sandhed;
Det er jeg nødt til, og følgelig kan jeg foragte
Skumleres Hvisken om Smigger, Spytslikken og Loggren;
Thi over Sligt er jeg aldeles ophøjet.
Jeg er Poet, selvstændig og reent uafhængig,
En Fjende af Smigger, en Sandhedens modige Talsmand,
Et cetera" - ak! ak! hvi har du ikke i Tide
263 Lagt dig lidt efter den Konst, som sikkrest af alle
Føder sin Mand, ja feder ham stundom endogsaa.
Nu er du spildt, din høie Bestemmelse ganske
Forfejlet - ak havde du dog i det mindste en Greve!
[...]

Af Femte Døgn

Her vises hele vort jordiske Liv,
Accurat som det er i et Perspectiv
Med alle dets Dyder og alle dets Fejl;
Kommer hid, mine Venner! og seer jer i Spejl!
Behager de? vær saa artig! jeg be'er!
Kik de kun herind, og fortæl hvad de seer!
Det forekommer mig - ja saa min Troe!
Det er Peblingesøen ved Nørrebroe,
Og midt over Dæmningen paa en Steen
Der sidder en Sømand med Pilebeen;
Og kan jeg troe mine egne Ører,
Han taler - ja tal kun! jeg hører, jeg hører.

"Herre Gud! det er tungt at betle sit Brød!
"Et saadant Liv er langt værre end Død.
"Vel takker jeg Himlen for hvad den vil unde;
"Men der skal meget til mange Munde;
"Min Kone er syg, mine Børn smaae,
"De arme Stakler ej sulte maae.
"Ak I som har faaet det verdslige Gods,
"Vederkvæger en fattig vanfør Matros!

See der kommer Een udi dybe Tanker,
Med Hænder paa Ryggen han fremad spanker;
Nu staaer han stille, med Hovedet ryster:
Lad høre, hvorlunde han Stakkelen trøster.

"Matros! - det klinger slet ikke poetisk;
"Min Ven! han maa jamre sig mere æstetisk.
"Den som vil tænke at røre mit Hjerte
"Maa bedre forstaae at udtale sin Smerte;
"Han bør fremstille den voldsom enorm,
"Hans Mund maa blæse en Himmelstorm,
"Hans Maal aabenbare sig kjernefuld saftig,
"I store Former bevæge sig kraftig;
"Og vide midt udi al sin Elendighed,
265 "At soutenere en vis Anstændighed.
"Den - og ikkun den, som dette er givet,
"Vil mægte at rive mig Hjertet af Livet.

Der vankede intet. Her kommer en Mand,
Han ejer Penge som Sand i Strand;
Det kan ikke fejle han giver en Klud:
Vær du ej bange! hold Hatten ud!

"Ja som man reder, saaledes man ligger;
"Hvo ej spekulerer gaaer om og tigger.
"Var Coursen kun ikke saa reent forbandet,
"Saa kunne man dog gjøre et og andet.

Hvad hjælper det, fattige Stakkel! du græder?
See hist kommer Een udi røde Klæder;
Det var dog mueligt, hans krigerske Hjerte
Var at bevæge ved fremmed Smerte.

"Den giver Intet, som Intet har,
"Jeg har tabt mine Penge i Billiard;
"Desuden jeg snart faaer en nye Chacot,
"Den bliver, min Salighed! dyr kan du troe.

Her kommer en Frøken. Det smukke Kjøn
Er gjerne barmhjertig. Min Jomfru skjønt!
Ræk dog Matrosen den sneehvide Hand;
Det lader saa yndigt min Lilievand!

"Jeg synes her lugter saa hæsligt af Tjære?
"Immer noget i Vejen naar man skal spadsere.
"Det er da ellers et nysseligt Vær:
"Saa stille, der rører sig ikke en Fjær.

Der kommer en Anden, lidt ældre af Aar;
Gad vide, om hun skulle blive saa haard?

"Om Søndagen burde man dog være frie,
"At høre paa Græden og Klynkerie;
"Da skulle man dog uantastet gaae.
"Hvad mon Politiet vel tænker paa?

Der kommer en Fyr nok saa pyntet og stram.

Det var dog muligt - Pas du paa ham!
See hvor gevaltig han træder i Stenene
Med gule Kraver paa begge Benene!

"De har Ret! der er intet der ærgrer mig mere
"End naar man vil mig i min Glæde genere.
"Ville nu just ud at nyde lidt Sommer,
"Gider ikke rage her i mine Lommer.

Mon alle da skulle være saa slemme?
Der kommer en Herremand; ham maa du klemme!

"Klatter ej mine Penge til enkelt Mand;
"Jeg gier til de Fangne i Engelland,
"Til Søndagsskoler og Fattiganstalter:
"I kan henvende jer til min Forvalter!

"Gud naade mig Stakkel! hvor vil det gaae?
"Her er vel ej mere at vente paa!
"Selv er jeg hungrig, min Tunge brænder,
"Og kommer jeg hjem saa med tomme Hænder,
"Da skrige de arme velsignede Unger
"Med sultne Maver og tørstige Tunger,
"Og lede forgjæves i mine Lommer
"Om gamle Skorper og skimlede Krommer;
"Og saa den søde, uskyldige Spæde
"Ved Moders udtørrede Bryster græde!
"Forgjæves sig vrider den lille Orm -
"Ak! gid jeg var ude ret i en Storm!

Taalmodig min Broder! der kommer en Mand,
Han er vist et Lem af den gejstlige Stand:
Barmhjertighed er jo netop hans Metier;
Han tager til Hjertet - nu skal vi see!

267

"Gak du kun trøstig hjem til din Familie!
"Frisk Mod Søn! dit Kors er jo Himlens Villie;
"Den føder Ravne og Spurve smaa,
"Hvad du behøver, du sikkert vil faae.

Der er en Collega nok? - Pyt! ikke andet!
Det er kun en Skolemester fra Landet.

"Saasom og formedelst det haver sig føjet,
"At den som tilforn var dybt nedbøjet
"Er nu ophøjet til Velstand og Herlighed:
"Saa vil jeg nu ogsaa af broderlig Kjerlighed
"Meddele andre - men hille den Slemme!
"Jeg troer, jeg har glemt mine Penge hjemme.

Der kommer en Bonde; han gaaer og gumler;
Det lader som om han i Lommen fumler.

"Mit Smørrebrød kan jeg ret godt æde selv;
"En Bonde skal heller ikke sulte ihjel.
"Desuden er det et jammerligt Aar,
"Mit Korn paa Marken kun maadeligt staaer.

Giv Agt paa denne baldyrede Mand,
Det veed jeg, at baade han vil og han kan.

"Skal I endelig sidde her midt paa Vejen
"Og med jeres Klynk gjøre Folk forlegen?
"Den Paatrængenhed er impertinent;
"Jer Ulykke har I vel selv fortjent.

Hvem er da vel denne, der gaaer og smaabander?
Han synes ej uliig en Fattigforstander.

268

"Hør Karl! du gjør best i, du pakker dig bort!
"Vil du gjøre Fattigvæsenet Tort?
"Hvis ikke du skynder dig - troe kun mig,
"Jeg skal vise dig Vejen til Pustervig.

"Ak er der ingen som vil sig forbarme,
"Saa faaer da Døden tage mig Arme!
"Gud hjelpe min Kone og Glutter smaae!
"Nu skal da min Jammer en Ende faae."

Væk med det Stykke! nu springer han ned -
Jeg vil ikke see den Elendighed.

269

Sjette Døgn

Blicher.

Hil dig mit Fødeland, Fædrenes mørkbrune Gravmark!
Med dine Tuer, de Dødes lyngtakte Huse.
Her ruste de Sværd, for hvilke Verden har skjælv;
Her smuldrer den Styrke, hvoraf kun Sagn er tilbage -
Forvirrede Sagn, og dunkle som Midnats Gestalter.

Hvormangen Ædling er glemt i disse navnløse Høje!
Hvormangen Daad af ukjendte Skjalde besungen!
En Haandfuld Støv indslutter de vældige Kæmper,
Hvis uhyre Knogler nulevende Puslinger stundom
Med vantroe Undren og stum Forfærdelse finde.
Hvo slumrer vel her de mange hundrede mørke
Daadløse Aar? en Helt bredbrystet og staaletærk.
Er det hans Aand, der kommer som natlige Vindpust
Useet og ryster i Strengene? Varst du en Konge
Paa Jotners Mark? eller Nordhavs urolige Bølger?
Est du en Skye, eller est du en Kæmpe fra Oldtid?
Du som hensvæver blant Morgenstjernernes Glimten.
Flyer du fra Solen, den Sol som ofte har skuet
Din vældige Daad? Flyer du med Natten og skjuler
Dig under Højene, eller bag Bølgen - tilforn
Din Vej til Sejer? Hvad eller med Stjernerne svinder
Du bort i Luften? - Skal jeg ledsage din Bortgang
Med Sang? du stærke Sejerherre paa Heden!
Paa Grathehede - Nej Æt af Lavard! dit Glavind
Er mørknet af Danskes Blod, din Sejer fordunklet
Af Sorgens Skyer - Tilbage fra henfarne Dage!
Fra Tvedragts blodige Dage. Hvi stirrer du Øje!
Paa Oldtids Skygger? boe dine Glæder alene
I bortgangne Aar? er ingen blant yngre Timer,
Som dig maae fryde? - Ofte og længe har Taagen -
Den døde Taage lagt paa dine Sletter, o Danmark!
Men stundom steeg dog en Storm, og bortrullede Taagen;

Dens Pust opfrisket hin Ild fra lysere Dage -
Hin Ild, der ulmede lønligt - aldrig udslukket
270 I Hertes Fædreneland. Syng Læbe, og fryd dig
Du danske Hjerte! ved Glandsen af yngre Bedrivter -
Oldtids foryngede Glands!

See ned fra din Vaaning,
Du gjæve Kæmpe! din høje Borg over Skyen.
Bøj dig herved fra Kredsen af Fædreneaander,
Sølundas gode Søn! og lyt til dit Drapa!

Som naar et Skib paa Vigens stille Vande
Trygt under fuldtudspredte Vinger staaer,
To Hvirvelvinde fra de tvende Lande
Højtbrølende om Skibet sammenslaaer;
De møre Sejl og Touge sønderriver:
Afgrundens Rov blant Bølgebjerge driver.

Saa stod du og, o gamle Fædrejord!
Fuldtblomstrende de milde Solskins Dage;
Da monne Kampens Skyer fra Syd og Nord
Mørktvoxende mod dine Kyster drage:
De nærmed sig i taus og lønlig Hast,
Og bragende paa dine Sletter brast.

Saa skummeltyst, saa lumskelig og brat
Kom hiin Forræderflok i Oldtids Dage
Fremlistende den rædselfulde Nat,
Da Odin vinkede ad Lejres Krage;
Men alle stod tilsammen fast i Nøden,
Og ingen vilde flye fra Heltedøden.

Hvor hvor er nu det gamle Mod i Norden?
Naar gjorde Frygten dig, du Danske, bleg?
Men ak! de flye fra den ukjendte Torden;
De ræddes ved den ubevante Leeg:
Opvakte af den lange tunge Dvale
Forsage de Rolf Krages Sejersdale.

271

O Kjøgebugt! du som har seet engang
Af Blodestrømme dine Bølger røde,
Da Juuls Kanoner over Gothen sang,
Og vore Fjender flygted eller døde;
Da jublende midt udi Damp og Lue
Hvidtfeld opfoer til højen Himmelbue.

Skjul dig, o Bugt! imellem dine Høje!
Dæmp nu, dæmp dine Bølgers stolte Brag!
Hyl dig i Mulm fra dine Fjenders Øje!
Gjem udi Nat din lyse Sejersdag!
Rul Taagen over den forhadte Slette!
Lad mig dit Navn evindeligt forgjætte!

Dog nej! endnu et Glimt - eet Glimt endnu
Lad falde Danmarks Sol, paa mørke Hede!
Løft dig engang, løft dig, o Taage! Du
Som skjuler den med dine Vinger brede.
Vær stille, Klage! - Paa den skumle Vang
Jeg skuer Glands, jeg hører Kæmpegang.

Een triner frem mod røde Krigerrækker,
Eet Bryst - kun eet mod Fjenderne er vendt,
Eet Sværd mod tusind Sværde sig udstrækker;
Hvo kæmper, naar det vilde Slag er endt?
Hvo stod allene, mens de andre fly'de?

Vil han de tætte Kæmperader bryde?

Men han vil døe som sine kjække Fædre
Med Staalet i et uforfærdet Bryst;
I Sverdedans ham tykkes Døden bedre
End Liv paa Fødelands betvungne Kyst.
Hvor Kugler hyle og Kartover skralde
Med Ære vil han stande eller falde.

272

Og see! han falder, Slagets sidste Mand,
Midt udi Vrimlen af de stolte Fjender:
Græd danske Konning! græd, o Fødeland!
Det beste Helteblod paa Valen rinder.
Han som allene udi Striden stod,
Ak! det var Kvistgaard, danske Kæmpe god.

Som højen Eeg, der ene var tilbage
Fra mange Storme paa sin Bjergetop,
Lynflammer knittre, Tordenbolte brage;
End knejser den mod Himmelbuen op:
Da gaber Skyen, Tordenhamren knuser.
Orkanen over Egens Sted henbruser.

Som naar et Skib paa Uvejrs hvide Hav
Det brede Bryst mod tusind Storme byder,
Højt springende hen paa sin aabne Grav
De stærke Bølgers krumme Rygge bryder:
Omsider synker i Afgrundens Huler;
Ustandset over Havet Stormen kuler.

Saa stod du, og saa stred du, Søn af Helte!
Saa faldt du under Sejerhærens Magt;
En Skye af Fjender over dig mon vælte,
Før du, o Kæmpe! est til Jorden lagt:
Den stærke Fjende haver Marken vunden,
Men du har Heltenavn og Ære fanden.

Hvor alle springe smilende i Faren,
Hvor Kæmpehoben stander fast og tæt,
Blant kjække Mænd og midt i Sejerskaren
Der ganger Dansen lystelig og let;
Men ej at blegne mellem rædde Sjæle,
Det haver Roes og evigt Eftermæle.

273

Stille stiger du, lysblaae Morgen, i Østen;
Maanen vender sig blegnende bort fra dit Aasyn;
Guldkantede Taager svømme hen over din Slette,
Du brune Lynghav! Højenes Hoveder glindse
Bestrø'de med Duggens mangefarvede Funker.
Raabukken løfter sit Hoved op over mørkbrune Bakke;
Haren sidder paa Tuen, og klipper og lytter
Ræd efter Ørnen, der kredser i Skyernes Egne.
Orhanen skoggrer; Jægeren vaagner og hører
Den velkendte Lyd: han rejser sig halvt fra sit Leje,
Og mindes sin Id med lønligt bankende Hjerte.

Hvorlænge laae du, o sorte Ørken! Indhyllet
I Sorgens Farve? hvor ere de Aar, da du klædte
Dig udi smilende Grønt? da kornrige Vange,
Sødt duftende Enge og lune Skove bedækked
Din vide Slette. Da hilste tusinde Tunger
I Mark og i Lund den glandsomstraaede Morgen.
Da myrled Hjordene over de græsklædte Agre;

Da vrimled jublende Skarer i Dal og paa Bakke -
Sorgløse Slægt!

Sortgraae fremsteeg udi Syden
Dødsvanger Taage, tyk, kvalm og skummel og stille.
Mørkrød hang Solen - en dunkeltglødende Skive
Ombølget af Dampe - Pestens stinkende Aande.
Da segnede Sletternes Børn; da bøjede Manden
Sit Hoved i Døden; Barnets blussende Kinder
Blegnede brat; Ungmøens funklende Øje
Slukte sin Straale; de sunke Olding og Yngling -
Svaghed og Styrke tilhobe. En dødelig Stilhed
Var over Hytten og Borgen. Een uhyre Gravmark,
Skummel og taus var Jorden; og skjælvende lød kun
Det hule Farvel "Hjelp Gud!" fra dødblege Læber.
Manden fly'de fra Hustruen; Hustruen rykte
Den Spæde grumt fra sit Bryst; Ynglingen sled sig
Vildt af sin Elskedes Favn. Fader og Moder,
Og alle de hellige Navne for sødste Glæder
Forsvandt; og fremmed og ræd saae Broder til Broder.

274

Da brast de Baand, som binde de dødlige Hjerter;
Men alle de vildeste Laster løstes og raste.
Røveren stinged de rallende Bryster og rykte
Smykket af stivnende Arm, og danste med Skjøger
Blant Døde og Døende, vildt af Lyster beruset.
Kaade omsprunge de drukne Svende, og larmed
Med rædsom Hujen i Borgens rungende Haller,
Til Døden kom, og greb dem midt udi Glæden -
De skumle Glæder. Andre tyede til Templet,
Og ventede bedende Sotens usynlige Pile;
De ramte dem een efter anden ved Altret, og kvalte
De ufuldendede Bønner. Forvildede rendte
Nogle i Skove og dybe Dale; men Dødens
Myrdende Engel indhented, og slog dem i Flugten.

Ubevogtede vanked de brølende Hjorde
I kornrige Agre, som ingen Hyrde beskjermed.
Ageren vented forgjæves paa Mejerens Komme,
Men ingen Mejer og ingen syngende Høstmø
Samled den raadnende Sæd - nu Fuglenes Bytte,
Og Stormens Leeg. Ræven fulgtes med Ulven
Uskye gennem øde forladte Byer, hvor Vinden
Klamred med Porte og utillukkede Døre.
Hundene hyled i tomme Gaarde, og Uglen
Keeg gennem Vinduet ud mellem nikkende Tidsler.

Vinteren kom med sin Storm og knugende Kulde;
Hagelen pidskede ind ad de søndrede Ruder;
Sneedriven voxte for Døren, hvor Ingen var inde
At fejre Julen ved Arnens lystige Flamme;
Hvor ingen Strengleeg, ingen Danse oplived
Den lange Nat. Hvor før de frydfulde Sange
Løde blant skingrende Latter, der hylede Blæstens
Tungsindige Røst. - Foraaret kom i sin Skjønhed
Med duftende Blomster bedækket; men ingen
Gik den imøde med Sang, og ingen fremiilte
At aabne Furen - Da sørgede Sletten og klædte
Sig udi Sort; vidt over Agre og Enge
Bølgede Lynge, og hvined i Himmels Storme.

275

O Du som blæste din Aande i Støv, o hvor est Du,
Menneskers Fader! naar Døden gaaer hen over Jorden?

Hvorhen bortvender Du Herre! dit Aasyn, naar Storme
Øder dit Værk? Naar Tordenens flammende Pile
Regner fra Himlen? Naar Vandene svulme fra Dybet,
Bekæmpe Jorden med ødelæggende Vælde?
Naar Afgrundens Uhyrer løfte de ravende Bjerge,
Og vælte dem ned over alle de bævende Dale?

Men see! Du kommer tilbage, Herre og Skaber!
Du seer til Skyen - den smelter: Du rører ved Bjerget,
Det stander: Du truer de svulmende Have - de synke:
Du taler til Stormen - den tier: Du smiler til Jorden,
Da vaagner den atter af Dødens Dvale. I frejdig
Og lystelig Ungdom leer den nyfødte Klode.
Marken ifører sin Blomsterkjortel, og Skoven
Klædes i Grønt. Fra deelte Skyer nedstraaler
Din Almagts Sol, og skuer de jublende Skarer.

Snart kommer nu hin øde, dødningsblege,
Libyske Ørk. Hvor ofte stod jeg paa Højen,
Naar Vestvinden foer over Heden, og hvirvlede Sandet
Liig hvide Taager, liig Vinterens bølgede Sneefog,
Og øste det ud over Markerne, nylig i Somrens
Livlige Grønt; men nu indhyllet i Frostens
Bleggule Liiglagen. Bort fra den ravende Hytte
Flygted med Hustrue og Børn den arme Indvaaner,
Stirrende ofte tilbage paa Sandhavets Bølger,
Der hvinte om Taget, det Tag han forlod nu for evig.
Frygtfuld saae Ørkenens Naboe hen ud fra sin Halvdør
Sandskyens Flugt - hvad seer jeg? er det en Oase?
Her midt i Heden? Hvo bandt de flygtige Vover?
Hvo klædte ufrugtbare Slette i Engens Farve,
Og lærte Sandet at grønnes? Hvor Vandrerer nylig
Vaded' allene, halv blind i sørgeligt Øde,
Der græsser Kvæget, der bygger Lærken sit Rede:
Hvo var den Ædling? Det var din Konning, o Lyngland!

276

Fryd fylder Sangerens Sjæl; glad griber han Harpen,
Naar han til slige Bedrivter kan Strengene ryste;
Thi bedre end Glandsen af tusinde straalende Sejre
Er saadan Konningedaad; og skjønnere lyder
Fredsfolkets Jubel, end Kampens vilde Basuner.

Hvi sjunger Skjalden saa gjerne om Krige, og frister
De Mægtiges Hjerter med Kvad om blodige Laurbær?
Hvi vender han Kongernes Hu til Plager, som værre,
Værre end Jordskjælv, og værre end Hungren og Pesten
Hæрге vor Slægt? Skal Krigens fortærende Lue
Hellere fryde den Kronedes Øje, end Fredens
Mildere Skjær? Er Alhedens lyngtakte Huse
Ej da saa skjønnere, som Borgenæs røgende Tomter?
Skal Tidslær og Torne da fryde Førsternes Hjerter
Mere end kornrige Vange? Usalige Blindhed!
Til egen Nakke at hvæsse det Glavind, der tidt nok
Blinker ubudet i Folkeledernes Hænder.

Nu stille her! Lad mig ej ile forbi dig,
Min Glædes Hjem! En liden Stund vil jeg dvæle
Ved dette straaetakte Huus, at kalde tilbage
De henfarne Aar, da hine Bakker i Østen
Var Verdens Ende, og Baunhøjen hisset et stort Bjerg.
Og Dammen et Hav; og Egekrattet derude
En endeløs Skov, hvor Aander og Røvere huste.
Hvor gjerne laae jeg paa Højen omsuset af Somrens
Luftninger lune! Hvor mangan Vinterdag foer jeg
Den dristige Rejse ned over snetakte Bakke!

Væltede stundom med Slæden, men rejste mig snarlig,
Og traskede møjsomt opad for atter at vælte.
Her er jo Kjæret, hvor fra min slibrige Bane
Jeg ofte af Nordenvindenes Kulde forjaget
Til Hjemmet iilte med rødblaee stivnede Fingre.
See her er Haven! her er det mørkgrønne Lysthuus,
Hvor Knøsen lytted begjærlig paa Faders Fortælling
277 Om Paradisets uskyldige barnlige Glæder.
Stille sad jeg, mens Øjet løb om i Haven, og tyktes
Bag Hasselhækken at skimte den snehvide Engel.
Ak! Kundskabens Træe der midt i Haven, det er der;
Men Livsens Træer med de rødmende Paspomerusser,
Og begge de Graner, jeg kaldte Adam og Eva -
Ak! de er' borte! - Er det ej Klokken, der klemter?
Den samme, der kaldte mig mangen Aften til Hvile,
Naar Solen sank udi Heden, og skinnede rødlig
Paa Kirketaarnet; da stod jeg, og fulgte dens Bortgang,
Af dunkle Længseler mildt og stille bevæget:
"Nu løfted den Dynen, nu putted den sig i sit Leje,
"Nu drog den Gardinet for Sengen, nu lukte
"Den Øjet til natlige Blund" - da iilte jeg ogsaa
Til Hvilen sød, af venlige Drømme omgøglet -
Af Drømme om Dages Fryd, om barnlige Lege
Paa Blomsterenge, omringet af smilende Engler,
Der danste og sjunge til sølvbestrængede Harper
Med Vinger af Guld og Lokker af bølgende Solglands.
God Nat du min Barndoms Sol! sov sødt til i Morgen!
Jeg vaagner med Maanen, med Conas sorgfulde Maane,
Paa Aanders Hede, i Kredsen af Heltenes Skygger.

Vidt hen i Vesten hang Tordenskyernes Bjergryg,
Og ventede Natten; den er der; i ængstende Stilhed
Nærme sig Himmelens Hære. De glødende Toppe
Synke og stige og blandes, og under dem glimte
Blaablege Lyn; huult drøner det, rullende afbrudt.
Vindstødene fare forbi; de hvine og hyle.
Mat funkle Stjernerne, skjælv og falde bag Skyen.
Maanen svømmer i Taager; Lynildens Straaler
Flaggrende knittre; Himmelens Hvælvinger brage.

See Heden brænder; Røgskyerne vælte forvoven
Mørkrødt oplyste. Ildhavets flammende Tunger
Hvisle og slikke paa Lyngen, og løbe som Slanger -
Bugtende Slanger. Ørkens forfærdede Sønner
Løbe om Ilden med ængstlige Fagter, Hig Aander,
278 Dunkelt bestraalte, og hyllede stundom i Røgens
Hvirvlende Bølger.

Saa er, du Skjaldenes Konge!
Din Nat, o Ossian! Svagheds Sønner forfærdes,
Og flygte med Gru fra Morvens mørkbrune Fjelde,
Krybe til Dalenes Huler, og lytte med Skjælven.
Lad krybe til Dalen! jeg stiger med dig udi Skyen,
Min Harpekonge! O at jeg havde din Styrke,
Du Selmas Drot! men jeg vil følge dig, Kæmpe!
Paa Himmelvejen, og sende min svagere Stemme
Op til din Hald!

Selma, Selma! hvor er din Skjald?
Hverken paa Ardven, ej heller ved Caruns Fald.
Lora rinder foruden Sang;
Øde og stille er Conas Blomstervang.

Morven, Morven! hvor er din Drot?
Dybt under Lyng ligger Ossians Kongeslot.
Hjorten græsser paa Heltens Grav;
Vandreren sukker frembøjet over sin Stav.

Fingal, Fingal! hvor er din Søn?
Hvor er hans Kæmpehald, hvor er hans Harpe skjønt?
Stormen hyler paa Selmas Vold;
Harpen er borte, den ruster hos Trenmors Skjold.

Oscar! hvor er din Faders Gang?
Vaaren venter forgjæves paa Bardens Sang.
Somren svinder og Vintren gaaer hen;
Hvorlænge dvæler de henfarne Heltes Ben?

Flyver Kæmpen i Aanders Karm?
Boer han i Tordenskyernes mørke Barm?
Bærer Vinden den gamle Skjald?
Rører han Harpen i Morgenens Taagehald?

279

Stiger Barden med Solen rød?
Daler han med den i Vesterhavs blanke Skjød?
Troner Kongen i Maaneglands?
Eller gaaer han i natlige Stjernerdans?

Selma, Selma! hvor er din Skjald?
Runger hans Harpe i Himmelen høje Hald?
Lyder evigt i Englesang
Den Røst, som stakket paa Caledons Fjelde klang?

Cona, Cona! hvor er din Røst?
Er Sorgen udslukket i Sangerens ædle Bryst?
Hører Himlen den Skjaldesang,
Som før blant Grave hernede paa Jorden klang?

Toscars Datter! est du ham nær?
Svæver I begge i Nordlysets Flammeskær?
Synger Barden om Kjærligheds Lyst?
Lyder ej mere om Krige hans Kæmperøst?

Pige! hører du Ossians Kvad?
Som før i Selma ved blinde Gubbe du sad.
Hvorom nu monne han Harpen slaae?
Ak! vel om Glæder, jeg aned men aldrig saae.

Ak! vel om ham, der skabte den Lyst,
Som ulmer hernede i jordiske Bardebryst;
Optændte Gnisten i Skyggernes Dal,
Der blusser til Lue i evige Himmelsal.

Ossian! naar skal jeg være hos dig?
Naar komme Himmelen Engle at hente mig?
Naar skal Sorgen forlade min Barm?
Naar skal jeg stige paa Aandernes lette Karm?

Maanen skinner i Vesten bleg;
Vinden hviner i Tidselens hvide Skjæg;
Morgenlyset glimter i Øst;
Dagningen skinner paa Søens rødmende Bryst.

280

Vente maa jeg en liden Stund;
Snart henslumrer jeg Livets urolige Blund.
Da skal jeg vaagne hos Selmas Skjald;
Vaagne i Alfaders straalende Himmelhald.

Flyve med Barden fra Pol til Pol,
Med Conas salige Barde fra Sol til Sol;
Boe hos Skjalden i Himmelen blaae,
Til bedre Glæder en bedre Harpe slaae.

Lyriske Digte

Til Sorgen

Du som taus med sænket Hoved staaer
Liig en Lillie knækket paa sin Stængel;
Tornekrandsen om det sorte Haar,
Glædens stille blege Søsterengel!

Kommer ogsaa Du fra Himlen ud?
Kommer Du som Regn og Storm og Torden?
Kommer ogsaa Du fra Glædens Gud;
Som en Skye for Solen over Jorden?

Har Du i Din Smerte ingen Trøst?
Har Du ingen Lindring i Din Taare?
Vækker Du kun Sukke i mit Bryst?
Rører Du kun Hjertet for at saare?

Jo, Du hæver, skjøndt Du bøjer mig;
Ei forgjæves laer Du Taaren rinde;
Jo, jeg elsker, skjøndt jeg frygter Dig,
Du min Sjæls tungsindige Veninde!

Jo, jeg elsker Dig, min blege Brud!
Elsker Dig, som Nattens Skygger dunkle;
Af Din Nat gaae Glædens Straaler ud,
Haabets Stjerner i Din Skygge finkle.

Kom da, Himlens Datter naar Du vil!
Ej skal Hjertet briste, skjøndt det bæver;
Mod det Lys, min Længsel stunder til,
Du mit Øje fra Dit Mørke hæver!

Til Glæden

Hulde Engel! Du min Barndoms Ven!
Troe Ledsager i de svundne Dage!
Siig mig da! hvor est du flygtet hen?

Siig mig: naar, naar kommer Du tilbage?

Skjønndt ukjendt Du eengang fulgte mig,
Da min Sjæl var fri for Sorg og Smerte;
Nu jeg kjender, nu jeg sjunger Dig,
Ak! hvi flygter Du nu fra mit Hjerte?

Dengang ukaldt var Du altid nær,
Leged med mig vaagen og i Drømme;
Nu jeg kalder Dig, o Ven saa kjær!
Ubønhørt jeg maae i Taarer svømme.

Boer Du i det Huus, hvor førstegang
Du har mine Læber lært at smile?
Boer Du paa den løvbekrandste Vang,
Hvor Du saae min Morgenstund bortile?

Blev Du i den Lund som jeg forlod,
Da mig Skjæbnen ud i Stormen kasted?
Hos den Kilde, som fra Bakkens Fod
Mellem Blomsterne forbi mig hastede?

Boer Du højt blandt hine Stjerner Hær,
Som jeg saae paa Himmelbuen tindre?
Har ej Himlen da det samme Skjær?
Er dens høje Stjernehvælving mindre?

Er ej nu som fordem Lunden grøn?
Kilden klar udi sin Blomsterramme?
Er min Ungdoms Dal ej længer skjøn?
Eller er jeg selv ej meer den samme?

284

Milde Engel! kom endnu engang!
Fyld min Sjæl med hine Længsler søde!
Tryl mit Hjerte med Din Seraphsang!
Kvæg mit Blik med Haabets Morgenrøde!

See! jeg søger Dig, o kom igjen!
Hør jeg kalder, kom igen tilbage!
Send mig til mit gamle Eden hen,
Eller snart Du til det nye mig drage!

285

Den unge Lærkes Foraarssang

Blæs Søndenvind! lad Søen høre Dig!
Smelt Isen fra dens stille Sovekammer!
Lad de nyfødte Bølger boltre sig,
Og danse tindrende i Solens Flammer!

Skin mildt, o Sol! fra Dine Marker blaae!
Øs over Jorden Dine varme Bade!
Lad Blomsten af sin Vintergrav opstaae,
Og Skoven smykke sig med unge Blade!

Og see! Du stiger paa Din Ungdoms Dag,

O Sol! indhyllet i Din Morgenrøde.
Jeg føler, Vind! Dit lette Vingeslag,
Og gynger mig i Dine Bølger bløde.

Jeg vugger mig paa Foraarsluft saa mild,
I Foraarsluft jeg strækker mine Vinger;
Jeg bader mig i Morgensolens Ild,
Og glødende mig op mod Himlen svinger.

Højt under Himlen stiger jeg med Sang,
I stærke Toner skal min Glæde strømme;
Hvor mine Fædre sig blant Skyer svang,
Der vil jeg og mit Foraarsliv udtømme.

Synk under mig, Du snebedækte Dal!
Dybt under mig, I hvide Bjergetoppe!
Nu vrimler det i højen Himmelsal;
Jeg hører mine Brødres Sang deroppe.

Jeg synger med: Velkommen skønne Vaar!
Med Blomster smaae Du mine Dale smykker;
Det brune Bjerg sin Sommerklædning faaer,
Og Skoven sine mørkegrønne Skygger.

286

Klar fra sin Bakke vælder Kilden ud;
Solstraalen varmer, Himmelregnen væder;
Og Jorderige, som en yndig Brud
Staaer smilende i sine Højtidsklæder.

Hvor er min Brud? o skynd Dig til mit Bryst!
Løft Dine Vinger fra den sorte Hede!
Mit Hjerte svulmer af den søde Lyst -
Kom! vi vil bygge os vort første Rede!

Her skinner Solen, her er Mosset blødt;
Og unge Straae saa lysegrønne bølge:
Der ved hverandre luunt og tæt og sødt
Vil Du og jeg os dybt i Græsset dølge.

I kjælen Leeg skal Vaarens Tid hengaae,
Og lige ømme skal os Somren finde;
Og med en væver Flok af søde Smaa
Bortdrage vi paa Efteraarets Vinde.

Naar næste Vaar fremskinner da igjen,
Og vækker Rosen af sin Vinterdvale
Til elskte Land vi atter ile hen,
Og hilse Solen i de grønne Dale.

287

Den gamle Lærkes Efteraarssang

Den mørke Skye hen over Ørken gaaer,
De vilde Storme hvine om mit Rede;
Paa nøgne Tue sidder jeg og slaaer
Min sidste Sang udi den sorte Hede.

Min Mage sidder under Lyngens Lye
Saa sorrigfuld og ruger vore Unger;
De Stakler under hendes Vinger tye:
"Hvi sidder vores Fader hist og sjunger?"

Ak! det er ej af Fryd, I kjære Smaae!
At Eders Fader her i Natten synger;
I Mørket maae han sine Triller slaee,
Naar Sorgerne hans arme Hjerte tynger.

Før har vel Glæden luet i hans Bryst,
Da Kjerlighed hans unge Hjerte hæved;
Til Himlen steeg han med sin glade Røst,
Og sjungende hen over Jorden svæved.

O skønne Vaar! o falske Haab, som svandt!
Hvi lod Du mig de søde Drømme smage?
Kort var den Skygge, jeg af Glæden fandt,
Men lange ere Sorgens mørke Dage.

Fri var jeg; kjæk jeg mig mod Skyen svang;
Jeg boltred mig i Foraarsolens Luer.
Fra lette Bryst opsteeg min Frydesang
Blant mine Brødres under Himlens Buer.

Jeg foer ustandset over Bjerg og Dal;
Hvad mægtede min muntre Flugt at tvinge?
Paa Blomstereng, i Lundens grønne Sal
Jeg ikkun hørte Glædes Toner klinge.

288

Men nu - nu er den Foraarslyst forbi;
Det lette Ungdomssind er brat bortvegen.
Slukt er det Lys, som Jorden smilte i,
Og Vintrens døde Taage er nedstegen.

Paa Jorden sidder den, som fløj engang;
Mat er den Vinge, som i Skyen svæved.
Nedkrympet klynker den, som førre sang;
Af Sorgen nu - ak! før af Fryd han bæved.

Jeg var - jeg er - og snart jeg er ej meer;
En anden Slægt staaer frem paa Jorderige.
Hvor Solen skinner paa mit kolde Leer
Ukjendte Vrimler op til Lyset stige.

Min Fader bygged - borte er hans Huus;
Han elskede, han fostred mig, og blegned.
Jeg elsked og, jeg bygged og paa Gruus;
Snart er jeg og i tomme Rede segned.

Saa skal maaske den næste Foraarsdag
Min unge Slægt paa Haabets Vinger stige.
Stærk er vor Ungdom - Aldren kun er svag,
Og Haab og Styrke svinde bort tillige.

Saa far da vel for evig! elskte Vang!
Du skønne Vaar! og Du min sidste Sommer!
Ved Graven synger jeg min Liigfærdssang -
Snart med min Død den mørke Vinter kommer.

289

Kjerlighedsdalen

Blandt grønklædte Bakker der ligger en Dal,
Saa lønlig og stille, saa luun og saa sval;
Der kommer ej Vinter med Storm og med Slud;
Thi Dalen er Foraarets evige Brud.

Og evigt den smiler i Foraarets Pragt,
Udsmykket med Blomsternes spraglede Dragt;
Den skifter ej Klædning, skjøndt altid som ny
Den hviler i Fjeldenes hegnende Ly.

Og trindt er den hegnet af Skoven saa grøn;
Nyssprungen den prunker ungdommelig skøn.
I Bladenes Læ, udi Frihed og Roe,
De vingede Sangere bygge og boe.

Og raslende pible fra løvrige Fjeld
Blandt søde Violer de klareste Væld;
De glide saa sagte, de snoe sig saa tit,
Som om de end gjerne gad tøve her lidt.

Og inde i Dalen der ligger et Huus
Halv skjult mellem Løv - mellem Bækkenes Suus.
Med Lundene før og med Lundene bag
Det søger at dølgge sit straalagte Tag.

Men Solen, som daler paa Himmelen blaa
Forraader bag Løvet de Vinduer smaae;
Og snehvide Væg gjennem Rosernes Hæk
Sig andengang viser i speilklare Bæk.

Og hisset bag Bækken blandt Roserne boe,
Useete af Verden, de Elskende To;
Paa Jorden de leve, men Himmelens Lyst
Opfylder og hæver uskyldige Bryst.

290

Naar Solen fremstiger paa Bjergenes Tind,
Den seer ved hans Barm hendes smilende Kind;
Og naar den neddukker sin straalende Karm,
Den finder ham i hendes favnende Arm.

Som tvende Dugdraaber, der tindrende staae
Og smelte i Eet paa det selvsamme Straae;
Som Lilier to paa en eneste Green,
Skjøndt Tvillingebloomster, dog ere kun een,

De ændse ej Tiden; den kommer og gaaer;
De tælle ej Dage, de mærke ej Aar,
Ej Før eller Siden - de Eiskendes Hu
Kun fatte og føle det salige Nu.

"O siig os, du Sanger! hvor ligger din Dal
"Saa lønlig og stille, saa luun og saa sval?
"Hvor grønnes den Vaar uden falmende Høst?
"Hvor fylder den Himmel de Eiskendes Bryst?"

Det er som en Drøm fra min henfarne Vaar;
Jeg saa den engang i mit sextende Aar.
Men Stormene bruste og Taagerne steeg,
Og Dalen tilsidst fra mit Øje bortveeg.

Men finder Du, Yngling, og finder Du, Møe,
Den Dal, hvor I ønske at leve og døe:
Da tænker med Ømhed paa Skjalden, Jer Ven,
Som Dalen har fundet og mistet igjen.

291

Farvel til min første Kjæreste!

Jeg var ung, da du mig første Gang
Fandt ved Høien paa min grønne Vang;
Bækken bugted surrende forbi,
Lærken sang henad sin Himmelstie.

Morgenvinden gik paa Engen hen,
Hvisled sagtelig og taug igjen;
Blomsten bøiede sit Hoved lidt,
Reiste atter sig og neied tit.

Duggen løfted sig fra Dalen op,
Skyen krusede sin røde Top,
Maanen blegned og i Vesten veeg,
Solen blussende af Havet steeg.

Da - da steeg jeg med i freidigt Mod,
Let i Barmen løb mit unge Blod;
Søde Længsler Morgengrye oprandt -
Tid og Rum hen under mig forsvandt.

Det var dig - o, det var dig, som drog
Drengens Sjæl og i hans Hjerte slog:
I usynlig Lænke var jeg lagt,
Kjendte ei den underfulde Magt.

Vidste ei, hvorhen du vældigt foer
Med din Slave over Verdens Jord;
Sikker, salig laae jeg i din Arm,
Elskte! altid glad og altid varm.

Nu - men nu - hvor er hiint Tryllerie -
Kjære Lænker, som jeg bandtes i?
Aarene henvælte som en Elv -
O min Kjæreste! hvor est du selv?

292

Først du kom hvergang jeg kaldte dig -
End ukaldet du besøgte mig.
Tit og lønlig sank jeg til dit Bryst,
Drømte da om en udødlig Lyst.

Drømmen svandt - min Ungdom foer afsted,
Tog mit Eden - tog min Elskte med:
Mødig gaaer jeg paa den kolde Jord -
Jeg, som før igjennem Himle foer.

Hvorfor kasted du mig atter da
Til den Jord, som du henrev mig fra?
Jordens Trængsler har din Elsker fat -

Hvorfor, Grumme! har du mig forladt?

Er det Lønnen for jeg fulgte dig?
Er det Glæden, som du viste mig?
Er det Dalen, hvor vi skulde boe
Sorgeløs i stille Fryd og Roe?

Falske! ak hvi kom du til min Vei?
Lokked mig og flygtede - - O nei!
Uskylds Smil du paa dit Aasyn bar -
Det er Skjæbnen os adskillet har!

Eller skjuler du dit Ansigt nu
For til jordisk Elskov sank min Hu?
Vil maaskee du kun et Hjerte heelt?
Mit - ak! er iblandt saa mange deelt.

Vredes du, for jeg de søde Smaae
Elsker ømt, og tit forsage maae
Dig, min Ungdoms første, bedste Lyst?
O! saa riv dit Minde af mit Bryst!

Smil ei Maane! fra det dunkle Blaae!
Spøg med Vinden ei, I Blomster smaa!
Dæmp din Hvislen, kjælnes Foraarsbæk!
Syng ei mere, o Fugl! fra grønne Hæk!

293

Brænd, o Sol! i Dunster kvalm og heed!
Stiig i Taager - synk i Skyer ned!
Mind mig aldrig om hiin Morgen klar,
Da din Straale hende til mig bar.

Bruus ei heller, Storm, paa hviden Hav!
Styrt ei, Fos, saa vildt i Klippens Grav!
Tit hun og i Storm og Tordenlarm
Krystede min stoltberuste Barm.

Men, du Vestvind, kom med Slud og Rusk!
Piib eensformig gennem Lyngens Busk!
Gule Spurv! du klynke Dagen lang
Over Moserne din Klagesang!

Var det - Himmel! - var det muligt kun
End at finde dig paa Jordens Rund,
Svæve med dig, Elskte! Arm i Arm
Høit paa Phantasiens Straalekarm!

294

Nei, o nei! den Dag biler aldrig til! -
Sluk dig, Haab! som atter tændes vil;
Sænk dig, Øie! - her paa Verdens Øe
Aldrig skal jeg see min Himmelmøe!

Aldrig lytte til din Seraphsang,
Som tilforn mig sødt i Sjælen klang!
Aldrig greben af unævnet Lyst
Efternynne bævende din Røst.

Er det - er det dig, som hisset staaer?
Smiler sødt som i min svundne Vaar,
Vinker mig op til dit varme Bryst,
Hvidsker om den nær forglemte Lyst?

Ja! - jeg kommer - briste saa hvert Baand,
Som til Jorden fængslede min Aand!

Spring, hver Lænke, som den bandtes i!
Du er min - og jeg er atter fri!

Atter kommer jeg i Ungdoms Ild,
Smil, o Engel! med din Mund saa mild;
Lad os som i gamle Dage gaae,
I min Lund og ved min Bølge blaae!

Der vi to os selv alene nok
Glemme hele Verdens vise Flok,
Tale kun med Blomstervrimlen hist,
Synge kun med Fuglen paa sin Qvist!

Skynd dig, Elskte! stig saa hastig ned!
Kom med al den første Kjærlighed,
Som jeg dig i Morgenrøden saae,
Reen som Straalen, du neddaled paa.

O, nei flye mig, flye for evig hen!
Andengang du daarer mig igjen!
O, jeg veed det - du mig elsker ei!
Kun til glade Hjerter gaaer din Vei!

295

See ei til mig med dit Himmelsmil!
Dybt det smerter som en giftig Piil!
Mind mig ikke om forsvunden Lyst,
Det gier Anger, ak! men ingen Trøst.

Ha! hvad vil du? jeg er gammel snart;
Mine Dage rinde med en Fart;
Stemmen sagtnes, Gangen vorder tung,
Himmelmøe! men du est evig ung.

Flye mig, flye! dit Løvte er kun Svig;
Jeg er fattig - du est skjøn og riig;
Du vil Rolighed og sorgløst Liv -
Sorg og Uroe er min Tidsfordriv.

lil du til de glade Skjalde hen!
Glædens raske Søn kun er din Ven.
Ha, forgjæves ømt du til mig seer!
Flye mig snart, og frist mig aldrig meer!

O, men før du fra mig Arme gaaer,
Kys mig, Elskte! som i fordums Aar!
Smil end eengang, som da ung og glad
Jeg hos dig i Paradiset sad!

Borte er min korte Foraarslyst -
Skjænk da til Farvel mig Haabets Trøst!
Ja, naar jeg dig atter hisset seer,
Samles vi, for ei at skilles meer!

296

Sneklokken

Naar alle Blomster slumme i kolde Vintergrav,
Jeg vaagner af min Dvale, og kaster Dækket af.
Jeg hører Lærken synge høit udi Himlen blaae,
Og med sin klare Trille om Vaarens Glæder spaae:
Jeg kan ej længer tøve; jeg veed, min Tid er kort,
Jeg nyde maae mit Liv, før det atter iler bort.
Men der er koldt der oppe, og gennem Iis og Snee
Jeg maae mig Vejen bryde, før jeg kan Solen see.
End Marken er saa øde, saa eenlig staaer jeg her;
Af mine Brødre ingen jeg finder hos mig nær:
Da bøjer jeg mit Hoved, i Utid korn jeg frem,
Og før de andre vaagne, jeg vender atter hjem.
Dog krandses Haabets Farve mig med sit blege Skjær:
Jeg skal dog ej uændset uelsket blomstre her.
En Ungersvend kan finde den hvide Vinterblomst,
Og tænke i sit Hjerte paa Vaarens Atterkomst;
Kan vandre med sin Pige fortrolig Arm i Arm,
Og kjælent hende gjække med Blomsten ved sin Barm.
Og før igjen jeg segner hen i det lange Blund
Et Kys saa varmt jeg nyder af Pigens Rosenmund.
Naar skjønnere frembryde de Sommerblomster smaae,
Naar mellem Roser dufte Violerne saa blaae:
Maaskee en kjerlig Taare dog skjænkes mig i Løn,
Et kjerligt Hjerte tænker paa Vintrens blege Søn.

297

Skjaldens Embede

Du som kun agter *nyttig* Daad i Livet,
Viid! til *Unytte* er ej Glæden givet;
Du holder dog i Buur de Nattergale,
Som kun med Sang sin Føde Dig betale;
Blandt dine Æbler, dine Urtebede
Du vil dog Rosen og Violen frede;
Og stærken Eeg, hvoraf dit Huus du bygger,
Jo taaler spæde Blomst i sine Skygger.
Opfylder du end her med stadig Flid
Din Borgerpligt - foragt ej Skjaldens Id!
Miskjend dog ej din Lærer og din Ven!
Han giver dig sit Alt; vilt du igjen
Ej laane stundom Øre til hans Sang?
O! den forsinker ej din faste Gang;
Han gaaer fra din en vidt forskjællig Vej;
Dog troe mig! uden Maal - det er den ej.

Vil Rovdyr du til Mennesker omskabe,
Skal tøjleløse Flok sin Vildhed tabe,
Forvandles til et Folk; skal ud af Skove
Og Huler de fremlokkes, og ved Love
Forenes, tæmmes; og naar de skal lære
For Pligtens Bud Ærbødighed at bære;
Naar Kjerlighed skal samle Mand og Kvinde,
Og helligt Baand de vilde Lyster binde:
Da er det Skjalden, som med vældig Røst
Skal røre Hjertet i det haarde Bryst;
Som en Amphion bygge Huus og Bye;

Som en Prometheus fra højen Skye
Nedhente Dyds og Andagts skjønne Gnist,
Og ved sin Strengelæg som Orpheus hist
Forvandle Løvers Myrdelyst til Mod,
Og stille Stormen i det hede Blod.

Naar Ynglingen skal modigt sønderrive
Vellystens Baand, og for sit Land hengive
298 Det varme Ungdoms Blod; naar Friheds Helte
Skal mod Tyranner drage Sværd fra Belte;
Naar liden Hob skal Overmagten møde,
Og ubetvungen for sin Arne bløde.
Naar Sejerherren skal sig selv bekæmpe,
Og Stoltheds Luen i sit Hjerte dæmpe:
Da er det Skjalden med sin Harpes Slag,
Som maner Modet frem paa Stridens Dag;
I Døden danser Hæren ved hans Sang,
Og Frygten flyer fra blodbestænkte Vang;
For Fædrelandet Mand og Yngling slaaer,
Bag Sværdet tryk den frelste Arne staaer;
Ej for Guldkronen blottes skarpe Staal;
Kun Borgerkrandsen er det høje Maal.

Naar en Apelles sig i Aanden hæver,
En Billedverden for hans Øje svæver;
Naar raadvild han det hvide Liin udspænder,
Veed ikke selv, hvor Tankens Strøm sig ender;
Naar en Praxiteles Gravstikken fatter
Forkaster, vælger, og forkaster atter,
Vil af de døde Stene Guder skabe;
Men maae sig i et Hav af Tanker tabe:
Da laaner Skjalden dem sit Ideal;
Han aabner dem Begejstrings Himmelsal;
Han giver Ønsket Retning, Tanken Flugt;
Han Æmnet viser klart, og ordner smukt;
Hvad de har anet i det tause Bryst,
Det tolker han med høj og liflig Røst.
Af Skjaldens Skole Kunstneren udgaaer,
Og ved hans Haand Udødelighed naaer.

Naar Himlen mørknes trindt, og Jorden truer;
Naar Skyer briste, og de røde Luer
Nedhvirvle sig; og naar med Brag og Bulder
Hen over Bjerg og Dale Tordnen ruller;
Naar Havet brøler og naar Luften suser
Orkanen hviner, Himmelpompen bruser;
299

Naar under Jorden Mørkets stærke Jetter
Nedtrække Bjergene, og Dale letter;
Da svulmer kjækt og vældigt Skjaldens Barm,
Sin Røst han blander med Naturens Larm;
Paa Stormens Vinger hæver sig hans Aand,
I Lynets Flamme seer han Almagts Haand;
I Bølgens Fraaden og i Fjeldets Damp,
I de løsladte Elementers Kamp
300 Han seer Alverdens Herres Kæmpegang,
Og følger den tilbedende med Sang.

Naar Torden, Lyn og Storm og Jordskjælv hvile,
Naar Solen leer, og lyse Himle smile,
Naar Haabets Farve smykker Mark og Skove,
Og milde Vinde kruse Søens Vove;
Naar Natten alle sine Lys antænder,
Og venligt glødende Fuldmaanen brænder;
Naar i dens Straaler Bækkens Hvirvler funkler,
Og Fugle slaae i Lundens Skygger dunkle;
Da smelter Skjaldens Sjæl i stille Lyst,

Vemodigt sødt slaaer Hjertet i hans Bryst.
Nu vandrer han i løvbekrandste Bugt -
Nu over Solsystemer gaar hans Flugt.
I Egens Krone - Rosens spæde Blad,
I Kildens Buble - Himlens Stjernerad
Han seer den evige Algodheds Gang,
Og jublende ledsager den med Sang.

301

Digterens Lyksalighed

(Harlekin Poet declamerer).

Lyksalig den, hvem Phæbos Harpen rækker!
Hvis Tinding han med Laurbærkrandsen dækker!
Hans Lod er skøn, hans Herlighed er stor -
(sagte) i Ord.

Han paa Begejstrings stærke Ørnevinger
Sig himmelhøjt fra usle Jord opsvinger,
Mens Hoben efter ham forbauset seer -
(sagte) og leer.

Om end hans Bane her var trang og mørk,
Han gjør et Paradiis dog af en Ørk:
Han i et Hav af Idealer svømmer -
(sagte) han drømmer.

Stolt i sin Kraft han trodser Skjæbnens Harm;
Ej Sorgens Pile saare kan hans Barm;
Thi langt ophøjet over dem han flyver -
(sagte) han lyver.

En Skat han udi Phantasien ejer,
Som ej den hele Verdens Guld opvejer;
Han kjender intet Savn, og ingen Nød -
(sagte) undtagen den for Brød.

Hvo ligner ham i Herlighed, i Glands,
Naar, smykket med den skønne Digterkrands,
Som Præst han stander ved Apollos Alter?
(sagte) i Pjalter.

Var han ej til, hvad maatte Verden savne!
Hans Meed er jo at glæde og at gavne,
Hans Standpunct hæderligt og højt forvist -
(sagte) ja i en Kvist.

302

Selv den, som staaer paa verdslig Højheds Tinde,
Jo søge vil hans Gunst - hans Sang at vinde:
Hvor findes den, som Skjaldens Storhed naaer? -
(sagte) paa Bidstrupgaard.

Hans Kvad beundringsfuld Man lytter til.
Hver Gang han med en ny fremtræde vil,
Med graadigt Blik en Skare paa ham venter -

(sagte) af Recensenter.

For Damerne han synger ej omsonst;
Han deler ofte lønlig Kvindegunst,
Saa mangt et Smil, hvorved hans Sjæl monn' hoppe
(sagte) med Moppe.

Saa vandrer han lykkelig, from og blid,
Et godt, elskværdigt Barn, sin Levetid:
"Den Englesjæl!" Man højt om ham vil raabe -
(sagte) og hvidske: "o den Taabe!"

Ham alle Mand i hele Landet kjender,
Man elsker ham, Man bærer ham paa Hænder,
Man tusind Blomster paa hans Bane strøer -
(sagte) ja - naar han døer.
P. Sp.

303

Over en Lærke, som hungrede tildøde

Du sang, Du tolkede din Fryd, din Kummer
I Toner, Verden ikkun halvt forstod,
Indtil Du nynnede Dig selv i Slummer,
Og Livets mørke Fangebuur forlod.

De hørte Dig - de prisede din Stemme,
Naar Harmonier fra din Strube flød;
Dog i din Trang de kunde dig forglemme:
De lønnede dit Qvad med Hungersdød.

Var det en Digtersjæl, som Dig bebo'de?
En Flygtning fra Lisboa? Rom? Athen?
Af dem, som Fremmede paa denne Klode
Maae sukke tungt for Brød, og faae en Steen?

Ha! bort med Stenen! Stenen kun betynger
Og fængsler - let og frie er Skjaldens Gang.
En Brodersjæl, o Lærke! Dig besynger:
En Sangers Epitaphium en Sang.

304

Min Svanesang

Digtet i en langvarig og som dødelig anseet Sygdom.

Længe er det siden jeg var ung.

Haaret graaner, Gangen vorder tung.
Vaar og Sommer ere længst forbi.
Vinterklædt er Resten af min Sti.

Hjertet taber stedse Lyst paa Lyst -
Som sit visne Løv et Træ i Høst -
Længsel efter Længsel slumrer ind,
Alt som Glædens Roser paa min Kind.

Jordens Skjønhed falmer Dag for Dag,
Solens Glands blier meer og mere svag.
Blomsten hænger uden Skjær og Duft.
Maanen sygner i sin Taageluft.

Alting ældes - Hvad da ældes? Nej!
Det er ikke Verden; det er Jeg,
Jordens Liv gjenfødes Aar for Aar -
Jordens Herre har kun engang Vaar.

Herren lægge skal sin Herskerstav.
Liden Blomst fremspirer paa hans Grav,
Barnligt smilende til Himlen seer -
Han derunder er kun Støv og Leer.

Stakkels Konge! Og det er nu saa:
Land og Rige Du forlade maae:
Paa din Kiste sidste Vældesglands
Sees en Krone eller Laurbærkrands.

Ja, saa er det. - Sol staaer dybt i Vest.
Som en Gravsang lyder Natteblæst.
Alt fornemmer jeg hiin kolde Haand,
Hvor den stille løser Baand paa Baand.

305

Løs dem, milde Engel! løs dem hver,
Som har fængslet mig til dette *Her!*
Løs mig selv af faldefærdigt Huus!
Lad det synke saa i eget Gruus!

Jag mig Livets Sorger brat afsted!
Lad de gamle Glæder følge med!
Alle vige bort nu! - Alle? Nej!
Een ledsage mig paa nye Vej!

Kom Malvina! søde Datter Du!
Ræk din gamle Fader Harpen nu!
Længe hang den urørt, ej forglemt,
Sidstegang den til hans Barm bli'er klemt.

Tøver Du! Dit Blik har Frygt og Tvivl.
Skuf mig ikke med dit tvungne Smil!
Mørkt vel er mit Ansigt, koldt mit Bryst;
Men herindenfor er varmt og lyst.

Kys mig Engel - o! din Kind er vaad.
Til de mørke Timer spar din Graad!
Let om Hjertet maae Du lytte til
Svanesangen, jeg Dig sjunge vil.

See Malvina! det er atter Vaar;
Solen i sin Ungdomsglands fremgaaer:
Trindt omkring os toner Fuglesang:
Blomstersmykt er grønne Foraarsvang.

See Malvina! Jeg er ung igjen,
Dandser let paa Blomstergulvet hen:

Hjertet svulmer frit i glade Bryst,
Aabner trygt sig mod hver Foraarslyst.

306

Skjønne Foraar! Glædens rette Høst!
Purpurklædt som Morgensol i Øst,
Smiler til det gamle Barn paa ny:
Alderdommens skumle Skyer flye. -

Barnets Engle ere atter nær;
Straalende i Haabets Himmelskjær
Om mig som en Blomsterkrands de staae,
Milde Længsler Æolsharper slaae.

Hør Malvina! der er Een iblandt,
Den som først mit unge Hjerte vandt,
Som for alle og i alle dog
Stærkest mig og sødest til sig drog.

Ja! jeg kjender Dig, den samme nu,
Som da først Du trylled Sind og Hu.
Dig i første Ungdomsglands jeg seer -
Ak! men jeg er ej den samme meer.

Nej - Og dog, nu est Du mere Min,
End da fordum Du mig kaldte Din:
Ynglingshjertet var blandt Mange deelt;
Snart tilhører det Dig ene heelt.

Slaa da Harpen! ungdomstærk og varm.
Kryst din Fæstensgave til din Barm!
Du med den mig fæste sidste Gang!
Nu jeg sjunger vor Guldbryllupssang.

Fold nu dine Englevinger ud!
Kom og tag mig, Du mit Hjertes Brud!
Himlen sine Brudeblus har tændt:
Snart til Festen nu din Brudgom hent!

Brudeskamlen, som jeg knæler paa,
Jorden, synker. Højt i Æthren blaa
Did til alle mine Længsler Hjem
Før mig, Himmelbrud! af Mørket frem!

307

Tag, Malvina! Harpen hun mig gav!
Rør den, Datter! paa din Faders Grav!
Tag i Arv min bedste Glæde her!
Bedre vente den Forløste der.

308

Trækfuglene

Præludium

Sig nærmer Tiden, da jeg maa væk,
Jeg hører Vinterens Stemme;
Thi ogsaa jeg er kun her paa Træk,
Og haver andensteds hjemme.

Jeg vidste længe, jeg skal herfra;
Det Hjærtet ikke betynger,
Og derfor lige glad nu og da
Paa Gjennemreisen jeg synger.

Jeg skulde sjunget lidt meer maaskee -
Maaskee vel ogsaa lidt bedre;
Men mørke Dage jeg maatte see,
Og Storme rev mine Fjædre.

Jeg vilde gjerne i Guds Natur
Med Frihed spændt mine Vinger,
Men sidder fast i mit snevre Buur,
Det allevegne mig tvinger.

Jeg vilde gjerne fra høien Sky
Udsendt de gladere Sange;
Men blive maa jeg for Kost og Ly
En stakkels gjældbunden Fange.

Tidt ligevel til en Smule Trøst
Jeg ud af Fængselet titter,
Og sender stundom min Veemodsrøst
Med Længsel gennem mit Gitter.

309

Lyt og, o Vandrer! til denne Sang,
Lidt af din Vei Du hidtræde!
Gud veed, maaskee det er sidste Gang
Du hører Livsfangen qvæde.

Mig bæres for, som ret snart i Qvel
At Gitterværket vil briste;
Thi qviddre vil jeg et ømt Farvel;
Maaskee det bliver det sidste.

310

Ouverture

Det er hvidt herude:
Kyndelmisse slaaer sin Knude
Overmaade hvas og haard -
Hvidt forneden, hvidt foroven,
Puddret tykt staaer Træ i Skoven,

Som udi min Abildgaard.

Det er tyst herude:
Kun med sagte Pik paa Rude
Mælder sig den smaa Musvit.
Der er ingen Fugl, som synger;
Finken kun paa Qvisten gynger,
Seer sig om og hvipper lidt.

311

Det er koldt herude:
Ravne skrige, Ugler tude,
Søge Føde, søge Læ.
Kragen spanker om med Skaden
Højt paa Rygningen af Laden,
Skele til det tamme Kræ.

Hanen sig opsvinger
Paa en Snemand; sine Vinger
Klædskende han sammenslaaer.
Krammer Halsen stolt og galer -
Hvad monstroe han vil den Praler?
Hvis endda om Tøe han spaaer!

Inderlig jeg længes
Efter Vaar, men Vintren strænges;
Atter Vinden om til Nord!
Kom Sydvest, som Frosten tvinger!
Kom med dine Taagevinger!
Kom og løs den bundne Jord!

312

Hjejlen

Hjejlen! han har ikkun een Melodie,
Og den endda i Minore;
Den stemmer lidt til Melankoli,
Og dog jeg raaber: encore!
Jeg ynder hans Maestoso godt;
Den passer til Heden derude;
Naar Havsulen klæder Himlen i Graat,
Og Moseuglerne tude.
Den passer ret vel til Blæstens Suk
Hen over Gravhøjens Toppe,
Til Kongeørnens blodtørstige Kluk,
Alt som han speider histoppe.
Det giver Liv dog i skumle Ørk,
Om langt fra ikke et lystigt;
Er Skyen graa og er Jorden mørk,
Den Fløjte klinger dog trøstigt.
Den leder Foraarsconcerten ind
Med en alvorlig Andante.
Desmeer forlystes da Sjæl og Sind
Ved Lærkens Allegro brillante.

313

Lærken

Der er han selv! Velkommen tusind Gange
Min Yndling, Du! som over Vintervange
Tør vække Foraarslyst;
Og, medens Frosten lukker Søens Bryst,
Vil aabne mit med dine Jubelsange.
Ak er det ei for tidligt dog, Du spaaer
Om den saa inderlig forønskte Vaar?
For tidligt jubilerer?
Hvis Vintren endnu een Gang triumpherer,
Du vistnok for din Spaadom Utak faaer.
Dog Nej! syng ligevel, du vakkre Digter!
Du spaaer saa skjønt, om og din Spaadom svigter:
Om af forsagte Sind
Gaaer alle Glæder ud - og Frygten ind,
Du uforfærdet dog for Haabet figter.
Ret saa, min Ven! i Vinterstorme just
Man synger bedst om Somrens Zephyrpust:
I Nattens Skygger dunkle,
Om Morgendiamanterne, der funkle
I Skummet af Skinfaxes Aandeprust.
Med Glædessang du hilser Morgenrøden,
Heel ubekymret om den bringer Føden;
Hver Aftenstund -
Med Sang du synker hen til roligt Blund,
Ved Midnat kvæder lige ufortrøden.
Du synger naar du kommer, naar du gaaer;
Ret saa! hvorfor i Høst ej, som i Vaar?
Naar Vandretimen lyder,
I det Farvel, du Sommerlivet byder,
Du lige freidigt Afskedstrillen slaaer.

314

Sisgenen

Du, som i Vaarens og Haabets Dragt
Har Vintervejen tilbagelagt,
Vær hjertelig hilset, min svenske Fugl!
Hvor i al Verden har du holdet Juul?
Dog ligemeget hvorfra du kommer,
Hvorhen du agter dig nu i Sommer:
Til hine grønklædte Klippebanker
Did følge Dig mine forlystende Tanker,
Det kunde slet aldrig gaae mig iglem:
De stolte Floder! de ydmyge Væld!
Den livlige Dal! det alvorlige Fjeld!
Og Folket, som boer i de yndige Dale!
Saa gjevt udi Daad, og saa vakkert i Tale!
Og Kvinderne, mere end Haaret viser,
De ere Døttre af Oldtidens Diser.

Ak! er end slet Ingen, mig haver kjær;
Dog Een og Anden vel mindes mig der.
O siig dem - og kan du - da syng du det frem
I dette dit skønne, velsignede Hjem:
"Der boer en Mand paa de jyske Vange,
"Han digter Æventyr, digter Sange;
"Ham kommer ved Blikket mod Sveas Kyst
"En Taare i Øjet, et Suk i hans Bryst."

315

Hornuglen

Hvilken frygtelig Fagot!
Fra Ruinerne af Bugges Slot
Har som Barn jeg hørt den. Ordet gik:
Denne sande Spøgelsemusik
Var af Herren selv paa Gammelhald,
Hvor han klager over Borgens Fald;
Over Kongen, som hans Ridderblod
Ved Snigmordere udøse lod.
Siden blev mig af vor Skytte sagt:
Det var Lyden af den vilde Jagt.
"Søndagsjægeren!" hver Nat han maae
For sin Ryggesløshed bøde saa.
Lykkelige Tid, da jeg i Ro
Kunde Æventyr og Fabler troe.
Var der noget, som mig Skræk indjog,
Var der Andet, mig forlysted dog.
Og om ængstedes mit unge Bryst,
Selve Skrækken havde og sin Lyst.
Tud kun derfor, vilde Jæger, Du!
I dit Jagthorn! Væk den gamle Gru!
Med de unge Dages Tryllerie
Fyld igjen min gamle Phantasie!
Og er end som Mand jeg heel erfar'n
Lad mig dog som Digter være Barn!

316

Viben

Viben! det lille næsvise Ting
Slaaer mig om Kjæret saa mangen en Ring,
Tumler sig lystigt i luftige Dands,
Værger om Kjæret, som det var hans.
Skjælder og smælder paa hver en Fugl:
Kryber end ikke for Ørnen i Skjul.

Havde han Magt blot, som han har Villie,
Hersked han ene paa grønne Tillie.
Hvad mon vi skal med den Skjændegjæst
Her ved den frydfulde Foraarsfest?
Dog, kan jeg tænke, af evig Fred
Blev man tilsidst dog i Længden keed.
Hvad er et Ægteskab uden lidt Kiv!
Kun et langsommeligt søvnigt Liv.
Hvad er et Venskab foruden lidt Tvistighed!
Visseligen Hyklerie kun og Listighed.
Nu, ogsaa du da velkommen her!
Ansee som Herre dig over mit Kjær!
Yp mod de Andre din lille Krig,
Fører den, veed jeg, foruden Svig;
Ender den, veed jeg, foruden Tab,
Fanger end ikke det mindste Skrab.
Ikke besværlig din Skjænden kan falde mig:
Min Kritikakler jeg derfor vil kalde dig. -

317

Stæren

Eja! Velkommen du lystige Stær!
Har vi din Skjelm nu tilbage her?
Hvor har du stjaalet i Vinter din Viin?
Sidste Høst kneb du ved Mosel og Rhin.
Nu har du vist været nede ved Cap,
Og med Constantia lædsket dit Gab;
Eller som Probenreuter med Fif
Gjæstet Madeira, maaskee Tennerif.
Sikkert, af Druen begejstret, du spaaer
Om den med Længsel forventede Vaar;
Knæbbrer som Storken, og kviddrer som Svalen,
Fløjter som Droslen og Nattergalen.
Vist nok, ifald jeg det nøje tager,
Alt jo af Efterabelse smager;
Men om du gjør det kun temmelig godt,
Vil jeg dog kalde dig min Pierrot.
Er af Plastikere du ikkun Halen,
Staaer du end dybt under Originalen:
Vækker du om den Erindringer ømme,
Glæder mit Hjerte med Foraarsdrømme.
Drømme jo ere, som Hvermand veed,
Skjønnere ofte end Virkelighed.

318

Storken

Hillemænd!
Husets allerældste Ven!
Gaaer han ikke der og spanker,
Nu som før i dybe Tanker.

"Det er ikke sært, min Kjære!
"Om jeg maa adstadig være:
"Jeg var Mand, da du som Dreng
"Plukked Blomster udi Eng".

Det er sandt!
Jeg erindrer ogsaa grant
Hvad min Moder da mig sagde:
Du Smaabørn fra Engen bragde.

"Nu kan vistnok Ingen mere
"Dig med saadan Snak fixere;
"Ældre er Du, kan jeg see -
"Er Du ogsaa klogere?"

Ja og Nej!
Dog derom er Talen ej.
Lad os snakke nu om Andet.
Hvor' staaer til i Sønderlandet?

"Næsten som det altid plejer:
"Sund Forstand slet Intet vejer;
"Stedse man forsvinde seer
"Dyd og Penge meer og meer."

Guld og Dyd!
Følges disse ad i Syd?
"Hver er god for sig" saa siger
Man i disse Nordens Riger.

319

"Hisset har man ikke Stater,
"Men alene Potentater -
"Een kun klædt i Purpur staaer,
"Resten udi Lænker gaaer."

Det var slemt,
Hvis det ellers ej er Skjemt.
Her regjerer ikkun Loven;
Frihed gaaer bag selve Ploven.

"Anstrøg af Religionen
"Hører hisset nu til Tonen;
"Smaafolk troe en Smule meer,
"Philosofen dem beleer."

Kjære, Nej!
Her vi gaae en bedre Vej:
Arme, Rige, Læg og Klerke
Alle er' i Troen stærke.

"Hisset bøjer Guldets Retten,
"Rigest vinder altid Trætten.
"Loven fanger kun de Smaa,
"Udenom de Store gaae."

Det er stygt!
Udi Lovens Skygge trygt
Her den Fattige sig strækker,
Retfærds Skjold ham stedse dækker.

"Venskab hist er kun en Maske,

"Kjærlighed en snedig Taske;
"Falskhed, Løgn og Hyklerie
"Giver Titel af Genie."

Fy for Skam!
Man i Sindet bliver gram
Ved saa megen Løgn at høre:
Stoppe vil jeg nu mit Øre.

320

Glenten

Ret længe skal vi nu, min Tro!
Paa Sneppen ikke vente;
Der er hans Reisefælle jo,
Den Tyveknægt, den Glente.
"En Tyv! det burde du, minsandt!
"Bevise først tilfulde:
"Hvis man i Gjerningen mig fandt,
"Jeg aldrig nægte skulde.
"Jeg slider som en ærlig Mand
"For mig og mine Unger;
"Men uden Skyld man falde kan
"For onde Klaffertunger.
"Jeg arme Stakkel lide maa
"For hvad de Andre gjøre;
"Den rette Tyv - du lide paa -
"Er nærmere for Døre.
"Nu kan Du troe mig, om Du vil,
"Men det er Storken, Kjære!
"Det kan Du dig forlade til
"Den rette Tyv mon være.
"Det er, for Huus Du laaner ham
"At han Dig saa bestjæler;
"Han har bidt Hovedet af Skam -
"Er baade Tyv og Hæler."
Tak for din Underretning, Ven!
Men Løn Du og kan vente!
Bie lidt! jeg kommer strax igjen;
Jeg Bøssen blot vil hente!
Ah! see hvor flux han Flugten tog
Den gamle Skjelm, den Glente!
Uegennyttig er han dog:
Bagtaler Folk for Inte.

321

Sneppen

Tys tys tys! hvad hører jeg?
Hvad er det, som rører sig
Hisset i Haslen
Med Raslen?
Med klapprende Vinger
Sig svinger?
Ja, ved Sanct Hubertus! der har vi den jo!
Nu bliver der herken Rist eller Ro.
Tirez haut! tirez haut!
Hvilken stærk Magie
Ligger i
Disse mystiske Ord:
Er det ej, som om virkelig foer
Et electrisk Stød gennem Jægerens Bryst
Ved den tryllende Røst?
Fra Morgenstund
Til den mørke Nat,
Med sin Flint og sin Hund,
322 Gjennem Skov, gennem Krat;
Og har han tillige en Fjer i sin Hat
Af *den første Sneppe* fra Skoven baaret,
Til Sneppekongen da er han udkaaret.
Og stolt som en Konge, og langt mere glad
Han staaer som den Første i Jægernes Rad.
Men Æren og Glæden de vare kun kort,
Til den kjære Gjæst rejser atter bort:
Naar første Blomst udi Lunden smiler,
Mod Norden han piler.
Og Jægeren hænger sin Bøsse hen;
"Mon jeg er med, naar det hedder igjen:
"Tirez haut! tirez haut!"

Silkehalen

Nordens Phoenix! ligesaa deilig som sjelden!
Er det saa da, lider Du aldrig af Ælden?
Kan i Ungdomsglands uforanderlig bramme?
Eller maa Du forynges i luttrende Flamme?
Kan som Ægyptens henfalde i Støv og i Aske,
For paany i ungdommelig Skjønhed at braske.
Er det Dig, som i Digterhjerne udklækker
Sjælevandring? og Haab om Udød'lighed vækker?
Har Du lært ham, at smile ad Graven og Baalet?
Lært ham, søge sig fjernere, høiere Maalet?
At Du gjæsted' mig, syv Aar er det jo siden:
Hvi for Dig just saa langvarig Vandringetiden?
Hvorfor syv just? I syv forvandle sig Larver,
Syv ere Prismaets, syv ere Regnbuers Farver;
Syv de Toner, i hvilke Mennesket synger;
Syv de Aar, udi hvilke han selv sig forynger.
Ak! men under enhver Foryngelse ældes
Jordens Herre, indtil omsider han fældes
Af en Stærkere, Døden. I Støv og i Aske
Falder hen da Sjælens yndige Maske.
Ja! men Dødens stærkere Herre vel gjemmer

Sjælen en bedre, naar fra de luttrende Emmer
Den, en uddødelig Phoenix, paa himmelske Vinger
Over Døden og Mørket til Lyset sig svinger.

324

Solsorten

Fløjtetoner elskovsømme, bløde,
Naae mit Hjerte.
Mon af Nattergalen, lille Søde!
Du dem lærte?
Blomsterløs er Engen, bladløs Skoven,
Isen tynger
Søens Barm, i Fængsel sukker Voven -
Og Du synger?
Dine Sange, Du! om Vaarens Glæder,
Hvi saa korte?
Førend Mark og Skov bær Vaarens Klæder,
Er Du borte.
Er det sandt: gaaer Du til Norges kolde
Bjergetoppe?
Hvad kan vel den ganske Sommer holde
Dig deroppe?
Er dog ikke smukkere hernede
Mine Bøge?
Hvorfor vel i Granerne din Rede
Hisset søge?
Men *der* hang din Moders, kan jeg tænke.
Reis da Kjære!
Fødelandet, veed jeg, har en Lænke,
Blød at bære.
"Blød at bære; ja! men haard at bryde;
"Tung at kaste,
"Let at bære. Hjertets Længsler byde
"Did at haste.
"Bøgen hørte *dine* første Sange,
"*Dine* Sukke;
"Granen paa de kolde Klippevange
"Bar *min* Vugge."

325

Droslen

Naa! skal du ogsaa strax afsted?
Vil knap et Stykke qvæde.
Ak! hvem der maatte reise med!

Det blev en Hjertensglæde.
Jeg gad dog gjerne seet engang
De stolte norske Fjelde;
Hvor, hæved' over Skyens Gang,
De trodse Tidens Ælde.
Gad hørt hvorledes Tordenskrald
Imellem Klipper rumle;
Hvor Fosser sig fra høien Hald
Ned udi Dybet tumble.
Jeg gad besteget Skøgtuls Tind,
Hiin hvide Klippetue,
Hvor dybere i Himlen ind
Det klare Blik kan skue.
Gad lyttet i den mørke Skov
Til kæmpende Tiurer,
Hvor stærke Bamse gaaer paa Rov,
Og Feige Graabein lurur.
Hvor Skytten flyver op og ned
Ad Bjergene paa Skien,
At æske ud til Kamp saa heed
Den gamle Skjelm i Hien.
Gad seet, hvor raske Gutten slaaer
En Halling saa det dunder,
Og Gjenten med det gule Haar

326 Undselig ham beundrer.
Gad seet det Sted, hvor Ola sad
Hiin Morgen førend Slaget,
Da Skjalden Bjarkemaalet kvad,
Og vakte Vaabenbraget.
Jeg gad end heller seet den Steen,
"Som truer Norges Fjender,"
Hvor over tusind Sætters Ben
Den gamle Lougen rinder.
Gad seet det stærke Fredrikshald,
Paa gamle Dage tænke,
Da Carl dig maatte ved sit Fald
Udødelighed skjænke.
Ak ja! jeg gad mig tumlet der,
Paa Dovre, som ved Sarpen -
Men jeg maae blive hjemme, her
I Lyngen røre Harpen.
Farvel min norske Ven! far hen
Paa dine lette Vinger!
Men har min Harpe der en Ven,
Min Hilsen Du ham bringer.

Skovduen

Der kommer Duen: den blysome Fugl,
Og søger i Skoven det tætteste Skjul;
For trofaste Elskov i huuslige Ro,
For Familieglæder i lønlige Bo.
Naar Bøgen i Maj slaaer sin Solskjerm ud,
Du sidder derunder med kjelne Brud:

Jeg hører din ømme Kjerlighedsrøst,
Og mindes mit eget Hjertes Lyst.
Der var en Tid, da jeg og som Du
Har levet allene for Glædens Nu,
Da mange Tanker bevæged mit Sind,
Men alle de andre til een svandt ind;
Da hver en anden ungdommelig Lyst
Indsmelted til een i mit elskende Bryst:
Da kom det mig for, som om Livet var
En bestandig Vaar og bestandig klar.
At alle de friske Blomster jeg saae,
Engang skulde visne, jeg tænkte ej paa.
Jeg tænkte ej paa, at Skovens Pragt
Engang maatte skiftes med Vinterdragt:
Ej at din forelskede Kurren engang
Vilde tie som al anden Fuglesang.
Og ak! jeg tænkte end mindre paa,
At Kjerlighed ogsaa kunde forgaae;
Men elsk kun, min Due! og bryd dig ej om
De Vintertanker fra Skyggerne kom.
O! kur kun og kjæl kun og hør ikke paa
De Tungsindighedssuk, fra mit Hjerte gaae.
Thi nyd du mens Tid er din Foraarslyst!
Alligevel tidlig nok kommer din Høst.
Vær klog da og glæd dig imens du er ung!
Den sildige Anger er bitter og tung:
Naar Vinteren kommer saa kold og saa haard
Du flytter jo dog til en anden Vaar.

Falken

En Falk! ja nu er den Tid forbi,
Du reed i Kongefølge.
Vel est du nu atter fattig, dog frie;
Kan dig i Skoven dølgje.
Tilforn du båres paa Fruerhaand
Og skjult i Gyldenhætte;
De vilde dig smykke med Rosenbaand,
Men dog i Fængsel sætte.
Dog - var det ej bedre, da herlig Musik
Omkring dig monne skingre?
Da Føden fra Herreborde du fik,
Og Klap af Rosenfingre?
Den ædle Hest og den trofaste Hund
Fik Hug, naar Du fik Æde -
Og du var som Gjæst i den grønne Lund,
Naar Prindser gik til Sæde.
"O! al denne glimrende Lykke forvist
"Jeg under Nattergalen:
"Gier ei af min Rede den mindste Qvist
"For hele Riddersalen.
"Jeg giver end ikke en Draabe Vand
"For Viin af gyldne Bæger;
"Og er jeg endogsaa en fattig Mand
"Mit eget Bord mig kvæger.

"Bøj du kun for Stormanden dybt din Ryg,
329 "Naar du hans Kjøkken lugter:
"Om der til Eftermad vanker lidt Stryg,
"Kys Riset, som dig tugter.
"Sæt dig kun til Nattergalen i Buur!
"Og syng naar Herren byder;
"Jeg svinger mig ud i den vilde Natur,
"Og fattig Frihed nyder."

330

Thomas i Gjærdet

Nordiske Kolibri! Du som boer -
Ingen veed jo næsten hvor.
At et lidet Glimt af dig man seer
Det er Nyt som sjældent skeer.
Hvi saa sjælden Du til Lyset frem!
Har du ogsaa Huus og Hjem?
Har du Lille! ogsaa Børn og Viv?
Til din søde Tidsfordriv?
Hvad bestiller du den Dag saa lang?
Giver ej et Hvip engang.
Boer maaske herfra i Verden vidt?
Er kun her en Eremit?
Eller har dig Slægt og Ven forladt?
Sørger derfor Dag og Nat?
Eller ak! maaske du ogsaa veed
Lidt om skuffet Kjerlighed?
"Jordmonark! Du seer saa stoltelig
"Fra din Høihed ned paa mig.
"Sand Lyksalighed, din Viisdom troer,
"Kun i Glands og Færdsel boer.
"Siig mig: i dit eget lange Liv
"Hvad er vel *din* Tidsfordriv?
"Drømme skjønt om Magt og Herlighed,
"Bygge op og rive ned:
"Sætte dig et Maal, du aldrig naaer,
"Kæmpe om et Potteskaar.
"Store Herre! ynk kun ikke mig!
"Jeg misunder ikke dig.
"Bad dig, brænd dig kun i Ærens Sol!
"Tumle dig fra Pol til Pol:
"Enden dog, du Træl af Magt og Guld!
"Er ikkun en Sæng af Muld."

331

Rørdrummen

Hør!
Hvilket Suk! det hæver sig og døer,
Liig en Basunes i Søens hvislende Rør.
Hvo er du, som hilser Vaarens Dage
Med Klage?

"Nej!
"Hvad du hører, Klage er det ej;
"I Elegier alleneste bejler nu jeg.
"Hvorfor kan man ej i Suk udtrykke
"Sin Lykke?

"O!
"Der er Lykke, mere end du vil troe
"I umisundte, stille, lønlige Boe.
"Ikke alle Suk og Taarer glide
"Af Kvide.

"Sang,
"Selve din, min Ven! har ej engang
"Idelig jublende Glædes henrivende Klang;
"Og maae Du ej selv jo stundom græde
"Af Glæde?

"Tidt
"Om Lyksalighed paa Jorden vidt
"Lede I Mennesker! finde som oftest lidt;
"Mangen leder, til han vorder fremmet
"I Hjemmet.

"Mit
"Er kun snævert, ejer ikkun lidt;
"Dog jeg det ikke, du Stolte! bortbytter for Dit.
"Ingen, Du! af dine gyldne Avner
"Jeg savner.

332

"Flyv
"Med din Legion af Ønsker! Klyv
"Møjsomt til Ærens Top, og lykkelig Dig lyv!
"I min Vraae jeg skal Dig ingenlunde
"Misunde."

333

Bruushanen

Tringa pugnax! nu blier her et muntert Liv;
Thi hvad er Livet foruden Kiv?
Lig en Sommer foruden Torden og Blæst,
Beständig Solskin tjener ej bedst.
See! til Striden sig ruster den modige Trop,
Rejser Fjedre og puster sig op.
Trindtom stander det svage, men kjerlige Kjøn;
Elskovs Glæde er Tapperheds Løn.
Nu begyndes: jo det gaaer alvorligt til!
Ret som tilforn udi Ridderspil;

Damerne, læse vi, monne deeltagende see
Paa den rædsomme vilde Melée;
Eller som i vor mere forfinede Tid
Naar Recensentere rage i Strid
Med Forfattere, kæmpe, om ej med Spær
Saa dog med mordiske Gaasefjær;
Men med den Forskjæl, at Ridder og Bruuskok veed
Altid Kampens Aarsag og Meed,
Samt at alle de Vaaben, vi hos dem see,
Ere aldrig forgiftede.
Ej! hvad nu! skal Krigen endes saa snart?
Ah! der kommer en Høg med Fart;
Ret som hiin, der fra Elba tilbagevendt
Raabte: nu er Congressen endt.

334

Rylen

Det er jo Rylen, som hisset kommer!
Hun bliver dog over hos os i Sommer.
God Morgen! i Mosen, paa Engen, ved Vejlen;
Vær s'god! Tag til takke hos Viben og Hjejlen!
Jeg lider Din stændige Huusmodersyssel,
Hvor vel under idelig Sylren og Myslen:
Jeg veed det er ikke saa ilde meent:
Du vil have Huset forsynet og peent.
Den Mand og de Børn vil ej Orden holde,
Det kan Dig jo ogsaa lidt Ærgrelse volde;
Jeg kommer dog virkelig flere i Hu,
Der jævnt hen knurre og knærke som Du;
Men skjøndt de ogsaa skjænde en Smule
Og, som det kan træffe imellem, suurmule;
De have *forinden* et kjerligt Sind,
Foruden et smigrende Smil paa Kind:
Et kjælent Ord og et Favnetag ømt -
Nu, Herre Gud! hvad er vel da forsømt.
I hele Naturen er haardt som blødt
Jo blandet, som Livet med suurt og sødt:
Af begge dog Skjæbnen ret ligeligt maaler,
Og den ikkun *nyder* som ogsaa *taaler*.

335

Horsegommen

Du Flyvemester, der stiger mod Sky'n,
Pizzitando!

Og styrter til Jorden igjen som et Lyn
Smorzando!
Din Amoroso klinger, min Troe!
Som Latter;
Skjøndt først du har stemt til Adagio,
Du skratter.
Est du en Elsker, der nærmer sig ømt
Med Smiger;
Med Spot, naar Elskovs Bæger er tømt
Bortviger?
Maaskee du skal med dit sælsomme Spil
Advare?
Tidt Elskov er blind, og ej tænke vil
Paa Fare.
336 En farlig Tid er Kjerligheds Vaar,
O Piger!
Om Kjerlighed indtil Døden den spaaer;
Men sviger -
Den sviger ofte og ofte snart,
O Qvinder!
Snelt kommer Amor, men og med Fart
Forsvinder.
Men hvis du med Venskab ham fængsle forstaaer,
Du Skjønne!
Skal han Dig med Troskab i Høst som i Vaar
Belønne.

337

Muusvaagen

Ih! see god Dag Hr. Laandraad! hvordanne staaer det til?
Der er saa læng' imellem De os besøge vil;
Det er jo mange Tider - et halvt Aar er det vist -
At her i disse Egne vi have seet Dem sidst.
"Ja, Kjere! jeg maae virke foruden Roe og Rist
"Og svære Embedspligter mig have fængslet hist.
"Jeg veed det nok: man venter mig her med Længsel stor;
"Med Extrapost jeg derfor herhid fra Syden foer,
"Her har jeg saa det samme uendelige Slid;
"Og naar endda jeg rigtig blev lønnet for min Flid!
"Men mine Sportler falde bestandig saare smaa:
"Af Rotter næsten ingen, af Muus kun ganske faa."
Det tykkes mig dog ikke; endskjøndt De siger saa
Og overalt min Kjere! man klager ogsaa paa:
De gjør Dem selv betalt udi Bondens Høns og Lam,
Og er det sandt, mig tykkes: det næsten er en Skam.
"Hvad snakker De om Bonden? jo den Karl! Iuur De ham -
"Det skader ham slet ikke, engang han faaer et Ram:
"Min Sportulering, skriger han altid paa, er dyr;
"Jeg taer kun for Udpantning mit lovlige Gebyhr."
Ja saa! jeg har og kjendt Dem jo som en ærlig Fyr;
Der med en sjælden Strenghed Skin af det Onde skyer:
Men Embedsmænd beklíkkes saa ofte, kan jeg troe,
Gid Deres Ret saa lovlig, De nyde maae i Roe.

338

Stillitsen

Smukke Fugl! Du som saa tarvelig
Tager Føden Din af Tidsler;
Vakker er din Sang, thi blidelig
Som en Kilde den henrisler.

Men ved slig en Kost hvorledes kan
Du dog Lyst til Sangen finde?
Kan en Digter da ved Brød og Vand
Lade Digteraaren rinde?

"Netop Kjere! Skjalden sulte maa;
"Synger bedst, naar han er sulten,
"Siig mig, hvor en feed Poet Du saae!
"Neppelig ved Skriverpulten.

"Det forstaaer sig: sulte reent ihjel
"Maae han ei. Jeg har en Broder,
"Som i Buur befinder sig ret vel,
"Men maae trælle for sit Foder.

"Rigtignok: hans meste Tid gaaer bort
"Med hans Ædekop at trække;
"Men selv det Opmærksomhed, skjønt kort
"Kan for ham hos Mange vække.

"Men han venter og, naar han er død,
"At hans Skind udstoppet bliver.
"Denne Løn, min kjere Mand! er sød,
"Og hans Hjerte kjønt opliver."

Irrisken

Ha! Bravo! først Liv nu Concerten faaer
Ved Piccolofløjten foroven.
Naar du dine smaa Tremulanter slaaer,
Da vandrer jeg gladest til Skoven.
Og Kjerester vandre nu Arm i Arm
Alt under Løvhvælvinger grønne;
Og sødeligt svulmer forelsket Barm
Af Haabets Drømme saa skjøne.
Fuldt toner Elskovs Natur-Symphonie
Og vækker Hjerternes Længsel;
Gjør Tungen af Blyhedens Lænke frie,
Og Ønsket udaf sit Fængsel.
Bevingede Bejler! som frit og trygt
Din Elskovserklæring fremfører;
Dit lille Hjerte ej kjender til Frygt,
Og Tvivlen det aldrig berører.
Hvi kan dog ej Mennesket elske som Du

Og ej med fordelede Kræfter?
Hvi kan det ej leve for Kjerligheds Nu,
Og uden Frygt for *Herefter*?
Men haver dette *Herefter* maaskee
Et høiere *Noget* at byde?
En Elskov, som ikke skal Døden see
Og aldrig er til at fortryde?
En anden stor Harmoniemusik
Og uden skurrende Toner,
For hvilken vi ikkun et Varsel fik
Fra Skovenes dunkle Kroner.
Saa er denne lille Concert maaskee
Præludium blot til den Store;
Naar Jord og Himmel forenede
Istemme et evigt Majore.

340

Svalen

Vidlvit! der er Svalen, min Troe!
Ih nu da! saa har vi Sommeren jo!
Vor kjere Logerende fra ifjor!
Gjerne han paa et Tagkammer boer!
Bygger og holder det selv istand -
Hjertelig velkommen i vort Land!
Altid beskjæftiget! ud og ind!
Op og ned! hid og did, som en Vind!
Haver ei Tid til at gi'e os en Sang,
Førend ved Sommerens Ende engang:
Spidser os af med et kort Kvirrelit;
Først naar Familien kommer saa vidt,
At den kan skytte sig selv, faaer han Roe,
Til os at more en Gang eller to.
Men Soireen er atter kort!
Kommer endda først naar han vil bort:
Sildig han kommer og tidlig han gaaer;
Alt udi Høsten om Vinteren spaaer.
Siger Farvel til den gyldene Vang -
Hvor er Du henne den Vinter saa lang?
Har dig en anden Sommer maaskee,
Medens vi her have Frost og Snee?
Har dig et andet Lyststed der,
Mens vi har Byger og Storme her?
Eller mon sover du Vinteren hen,
For at opvaagne med Vaaren igjen?
Ak ja! saa skal jeg jo og engang
Sove *min* Vinter - Gud veed hvor lang -
Tænker dog: den, som kan vække dig,
Til Foraaret ogsaa vil kalde paa mig.

341

Vagtlen

"Hys!
"Tys!
"Kom nu og kys!
"Tag mig!
"Drag mig!
"Ej meer beklag dig
"Over min Kulde!
"Thi nu er jeg varm.
"Kom da. du Hulde!
"Og synk til min Barm!"
Ja den har du lært udi Myrthernes Land,
Hvor Rosen aldrig henvisner;
Hvor Hjertet enten maa staae ibrand,
Eller og af Kulde det isner.
Hvad vil du med saadan en Elskov her?
En Ild, som Vesuvio tænder?
Her have vi " *mindre men længere kjær*;"
Men her er ingen, som brænder.
Her kalde vi den kun en Fusentast,
Som elsker meer end tilmaade;
Med Ingenting haver der her nogen Hast;
Fornuften skal alletid raade:
Her er saa meget andet, som først
Skal ta'es i nøje Betragtning;
Man slukker ei heller sin Elskovstørst,
Før Venner har givet Eragtning.
Saasnart vi nu synes, det nok kan gaae an,
Og Begge er' tjent' med Partiet:
Saa blive de unge Folk Kone og Mand -
Hvis ikke man har sig forbiet.
Og naar de saa bli' til hverandre vandt',
Og kjønt forliges da siden:
Jeg virkelig engang imellem fandt,
At Kjerlighed kommer med Tiden.

342

Hejren

Der kommer Hejren i Bølgeflugt,
Velkommen skal han være!
Rigtignok synger han ikke smukt;
Har ingen skjønnne Fjære.
Rigtignok har han et slet Renommee
For visse Tyverænker;
Fiskeren vil ham nødigen see;
Kun paa hans Død han tænker.
Men jeg tænker paa den yndige Ø,
Hvor han sin Rede bygger;
Den ligger i *Christian den Fjerdes Sø*

Dybt under Bøgeskygger.
Jeg tænker mig hen i den venlige By,
Der klynger sig til Skoven;
Naar Solen gaaer frem af sin Morgensky,
Og klart forgylder Voven.
Jeg tænker mig ind i den fremfarne Tid,
Da Kongesønnen øved
De Kræfter, som siden i blodige Strid
Hans mange Fjender prøved.
Da var der et Liv i den lille Stad;
Da var der Liv paa Søen;
Naar kongelig Styrmand ved Roret sad,
Og foer om *Æbeløen*.
Jeg tænker i Tiden mig længere ind
Paa hine Trængselsdage,
Da Nørreriismanden med Hertesind
Drev fremmed Vold tilbage.
Jeg tænker i Tiden mig længere op,
Og paa hiin Kongemoder,
Der værged med liden trofaste Trop
Om sine unge Poder.
Vel er hun alt længe saa godt som glemt
Med Slægten hun forsvared;
Ej vides, hvor Ebbesens Liig er gjemt;
Hans Daad kun er bevared.

343

Vel ligger det prægtige Slot i Gruus,
Hvor Christian holdte Festen.
En Taarneruin er nu Uglens Huus,
Og Ræven ejer Resten.
Ak! Kongernes Slægter og Slotte forgaae;
Forgjæves man dem freder;
Men hisset de vilde Træer end staae,

344

Ternen

Terne! Du erindrer mig
Sødt om gamle Dage,
Mine Tanker vende sig
Gjerne did tilbage.

Tosset var jeg rigtig nok,
Da enhver, som vilde,
Udaf Eventyr en Skok
Kunde mig indbilde.

Kunde faae mig til at troe,
At Du var den samme,
Som til Signes Jomfruboe
Stak den røde Flamme.

Du var Skyld i al den Harm
Ved din trædske Tunge;
"Habor laae i Signes Arm"
Røbed Du den Konge.

Tidt ved Haborshøj jeg sad,
Og paa Hyrden hørte,
Naar han Signes Vise kvad.
Ak! hvor den mig rørte.

Hvad han sagde, hvad han sang,
Vist og fast jeg tro'de:
At Kong Siger her engang
Virkeligen bo'de.

At i Sigershøjen hist
Hviled sig hans Bene,
Mens Du flagrer uden Rist
Over Gravens Stene.

345

Og at her i Galgen svang
Habors røde Kofte:
Ak! jeg kunde ej den Sang
Høre da for ofte.

Men nu er jeg bleven klog,
Troer ej meer, men tvivler;
Ad den stakkels Skolepog
Heel fornuftigt smiler.

For nu har jeg lært saa vel
Udaf lærde Bøger:
At man Stedet uden Skjel
Her paa Heden søger.

Om i Sjælland snarere
Saadant er passeret;
Eller og i Sverrige,
Har man disputeret.

Efter mangan lærd Tractat
Kan da snart man dømmе,
Komme til det Resultat:
Alt er bare Drømme.

Hm! mig tykkes næsten dog:
Om jeg end udtømte
Lærdoms Skat, at som en Pog

346

Gjøgen

Min Søn! om Du vil i Verden frem,
Saa kuk!
Hvad enten Du finder den god eller slem,
Kun kuk!
Om den gaaer frem, om den gaaer tilbage,
Den lige let Du Dig altid tage!
Med Smil og med Latter,
Syng højt og syng atter:

Kukkuk!

Naar den forfølger hvad man kalder Dyd,
Saa kuk!
Naar Sandheds Røst døves af Bjældelyd,
Saa kuk!
Naar den, som sidder paa Dommersæde,
Mon Ret og Pligt under Fødder træde:
Syng lystig med Latter!
Syng højt og syng atter:
Kukkuk!

Den Lærde fanger i Taarer sin Løn,
Og Suk!
Din Lærdom bestaaer i eet Ord, min Søn!
Kukkuk!
Den Lectie, veed jeg, er let at lære,
Og den skal Dig gyldne Frugter bære.
Beständig med Latter!
Syng atter og atter:
Kukkuk!

Vær doven! kun trættes Du aldrig ved
Dit Kuk!
Til sidst raaber hele Verden med
Kukkuk!
Den Nøgle vil aabne Dig alle Døre,
Til Ærens Top Dig paa Roser føre;
347 Kun immervæk trøstig!
Syng højt og syng lystig:
Kukkuk!

Vær Skjelm og Kjeltring! men glem blot ej
Dit Kuk!
Dit Øre for Jammeren paa din Vej
Kun luk!
Du Klager og Bønner kun møde med Latter!
Jo mere de græde, jo mere Du skratter!
Frisk op Du! og bryst Dig!
Syng højt Du! og lystig:
Kukkuk!

Beskeden Fortjeneste kæmpe mod Savn
Med Suk!
Du raabe bestandig paa eget Navn:
Kukkuk!
Du aldrig for egen Familie svede!
Men læg dine Æg Du i Andres Rede!
Lad Andre Dig fo're!
Dig selv Du kun more!
Kukkuk!

Men Alting ender paa Livets Vang
Et Suk.
Omsider Du kvækker for sidste Gang
Dit Kuk.
Thi kuk da saa højt og saalænge Du aarker!
Snart uden Kuk Du i Graven snorker.
Min Søn da kun trøstig!
Syng højt og syng lystig:

Lyngspurven

Hvem der! hvor saaes vi To sidste Gang!
Ak ja! det var jo hisset ude,
Hvor intet Bjerg gjør Vejen trang;
Hver Nat, ja hele Dagen lang,
De Vestenvinde tude.
Men hvorfor vilt du just i Ørken boe?
Der er jo ikkun lidt for Øjet -
En fattig Enbærbusk din Skov er jo!
Men gier dig Føden kan jeg troe,
Du er med lidt fornøjet.
Der sidder Du nu hele Dagen lang
Mens Storm din Skov mon ryste;
Men selv i denne øde Vang
Du har en munter Elskovssang,
En Vandrer at forlyste.
Hvor kan da Livets korte dunkle Nu
Dig saa til Glæde stemme?
Ak! hvo der kunde dog, som Du,
Med stille Sind og nøjsom Hu
Sig saa i Hytten gjemme!
Men jeg, jeg skal bestandig op og ud -
Om blot med mine Tanker;
I Havblik og i Bølgebrud,
I Sommervarme, Vinterslud,
En Pillegrim jeg vanker.
Du har i Fattigdom et sorgfri Bryst,
Og i din Løndom Glæder;
Hvi drives jeg af Rejselyst,
At søge Lykke eller Trøst
Paa ubekjendte Steder?
Hvi kan jeg ej som Du slaae mig tilroe,
Til Trækketiden kommer!
Hvi kan dog ikke Sjælen boe
Udi sin Lejevaaning froe
Den korte Livets Sommer

349

Nattergalen

Velkommen lille Emigrant!
Hvi tøver du saalænge?
Siden Løv i Lund sprang ud,
Og Blomsterne i Enge,
Alt mangan Dag henrandt.

Hvi kommer Du saa silde?
Det med vor glade Fest
Lakker snarlig hen ad Enden:
Alt sveg saa mangan Gjæst

Det store Bryllupsgilde.

Selv Lærken af sin Hymenæe
Det sidste Vers har sjungen;
Tyst i Mark! og tyst i Skov!
Kun Du nu rører Tungen
I Lundens tause Læ.

Ja ja, maaskee du bier
Med Villie tilsidst,
Træder frem som Solosanger -
En Virtuos forvist
Naar hele Choret tier.

Vel var jo Symphonien sød,
Dog sødere Finalen.
Da først smelted mangt et Bryst,
Naar udi Bladesalen
Din Serenade lød.

Dog tidt for tomme Bænke
Du Mestersanger maae
Aftenunderholdning give -
Skjøndt Dig kun saare Faa
Opmærksomhed vil skjænke.

350

"Min Sang, o Broder! som en Elv
"Af egen Magt hentriller.
"Bejl Du kun til Verdens Roes!
"Mens Du for Andre spiller,
"Jeg synger for mig selv".

351

Svanen

Ah! Hvo est Du, som hisset gynger
I majestæstisk Flugt paa Ætherhavet?
Er det ej dig, som højt begavet
Dog først i Døden synger?
Hvorfor saa silde? Livet yder
Til dig vel og sit fulde Maal af Glæde?
Og dog, imens vi Andre kvæde,
Kun du i Taushed nyder.
Og naar omsider mæt af Dage
De trætte Øjne du mod Bølgen sænker,
Det sidste Blik, du Livet skjænker,
Ledsager du med Klage!
Ha! og saaledes dør en Digter?
Nej! det, som bar ham over Livets Bølger,
Ham paa den allersidste følger,
Og ej i Døden svigter.
Hiint Himmellys, de Guddomsgnister,
Ham aabenbartes her, de Cherubstemmer,
Ham trylled, han i Hjertet gjemmer,
Til det i Døden brister;

Men var hans Sang i Livet Klage,
Hans Svanesang skal just naar det hensvinder
Som Sejerssang, før hiint oprinder,

352

Folkelige, episke Digte

Morten Borup

I Skanderborrig Enge,
Alt ved den blanke Søe,
Der gaae de Piger og Dreng,
At slaae og rive Høe.

Og i de Knøses Række
Een trasker langt æbag;
Han kan ej Skaaret strække
Med sine tunge Drag.

Og medens alle de Andre
Begynde paafor igjen,
Han monne alene vandre
Saa seent imod Enden hen.

Naar Skaaret han færdig haver,
Han stryger ikke sin Lee;
Han staaer og falder i Staver,
Til Jorden han stivt mon see.

Med Svøbeskaft saa krumpen
Den Foged efter ham foer:
"Hvad skader din dovne Kumpen?
"Hvi staaer du her og gloer?" -

"Saamænd da, strænge Hr. Foged!
"Jeg stod og grundet oppaa
"Den Blomstervrimmel saa broged,
"Hvor den kan komme fraa.

353

"Paa alle de faure Blommer,
"Jeg ganger nu her og slaaer:
"De falde hver evige Sommer,
"Og rejses igjen hver Vaar.

"Jeg staaer just her og grunder,
"Og kan dog ikke forstaae
"Det mægtige store Guds Under
"Udi disse mindste Straae. -"

"Ja jeg skal din Slubbet lære
"At grunde naar du skal slaae!
"Saa skal jeg din Ryg nu hære,

"Den bliver baade bruun og blaae."

Den Foged løfter sin Svøbe;
Men Knøsen kaster sin Lee:
Han giver sig til at løbe
Og Fogden efter ham see.

Og medens han staaer og gaber,
Og tænker: hvor mon han vil hen?
Han Kløren af Sigte taber;
De sees ret aldrig igjen.

Og Øster paa udi Landet,
Højt over Bølgernes Suus,
Imellem Kirken og Vandet
Der staaer det latinske Huus.

Der sidder paa sit Katheder,
Blandt Peblings skjælvende Flok,
Monarchen, som Rector hedder,
Med Bog og med Riis og med Stok.

354

Der sidder nederst af Alle
Paa Bænken, med Ryg til Væg,
En Pebling, de *Morten* mon kalde;
Han haver saa dygtigt et Skjæg.

I Kappe og sorte Klæder
Han passer saa flittig sin Bog,
Han over Grammatica sveder -
Den fire og tyve Aars Pog.

Og det er den samme *Morten*,
Som førre ved Høleen krøb,
Som udi Trøjen og Skjorten
Fra Engen og Fogeden løb.

Som fremad Tiden mon lakke -
Henefter vel en Snees Aar -
Det Huus oppaa Skolebakke
En anden Rector faaer.

Magister og Doctor mon være
Den Rector højlærd og from;
Han med stor Hæder og Ære
Fra *Cöln* i Tydskland kom.

Han trænger ikke til Stokken,
Ej heller til Færle og Riis;
Saa vel regjerer han Flokken,
Men alt paa en anden Viis.

Han kun de Gjenstridige bøjer;
De Blysomme giver han Mod,
Han Skjemt til Alvorlighed føjer:
Han er baade streng og god.

355

Han giver dem Viidsoms Kjerne:
Men Skallen knækker han selv:
Thi gaae de til Skolen saa gjerne,
Som iler til Havet en Elv.

Han Oldtids store Bedrifter
Udtolker med Ild og med Kraft;

Og af de gamle Skrivter
Uddrager den søde Saft.

Han lærer dem ej alene
Udaf den prentede Bog;
I Mark og blandt løvrige Grene
Han fører den muntre Pog.

Der lærer han ham at tyde
Naturens classiske Stiil;
Og Livet at bruge og nyde,
Og glatte dets Rynker med Smiil.

Thi er det slet intet Under,
Den Skole kommer i Rye,
Og fanger saa mange Kunder,
De knap kunne rummes i Bye.

Ej heller, at deden udganger
Saa mangen en dygtig Student,
For hvilke vort Fødeland fanger
Stor Ære heel vel fortjent.

At ud ifra Skolebakke
Den gjæve *Hans Tausøn* foer,
Som paa Papismens Nakke
Først traadte heroppe i Nord.

Og vil jeg blot tælle blandt Flere
Ham, *Schfønning* og gode *Hans Friis*,
Hvis Navne skal stedse florere
Mens Lærdom og Dyd er i Priis.

356

Opdrog saa den Skolemester
- Hans Minde ret aldrig forgaaer -
Rectorer, Bisper og Præster
I samfulde tredivte Aar.

Og det er den selvsamme *Morten*,
Som førre pløjed og trask,
Og maatte saa dandse paa Porten
For Fogdens slemme Krabask.

Og det er den selvsamme Bonde,
Vi før udi Engen saae
Paa Græs og Blomster grunde,
Istedet for dem at slaee.

Begav det sig nu omtider
Fra *Wittenberg* der opsteeg
Hiint Lys, for hvilket omsider
Det romerske Mørke bortveeg.

Da nu hiin sachsiske *Morten*
Den Manddoms Idræt bedrev,
Og fæsted paa Kirkeporten
Mod Paven sit Fejdebrev:

Da flytter den Danske fra Skolen
Til Kirken - den staaer der endnu -
Og drager i Præstekjolen
Alt med saa glædeligt Hu.

Han tjener sin Gud i det Høje
Derinde et Aar eller to
Til mæt af Dage og Møje

Han gaaer til den evige Ro.

357

De lagde en Steen paa Graven,
Paa den var udhuggen at see,
Istedet for Kjolen og Kraven
En Ferle, et Riis og en Lee.

Det Mærke er længst udslettet,
Og Stenen er borte med;
Men aldrig vorder forgjettet
Den Saliges Hvilested.

Imellem Kirken og Skolen
Der sover den trofaste Svend,
Til Dommedags Morgensolen

358

En ganske ny vise om en kroermand og hans søn

Synges som Niels Ebbesens Vise.

De Bønder de sidde saa tykt over Bord
Alt udi den Skjænkestue.
De tale saa mangen et Rædselsord
Om Fjender, som Landet mon true.

Den Kroermand sidder i Kakkelvnskrog
Alt i sine dybeste Tanker.
Foran ham der see I en Trettenaarspog,
Med Riffel i Armen han spanker.

Paa eengang saa springer den Kroermand op,
Sin Riffel fra Bjælken han river;
Han kaster et Øie til Gjæsternes Trop:
"Nu nytter det ikke, I bliver."

"Høifornemme Gjæster forsamle sig nu,
"Og dem maae jeg hjælpe at bænke.
"Der kommer saamange, det ret er en Gru;
"Thi maae jeg vel hjælpe at skjænke."

"Maae jeg være med?" siger Knøsen saa glad,
"Mit Bly jeg i Pletten kan fæste:
"Jeg træffer vel ogsaa den engelske Rad,
"Ifald han os her vilde gjæste."

Den Gamle han smiler: "Nei hør mig engang
"Til Knægten! Jeg troer han faaer Nykker.
"Kommer Du imod Fjenden, din Humlestang!
"Han times alverdsens Ulykker."

Den Unge ham huer slet ikke det Ord,
Han tager saa smaat til at snøfte:
"For jeg er saa lille, og Du er saa stor,

"Du skulde dog holde dit Løfte."

359

"Hm!" brummer den Gamle "den Slubbert har Ret;
"Grandgivelig nu jeg det husker. -
"Naa! kom saa! men see, at Du ei bliver træt,
"Og bagud som Mikkel Du lysker!"

Saa gik de tilsammen da Fader og Søn:
"Lad være I Qvinder at tude!
"Her hjælper ei meer hverken Løn eller Bøn;
"Vi har at bestille derude."

Den første Bestilling de Tvende nu fik,
Var Lundehuusveien at feie.
Og kan I vist troe mig, det feiende gik,
Og Døden fik mange til Eie.

En Kugle vel nær til den Unge kom,
Paa Riffelen masede Panden.
Da siger den Gamle: "Nu vender Du om,
"Og henter fra Byen en anden!"

Den Unge han beder saa inderlig: "Fa'er!
"Aa! lad mig dog see det tilende!
"Hvis hjem jeg fra Jagten nu Veien ta'er,
"De Andre vil troe: jeg vil rende."

Den Gamle han siger: "Du holder din Kjæft!
"Paa Timen Du gjør, som jeg siger!"
Den unge han knuger sit Bøsseskjæft,
En Taare i Øiet ham stiger.

Han lyder; hvorvel det var haardt ham imod,
Og grædende hjemad han trasker.
Han stamper heel vred med den lille Fod,
Ved at høre den Kugleregner pladsker.

Men siden saa fulgtes de sammen igjen
Den Fader med Søn udi Feldten.
Uskadte de gik baade hjem og hen;
Tidt Døden gaaer udenom Helten.

360

Og Alle de vilde nu see den Smaapog,
Som Ingenting kunde forknytte.
Jeg troer, at de snakked i hver en Krog
Om den *lille Herregaardsskytte*.

Men sidste Gang Fader med Søn var i Slag,
Det Faderen gik som saamange;
Thi altid af Krig at gaae bort uden Rag,
Det kan man ei heller forlange.

Den Gamle han taber med eet sit Gevær,
Og Armen til Laaret han trykker:
"Jeg fik nok en Smøre paa Albuen her,
"Men ellers er Intet istykker."

Og skotter han saa til sin Høvedsmand -
Gud veed, at han var det med Ære;
Og vil jeg nu sige Jer strax paastand:
Han Navnet von *Kroghen* mon bære. -

"Hr. Kammerherre! De seer nu, jeg vil
"Komme snart til at krybe i Sengen,

"Men skulde *han* der komme Noget til -
"Og jeg være borte fra Drengen."

"Gaae Du ikkun hjem med din snilde Søn!"
Den Høvidsmand monne bebude.
Da siger den Unge: "Jeg haver en Bøn;
"Maae jeg bie til Spillet er ude?"

Den Gamle han smilte, og listelig stak
Den saarede Arm udi Barmen:
"Jeg ogsaa foruden al videre Snak
"Vil tøve, og see paa Allarmen."

361

Men stop lidt! her er jo et væsentlig Savn,
Hvorover jeg rigtig mig skammer.
Saa hør da! Vi gjorde et Riim paa hans Navn:
"Hr. *Hammer*, hans Kugle den rammer."

Slet ikke jeg veed, hvor hans Grav de har lagt;
Langt mindre, hvordan de den smykke.
Mem dette jeg veed: at hvad her jeg har sagt,
Er Sandhed, som Ingen skal rykke.

Og dette jeg veed: at var Alle som *Han*,
Ad hele Verden vi blæste;
Og kom her end Fjender som Sand i Strand,
Dem alle vi Ligtexten læste.

Og dette jeg veed: at hvad blive skal
God Krog, skal tidligen krøge;
Og Hvo der siden vil staae for Skrald,

362

En anden ny vise om en sømand og en landmand

(Synges som Hammernes Vise)

Det blæste en Storm udi Kattegat,
De Bølger de ginge saa høie.
Saamangen stolt Sømand den samme Nat
For sidste Gang lukked sit Øie.

En liden Skude var og deriblandt,
Fra Hornbek monne den komme.
Ret aldrig mere til Havnen den vandt,
Fordi at dens Tid nu var omme.

Den Skude blev ført af en Sømand god,
Af dem der ei pleie at ryste -
Thi først sig beviser det danske Mod,
Naar Døden begynder at kryste.

Han kæmped, indtil han omsider drev
For Stormen et værgeløst Bytte.

Mod Dagningen stødte han paa et Rev
Med sin faldefærdige Hytte.

Han haver kun med sig en liden Dreng;
I stærken Arm han ham griber:
"Her bliver nok redt os saa kold en Seng;
"Det hjælper slet inte, Du piber".

De Bølger de bryde med stor Allarm,
Og Skibet det krænger og knager:
Dog holder han Drengen i venstre Arm;
Med høire i Vantet han tager.

Han seer sig saa langelig ind mod Land -
Imellem var dyben Rende -
"Vi kan ikke naae den velsignede Strand,
"Hvis Hjælp os ei Himlen vil sende."

363

Da kom der en Bonde til samme Sted -
Han hedde saamænd *Søren Kanne* -
Han siger til Fa'eren, som og var med:
"Det Skib er nok nærvædet at strande."

Saa springer han til sine Heste to -
De stode just tøired' paa Brinken -
Han giver sig ikke ret længe Ro
Før han bliver færdig med Rinken.

Den Gamle ham huer det ikke ret vel.
Han hvøvter med Haanden: "Hei *Søren!*
"Du drukne jo Øgene og Dig selv;
"Det Skib er desuden forloren."

364

Men *Søren* sprang op paa den nærmer Hest,
Og kaster et Øie til Fa'eren:
"Ifald jeg derude skal faae min Rest,
"Lad see, at I sørger for Karen!"

Saa hug han sit Hors med sin Træskohæl,
Og lod hende springe i Vandet.
Den anden han dasked med Tøirepæl:
Saa maatte de begge fra Landet.

Men da han sig havde i Dybet sænkt
Alt udi de fraadende Strømme,
Ei skulde da noget Menneske tænkt,
Han kunde til Vraget udsvømme.

Jo, jo! See! der sidder han nok saa rank;
Han synes paa Bølgen at ride -
Men der kommer Ører - og Hoved - og Mank -
Og nu er han ved Seilerens Side.

"Hei Landsmand! sid op nu! hvis Du vil med,
"Og hold saa din Dreng ved hans Trøie!"
Han sidder der alt - og igjen nu afsted -
Det var noget Andet end pløie.

De Bølger de brusede over dem bradt;
De Tvende holdt fast ved hinanden -
Men see kun! nu har de jo Landet fat,
Og frelste de springe paa Stranden.

Der kaste sig alle de Trende paa Knæ,

Og takke vor Herre for Livet.
"Men kom!" siger *Søren* "med mig nu i Læ -
"See hisset! nu splintres jo Skibet!"

Men Drengen han skjalv, som i Blæsten et Siv;
Og Skipperen slang sine Arme:
"Hvad skal vi nu give Dig for vort Liv?"
"- Følge med mig og faae Jer lidt Varme."

365

Han pleied den Sømand med samt hans Pog,
Det baade af Potte og Pande.
Og det var da al den Betaling han tog,
Den fattige Mand *Søren Kanne*.

Saa skulle dog alle I danske Mænd
Af Hjærtet elske hinanden!
I Faren og Døden sig give hen
Den Ene med Lyst for den Anden!

Saa skulle I fast staae hverandre bi -
I pløie nu Jord eller Bølge -
Men mindst dog paa Kampens den blodige Sti
Skal Een bag en Anden sig dølge!

Og Fynbo, og Jyde, og Sjællandsfar -
Til eet Huus vi Alle jo høre.
Gud Fader os Alle i Troskab bevar!

366

Dronning Gunnild

Fordum.

Da varst Du klædt udi Zobel og Maar,
Og pyntet med prægtige Smykker,
Juveler og Perler i guldfagert Haar,
I Sindet de slemmeste Nykker.

Nu.

Da ligger Du nøgen og skrumpen og fæl,
Alt med Dit skallede Hoved,
Langt sortere end den Egepæl,
Hvormed Du blev Sumpen troloved.

Fordum.

Du glimred som Stjernen af første Rang,
Og Tusinder adlød din Villie,
Forelskede Sukke ledsaged Din Gang,
Naar yndigt Du dandsed paa Tillie.

Nu.

Da ligger Du stille paa Dødningeliin,
Med haarde, visnede Hænder;

Med dette stive og isnende Griin
Du ingen Hjerter antænder.

Fordum.

Da satte Du gjerne Blodøxen i Gang,
Kong Erik Du lettede Byrden,
Du deelte paa Fjeld og paa Hav og paa Vang
Din Tid mellem Leflen og Myrden.

Nu.

Nu har Du det temmelig tørt og svalt,
Men hæsligt med Munden Du vrængen
Dødsvrælet, da Du blev i Mosen kvalt,
Neddukket af Bødlernes Stænger.

367

Hvor kunde Du troe Harald Blaatand saa?
Selv brødst Du jo over Dig Staven;
Nu ligger Du blaatandet selv paa Straa,
Mens han ta'er en Luur sig i Graven.

Der er endda gledet en heel Deel Aar,
Mens Du haver ligget i Sølen;
Gad vide, hvordan det dernede staaer:
Hvad Nyt, Dronning Gunnild, fra Pølen?

Blevst Du udi Helvede saa forbrændt,
Da have de handlet Dig ilde;
Erik Blodøxe skulde Dig neppe gjenkjendt,
Om ellers forresten han vilde.

Maaskee han er ogsaa dernede endnu
Med samt eders værdige Sønner;
Maaskee det er rundet ham siden ihu,
Hvor daarligt sig Blodøxen lønner.

I tusinde Aar snart - det falder mig paa -
Min Naadige haver sig fjælet;
De vil til Dagen paa Ny opstaae;
De længe med Døden har hælet.

Maaskee det skal være en Overrettsdom,
Som De nu paa den Maade lider.
De laa udi Mulmet et Tusind Aar om,
Og atter til Lyset nu skrider.

De viser Dem ret som en Antiquitæt
Fra gamle hedenske Tider;
God Nat! og sov vel, Deres Majestæt!
Det sorte Laag over Dem skrider.

Min Ligpræken kommer saa temmelig seent,
Vil mulig ej somme behage;
Imidlertid er den dog ærlig meent;

368

E buen aa e herremand

D'ræ somm dæ seje, te e Buen ær aa en sølle Stand -
Kahænsæ A vil hæjes ett byt mæ wo Herremand.
Jaja, han haar en Herrgoer, A kon en bette Halgoer;
Han haar en gromme stuere Haww, A kon en bette Kalgoer;
Han haar en faale Haavven Hæjst, A haar eet flier end tow;
Men de ka æjsen retten gaat draw bode Wown aa Plow;
Han haar en Skow saa laang aa bre, aa A haar ekk et Træ -
Men somti goer A i hans Skow, aa bjærre mæ en Pind dæfræ.
No! A haar ekkon jen Kuen, aah! han haar manne flier,
Min hun ær æjsen gue nok - hans brydde ham let mier,
Aa saa den faale Haawen Bøn, dem mo han jow gi Pænng te;
A haaer en jænle Piggetøs, aa saa en bette Dreng te.
Hans Frow aa Frøkner goer i Silk aa Hermeliin te Kjærk;
Mi Kuen go' mæ hin Hværgaans Kjowl, aa i hin Blaargaans
Særk.
Han drekke Vien te dawle Brugh, A kon tow Gaanng om Oret,
Aa saa en bette Dram te, nær A for ett da foeret.
Han edde Sup aa Stieg aa Kaahg aa manne anne Slaww;
A foer mi Mjælk aa Grød aa Brøe te - de wa Syn aa klaww.
Nær han ska jores, foe di Faalk en skammelig Haaw Edels.

369

Mads Doss

Mads Doss han war en kon Koltringsknæjt,
Han gek mæ Foeren i Hien.
Imell saa slow han Lyng te en Bæjt,
Imell saa band han aau Vien
En Liim te hans Muer, aa saa saang han imell,
Di hoer ed saa vit, nær han tow te aa hwell:
La la luh - la la lih - kom! saa skal Aa bih.

Met Kølvro war en kon Stonthostøs,
Gek aasse mæ Foeren i Hien,
Aa somti hun swedt, aa somti hun frøs;
Den Drywwen slet ett hun ku li en.
Hun snøvsed imell, faa hin Dawwen wa laang,
Iwessomda tahrt hun sin Klukker, aa saang:
La la luh, etc.

Aa somti de mødtes saa his aa saa hæhr,
Od Mælmad, aa spraakked saa knøwt da,
Aa let om let fek di hwerranner saa kjæhr:
Jen kam næ den Aahn ga en Hwøwt da.
Aa næ di had edt, gek di hvæ te si Hjaer,
Aa saang, saa de gjall owwe Mosser og Kjaer:
La la luh, etc.

Saaen gek da en Sommer, aa dæ gek flier,
Lieg Kjærrester saa di fann o da.
I Hien kam di no ikki møj mier,
Men hjemm ve hwerranne di lo da.
Aa saa bløw de gywt, aa behøwd ett aa sønng,
Som faer de had gjow, i di baareste Lønng:

370

Blandede Digte: patriotiske og politiske; lejlighedsdigte

Hedelærkens velkommenhjem til nattergalen

Længe har jeg savnet, o Broderlil! Din Sang.
Hvor har Du været den Vinter mørk og lang?
Iis og Snee har dækket mit lyngtakte Huus,
Haglen om mig raslet i Stormenes Suus.
Emsom har jeg flaggret paa Marken kold og hvid,
Inderligen længtes efter Foraarets Tid,
Tænkt med Fryd og Smerte paa henfarne Lyst -
Blomsterrige Sommer og frugtrige Høst.

Hvor har Du været den lune Foraarsnat?
Lyttende jeg ledte gennem Skov og gennem Krat;
Solen straalte venlig igjennem Regn og Slud,
Martsviolens dufted og Bøgen sprang ud,
Blomsterflokken smilte paa Ager og i Kjær,
Lundene grønnedes - men Du var ikke der.
Alle de Smaafugle sang op i Skov og Vang -
Hvor var Du henne, o Broder! med Din Sang?

Hvor har Du været den Sommernat saa luun?
Ofte jeg lyttende er vaagnet af mit Blund:
Irisken qviddred' i Skovens dunkle Sal,
Stillitsen og Droslen: - men ingen Nattergal;
Ak! hvor har Du været i Høsten da jeg svang
Over gule Stubbe mig i Skyen med min Sang?
Alle mine Venner forlode mig nu -
Ak! hvorfor taug da, og forlod mig ogsaa Du?

371

Var Du i det Land, hvor Citronen voxer vild?
Guldorangen gløder i Sommersolens Ild;
Milde Vinde vifte fra Himlen reen og blaae;
Gjennem Myrthelunde de stille Bække gaae;
I de grønne Dale er Strengleeg og Dands,
Brune Lokker flaggre fra spraglede Krands;
Citharen klinger i maanelyse Nat,
Brune Øine tindre under nikkende Hat.

Var Du i det Huus, som paa Søiler er bygt?
Gjennem mange Storme det stander fast og trygt;
Gamle Marmorstøtter udi den vide Hald
Lytte saa tause til Klippefossens Fald.
Der sørger Niobe for evig uden Trøst,
Slangerne kryste Laocoons Bryst;
Fægteren krummer sig i Døden paa sin Arm,
Cytherea smiler med Haanden paa sin Barm.

372

Var Du paa de Klipper, som Skyen gaaer forbi?
Ludende i Taagen staaer Mulen paa sin Stie.
Gamle Drager lure i Hulen dyb og mørk,
Klippe-Elven bruser hen i den øde Ørk;

Tordener brumle i Bjergets hule Skjød,
Gjennem Røg og Aske opstiger Luen rød;
Gnistrende Lava bag det flygtende Folk,
Mellem faldne Mure Banditten med sin Dolk.

Broder! ak! hvi vilde Du til det fjerne Land
Drage bort saa vide ud over Mark og Strand?
Leer ei her om Dagen den Soel paa Himlen blaae,
Maanen ei om Natten med sine Stjerner smaa?
Ingen Klipper reiser sin snebedækte Krop,
Men med Løv og Blomster er smykket Høiens Top:
Ingen Klippe-Elve i Dalen bruse vildt,
Men i grønne Enge gaaer Bækken taus og mildt.

O! saa bliv da hjemme paa elskte Fædreøe!
Flyv ei meer forvoven ud over vilden Søe!
Lad de andre flaggre ustadige omkring!
Her er dog det Bedste af hele Jordens Ring.
Bliv og byg Din Rede i grønne Fædrelund!
Fryd med Dine Sange den tause Midnatsstund;
Syng, naar Solen stiger paa Østerhimlen blaae!

373

Svithiod

Efteraarserindringer fra en Sommerreise i Sverrig i Aaret 1836.

374

Indledning

Sydvesten skjuler Himlen tykt med Skyer,
I Rusk og Regnfog over Heden flyer;
Den brune Ørken som et Hav henbølger.
I Lyngens Læ sig Hedelærken dølger;
For Blæstens Tryk sig Enbærbusken dukker;
Den gule Egepurl tungsindigt sukker.
Det er saa livløst i den store Ørk,
Og Jord og Himmel lige taus og mørk.
Hvor est du, Irisk! Hedens Sangerfugl?
Har du hos Lærken fundet dig et Skjul?
Hvor er min Lyngspurv? Ogsaa du paa Flugt?
Ak! alle reiste, eller Nebbet lukt!
Hvad flaggred' hist bag Espens tynde Grene?
En fremmed Fugl? - Jeg er dog ei alene -
En Reisende maaskee? Hvorfra? hvorhen?
Dit Navn? - "Morkulla" * - Ah! min svenske Ven!
Velkommen hid fra dine Fødeegne!
Hvor eviggrønne Fjelde trindt omhegne
De lune Dale; hvor paa Klippesengen

Sig Elven skynder ned til Blomsterengen;
Hvor Vinden dybt i Naaleskove suser,
Saugmøllen klapper, Fossen vildt nedbruser;
I Granen skoggrer Skovens Konge, Tiuren;
Og Droslen synger Elskovssang i Furen -
Du kjære svenske Fugl! velkommen her!
Har Du en Hilsen med fra dine Skjær,
Hvor ogsaa jeg har været? - Men du iler
Til milde Syd, og bort med Vinden piler.
Reis du mod Syd! Jeg vender mig mod Nord.
En Digtets Glæde i Erindring boer.
Blæs fort, Novemberstorm, med Slud og Taage!
Kald kun til Vintersøvn! Min Sjæl skal vaage.
Mens vildt du hviner udi Tagets Skjæg,
Og med dit Regnslag pidsker Hyttens Væg -
Tænd, Phantasie, din magiske Laterne!

* 375

Rommeliklint

Jeg drømmer tidt endnu, jeg er i Sverrig:
Snart ager jeg paa liden Gumpekærre
Igjennem Skaanes skønne danske Egne;
Snart gynger jeg i hine Kæmpevogne*
I mørke Skov ad Fjelde op og ned;
Snart seiler jeg til *Haga* eller *Carlberg***
Med M. og E. og I. og R. og T.
Med alle dem, hvis Navne jeg bevarer
I øm og uudslettelig Erindring.
Rødbened *Kulla**** smidsker ved at høre
Mit danske Maal, idet hun gumler paa
Sit svenske *Bete*!* og med lange Tag
Roer Baaden frem. Snart staaer jeg paa Dampskibet,
Hvis Mølleværk med Brusen og med Banken
Mig bærer ogsaa op og ned ad Bjerge;
Nu over Vand, og atter, som *Skibladner*,
Hen over Land. *Her* springer kunstig Fos
Fra Slusens Bund; *der* tordner højt Naturens -
Troldhættan mellem sine Klippemure.
Saa gjør jeg ofte Reisen om igjen;
Men neppe oftere end til det Bjerg,
Som hæver høit sig over Skaanes Sletter -
Rommeliklint. Det ligner *Himmelbjerget*
I Frastand seet; og det er ogsaa lyngklædt;
Og der er Skov omkring og blanke Søer;
Og over vide Marker tæt bebygte
Jeg øiner *Lundekirkens* Tvillingtaarne,
Og tykkes, det er Viborg. - *Der er Sundet*,
Med sine Masteskove; *der er Malmøe*
Og Kjøbenhavn - see Begges Kirkespire

*** 376

Staae ganske nær hverandre, ret som Master
Paa eet og samme Skib.
Ak! denne Hede,

Som dækker Bakkerne trindt neden om mig,
Den er jo jydsk som Fuglen, * der beboer den.
Den blomstrer alt: de brune Riis besprænges
Med Lyserødt; Guldblommen** pipper frem
Fra mørke Grund, og smiler til Blaaklokken,
Der nikker venligt med sit faure Hoved.
Men tys! jeg hører Gossens Smeld og Piben
Igjennem Tænderne*** - alt ruller Kærren -
Alt ligger nu det skaanske Himmelbjerg
Langt bag mig; og et andet nærmer sig,
Og reiser sine mørke Klippemasser

* * *
--- 377

Karup

Jeg drømte tidt i Sverrig, jeg var hjemme
Her i mit lyse Hjem, hvor trindt og vidt
Den store Slette strækker sig og mødes
Med Himlen dybt udi den fjerne Kiming.
Snart pløied' jeg mit velbekjendte Lynghav
Med sine Høie, hvor de Gamles Aske
I Graasteensgraven hviler. Snart jeg stod
Udi den grønne Dal, hvor Floden glider
Blandt Siv og Rør sin stille Vei til Havet.
Snart var jeg i min Egelund, og lytted'
Til Fuglesang; og snart jeg fured' Søens
Det klare Vandspeil i sin brune Ramme.

Saa drømte jeg, og vaagned' mellem Fjelde
I mørke Naaleskov ved Fossens Bulder,
Ved Hamres Klappren eller og ved Klangen
Af svenske Tunger, fjernt fra elskte Hjem
Og fjernt fra mine Elskede i Hjemmet.
Men ogsaa vaagen drømte stundom jeg
Den søde Drøm; naar Bladeskove mødte
Mit glade Blik, naar blandt lyngklædte Bakker
Jeg vandred', eller i græsklædte Enge:
Dog meest naar mine nye svenske Venner
Fik mig i Troen: at jeg var i Danmark.

I Læ af *Hallandsaas* en herlig Slette
Udbreder sig, besaaet med Bønderhuse
Og Herregaarde; Kirkespiir frempippe
Fra Løvtrælunde; store Hjorde græsse
I Engene, hvor mellem Eliehækker
Foruden Larm de klare Bække gaae.
Og under Bjerget tæt ved Landeveien
Vi har en Bye saa yndig og saa venlig;
Den hedder - *Karup*. Ah! det Navn har og
En venlig Klang. Jeg har jo og et *Karup*
Bag jydsk Hederyg; skjøndt ej saa smukt
378 Som dette svenske, Malerpenslen alt
Afbildede til Pryd for Kongesale. *

Mit er kun lidet, heelt foruden Træer,
Og Kirken uden Spiir. Adspredte ligge Dets Lyngtagshytter i de gule Sande. **

Det har sin Bæk; men dybt den skjuler sig
Imellem mørke Banker, og med Murren
Den skynder sig fra Ørken ned til Havet.
Men jeg har kjendt det siden jeg var lille;
Mit Barndomsøje tidt har søgt og fundet
Den hvide Kirkegavl fjernt udi Heden,
Hvor ikkun den, og enkelt Kæmpehøi,
Gav Blikket Hvile. Kjær er derfor *Karup*
Bag *Jyllands Aas*, og kjær skal *Hallands* vorde

* *
— — 379

Til Danmarks Ungdom

Unge Danske! træd ærbødig ind
Mellem dine gjæve Fædres Høje!
Medens Taaren rinder dig paa Kind
Tindre Glædesstraalen i dit Øje!

Unge Danske! bøi dit Aasyn ned!
Knæl med Andagt mellem disse Grave!
Gjennem Tid og gennem Evighed
Grønnes her de store Dødes Have.

Tidens Storm nedstyrter Heltens Hal,
Bort i Støv hensmuldrer Kjæmpens Bene;
Tidens Vælde ei udslutte skal
Sandheds Rune paa hans Bautastene.

Bautastene mange stande her,
Kjerlig Skjaldehaand har Runen ristet,
Har de store Dødes lyse Færd
Ud fra Død og Glemsels Mørke vristet.

Heltefærd i Kampens hede Stund
Haver Sang med Laurbærkrandse vundet;
Dyd og Dannished - i Skjaldens Mund
Haver og sit Eftermæle fundet.

Hvo som god og gjæv i Freden stod,
Hvo som kjæk og glad i Striden segned:
Hvo som offred Tid og Kraft og Blod,
Staaer med evig Skrivt paa Stenen tegned.

Danske Dreng! see dine Fædres Daad!
Lad dit Hjerte svulmende sig hæve!
Lær af dem at trodse Dødens Braad!
Lær af dem for Fødeland at leve!

380

Elsk din Gud, og dine Fædres Land,
Ret og Dyd og gode danske Sæder!
Mellem Venner, Fiender staae som Mand!
Ene skjælv for Lastens Slavekjæder!

Trøstig under vilde Stormes Larm,
Fast og rolig under Skjebnens Torden,

Tye til Himlen og din egen Arm,
Og til ingen anden her paa Jorden!

Kun naar Guld og Vellyst hilde dig,
Da kun ere dine Fiender stærke;
Kæmp mod Lastens Hære mandelig!
Dyd og Guds frygt er dit Danneværke.

Denne Troe lad være dig et Skjold,
Som ei Tvivl og Frygt formaaer at bryde!
Tab den ei, om under Fiendevold
Suk og Klager trindt omkring dig lyde.

Tab den ei, om tusind falde skal
Paa din høire - paa din venstre Side!
Een kun raader dog for Sejr og Fald,
Stærkest ofte maae i Græsset bide.

Tab ei Troe paa Himlen og dig selv!
Om end værre Fiender dig omstrømme,
Om end Lasters giftigfule Elv
Danskes gamle Mark vil oversvømme.

Dyden skal dog evigt ei forgaae
Løgneren skal ei evigt Sandhed kue;
Danmarks Søn! vær du iblandt de faa,
Som bevare Dyds og Sandheds Lue.

Synke Tusinder, saa staae dog Du!
Om end tykkes Dig, du staaer allene;
Der er fleer, om du ei seer dem nu,
Som sig skal til Kamp med dig forene.

381

Her er Kampen vis, men Seiren ei;
Altid modnes Høsten ei hernelen:
Kæmp, og troe, og haab! saa gaaer din Vei

382

Ipsara

Halvmaanen over Askedyngen staaer,
Og mat og gusten som en Dødnings smiler;
Den røde Bølge vildt mod Klippen slaaer,
Og skjælvende igjen til Dybet iler.

Strandmaagen svinger sig med Skrig i Sky,
Og flygter fra de dampende Ruiner;
Men Ravnen til den ødelagte By
Med graadig Lyst igjennem Luften hviner.

Ipsara! Du som høi og herlig stod,
Og hæved' dig en Dronning over Havet,
Ak! est du nu nedsunken i dit Blod?
Er al din Vælde nu i Gruus begravet?

Hvorlunde faldt du, unge Grækerstad?
Hvor est du nu saa taus og øde vorden?
Hvo laved' dig det grumme Birtingsbad,
Og jævnedede din stærke Vold med Jorden?

Ei faldt du som et Lam i Ulvens Kloe,
Ei som for Høgen værgeløse Due:
Du segnede, men ei din Fjende loe;
Ei længe han din Undergang mon skue.

Som Bjørnen faldt du efter blodig Kamp,
Som Løven bag en Vold af dræbte Fjender;
Du qualte dem i dine Huses Damp -
Mordbrænderens med Helteblodet rinder.

De tordnede - du svarte Skrald paa Skrald,
Du spidedd' dem paa Stridens røde Landse;
Liig Samson knuste du dem i dit Fald,
I Døden tumled' de paa vundne Skandse.

383

Uhævnet styrtede du ei til Jord,
Og ei som Ræven ræd du indebrændte;
Paa Ildens Vinger du til Himlen foer,
Og ned til Hæl de knuste Fjender sendte.

O Du, som sukker dybt af ængstet Barm,
Tilbed og haab - selv under bedske Taarer!
Forkortet er ei Herrens Almagts Arm,
Og læge vil den samme Gud som saarer.

Nei! ei forgjebes har han Haabet vakt;
Ei for at slukkes, Lyset han antændte:
Til Støvet har han Trøstens Balsom rakt,
Da Tvivlens Nat til Troens Dag han vendte.

Lad Nattens Aander ruste sig til Strid!
Lad Vellyst, Guld og Grumhed Jorden hæрге!
Om seent - engang dog kommer Frelsens Tid,
Og Dagen skinner over Dal og Bjerge.

Men Du, o Græker! som i Kampen staaer,
Som ene Friheds Himmelbanner svinger;
Med Fjendeblood Du læge skal Dit Saar,
Mens Sorgen i Din Barm Du fast betvinger.

Qvæl Vemodssukket i Dit stærke Bryst!
Knug i Dit Øie Taaren flux tilbage!
Nu reise Du Dig først til blodig Dyst,
Og Sværdet nu til dybest Hug uddrage!

Seir, Hellas! eller og for evig fald!
Den rette Kampdags Sol i Øst opluer;
Hist straaler den paa evig Friheds Hald -
Og her Tyrannens Fængselshule truer.

384

Glem ei Ipsara paa den hede Dag!
Dens Aske end bag sorte Mure gløder;
Glem ei Ipsara, naar med Kæmpeslag
Du de blodstænkte Morderflokke møder.

De Trællehænder dryppe end af Blod,
Af Værgeløses Hjerteblood de dampe -
Styrt dem til Jorden! træd dem under Fod!
Som Skarn paa Marken Du til Støv dem stampe!

O Græker! løft Dit Vredes Øie! see!
Nymaanen paa Ipsaras Klippe blinker;
Den truer rædsomt, Hig en hvæset Lee,
Og Dig til Døden eller Seiren vinker.

Til Seir! til Seir! Løft Korsets Himmeltegn!
I dette Tegn Du stride skal og vinde!
Dit frelste Land bag Dine Sværdes Hegn

385

Krigssange. I. Udmarsch

(for jydsk Dragonregiment.)

Tilhest! tilhest nu Du jydsk Dragon!
Og muntert i Marken lad springe!
Snart til Musikken af Flint og Kanon
I Kriegeres Dands Du Dig svinge!
Din trofaste Hest og dit skarpe Sværd -
Med dem gaaer Du trøstig i Ledingsfærd.

Ej Danmarks Fiender for første Gang
Skal kjende de jydsk Dragoner;
Dem før de fejed fra blodige Vang
Til Takten af danske Kanoner.
Stout kæmped de Fædre. Vi kæmpe som de,
Og sejrende Fiendernes Rygge skal see.

Farvel! Farvel nu o Fædreneland!
For Dig udi Kampen vi drage.
For fiendtligt Staal og for Mord og for Brand
Hvil trygt I som blive tilbage!
Brug Leen herhjemme med frydelig Sang!
Vi meje med Sablen paa dampende Vang.

386

Farvel! Farvel nu Du Pige saa kjer!
Og græd dog kun ikke for længe!
Thi Den som frygter for fiendtlige Sværd,
Ej kjender de jotiske Dreng.
Gjem kjerlig Erindring i trofaste Barm!
Vi komme tilbage og ta'er Jer i Arm.

Tilhest! tilhest! og i Marken snart!
Med lynende Klinge mod Fienden!
Vi ham skal jage i flyvende Fart -
Som Avnerne splittes af Vinden.
Hvor Sejren sig haver til Danskerne vendt:

387

Himmelbjergsang. Danmark! Fostermoder kjære!

Mel. Danmark dejligst Vang og Vænge.

Danmark! Fostermoder kjære!
Hør vor Frydesang!
Himlen disse Toner bære
Over Søe og Vang!
Ryst jert Løv! I Bøgeskove!
Hav! Du krumme stolt din Vove!
Lytter! nu den danske Tunge
Gladeligt skal sjunge.

Græs og Korn og Ved gi'er Jorden,
Føde, Ly og Lyst;
Dannemark bespiser Norden
Af sit rige Bryst.
Trindt paa Hav og Søe og Strømme
Rigtbeladte Snekker svømme,
Uden Tal de Fiskestimle
Underneden vrimle.

Er ustadig end vor Sommer,
Og vor Vinter lang,
Engen har dog sine Blommer,
Frugt har Dannevang.
Kolde Storme - Hjerter varme,
Kjærlighed i ædle Barme,
Troskab under Sorg og Glæde
Har i Danmark Sæde.

Dine Sønner, elskte Moder!
Ofte Sværdet svang,
Værnede om dine Goder,
Værged' for din Vang.
Enighed gjør Kæmper stærke,
Mod er rette Danneværke:
Hegnes saa den danske Have,

388

Soven og drømmen

Til Søvn er Natten af Naturen givet;
Men aandeligen at hensove Livet,
Det er en hæsliig Sovesyge.
Naa der er Emmer dog, som ryge,
Og viser: Ilden er ei slukt, men dulmer;
Hvad er det da, som udi Asken ulmer?
Aah! det er Ild - og det er Aand -
Ih! det var bravt - kom saa dog med en Haand!

Pir op i Arnen! - hm! det er saa silde.
Om Spentrup Præst endogsaa vilde
Til Ilden puste: han er lidt for gammel,
I Verdensløbet er han stedse fammel;
Han gjør dog bedst nu i at pakke ind -
Jo pyt! paa det Lav! nej han er en Stikkenpind;
Han rager op endnu i Skorsteenskjødet -
Ja sveden Grøden, mullent er ham Brødet -
Og hvad saa mere? - Nu saa gaaer han hen
Og sover - Søvn er den bedste Ven:
Og den som sover, synder ej -
Ih! saa er Søvn jo Dydens Vej -
Der muligt dog kan syndes svært isøvne,
Og meer, som Jyden siger, "end med aabne Øwne".
Jaja! herinde er der sovet dygtigt,
Imedens Dage - Aar henglede flygtigt,
Og Soverne opvaagned' lidt for seent -
Hu! Hvad og Hvem er hermed meent?

Aah! det er ikke vanskeligt at finde:
Bombardementet drages end iminde!
Da sov man Flaaden, sov man Norge hen;
Er Noget deraf kommet hid igjen?
Saamænd! det er der ikke.
Og nu begynder sydfra man at prikke,
For reent at løse og opløse Resten.
Fra Østen og fra Vesten
Det trækker op til Torden -

389

At ødelægge Norden.
Er Ingen oppe? Sover Allemand?
Hvad? snorker gamle Dan?
Ha! Du kan vækkes frygteligt og snart:
Det Folk som sover, sover hen ret snart.

Vaagn op, o Dannefolk! ryst Søvn af!
Thi ellers kastes Dig en Grav,
Hvori til evig Søvn man Dig nedlægger -
Her er et Raab, som Dig af Slumren vækker:
Stat op og ryst Dig!
Til egen Kraft fortrøst Dig!
Saa est endnu Du stærk;
Kraft, Mod og Enighed, det er Dit Danneværk.

Hm! før jeg sov. Nu drømmer jeg en Smule
Om et forynget Thule.
Jeg drømte: at de Tre, som stode
Med Sværd ihaand, og slog hverandre ned forfode
I mange hundred' Aar, nu vare kede
Af dette Slagteri, og lede
Ved Brodermord.
Jeg drømte: at udi vort stærke Nord
Var Styrken samlet; Øresund
Var som et Færgested imellem Fjeld og Lund,
Jeg drømte: Frejr, Odin, Thor -

390

Stambogsstykke, til en ungersvend

ved hans Udgang i Verden.

Ud gaaer Du nu paa Livets Vej.
Brug Livet; men misbrug det ej!

I Modgangs Skye, i Medgangs Sol
Ej paa Dig selv, men Himlen stol!

Smag Glædens Skaal; men tørn den ikke!
Med Mod Du Sorgens Kalk uddrikke!

Tjen for dit Brød; men ej som Slave!
Tag glad mod Løn; ej saa mod Gave!

Arbejd! for at Du Dig kan hvile!
Hvil! at til Arbejd Du kan ile!

Gjem ej paa Guld! bortkast det ej!
Til ærlig Fordeel siig ej Nej!

Blandt Alvorsdaad forsmaa ej Skjemt!
Skjemt saa, at Alvor ej bli'r glemmt!

Elsk Yngling! men forelsk Dig ikke!
Hav Venner! men forvæn dem ikke!

Tag vel mod Raad; men brug ej alle!
Giv ingen, før Man Dig mon kalde.

Mistænk ej Nogen uden Skjel!
Troe heller Ingen alt for vel!

Vær til at see og høre snar!
Seendrægtig derimod til Svar!

391

Ej fremmed Løndom efterspor!
Gjem vel enhver, Man Dig betroer!

Skye Strid, saalænge som Du kan!
Men tvinges Du, da strid som Mand!

Hig ufortjent ej efter Ære!
Fortjent med Ydmyghed Du bære!

Fra Lasters Plet hold reen din Stie!
Fra lønlig Brøde viid Dig frie!

Thi tungest Byrde Nogen veed,
Er dog en tung Samvittighed.

Saa gaae med Gud din Bane frem!

392

Farvel Hans Christian!

Farvel *Hans Christian!* ogsaa Du gaaer bort!
Du, som de Andre, lader mig tilbage!

Nu tykkes mig først ret vort Liv er kort -
Det Hele kun en liden Slump af Dage.

Det er ei længe siden, tykkes mig,
Vi vare Begge raske Ungersvende:
Hver Ungdomsglæde søgte mig som Dig,
Vi tænkte Begge lidt paa Livets Ende.

Mig tykkes hartad som det var igaar
Vi svang Hasherredspigerne i Dandsen;
Med friske Roser i de lyse Haar
Og kjælnø Øine under Blomsterkrandsen.

Da *Ditlevine* med forelsket Blik
Og ømme Hjærtesuk kom Dig imøde,
Da Arm i Arm I To tilsammen gik
Og plukked' Kjærighedens Roser røde.

Ak! hun er ogsaa borte - stakkels Ven!
I flere Aar alt vandred' Du alene.
Den skjønne Myrthe længst er visnet hen:
Om Graven bøie sig Cypressens Grene.

Farvel *Hans Christian!* Vaaren brat forsvandt,
Og Livets Sommer maatte snart henrinde;
De Glædeskrandse, vi som Knøse bandt,
Dem saae vi vore Børn paany ombinde.

Men Alderdommens Vinter mørk og kold
Den skulde ikke knuge Dig ret længe;
Den stille Gravhøi er det stærke Skjold,
Som ingen Sorgens Pile gennemtrænge.

393

Men jeg, min Ven! ja jeg er her endnu
Med ogsaa denne Sorg paa gamle Dage.
Jeg stander ved dit Vinterleie, Du!
Ak hører Du min gamle Harpes Klage!

Hvis saa, da hils din Ungdomsbrud fra mig.
Ved eders Brudeseng jeg sang med Glæde;
Men nu paa Dødens Seng jeg finder Dig -
Ak, ja! i anden Tone maa jeg qvæde.

Farvel *Hans Christian!* fra din Grav igjen
Jeg atter ud i Livets Tummel iler.
Sov vel! jeg kommer efter Dig, min Ven!

394

Sophie Amalie

Der var en Tid, da Du i Skjønheds Fylde
Den Fagreste blandt tusind' Qvinder stod;
Du hørte Dig i Suk og Sange hylde;
Du saae Tilbederskaren for din Fod.

Der var en Tid, paa dine Kinder brændte

Den søde Ild med Morgenrødens Skjær;
Da dine Øines Stjernestraaler tændte
Hvert Hjærte, som uheldigt kom for nær.

Der var en Tid, da Aphrodites Belte
Du bar, saavelsom Sønnens gyldne Piil;
Da klippehaarde Hjærter maatte smelte,
Som Iis for Solens Ild, ved dine Smiil.

Der var en Tid - jeg ofte paa den tænker,
Skjøndt den i svundne Seculum hennrandt -
Da stærkere end Bast og Jernelænker
Et Haar af dine Ravelokker bandt.

Der var en Tid - hvor fage dog den gik!
En ganske anden Tid kom snart isteden -
Din Gang var Dands, din Tale var Musik,
Dig som en Glorie omstraaled' Glæden.

Saa stod Du den Gang i din Skjønheds Vaar;
Men da jeg saae Dig længe efter siden,
Da var af Kummer bleget Kind og Haar;
Du bøiet var af Verden og af Tiden.

Din Røst var skjælvende; tung var din Gang;
Din før saa ranke Midie var bukked;
Dit Smiil et Kornmodsglimt paa gustne Vang,
Og dine sorte Øines Glands udslukked'.

395

Du visned langsomt hen - det sidste Blad
Paa forhen frodig, nu fortørret Stamme -
Saa eensom Du i Blindhedsnatten sad -
Den sidste Gnist af forhen mægtig Flamme.

Ei Barn, ei Frende ved den sidste Striid
Din Smerte mildned' med en Ømhedstaare;
Du varst alene i din Afskedstid;
Kun Fremmede maaskee har fulgt din Baare.

Du, som saa tidt tilforn har seet din Vei
Med Blomster strøet, omsjungen høit af Skjalde,
En fattig Mindeblomst maaskee end ei
En Vennehaand lod paa din Kiste falde,

Men om end ingen Anden mindes Dig,
Skal jeg dog ikke Dig i Døden glemme;
Dit Bord, dit Bæger tidt har qvæget mig;
Mild hørte Du min første Digterstemme.

Ei ene derfor Sørgeharpens Slag
Jeg fra det Fjerne til din Gravhøj sender;
Men Du var god, om Du endog var svag
Og blød; thi ak Du faldt i haarde Hænder.

Vel er jeg og en Fremmed, stakkels Viv!
Dog maa jeg med min Strengeleeg Dig følge,
Om end i Vinterblæst som visne Siv

396

I Huset.
Du, som nu vies Gravens Favn,
Din Bane gik tilende.
Den høie Alders tunge Savn
Du lærte heelt at kjende.
Hvad Dig til Jorden bandt,
De ydre Sandser, svandt.
Den indre stedse klar
I Haab og Tro Dig bar
Din Evighed imøde.

Var dine Øines Lys udslukt,
Du Solen længe savned,
Og var endog Dit Øre lukt,
Dig Mulm og Taushed favned
Du dog hiin Himlens Røst
Fornam udi Dit Bryst,
Og for Din Sjæl, Du fandt,
Et større Lys oprandt
End det, som Sol optænder.

I Kirken.
Sov sødelig Dit sidste Blund
Fra Savnet og fra Sorgen,
Til atter om en liden Stund
Du seer Din Frelses Morgen.
Hvad Jorden hører til
Du nu hengive vil;
Som Himlens Eiendom
Din Sjæl til Støvet kom,

* 397

"Lev vel!". Kong Frederik d. Sjette

"Fred være med Dig! og Fred med dit Huus!"

(1ste Samuels Bog, Cap. 25, V. 6.)

For Dig jeg tilforn saa ofte sang,
Nu kvæder jeg over Dig sidste Gang.
Jeg sang, for Du varst ret en elskelig Drot,
En Folkeven i Kongeslot.
Jeg sang, for dit Scepter som Frihedstræ
Bar Blomster og Frugter i Tronens Læ.
Jeg sang, for din Krone med al sin Glands
Mig tyktes en borgerlig Egekrands.
Jeg sang, om en Glædesdraabe maaskee
Du kunde derved i dit Bæger see.
"Lev vel!" Lev glædere hisset, end her,
Hilsæl Dig i Evigheds Morgenskjær!
Med Dig være Himmelens evige Fred!
Den haver hernede ei blivende Sted.
Den længste og bedste, her gives kan,
Den vorde nu for dit Huus og dit Land!

Jyden

Jyden han æ stærk aa sej,
Modde baad i Nøj aa Nej;
:|: Goer ed op, aa goer ed nier,
Aaller do faatawt ham sier. :|:

Føst næ dær æ Nøe pofahr,
Kommer Jyden ud aa Dar;
:|: Men han goer ett ind igjen,
Fa' de Uhn han haa gjent hen. :|:

Læ vos aalti blyw ve de!
Faaer si Baaen ka kjennes ve!
:|: Søen et Sind da hær i Noer
Haall sæ ve, te aalt faagoer! :|:

399

Saa er et aar da atter gjemt

Saa er et Aar da atter gjemt
I Tidens Svælg tilbage.
Men derfor er det ikke glemt;
Hvad der i disse nu fuldendte Dage
Er virket for vor Slægt -
Alt under Himlens Varetægt -
Det mindes, føles skal saalænge
Som Mennesker til Forarbeide trænge.
Vel er det Arbeid ofte slet; Men fra det Gode skjælnes let.

400

Det Onde faaer Du taale,
Og drikke bittre Skaale,
Men ej med skjæv Mund eller Rynker -
Forkjælet Feighed Ingen ynker.
Det Gode maa Du nyde,
Saameget Skjæbnen Dig vil byde;
Dog ei med Hovmod, men med Maade,

401

Efterskrift og noter til Fjorten Dage i Jylland og Diana ved Sten Rasmussen

Fortællingen "Fjorten Dage i Jylland" var oprindeligt af Blicher planlagt som en roman. I et brev til B.S. Ingemann 7/6 1832 hedder det bl.a. herom: "Hvad mig angaaer, da var jeg ifærd med en Roman i stort Format, hvor Skuepladsen er det vestlige Jylland, og Tiden den franske Revolution, hvis Virkninger herinde jeg fra min Barndom godt erindrer -".

Planen blev dengang udskudt, men i 1836 udkom "Fjorten Dage i Jylland" første gang i bind V af *Samlede Noveller*. Ved det senere genoptryk i *Gamle og nye Noveller* 1847 var der foretaget enkelte, mindre væsentlige rettelser, men da Georg Christensen i 1928 udsendte fortællingen i *Samlede Skrifter*, lagde han 1836-teksten til grund, og det er denne udgave der følges her.

[11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [402](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#) [28](#) [29](#) [30](#) [32](#) [33](#) [35](#) [37](#) [38](#) [39](#) [40](#) [41](#) [43](#) [44](#) [45](#) [46](#) [47](#) [48](#) [53](#) [54](#)
[55](#) [404](#) [57](#) [58](#) [60](#) [61](#) [62](#) [63](#) [64](#) [65](#) [66](#) [67](#) [68](#) [405](#) [69](#) [70](#) [72](#) [74](#) [75](#) [76](#) [77](#) [79](#) [80](#) [84](#) [85](#) [86](#) [88](#) [90](#) [91](#) [92](#) [93](#) [94](#) [95](#) [99](#)
[107](#) [108](#) [407](#)

Efterskrift og noter til Diana et Tidsskrift for Jagtelskere

Diana udkom fra sommeren 1832 hos bogtrykker J. M. Elmenhoff i Randers. De oprindelige enkelthæfter må i dag anses for at være gået tabt, men en tobindsudgave med tre hæfter i hvert og fortløbende paginering udsendtes hos Elmenhoff henholdsvis 1833 og 1836.

Skønt Blichers navn ikke nævnes, hverken på titelbladet eller i subscriptionsindbydelsen fra april 1832, kan han med stor sikkerhed antages at have forfattet, oversat eller bearbejdet samtlige bidrag i tidsskriftet, bortset fra de få der udtrykkelig betegnes som meddelte. I udvalget her er kun medtaget tekster som Blicher utvivlsomt selv er ophavsmand til.

Tidsskriftets sigte blev i den nævnte subscriptionsindbydelse angivet således: "*Diana, et Tidsskrift for Jagtelskere*. Tydskland, England og Frankrig have allerede længe havt en Jagtlitteratur; ja Nabolandet Sverrig, som ellers ikke pleier i literair Henseende at komme os i Forkjøbet, eier siden 1820 flere interessante Skrifter om Jagten.

I den Formening, at Danmark har mange dannede Jægere, som ogsaa vilde finde Behag i at see en Yndlingsmoro videnskabeligt behandlet: agte nogle Jagtvenner at afhjælpe eet, især for yngre og ældre Jægere, føleligt Savn, og i tvangfrie Hæfter at udgive et Tidsskrift under ovenstaaende Titel. [.....]

Foruden egne Erfaringer ville de bedste engelske, franske, tyske og andre Skrifter, Jagten vedkommende, vorde afbenyttede."

Jagtens Forsvar

Trykt første gang i *Diana* 1832. 1. hæfte.

[114](#) [115](#) [116](#) [117](#) [119](#) [120](#)

Jagtens Historie i kort Begreb

Trykt første gang i *Diana* 1832. 1. Hæfte

[121](#) [122](#) [123](#) [124](#) [125](#) [128](#) [129](#) [130](#)

Vildtets Naturhistorie. Haren

Trykt første gang i *Diana* 1833. 3. Hæfte

[132](#) [133](#) [134](#) [135](#) [137](#) [138](#) [140](#) [141](#) [144](#) [145](#) [148](#) [149](#) [150](#) ⁴¹⁰ [152](#) [154](#) [156](#) [157](#) [162](#) [164](#)

Jagthistorier og andre Jagten vedkommende Noticer

Vildbassen skyder Jægeren

trykt første gang i *Diana* 1832. 1. Hæfte

Jagtlyst til det Yderste

trykt første gang i *Diana* 1832. 1. Hæfte

[165](#) [166](#)

Forunderlig Frelse

trykt første gang i *Diana* 1832. 2. Hæfte

Motiver fra denne anekdote indgår i "En Landsbydegns Dagbog"

Særdeles Jagtiver

trykt første gang i *Diana* 1832. 2. Hæfte

Baglænds Ridt paa en Hjort

trykt første gang i *Diana* 1833. 3. Hæfte

Motiver herfra indgår i "Røverstuen"

[168](#)

Et ulykkeligt Vaadeskud

trykt første gang i *Diana* 1833. 3. Hæfte

En Bonde og en Raabuk, hverandres Banemand

trykt første gang i *Diana* 1833. 3. Hæfte

[170](#)

Af: Urfuglen

Urhønsjagten

trykt første gang i *Diana* 1832. 2. Hæfte

[171](#) [173](#) [174](#) [175](#) [176](#) [180](#) ⁴¹²

Af: Vildanden

Vildandejagten

trykt første gang i *Diana* 1835. 5. Hæfte
182 184 185 187 188 189

Jagt efter Gjedder

trykt første gang i *Diana* 1835. 5. Hæfte
196 198

Jægerens Paaklædning

trykt første gang i *Diana* 1835. 5. Hæfte
200 202 203 204

Jagtbunden. Almindelige Betragtninger over denne Dyreslægt

trykt første gang i *Diana* 1832. 2. Hæfte
209 210 211 213 214 216 217 218 219 414

Efterskrift og noter til Johanna Gray og Digte ved Marie Stoklund

Blicher som dramatiker

Blicher skrev i alt 8 skuespil, men man har kun kendskab til de fem. Manuskriptet til det første, en tragedie "Fostbrødrene" gik op i luer ved Københavns bombardement. Det var især i årene fra 1816 til 1825 Blicher var optaget af at skrive dramatik, komedie så vel som tragedie. Flere stykker blev indsendt til Det kgl. Teater, men kun ét blev antaget, tragedien *Johanna Gray*, som blev opført i 1825, men henlagt efter kun tre opførelser. Siden forsøgte Blicher sig ikke som dramatiker. Men hans navn stod på Det kgl. Teaters plakat ved skuespillernes aftenunderholdninger ikke mindre end 12 gange. Berømtest er Johanne Luise Heibergs oplæsning af »Hosekræmmeren« i 1834.

Johanna Gray

København 1825. Opført første gang på Det kgl. Teater 11.11. 1825

Handlingen foregår i England i 1553. Edward VI (1537-53), Henrik VIII's søn, er blevet konge som 10-årig og er nu som 16-årig døden nær af tuberkulose. I et testamente bestemmer han at Johanna Gray (Jane Grey 1537-54) skal følge ham på tronen for at støtte den protestantiske sag. Hun er datter af Henrik VIII's søster. Herved forbigås Henrik VIII's døtre Marie og Elisabeth. Da Edward dør rejser katolikkerne sig øjeblikkelig under Marie og sejrer. Jane er kun dronning i få dage (9. juli - 19. juli 1553). Marie, med tilnavnet den Blodige, er dronning 1553-58. I stykket henrettes Jane kort efter nederlaget, i virkeligheden blev hun først henrettet i 1554.

223 227 416

Efterskrift og noter til Blichers digte

Blicher var kendt som oversætter og lyriker længe før han begyndte at skrive noveller. Hans oversættelser af *Ossians Digte I-II* (1807-09) blev meget berømmet og hænger i øvrigt nøje sammen med hans egen digtning, de tidligste billeder i digtene af den jydsk hede er ossiansk farvede. Blichers *Digte. Første Deel* udkom 1814, mens *Jyllandsrejse i sex Døgn* (1817) udgjorde *Digte. Anden Deel*. Begge disse samlinger er her repræsenteret, *Jyllandsrejsen*, der er "udført og beskrevet af S.S. Blicher og S.S. Barbeer i Nibe" - den senere Peer Spillemand - med et udvalg der viser dualismen og samspillet mellem den elegisk-heroiske Blicher og den prosaiske barber.

En række af Blichers digte fra den følgende tid er samlet under overskriften *Lyriske digte*, hovedsagelig fra *Sneeklokken* (1826) og *Samlede Digte I-II* (1835-36). De kredser om digterens rolle og viser med deres fuglesymbolik hen til den digtsamling der med rette blev Blichers mest kendte, *Trækfuglene* (1838). I de følgende år kom Blichers digte i bogform sammen med novellerne indtil den endelige samling ved P. L. Møller, som også omfatter *Digte I-II* (1847).

Efter *Trækfuglene* følger et udvalg af de *folkelige, episke digte*. Allerede 1823 havde Blicher redigeret *Bautastene* og med folkeopdragende sigte brugt flere af sine tidligere digte som "Buhl" og "Qvistgaard" fra *Jyllandsrejsen*. De senere fortællende digte som "Morten Borup" (1829) og det skillingsviseagtige om Søren Kanne (1838) blev i *Digte I* også kaldt "Bautastene". I denne gruppe er også medtaget nogle af dialektdigtene. De fleste af dem der forelå i 1842, findes dog i *E Bindstouw*.

Blandede digte omfatter digte skrevet i aktuelle anledninger. Her er videre eksempler på de patriotisk-politiske digte Blicher skrev til sine Himmelbjergmøder omkring 1840, og på de lejlighedsdigte han skrev livet igennem.

417

Tekstgrundlaget er *Samlede Skrifter*, og det vil atter sige førstetrykkene. For hvert enkelt digt anføres første tryksted og år samt den første samling hvor digtet findes.

Ossians Digte

I-II (København 1807-09)

Skotten James Macpherson (1736-1796) udgav 1760 nogle prøver på gælisk digtning i engelsk oversættelse som vakte megen opmærksomhed. Da han derefter udgav "Fingal, an Ancient Epic Poem, in Six Books, together with several other Poems, composed by Ossian, the Son of Fingal" (1761) og "Temora, an Ancient Epic Poem, in eight books, together with several other Poems, composed by Ossian, the Son of Fingal" (1765) vakte de ossianske ballader opsigt i hele Europa, men samtidig blev digtenes ægthed med rette draget i tvivl, skønt det er en kendsgerning at der fandtes en tradition omkring sagnhelten og sangeren Ossian eller Oisín. Ossianske ballader kan i irsk spores tilbage til det 12. århundrede, i skotsk i hvert fald til det 15. I sin "Fortale. Om Ægtheden af Ossians Digte" er Blicher imidlertid ikke i tvivl om at Ossians digte lige fra det 3. århundrede er overleveret mundtligt gennem 1500 år til Macpherson i sidste øjeblik redder stumperne.

Blicher fortæller i sin indledning videre om kelterne, deres store konge, Fingal, Ossians fader, og om barderne: "Hver Første havde sin egen Barde, som fulgte ham alle vegne med sin Harpe", fungerede som gesandt, sang krigssange og fredssange, besang forfædrene, krig og kærlighed. "Men Bardens vigtigste Forretning var dog, at synge over de faldne, da deres Aander ellers ikke kunde samles med deres Fædre i Skyerne; men maatte svæve i den tykke Taage afsides i Kjær og Moser, hvilket blev anset for den største Ulyksalighed efter Døden."

Ossian er den sidste af sin slægt, hans eneste søn, Oscar, er død. For Malvina, Oscars elskede, synger den blinde olding flere af sine sange.

Carthon

Ossians Digte II (1809)

[231](#) [232](#) [234](#) [235](#) [237](#) [239](#)

Digte. Første Deel

Aarhus 1814

Mit første Digt

Uden overskrift i 1814. Med overskriften og en fodnote: "skrevet i Aaret 1810" i *Samlede Digte I* (1835)

Hiemvee

I *Samlede Digte I* (1835) med flere tilføjelser

[248](#) [250](#) [251](#) [252](#)

Jyllandsrejse i sex Døgn (Digte. Anden Deel)

Aarhus 1817

Forsang

Trykt første gang med titlen "Forsang til Jyllandsreisen" i *Nyeste Skilderie* 419 af Kjøbenhavn 6.8.1816

Tilegnet Bernhard Severin Ingemann (1789-1862), der i Minerva havde skrevet et digt til Blicher: "Til Ossians Fordanser"
[254](#) [256](#) [257](#) [258](#)

Af: *Første Døgn*

Med overskriften "Buhl" indgår dette digt i samlingen *Bautastene* (Odense 1823) som Blicher redigerede, med bidrag også fra andre digtere som Oehlenschläger, Grundtvig og Ingemann

Peter Buhl (1789-1812) søofficer, mistede venstre arm i en træfning i Kalvebodstrand 1807. I en kamp 1811 ved Anholt lod han sine folk søge ly under tofterne, mens han selv stod oprejst. Han faldt i kampen ved Lyngør på fregatten Najaden, der kom i brand.

Af: *Andet Døgn*

Efter at den ene af de to forfattere *Jyllandsrejse*, Blicher, har foredraget en vise for rejseselskabet om Hjalmar og Ingeborg, tager hans medforfatter, Barberen, ordet
[261](#) [262](#)

Af: *Femte Døgn*

Barberen beretter fra snapstinget i Viborg. Der er blandt meget andet 420 gøgl og forlystelser en perspektivkasse
[264](#) [265](#) [268](#)

Sjette Døgn

[269](#) [270](#) [271](#) [273](#) [275](#) [276](#) [277](#) [278](#) [279](#) 421

Lyriske digte

Til Sorgen. Til Glæden. Den unge Lærkes Foraarsang. Den gamle Lærkes Efter-aarssang

Trykt første gang i *Læsefrugter VIII* (udg. A. F. Elmquist 1820), dernæst i samlingen *Sneeklokken. Nytaarsgave for 1826* (Viborg 1826)

Kjerlighedsdalen

Trykt første gang i *Juletræet* (udg. A. P. Liunge 1821). *Sneeklokken* (1826)

Farvel til min første Kjæreste!

Trykt første gang i *Harpen* (udg. A. P. Liunge 1822). *Sneeklokken* (1826)

Sneeklokken

Indledningsdigt i samlingen *Sneeklokken* (1826)
296

Skjaldens Embede

Trykt første gang i *Sneeklokken* (1826)
297 298

Digterens Lyksalighed

Trykt første gang i *Nordlyset X* (1829). *Samlede Digte II* (København 1836)
302 302

Over en Lærke, som hungrede tildøde

Trykt i det sidste hæfte af *Nordlyset XII* (1829)
303 422

Min Svanesang

Trykt første gang i *Maigave fra Danmarks Digterhave for 1839* (udg. L. H. Hansen). Derefter i *Nyeste Noveller og Digte* (1839)

305 306

Trækfuglene

Udkom som bog i Randers 1838. "Præludium" dog trykt første gang sammen med subscriptionsindbydelse i *Randers Avis* (19.4.1838). "Stillitsen" første gang i *Hempels Bidrag til Tidshistorien* (23.5.1838)

I førsteudgaven følger efter "Præludium" en indholdsfortegnelse med "Ouverture" og en nummereret fortegnelse over fuglene. Over hvert enkelt fugledigt står blot et nummer, ikke fuglens navn. I udgaven her er numrene udeladt og fuglenavnene henført til de enkelte digte

Ouverture
310

Hjejlen
312

Lærken
313

314 *Sisgenen*

315 *Hornuglen*
423

Søndagsjægeren: folkesagnets vilde jæger

316 *Viben*

317 *Stæren*

320 *Glenten*

321 *Sneppen*

323 *Silkehalen*

325 *Droslen*
326

330 *Thomas i Gjærdet*
424

333 *Brushanen*

334 *Rylen*

335 *Horsegommen*

337 *Muusvaagen*

Stillitsen

Trykt første gang i Hempels Bidrag til Tidshistorien (23.5.1838)

339 *Irrisken*

342 *Hejren*

344 *Ternen*
425

Gjøgen

En stærkt ændret og forkortet form af "Gjøgesang" i Harpen (1822)

Nattergalen

349

Folkelige, episke digte

Morten Borup

Trykt første gang i *Nordlyset* X (1829), dernæst i *Samlede Digte I* (1835)

Morten Børup (ca. 1446-1526), berømt skolemand, rektor ved Aarhus Kathedralskole. Bondefødt, begyndte 27 år gammel i latinskolen
[352](#) [353](#) [355](#) [356](#)

En ganske ny Vise om en Kroermand og ham Søn

Trykt første gang i Randers uden år (1838) som skillingsvise "lagt af St. St. Blicher". *Nyeste Noveller og Digte*. (1839)

Johannes Christian Hammer (1754-1830), krovært i Asminderød, og sønnen, Frederik Abel H. (1792-1877) var frivillige i Herregaardsskytterne 1807
[359](#) [360](#)

En anden ny Vise om en Sømand og en Landmand

Trykt første gang i Randers Avis 15.11.1838 - *Nyeste Noveller og Digte* (1829) - Titelen "Søren Kanne" i *Digte I* (1847)
[363](#)

Dronning Gunnild

Trykt første gang i Brage og Idun (1841)

1835 fandt man et moselig i Haraldskær mose, en tid antog man at det var den norske dronning Gunhild (d. ca. 970), Erik Blodøkses enke. Brage og Idun har følgende forbemærkning: "Erik Blodøxes Dronning, Gunhild, blev, efter hans Død, af Harald Blaataand under Ægteskabs Tilbud lokket ned til Danmark, men dræbt, og af hans Udsendinge nedsænket i Haraldskjær Mose."

E Buen aa e Herremand

Randers Avis 1.6.1844

Der er nogen der siger at bonden er af en sølle stand. Kan hænde sig jeg ellers ikke vil bytte med vor herremand. Jaja, han har en herregård, jeg kun en sølle halvgård [en mindre gård]. Han har en grumme stor have, jeg kun en lille kålgård; han har en farlig hoben heste, jeg har ikke flere end to; men de kan ellers rigtig godt trække både vogn og plov; han har en skov så lang og bred, og jeg har ikke et træ - men somme tider går jeg i hans skov, og bjerger mig en pind derfra. Nu! Jeg har kun én kone, åh! han har mange flere. Min, hun er ellers god nok - hans giver ham lidt mere bryderi, og så den farlige hoben børn, dem må han jo give penge til; jeg har kun en enkelt tøs, og så en lille dreng til. Hans frue og frøkener går i silke og hermelin til kirke; min kone går med sin hvergarns kjole og i sin blågarns særk. Han drikker vin til daglig brug, jeg kun to gange om året, og så en lille dram til, når jeg da får det for intet. Han æder suppe og steg og kage og mange andre slags; jeg får min mælk og grød og brød til - det var synd at klage. Når han skal jordes, får de folk en skammelig hoben ædelse. Mit følge nøjes med grød og fisk - og så en køn tår vædelse.

Mads Doss

Trykt første gang i novellen "Kjerlighed paa Dagvognen. Meddeelt af *Peer Spillemand* og udgivet af St. St. Blicher" i *Min Vinterbestilling i 1842 og 1843* (Randers 1844) derefter i *Digte i Jydsk Mundart* (1846)

Mads Doss han var en stump halv voksen knøs, han gik med fårene i heden, imellem så slog han lyng til en bagning, imellem så bandt han af hvene(græs) en kost til sin mor, og så sang han imellem, de hørte det så vidt, når han tog til at skråle: la la luh - la la li - kom så skal jeg bie.

427

Mette Kølvrå var en stump stunthosetøs, gik også med fårene i heden, og somme tider svedte hun, og somme tider frøs hun; den driven - hun kunne slet ikke lide den. Hun smågræd imellem, for hende var dagen lang, en gang imellem tørrede hun sine øjne og sang: la la luh, etc.

Og somme tider de mødtes så hist og så her, åd mellemmad og talte så pænt da, og lidt efter lidt fik de hverandre så kær: den ene kom når den anden gav et vink da. Og når de havde ædt, gik de hver til sin hjord, og sang så det gjaldede over moser og kær: la la luh, etc.

Sådan gik da en sommer, og der gik flere, at lege kærester så de fandt på da. I heden kom de nu ikke så meget mere, men hjemme hos hverandre de lå da. Og så blev de gift, og behøvede ikke at synge, som de før havde gjort, i den bareste lyng: la la luh, etc.

Blandede digte

Hedelærkens Velkommenhjem til Nattergalen

Først trykt i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 27.11.1819, Nr. 95 - *Sneeklokken* (1826)

Digtet er skrevet til Ingemanns hjemkomst efter 1 1/2 års rejse, mest i Italien. Stroferne 4-6 er en fri bearbejdelse af Goethes digt om Italien, der synges af Mignon i romanen Wilhelm Meister (1794-96): Kennst du das Land, wo die Zitronen blühen
372

Af: *Svithiod*

374 Randers (1837). Herfra indledningen uden titel, "Rommeliklint" og "Karup"

375 *Rommeliklint*

Til Danmarks Ungdom

Indledningsdigtet i *Bautastene*, samlede af S. S. Blicher; udkom 1823 hos Hempel i Odense. Blicher havde her samlet flere af sine ældre digte, enkelte nye, samt fået bidrag fra Oehlenschläger, Ingemann og Grundtvig.
428

Ipsara

Trykt første gang i Læsefrugter 26 (1824), dernæst i *Sneeklokken* (1826)

382 383 Øen Ipsara eller Psara blev under den græske frihedskrig (1821-29) frygtelig hærget af tyrkerne i 1822

Krigssange

I. Udmarsch

386 *Samlede Digte II* (1836)

Himmelbjergsang

Trykt som et-blads tryk hos J. M. Elmenhoff, Randers, og afsunget ved den første Himmelbjergfest 1839. I samlingen *Kornmodn* (1839)

Soven og Drømmen

Første gang trykt i Dannevirke 2.3.1842, dernæst i et referat af Blichers taler på Himmelbjerget i Randers Avis 23.8.1842. I ændret form i *Min Tidsalder* (1842)
388

Stambogsstykke, til en Ungersvend ved hans Udgang i Verden

Trykt første gang i *Nordlyset X* (1829). *Samlede Digte II* (1836)

Farvel Hans Christian!

Randers Avis 15.1.1838. *Nyeste Noveller og Digte* (1839)

Hans Christian: H. C. Møller (1776-1838), krigsråd, forpagter af Marselisborg, gift med Ditlevine f. Voss (1779-1834)

Sophie Amalie

Randers Avis 7.3.1838. *Nyeste Noveller og Digte* (1839)

Sophie Amalie: Sophia Amalia Voss f. Rantzau-Sehested (1766-1838), gift med Magnus Christian Voss til

Blicher, Steen Steensen, *Udvalgte værker*, 1982-83

Rødstenseje (1780-1835). Ægteskabet var ulykkeligt
394 429

Psalmer ved Oldingen Niels Blichers' Jordefærd

396 *Nyeste Noveller og Digte* (1839)

" *Lev Vel!*". *Kong Frederik d. Sjette*

Randers Avis 11.12.1839. Kongen døde 3.12. I *Digte I* (1847) i afsnittet "Bautastene"

Jyden

Trykt første gang efter Blichers død, i Aalborg Stiftstidende 11.5.1849. Skrevet til en planlagt fest på Hohøj 1846 som Blicher måtte opgive. Manuskriptet på Herning Museum

Jyden han er stærk og sej, modig både i ny og næ; går det op, og går det ned, aldrig du fortabt ham ser.

Først når der er nød på færde, kommer jyden ud af døren; men han går ikke ind igen, før han har gennet det onde væk.

Lad os altid blive ved det! faderen kan kendes ved sine børn! Sådan et sind skal da her i Nord holde sig, til alt forgår!

I 1. linie er *og* som der står i Blichers manuskript, rettet til *aa*

Saa er et Aar da atter gjemt

Randers Avis 1. 1. 1848

430

Billedfortegnelse

* 13 19 33 53 71 97 115 129 145 157 169 177 184 191 193 431 197 215 233 243 247 255 281 293 299 310
316 321 325 328 335 343 363 365 371 373 385 399